

HADELAND

**VEDLEGG
TIL SAKSLISTE**

REGIONRÅDET FOR HADELAND

28.10.2016

SAKENE 22/16 - 25/16

Gran
kommune

Jevnaker
kommune

Lunner
kommune

Oppland
Fylkeskommune

HADELAND

Arkivsak-dok. 13/02699-12
Saksbehandler Sigmund Hagen

Saksgang
Regionrådet

Møtedato
06.02.2015

Reiseliv. Hadeland - Ringerike - Gjøvikregionen. Bruk av partnerskapsmidler 2014.

Innstilling:

I tråd med Regional Handlingsplan for Hadeland 2015 og tidligere vedtak bevilges 480 000,- kr til reiselivsarbeidet i 2015. Bevilgningen tas fra inngått partnerskapsavtale med Oppland fylkeskommune.

Saksdokumenter

Regionrådssak 02/14

Regionrådssak 18/14

Avtale mellom Gjøvikregionen, Hadeland Ringerike Reiseliv og kommunene – dato?

Vedlagt

Ja

Ja

Ja

Saksopplysninger:

Tidligere orienteringer og vedtak i saken har lagt opp til en gradvis endring i vektingen av finansieringen mellom partnerskapsmidlene og kommunale bidrag utover i avtale perioden.

Tidligere planer har vært som følger:

	2014	2015	2016	2017
Gran kommune	100 000	150 000	200 000	200 000
Jevnaker kommune	100 000	130 000	160 000	160 000
Lunner kommune	100 000	130 000	160 000	160 000
Partnerskapsmidler	478 480	368 840	258 840	258 840

Gran
kommune

Jevnaker
kommune

Lunner
kommune

Oppland
Fylkeskommune

Det er imidlertid noe ulik finansiering i de tre regionene som er med i reiselivssamarbeidet:

- I Gjøvikregionen betales alt direkte fra kommunene.
- I Hadelandsregionen er det lagt opp til en blanding av midler fra kommunene og partnerskapsmidler.
- I Ringeriksregionen (Hole og Ringerike) er det lagt opp til bruk av partnerskapsmidler fra Buskerud fylkeskommune og Rådet for Ringeriksregionen de to første årene (2015 og 2016), og betaling direkte fra kommunene i 2017.

Regionkoordinator har vært lydhør for signalene fra kommunene som har ønsket at man venter med finansieringsendringen mellom partene. Dermed innstiller regionkoordinator på at man viderefører bruken av partnerskapsmidler i 2015 på samme nivå som i fjor. (Se tabell over)

Reiselivssamarbeidet i regionen har i noen år foregått i regi av Hadeland Ringerike Reiseliv (HRR) hvor store deler av reiselivsbedriftene har vært medlemmer. I 2012 ble det gjennomført et profesjonelt utredningsarbeid om den framtidige reiselivsorganiseringen for Ringerike og Hadeland. Oppdragsgiver var de to regionrådene. Buskerud og Oppland fylkeskommuner bekostet utredningen. HRR deltok aktivt med innspill til utredningen.

Utredningen konkluderte med følgende anbefaling:

«Hadeland- Ringerike reiseliv bør ta initiativer for å avklare et tettere samarbeid / felles organisering med reiselivet i Gjøvik-regionen. Det er store likheter både på produkt- og markedssiden, noe som gjør at en i et samarbeid vil kunne løse felles utfordringer langt mer effektivt enn i dag. Det vil også være en fordel å være en tyngre organisasjon når arbeidet med å etablere en felles organisering med reiselivet på Romerike skal gjennomføres». Det ble videre understreket at den nye organisasjonen må bidra til at den enkelte bedrift kan få økt lønnsomhet og verdiskaping. Dette forutsetter:

- En spisset forretningsplan som viser hvordan fellesorganisasjonen kan bidra til bedriftenes vekst.
- Rekruttering av kompetanse innen markeds- og produktinnovasjoner.

Et overveldende flertall av medlemsbedriftene sluttet seg til denne anbefalingen. Det ble inngått en intensjonsavtale mellom de to reiselivsorganisasjonene om et prosjektsamarbeid fra 2013 og med sikte på en fusjon fra 2014. Erfaringene fra prosjektperioden har vært svært gode og fusjonsprosessen er nå gjennomført. Det nye destinasjonsselskapet registreres formelt under navnet Gjøvikregionen Hadeland Ringerike Reiseliv. Av praktiske grunner vil man arbeide for et kortere navn til daglig bruk.

Regionrådet behandlet sak om reiseliv på følgende møter:

14.02.14 i sak 02/14.

«Informasjon om arbeidet med å utvikle ny reiselivsdestinasjon og avtale med kommunene, tas til orientering. I tråd med tidligere vedtak bevilges 478 480 kr til reiselivsarbeidet i 2014. Bevilgningen tas fra inngått partnerskapsavtale med Oppland fylkeskommune.»

12.09.14 i sak 18/15.

«Regionrådet for Hadeland tar framlagt forslag til avtale til orientering og anbefaler kommunene likelydende vedtak».

Samarbeidsavtalen er behandlet og vedtatt i de respektive kommunene i 2014.

Nasjonal politikk – forventninger.

Regjeringens reiselivsstrategi «Destinasjon Norge» ble utarbeidet av Nærings- og handelsdepartementet (NHD) i 2012 og presentert for fylkeskommunene i 2013. Målet er å øke verdiskapingen og produktiviteten. Det er beregnet at det er mulig å frigjøre inntil 165 mill. ved restrukturering av reiselivsarbeidet. Disse midlene ønskes frigjort ved å bruke mindre på administrasjon og få overført disse midlene til operativt arbeid.

Modellen innebærer at man organiserer reiselivet i 6 regionale selskaper med tilhørende destinasjonsselskap (DS). Østlandet vil bli delt i to – Fjell-Norge og Øst-Norge. Vår region vil bli en naturlig del av sistnevnte.

I dag er det nesten 400 DS. Dette ønskes redusert til ca. 40.

For å få dette til har NHD opprette et eget struktureringsprosjekt som skal gjennomføres i løpet av 5 år.

Målet er:

- Tilnærmet lik finansiering over hele landet.
- Driftsfinansiering av DS vil komme fra staten – egen post på statsbudsjettet.
- Øvrig behov skal dekkes av næring, fylker og kommuner i felleskap.
- Tydelig avtale om leveranse mot privat og offentlig sektor.

Statlige prosessmidler:

For å få fram gode eksempler og vinne erfaring med ny modell har NHD avsatt statlige prosessmidler. Reiselivssamarbeidet mellom HRR og Gjøvikregionen har søkt om og fått slike midler (450.000 kr). Forutsetningen var at den igangsatte fusjonsprosessen videreføres. Prosessen i vår region var blant de aller første som fikk slike midler.

Behov for å harmonisere arbeidet:

Reiselivsarbeidet på Hadeland/Ringerike og i Gjøvikregionen har ulik historie og har vært drevet og organisert forskjellig. For at fusjonen skulle la seg gjennomføre var en avhengig av å harmonisere rammebetingelsene. Dette er spesielt nødvendig for de økonomiske ytelsene både fra kommunene og næringsaktørene. Endelig fusjonsdato tilpasses fremdrift i kommunenes behandling og skal gjennomføres innen utgangen av november måned.

Følgende forslag til modell for økonomisk bidrag fra kommunene er grunnlaget for avtalen:

Gjøvik 982 860

Ringerike 582 860

Østre Toten 297 100

Gran 297 100
Vestre Toten 297 100
Lunner 240 870
Nordre Land 240 870
Jevnaker 240 870
Hole 240 870
Søndre Land 240 870
Sum 3 661 370

Modellen innebærer en tilnærmet videreføring av dagens nivå for kommunene i Gjøvikregionen.

Differansen mellom Gjøvik og Ringerike utgjør drift av turistinformasjonskontor.

Reiselivssjef Arne Jørgen Skurdal kommer på regionrådsmøtet 6.februar for å orientere om status og arbeidet som pågår i destinasjonsselskapet. Dere kan også se mer om destinasjonsselskapet på <http://www.gjovik.com/>

Vurdering:

Arbeidet med å utvikle ny reiselivsdestinasjon for Ringerike, Hadeland og Gjøvikregionen er gjennomført som planlagt og i tråd med opplysninger som ble gitt regionrådet i 2014. Regionkoordinator har vært lydhør for signalene fra kommunene som har ønsket at man venter med finansieringsendringen mellom partene. Dermed innstilles det på at man viderefører bruken av partnerskapsmidler på samme nivå som tidligere.

**Avtale
mellom
Gjøvikregionen Hadeland Ringerike Reiseliv
og kommunene
Gjøvik, Østre Toten, Vestre Toten, Søndre Land, Nordre Land, Gran, Lunner, Jevnaker, Hole
og Ringerike**

1. Partene i avtalen

Gjøvikregionen Hadeland Ringerike Reiseliv, heretter kalt *destinasjonsselskapet*.

og

Kommunene: Gjøvik, Østre Toten, Vestre Toten, Søndre Land, Nordre Land, Gran, Lunner, Jevnaker, Hole og Ringerike, heretter kalt *kommunene*.

2. Formål med avtalen

Formålet med denne avtalen er å regulere forholdet mellom kommunene og destinasjonsselskapet. I dette ligger både tjenesteinnhold og økonomiske forhold.

3. Formålet med reiselivssamarbeidet og destinasjonsselskapet

Organisasjonen skal fungere som virkemiddelapparat for kommunene for å sikre felles profil og flere besøkende til regionen i et tett samarbeide med reiselivsnæringen.

Destinasjonsselskapet er en medlemsorganisasjon og det er en felles forståelse av at det er medlemsbedrifter som skal profileres gjennom organisasjonen. Medlemsmassen består av reiselivsrelaterte bedrifter innen bl.a. overnatting, transport, servering, opplevelser og handel i tillegg til kommunene. Det er også et formål at kommunene og regionene profileres gjennom samarbeidet.

4. Tjenesteinnhold

Destinasjonsselskapet yter følgende tjenester:

- a) Profilering av regionen på web, sosiale medier, messer og trykksaker etc.
- b) Tilby arrangementskalender løsning til kommunens nettsider
- c) Deltakelse i ulike reiselivsrelaterte prosjekter i regionene
- d) Profilering av ikke betalbare attraksjoner og aktiviteter som f.eks. kirker, turstier, turforslag.

- e) Kontakt opp mot virkemiddelapparat herunder fylkeskommuner og Innovasjon Norge i reiselivsspørsmål
- f) Produktutvikling i samarbeid med reiselivsnæringen og den enkelte kommune.
- g) Kompetansehevende tiltak for reiselivsnæringen

5. Økonomi

Kommunene forplikter seg til å yte følgende tilskudd til drift og utvikling av destinasjonsselskapet:

Kommune	2015	2016	2017	Merknader
Gjøvikregionen:				
Gjøvik	982 860	982 860	982 860	Inkl. turistkontor
Østre Toten	297 100	297 100	297 100	
Vestre Toten	297 100	297 100	297 100	
Nordre Land	240 870	240 870	240 870	
Søndre Land	240 870	240 870	240 870	
Hadelandsregionen:				
Gran	150 000	200 000	200 000	
Jevnaker	130 000	160 000	160 000	
Lunner	130 000	160 000	160 000	
Partnerskapsmidler Hadeland/OFK	368 840	258 840	258 840	
Ringeriksregionen:				
Hole			240 870	
Ringerike			582 860	
Partnerskapsmidler Ringeriksregionen og Buskerud fylkeskommune (BFK)	800 000	800 000		Forutsetter godkjenning i BFK

6. Ikrafttredelse og varighet

Denne avtalen trer i kraft når alle parter har fattet vedtak om godkjenning av avtalen og gjelder til 31. desember 2017.

7. Oppsigelse

Hver enkelt part kan ikke si opp denne avtalen i avtaleperioden med mindre alle parter er enige om dette.

8. Reforhandling og fornyelse av avtalen

Dersom det i avtaleperioden kommer nye nasjonale føringer i forhold til ny norsk reiselivsstrategi – Destinasjon Norge, skal partene reforhandle avtalen i den grad de nye føringene tilsier dette.

Avtalen evalueres innen 1. mars 2017. Deretter møtes partene for å drøfte samarbeidet videre og evt. reforhandle eller forlenge avtalen.

9. Tvister

Eventuelle tvister om forståelsen av denne avtalen skal søkes løst i minnelighet gjennom forhandlinger. Hvis tvisten ikke er løst innen 6 måneder kan hver av partene gå til søksmål ved de ordinære domstoler.

Dato:

Underskrifter:

Ordførerne i kommunene

Gjøvik	Østre Toten	Vestre Toten	Søndre Land	Nordre Land	
	Gran	Lunner	Jevnaker	Hole	Ringerike

Styreleder i Gjøvikregionen Hadeland Ringerike Reiseliv

Partnerskapsavtale mellom samarbeidende kommuner og Oppland fylkeskommune 2016-2019

Oppland har vært et foregangsfylke for tett samarbeid mellom fylkeskommune og kommunene i fylket. På bakgrunn av drøftinger og høring med kommunene og vedtak i fylkestinget er det ønske om å fortsette partnerskapsinstituttet.

Samarbeidet mellom Oppland fylkeskommune og den enkelte kommune i Oppland formaliseres gjennom denne avtale, som er lik for alle kommunene i Oppland:

1. Partnerskap som arbeidsform

Partnerskapet er en arbeidsform mellom likeverdige parter basert på felles mål. Partnerskapsavtalen fornyes hvert 4. år i forbindelse med valget. Partnerskapet bygger på enighet om å legge til rette for aktivt og forpliktende samarbeid om regional utvikling av regionen. Partene møtes i regionrådene.

2. Plangrunnlaget for partnerskapet

Partnerskapsarbeidet bygger på Planstrategi for Oppland, Regionalt handlingsprogram, regionale planer og regionenes strategiske styringsdokument og årlige handlingsplaner. Regionens strategiske styringsdokument skal gjelde for avtaleperioden og skal være en overordnet plan med et tydelig fokus på næringsutvikling med utgangspunkt i regionens fortrinn og muligheter.

3. Det regionale partnerskapet har følgende likeverdige parter:

Oppland fylkeskommune som den ledende aktør for regional utvikling i Oppland og ansvarlig for strategisk planlegging i fylket, jf plan- og bygningsloven (PBL). Fylkeskommunen har det politiske ansvaret for hele bredden i det regionale samordnings- og utviklingsarbeidet.

Samarbeidende kommuner i hver region som viktigste initierende og utøvende myndighet for regionale utviklingsoppgaver og tjenesteproduksjon lokalt.

Øvrige samarbeidspartnere

For å utnytte alle muligheter som samarbeid om regional utvikling skal det fra begge parter legges til rette for samarbeid med næringsliv / frivillig sektor.

4. Mål for partnerskapet

Samarbeidet skal målrette og effektivisere det regionale utviklingsarbeidet gjennom systematisk og jevnlig dialog. Planene jmf avtalens pkt 2 danner grunnlaget for de felles satsingene som partnerskapet arbeider med gjennom bruk av partnerskapsmidler som begge parter har lagt inn i partnerskapet. Partene bør ha ambisjon om å utvikle større samarbeid over regiongrensene.

5. Representasjon

Oppland fylkeskommune deltar i regionrådene med to politiske representanter fra fylkesutvalgsnivå, en fra posisjonen og en fra opposisjonen (likeverdighet i representasjon). Det møter også en fast administrativ representant. Øvrig administrativ representasjon vurderes i forkant av hvert møte.

Samarbeidende kommuner deltar i regionrådene minimum med ordfører og en politisk representant i tillegg. Administrativ deltagelse av rådmann vurderes av den enkelte kommune.

Næringslivet skal være representert i regionrådet med en fast møtedeltager som gis talerett. Regionen avgjør selv hvordan representanten velges og varighet på valgperioden.

6. Vilkår i avtalen

- Partene følger opp i henhold til avtalt basisfinansiering i partnerskapsinstituttet, og regionkoordinatorfunksjon og avtale om regionkoordinatorfunksjonen.
- Politisk og administrativ deltagelse i det regionale utviklingsarbeidet.
- Det forutsettes at partene involverer seg både i planlegging og gjennomføring av tiltak og prosjekter.
- Foreslåtte prioriterte samarbeidsområder i Regionalt handlingsprogram (RHP) må synliggjøres og prioriteres i regionenes handlingsplaner og budsjetter.

7. Prinsipper for bruk av regionale partnerskapsmidler:

Det er et mål å sikre tilnærmet lik praksis når det gjelder finansiering av utviklingsprosjekter/tiltak:

- Partnerskapsmidlene skal brukes til utviklingstiltak/prosjekter som gir merverdi for regionen som helhet.
- Bruk av partnerskapsmidlene krever konsensus. Dette betyr at regionrådet må søke å oppnå enighet i beslutningsprosessene omkring bruken av midlene.
- Midlene skal ikke brukes til ordinær drift, godtgjøring til folkevalgte eller bevilges til enkeltbedrifter.
- Partnerskapsmidler skal ikke brukes som egenandel i prosjektsøknader/basisfinansiering til OFK, med mindre kommunen(e) selv bidrar med ytterligere finansiering.
- I initierende faser av større prosjekter som involverer flere kommuner/regioner, skal det være en avklaring mellom partene før partnerskapsmidler benyttes.

8. Rapportering

Rapportering skal skje i henhold til vedtatte prinsipper for økonomirutiner og rapportering av regionale partnerskapsmidler (gjeldene rutiner følger årlig tilsagn for partnerskapsmidler)

9. Godkjenning og revidering

Avtalen er regulert og godkjent av de organer som etter kommuneloven er bemyndiget til å forplikte partene. Det er en forutsetning at avtalen er behandlet og godkjent av kommunestyret / formannskapet til de deltagende kommunene. Avtalen revideres hvert fjerde år i forbindelse med kommune og fylkestingsvalget.

Lillehammer den

Fylkesordfører i Oppland

Ordfører i

.....

.....

Arkivsak-dok. 14/02407-32
Saksbehandler Sigmund Hagen

Saksgang
Regionrådet 2015-2019

Møtedato

Utredning av fylkesmannens fremtidige struktur - Høring.

Regionkoordinators innstilling:

Regionrådet for Hadeland fremhever viktigheten av at fylkesmannens fremtidige struktur må ses i sammenheng med den pågående regionreformen. Det er viktig at de folkevalgte regionene utformes først og at fylkesembetes inndeling tilpasser seg de eventuelle nye folkevalgte regionene. Det oppleves som utfordrende at regionale statsetater er fragmentert og følger ulike geografiske inndelinger. Derfor må man unngå økende fragmentering mellom regionalt folkevalgt nivå og fylkesmannen sammenlignet med dagens situasjon. Regionrådet vil understreke viktigheten av at regional forvaltning skal følge nye folkevalgte regioners grenser.

Regionrådet for Hadeland vil understreke viktigheten av at embetet rendyrkes som tilsyns- og kontrollorgan mens utviklingsoppgaver skal ligge til de nye folkevalgte regionene.

Regjeringen har satt i gang et arbeid med en generell gjennomgang av den statlige styringen av kommunene, med sikte på redusert detaljstyring av kommuner. Regionrådet vil påpeke at dette er viktig i forhold til fylkesmannsembetets rolle som tilsyns- og kontrollorgan.

Hadelandsregionen er i dag tilknyttet ulike fylkeskommuner og regionale statlige aktører. Jevnaker kommune er en del av regionsamarbeidet i Ringerike og har tilhørighet til Buskerud gjennom politi og helse samarbeid. Samtidig er Gran og Lunner en del av bo- og arbeidsregionen i Oslo og Akershus. Regionen samarbeider også nært med andre fylker på viktige områder som areal- og transportplanlegging, samferdselsutvikling, næringsutvikling og profilering. Dermed vil det være naturlig at Hadelandskommunene må ta en debatt om hvilke fremtidige folkevalgte organer og embeter regionen naturlig bør være en del av.

Saksdokumenter

Rapport fra kommunal- og moderniseringsdepartementet

Vedlagt

JA

Regionrådet for Hadeland Rådhusvegen 39, 2770 Jaren Telefon 61 33 84 00 Faks 61 33 85 74 post@regionhadeland.no www.regionhadeland.no

Gran
kommune

Jevnaker
kommune

Lunner
kommune

Oppland
Fylkeskommune

Saksopplysninger:**Bakgrunn og mandat**

Regjeringen besluttet våren 2015 at Kommunal og moderniseringsdepartementet (KMD) skal gjennomføre en utredning av fremtidig struktur og størrelse for fylkesmannen. Målsettingen med arbeidet er at utredningen skal gi departementet et godt grunnlag for å vurdere hva som er hensiktsmessig inndeling av embetene gitt de oppgaver og roller fylkesmannen skal ivareta i forvaltningen nå og i tiden fremover. Det har vært nedsatt en referansegruppe med deltagelse fra fylkesmannens fagdepartementer og fra embetene selv som har fulgt arbeidet. Prosjektledelsen er ivaretatt av Kommunal- og moderniseringsdepartementet. Bakgrunnen for å igangsette utredningen var at kommunereformen og en endret kommunestruktur med færre og mer robuste kommuner åpner for å vurdere fylkesmannsembetets geografiske inndeling. Kommunene er fylkesmannens viktigste brukere og samarbeidspartnere og det er et viktig mål at stat og kommune skal fungere best mulig sammen. Også andre reformprosesser og utviklingstrekk i forvaltningen har aktualisert behovet for en vurdering av inndelingen av fylkesmannen. Det skal gjennomføres en regionreform som innebærer at dagens fylkeskommune blir erstattet med større folkevalgte regioner med utvidete oppgaver. Betydelige endringer i inndelingen av en rekke regionale statsetater i løpet av de siste 15-20 år har også medført endrede rammebetingelser for fylkesmannens samhandling og samarbeid med disse etatene.

Mandatet for utredningen har vært å utrede ulike modeller for fylkesmannen struktur, avgrenset til geografisk inndeling av embetene med utgangspunkt i sannsynlige scenarier for kombinasjoner av ny kommunestruktur og ny fylkesstruktur. Det skal i den sammenheng vurderes hvordan den enkelte modell sikrer at fylkesmannens rolle og hovedfunksjoner ivaretas.

For å svare på mandatet er arbeidet med utredningen gjennomført i fire steg: (1) En prinsipiell vurdering av inndelingsbehov knyttet til fylkesmannens roller og oppgavetyper (2) En gjennomgang og analyse av dagens embeter mht. geografi, ressursbruk og kompetanse. (3) En drøfting av aktuelle reformprosesser og betydningen av disse for inndelingen, og 4) En konkret vurdering av egenskaper og mulige konsekvenser av tre hovedscenarier:

- Mindre endringer av dagens struktur
- Et antall mellomstore embeter
- Et antall store embeter

Hensyn som skal ivaretas

I kapittel 3 gis det innledningsvis en historisk gjennomgang av sammenhengen mellom fylkesinndelingen og fylkesmannsinstitusjonen. To trekk ved utviklingen poengteres. For det første viser den historiske gjennomgangen at fylkene og inndelingen av dem opprinnelig var ment for statlige styringsformål. Etablering av en statlig representant på fylkesnivå ble tidlig ansett som nødvendig for å sikre sammenheng i politikken i hele landet.

At fylkene skal utgjøre grunnenheten for inndelingen av regionale statlige virksomheter har Stortinget ved flere anledninger bekreftet som prinsipp også i nyere tid. Det har vært

forutsatt at alle statsetater med behov for regional forvaltning skal følge fylkesinndelingen og at ingen inndelinger skal gå på tvers av fylkene. Den faktiske utviklingen de siste tiårene har imidlertid vært preget av at regionale statsetater i stor utstrekning har forlatt fylkesinndelingen som inndelingsenhet. I dag har 38 regionale statsetater valgt 36 forskjellige administrative inndelinger.

Det andre poenget som den historiske gjennomgangen viser er at det har vært en sammenkobling mellom fylkesinndelingen, fylkesmannen, kommunene og det folkevalgte regionale nivået. At de regionale folkevalgte organene (amts/fylkestingene) skulle følge de daværende statlige amts/fylkesgrensene kan ses på som en understrekning av at det lokale og regionale selvstyret skulle skje innenfor enhetsstatens ramme. I senere års reformarbeider er sammenhengen mellom inndelingen av fylkesmannen og det folkevalgte regionale nivået fortsatt understreket, men da med motsatt utgangspunkt. Både i forvaltningsreformen (2006) og pågående regionreform (Meld. St. 22 (2015–2016)) blir behovet for å tilpasse regional stats strukturer til regionalt folkevalgt nivå inndeling vektlagt.

Et viktig grunnlag for å vurdere inndelingen for fylkesmannen er de roller og oppgaver fylkesmannsembetet til enhver tid skal ivareta i forvaltningen og de målgrupper oppgaveløsningen retter seg mot. Inndelingen må derfor ses i lys av og understøtte embetets egenart som desentralisert og kommunenært statlig forvaltningsorgan. I kapittel 3 framheves særlig tre sider ved fylkesmannens rolle i forvaltningen som viktige begrunnelser for at stadig nye oppgaver har blitt lagt til embetet:

- Fylkesmannens rolle som bindeledd mellom stat og kommune
- Fylkesmannens rolle som tverrsektoriell samordner
- Fylkesmannens rolle som rettssikkerhetsinstans

Disse funksjonene har vært grunnleggende i hele embetets historie. Dynamikken og kompleksiteten i samfunnsutviklingen stiller voksende krav til en forvaltning som evner å se sammenhenger og finne gode løsninger på tvers av ulike sektorer og forvaltningsnivåer. Det taler for at fylkesmannsembetets rolle som bindeledd og samordner ikke vil bli svekket i årene som kommer, snarere tvert om. Med landets geografi, kommunestruktur og spredte bosettingsmønster har det en stor verdi at staten er representert i den enkelte region, både for å formidle, forankre og følge opp nasjonal politikk, men også for å være en lyttepost for lokale synspunkter og behov, og ta de initiativ som naturlig tilligger fylkesmannen som nasjonal myndighet.

Fylkesmannen utfører oppgaver overfor tre hovedmålgrupper: Kommuner, innbyggere og næringsliv og andre offentlige myndigheter. Oppfølgingen av og dialogen med kommunene er bærebjelken i embetenes virksomhet. Oppgavene fylkesmannen utfører overfor kommunene tilsier et behov for tett kontakt og samhandling med kommunene. Her vil kommunikasjoner, reisetid og antall kommuner spille en stor rolle. Inndelingen av fylkesmannen bør derfor i størst mulig grad legge til rette for at kontakten og samhandlingen med kommunene kan ivaretas på en god og effektiv måte. Lange reiseavstander kan begrense kontakthypighet og samhandling.

Det finnes ikke noe ideelt måltall eller fasit på hva som er det optimale antall kommuner som hvert enkelt embete skal betjene og følge opp. Antallet kommuner i hvert fylke er prissgitt utviklingen i kommunestrukturen i det enkelte fylke. I 2016 (før endringen som følger

av kommunestrukturen er iverksatt) varierer kommunetallet i det enkelte fylke fra 44 i Nordland til 14 Vestfold. Gjennomsnittstallet for landet som helhet er 23 kommuner per embete.

Hensynet til nærhet i oppgaveløsningen overfor innbyggere og næringsliv kan som for kommunene tale for at enhetene ikke bør bli for store. Dette argumentet må imidlertid ses i lys av om kontaktbehovet mellom embete og innbygger er av en slik karakter at det er nødvendig eller hensiktsmessig med personlig oppmøte. Hvis det er lite behov for personlig oppmøte, kan snarere behovet for en effektiv forvaltning av slike oppgaver tale for større enheter, bl.a. ut fra hensynet til effektiv forvaltning og rettssikkerhet, selv om dette ikke er entydig. For innbyggere og næringsliv kan det videre være viktig at fylkesmannens inndeling er basert på geografiske funksjonalitetsprinsipper, der felles bolig og arbeidsmarkedsområder betjenes av én og samme fylkesmann.

Fylkesmannen ivaretar på flere felt samordningsoppgaver overfor andre statlige myndigheter. Ikke minst gjelder det innenfor arbeidet med samfunnsikkerhet og beredskap i fylket, men også for å samordne statens interesser i regional planlegging. Vellykket samordning er betinget av en rekke faktorer. Her vil både ledelse, kultur og tradisjon for samhandling og samarbeid i det enkelte fylke og partenes interesser av/motivasjon for samordning spille inn. Fysisk struktur er imidlertid også en viktig faktor. Mulighetene for å ivareta rollen som tverrsektoriell samordner styrkes med en mer felles regional struktur for inndelingen av regional statsforvaltning enn dagens. De fleste regionale statsetater har valgt en regional inndeling med færre og større enheter enn fylkene. En tilpasning av fylkesmannens geografiske ansvarsområde til de nye strukturene for regional statsforvaltning taler for større enheter.

Fylkesmannen og fylkeskommunen har tette samarbeidsrelasjoner på flere felt. Begge myndigheter har historisk sett vært knyttet til fylkesstrukturen og i tidligere reformarbeider har det vært en målsetting at inndelingen av fylkesmannen primært skal samsvare med inndelingen til det folkevalgte regionale nivået. Det er særlig tre forhold som taler for at inndelingen mellom disse myndighetene i størst mulig grad bør sammenfalle:

- Felles oppfølgingsansvar overfor kommunene
- Begge organer skal ivareta tverrsektorielle hensyn
- Hensynet til en brukerrettet og oversiktlig forvaltningsstruktur

Prinsipper for inndelingen

En ny inndeling for fylkesmannen skal være bærekraftig i et langt tidsperspektiv. Strukturen skal ikke bare svare på de utfordringer og endringsbehov som knytter seg til de oppgaver og roller fylkesmannen har i dag, men også være bærekraftig i møte med kommende oppgaver, viktige utfordringer i offentlig sektor og samfunnsendringer som skaper behov for endret.

organisering. På bakgrunn av gjennomgangen av sentrale hensyn for embetets virksomhet har prosjektgruppen formulert fem hovedprinsipper for fremtidig inndeling for fylkesmannen.

1. Gi tilstrekkelig innbyggergrunnlag for faglig og økonomisk bærekraftige enheter:

Inndelingen av fylkesmannsembetene må ha et innbyggergrunnlag som legger til rette for

effektiv ressursbruk og dimensjonering av fagmiljøer med tilstrekkelig kapasitet og spesialisert kompetanse som sikrer god oppgaveløsning i alle embeter.

2. Ivareta geografisk funksjonalitet: Inndelingen av fylkesmannsembetene må ivareta hensyn til geografisk funksjonalitet. Det vil i praksis innebære at inndelingen i størst mulig grad bør avgrensnes slik at embetene ikke deler opp tettsteder, felles bolig- og arbeidsmarkedsområder, viktige interkommunale samarbeidsområder eller områder som hører sammen ut fra lokale fellesskap eller regional identitet.

3. Sikre god tilgjengelighet for kommuner og innbyggere: Inndelingen må ivareta hensyn til god tilgjengelighet og nærhet for embetets målgrupper. Det innebærer at avstanden mellom fylkesmannsembetet og hoveddelen av fylkets kommuner må være innenfor rimelig og forsvarlig reisetid. På grunn av de store forskjellene i geografi, bosettingsmønster og kommunikasjonsmessige forhold i og mellom landsdelene vil avstandsutfordringer uansett variere mellom embetene.

4. Styrke forutsetningene for samvirke og samordning i staten: Inndelingen må styrke forutsetningene for at samordningsbehov mot andre regionale myndigheter kan ivaretas på en formåls effektiv måte. En mer felles geografi for utvalgte statlige virksomheter kan legge til rette for at den statlige virksomheten kan fungere mer effektivt, bli mer samordnet og handlekraftig på regionalt nivå. Særlig gjelder dette statlige regionale etater med oppgaver som i stor grad er rettet mot kommunene og beredskaps etater

5. Størst mulig grad av felles inndeling med folkevalgt regionalt nivå. Av hensyn til samordnings- og samarbeidsbehov med folkevalgt regionalt nivå, tverrsektoriell samordning og brukerretting bør fylkesmannen og folkevalgt regionalt nivå i størst mulig grad ha felles administrativ inndeling.

Disse inndelingsprinsippene skal fange opp viktige hensyn sett fra statens side for inndelingen av fylkesmannen. Prinsippene vil kunne trekke i ulike retninger og anbefalinger om fremtidig struktur vil nødvendigvis innebære en avveining mellom prinsippene. Spørsmålet om lokalisering henger tett sammen med fremtidig inndeling. Sammenslutning av embeter vil innebære at de nye embetene vil omfatte to eller flere byer/steder som i dag huser fylkesadministrasjonen. Fylkesmannsembetene utgjør attraktive arbeidsplasser, og det vil være stor konkurranse mellom aktuelle byer om å kunne bli hovedsete for embetet i de nye regionene. Valg av lokalisering bør gjøres ut fra prinsipielle vurderinger og funksjonelle behov og i tråd med *Retningslinjer for lokalisering av statlige arbeidsplasser og statlig tjenesteproduksjon*. I kapittel 4 gjennomgås sentrale momenter i forbindelse med vurderinger av framtidig lokalisering av hovedsete for fylkesmannsembetene i større regioner. Det understrekes at lokaliseringsbeslutninger i størst mulig grad må ha som utgangspunkt at embetet skal være en integrert organisatorisk enhet med felles lokalisering.

Beskrivelse og analyse av dagens fylkesmannsembeter

Kapittel 4 gir en bred gjennomgang av hovedtrekk ved embetenes geografiske struktur, virksomhet og organisering. I tillegg til å gi en geografisk og institusjonell statusbeskrivelse av embetene gir kapitlet også en nærmere analyse av kompetanse og kapasitet ved embetene, forskjeller i geografiske avstander og kommunestruktur og en analyse av administrativ

inndeling og lokaliseringmønster for en rekke statlige etater som er viktige samarbeidspartnere for fylkesmannen.

Regional samsvarsanalyse

Som grunnlag for en nærmere vurdering av behov for samvirke og evt. en mer formell samordning mellom fylkesmannen og andre viktige regionale statsetater, er det gjort en nærmere analyse av lokaliseringmønster for 25 utvalgte statsetater. Blant etatene inngår dels kommuneorienterte etater som IMDI, UDI og Bufetat, dels beredskapsetater som politi, sivilforsvar, NVE og Mattilsynet, og dels en del andre etater som kan være viktig for fylkesmannen som Tolletaten, Skatteetaten, Fiskeridirektoratet etc. Målet med analysen var å finne ut i hvilken grad det er samsvar i lokaliseringen av de ulike etatene for de ulike fylkesmannsembetene. Kartleggingen gir grunnlag for følgende konklusjoner:

- Lokaliseringmønsteret for de 25 etatene framstår som svært spredt og dårlig tilpasset hensynet til samordning og effektivt samvirke mellom statsetatene. De 25 etatene har i dag regionkontor spredt på 53 forskjellige steder i landet.
- Store avvik i lokaliseringmønster gjelder både kommuneorienterte etater, viktige beredskapsetater og flere andre statlige etater hvor administrative samordningshensyn kan gjøre seg gjeldende
- Graden av samlokalisering av statsetater i samme by er best i Sør-Trøndelag (Trondheim) og Hordaland (Bergen), dårligst i Østfold (Moss), Sogn og Fjordane (Leikanger) og Finnmark (Vadsø)

Utviklingstrekk og reformer

Offentlig sektor vil bli utfordret på flere områder de neste årene; vesentlig lavere oljeinntekter og nedbemanning i oljesektoren, utsikter til kraftig økning i immigrasjonen til Norge, lavere produktivitet og langsiktige konsekvenser av eldrebølgen. Et redusert finanspolitisk handlingsrom gjør det stadig viktigere at forvaltningen er omstillingsdyktig og bruker ressursene effektivt og i samsvar med innbyggernes behov. De pågående strukturreformer i både kommunal og statlig sektor må ses mot denne bakgrunnen. Rasjonelle og effektive strukturer er en forutsetning for å opprettholde og videreutvikle kompetanse og kapasitet i offentlige organer i tiden fremover.

I kapittel 5 drøftes sammenhengen mellom fylkesmannens inndeling og pågående reformarbeid og andre utviklingstrekk i forvaltningen I tillegg til kommunereformen rettes oppmerksomheten mot regionreformen og andre sektorreformer i regional stat. Kapitlet gir også en oversikt over hovedtrekk de nordiske reformprosessene.

Kommunereformen.

Stortinget har vedtatt at det skal gjennomføres en kommunestrukturreform og alle landets kommuner skal avklare fremtidig inndeling. Reformen ble satt i gang i 2014 og det er forutsatt et tidsløp med varighet frem til 2020. Et viktig utgangspunkt for denne utredningen var at en endret kommunestruktur kan endre forutsetningene for fylkesmannens oppfølging av og samhandling med kommunene. 1. juli gikk fristen for kommunenes vedtak i kommunereformen ut. Mange kommuner ser at de vil stå sterkere sammen og har fattet vedtak om å bygge ny kommune. Vedtakene som er gjort så langt viser at det vil bli gjennomført flere kommunesammenslåinger i kommunereformen nå enn det er blitt gjort

siden 1967. Kommunenes vedtak oversendes fylkesmennene som skal komme med sine tilrådninger 1. oktober. Regjeringen har også lagt til rette for at kommuner som trenger noe mer tid kan bruke høsten på å komme i mål, og fortsatt være en del av reformen. På bakgrunn av målene for reformen, de lokale prosessene, og fylkesmennenes tilrådninger, vil regjeringen legge frem et samlet forslag til kommunestruktur for Stortinget våren 2017.

Det vil være en heterogen kommunestruktur i Norge også etter kommunereformen med en kombinasjon av mange små, men også et betydelig antall store kommuner. Den statlige oppfølgingen av kommunene vil også fremover stille krav til et kompetent og effektivt embete som kan føre dialog med og følge opp kommuner med ulike forutsetninger. En videre utvikling der kommunene tilføres stadig nye oppgaver med voksende krav til fagkompetanse og kapasitet vil løpende aktualisere spørsmålet om kommunesammenslåinger også i årene som kommer. En ny inndeling for fylkesmannen må derfor være bærekraftig i et langsiktig perspektiv. Den må være robust for de endringer som vil komme i kommunestrukturen og for nye oppgaver og roller for fylkesmannen i oppfølgingen av kommunene.

Regionreformen.

Ved Stortingets behandling av oppgavemeldingen (Meld. St. 14 Kommunereformen - nye oppgaver til større kommuner) ga et flertall støtte til regjeringens forslag om utvikling av fylkeskommunene gjennom oppgaver og ansvar som støtter opp om rollen som samfunnsutvikler. Flertallet sa også at nye oppgaver til regionalt folkevalgt nivå forutsetter færre fylkeskommuner/regioner av en viss størrelse. Kommunal- og moderniseringsministeren inviterte i juli 2015 fylkeskommunene til å innlede drøftinger av sammenslåingsalternativer og avklare om det er aktuelt å slå seg sammen med nabofylker. I regjeringens stortingsmelding om nye folkevalgte regioner (Meld. St. 22 (2015-2016)) ber departementet om at fylkeskommunene fullfører disse drøftingene og fatter vedtak innen 1. desember 2016. Det tas sikte på å legge fram en samlet proposisjon om nye oppgaver og ansvar til nye folkevalgte regioner våren 2017, samtidig med forslag til ny regionstruktur.

Regjeringen har mål om ca. ti nye folkevalgte regioner. Regjeringens måltall for inndelingen av det folkevalgte regionale nivået gir en viktig føring også for inndelingen av embetene. Målet om større regioner henger sammen med målet om å utvikle regionalt folkevalgt nivå's samfunnsutviklerrolle. Regjeringen mener større regioner har bedre mulighet til å se ulike samfunnsstrukturer, aktører og tiltak i sammenheng, og at større regioner dermed bedre kan bidra til samordning mellom ulike statlige prioriteringer og tiltak i regionen. Stortinget har sluttet seg til regjeringens forslag til regionreform (Innst. 377 S (2015-2016)).

Statlige sektorreformer.

Fylkesmannen samhandler med en rekke regionale statsetater i ulike sammenhenger. Forutsetningen for å ivareta fylkesmannens tverrsektorielle oppgaver vil påvirkes av organiseringen og inndelingen til de etater fylkesmannen skal samordne/samarbeide med. For fylkesmannen, og den særskilte samordningsrollen embetet ivaretar kan konsekvensene av den uensartede inndelingen i regional stat være at det blir praktisk vanskeligere å gjennomføre samordningstiltak. Fylkesmannens behov for samarbeid og samordning med andre statsetater kan derfor tale for større enheter enn dagens fylker. Regjeringen har i Meld. St. 22 (2015-2016) varslet at den vil gjennomgå statens regionale grenser i lys av den

kommende regionstrukturen for regionalt folkevalgt nivå. Ambisjonen er bedre sammenfall og tilrettelegging for styrket samhandling og samarbeid.

Statlige sektorreformer kan også berøre oppgaver og funksjoner som i dag er lagt til embetene – enten i form av at oppgaver omorganiseres eller trekkes ut av embetene eller at eksisterende oppgaver utvides og eller at det tilføres nye oppgaver. Fire aktuelle eksempler er knyttet til:

- Organiseringen av tilsynet med spesialisthelsetjenesten
- Strukturreform i barnevernet
- Utredning om organiseringen av kunnskapssektoren
- Produktivitetskommissjonen

Endringer i den statlige styringen av kommunene kan også få følger for fylkesmennenes oppgaver og organisering. Fylkesmannen er sektormyndighet på vegne av flere departementer og som sektormyndighet ivaretar fylkesmannen både en iverksettende rolle en faglig rolle og en myndighetsrolle. Regjeringen har satt i gang et arbeid med en generell gjennomgang av den statlige styringen av kommunene, med sikte på redusert detaljstyring av større kommuner, jf. Meld. St. 14 (2014-2015). En endring og reduksjon av den statlig styring på ulike sektorområder vil kunne innebære endringer i fylkesmannens rolle overfor kommunene. Resultatet av gjennomgangen skal presenteres våren 2017. I arbeidet vil bl.a. innlemming av øremerkede tilskudd, tilsynsformer og tilsynsomsfang vurderes.

Tre hovedmodeller for framtidig inndeling

I kapittel 6 skisseres tre hovedmodeller for framtidig inndeling av embetene. Beskrivelsen er scenariobasert i den forstand at modellene ikke utgjør konkrete inndelingsforslag, men representerer mulige hovedløsninger med ulike egenskaper for å møte eksisterende og framtidige utfordringer og behov. Scenariopreget understrekes ved at antall embeter i hver hovedmodell angis som et intervall. Følgende modeller drøftes.

- Konsolideringsmodell som innebærer mindre endringer av dagens struktur (14-17)
- Regionmodell som innebærer et antall mellomstore embeter (8-13)
- Landsdelsmodell som innebærer et antall store embeter på landsdelsnivå (4-7)

Konsolideringsmodellen

Konsolideringsmodellen innebærer som navnet tilsier en tilpasning og justering av dagens inndeling med en sammenslutning av fylkesmannsembeter der geografiske og funksjonelle hensyn kan tale særlig sterkt for det. Konsolideringsmodellen innebærer langt på vei et såkalt 0-alternativ med hensyn til egenskaper, dvs. modellen endrer ikke i vesentlig grad forutsetningene for fylkesmannens virksomhet slik de er i dag.

Konsolideringsmodellen vil i liten grad endre innbyggergrunlaget og dermed størrelsen på kompetansemiljøene for embetene. Spennet mellom Oslo og Akershus befolkning på 1.2 millioner til Finnmarks befolkning på 74 000 vil bestå og det gjennomsnittlige befolkningsgrunnlag per embete vil ligge på mellom 325 000 til 375 000.

Når det gjelder egenskaper vil ikke konsolideringsmodellen gi endrede forutsetninger for å møte de utfordringer en del embeter oppgir å ha med å rekruttere spesialisert kompetanse innenfor bl.a. helse, juss og plan. Modellen vil heller ikke redusere den sårbarheten som

flere embeter påpeker de har på enkelte fagområder, eller styrke embetenes kapasitet for å bli tilført og håndtere nye oppgaver. Konsolideringsmodellen vil i liten grad endre de geografiske forutsetninger som i dag gjelder for å ivareta samordningsbehov mot andre regionale statsetater. Konsolideringsmodellen utnytter ikke mulighetene for å høste økonomiske stordriftsfordeler i fylkesmannens administrasjon.

Fysisk nærhet til embetets ulike målgrupper er viktig i et tilgjengelighetsperspektiv. Konsolideringsmodellen er den av de tre hovedmodellene som i utgangspunktet best ivaretar nærhets- og tilgjengelighetsbehov ved embetenes virksomhet best.

Om lag ti nye folkevalgte regioner kombinert med konsolideringsmodellen for fylkesmannen vil innebære en økende fragmentering mellom regionalt folkevalgt nivå og fylkesmannen sammenlignet med dagens situasjon. Flere fylkesmenn innen samme folkevalgte region kan skape utfordringer for samhandling med kommuner og folkevalgt regionalt nivå i ulike sammenhenger. En annen inndeling enn de folkevalgte regionene vil ikke samsvare med målet om bedre sammenfall mellom de folkevalgte regionene og regional stat.

Regionmodellen

Regionmodellen vil innebære et skifte i geografisk og organisatorisk forstand. Med opp mot en halvering av antall embeter vil mange embeter bli betydelig større både mht. befolkning og areal, og sannsynligvis få et større antall kommuner å forholde seg til. Øvre del av intervallet vil kunne medføre at noen embeter ikke berøres. En struktur nærmere 8 enheter, vil derimot mest sannsynlig innebære at tilnærmet alle embetene blir berørt.

Regionmodellen vil gi en gjennomsnittlig befolkning per embete på mellom 400 000 (ved 13 embeter) og 650 000 innbyggere (ved 8 embeter). Modellen kan legge til rette for en inndeling med et mindre sprik når det gjelder embetenes innbyggergrunnlag enn i dag. Det vil selvfølgelig være avhengig av antall embeter i denne modellen og hvilke embeter som faktisk blir slått sammen. Arealmessig vil derimot forskjellene mellom embetene kunne bli større enn i dag.

En halvering av antall embeter vil kunne legge til rette for en styrking av fagmiljøer og mulig mer rasjonell bruk av spesialiserte ressurser. Modellen gir god utnyttelse av sannsynlige økonomiske stordriftsfordeler. Med større enheter vil virksomhetsvolumet øke og legge til rette for at medarbeidere i større grad kan spesialisere seg. Større fagmiljøer og et større virksomhetsvolum antas også å styrke muligheten for rekruttering og opprettholdelse av kompetanse. Større fagavdelinger kan også legge til rette for økt robusthet for å håndtere variasjoner og toppler i saksmengde samt fravær av personale.

Fylkesmannens fagdepartementer/direktorater ble bedt om å gi innspill om konsekvenser av større geografiske enheter for egne oppgaver. Konkret ble de bedt om å vurdere fordeler og ulemper av en regionmodell med rundt 10-12 embeter og en modell basert på landsdelene, dvs. 4-6 embeter. I samtlige innspill blir regionmodellen framhevet som bedre egnet enn landsdelsmodellen for å ivareta fylkesmannens oppgaver. Vurderingene tar gjerne utgangspunkt i en avveining mellom hensynet til oppbygging av sterk fagkompetanse på den ene siden og hensynet til nærhet og kjennskap til målgruppene på den andre. Denne avveiningen er særlig uttalt for tilsynsoppgavene. Det påpekes at god tjenestefaglig og tilsynsfaglig kompetanse er en forutsetning for godt tilsyn. Denne kompetansen bygges og

vedlikeholdes best i sterke fagmiljøer som er av en viss størrelse, og som har god og løpende kontakt med og kunnskap om de tjenestene det skal føres tilsyn med og ses i en helhet med veiledning og rådgivningsoppgaver. Samtidig har tilsyn en klar stedlig komponent. Gitt at det fortsatt vil være mange og relativt små kommuner også i tiden framover må reduksjonen i antall embeter være begrenset hvis fylkesmannen skal kunne opprettholde dagens relasjon og rolle overfor kommunene. På den bakgrunn kan det argumenteres for at regionmodellen med 10-12 embeter forener de viktigste hensynene for fylkesmannens oppgaveløsning.

Regionmodellen kan aktualisere spørsmålet om grensesnittet og oppgavefordelingen mellom direktorater og embeter, dvs. mellom statens sentrale forvaltning og statens regionale forvaltning. Større embeter kan, i kraft av styrket kompetanse og kapasitet, bli aktuelle for oppgaver som i dag er plassert i direktoratene eller i regionale ledd av direktoratene.

Sammenlignet med konsolideringsmodellen vil regionmodellen innebære større fysisk avstand til kommuner og innbyggere. Antall kommuner per embete vil øke og som tabellene over viser vil antallet kommuner for de mest kommunerike fylkene kunne nærme seg 60 mot 44 (Nordland) i dag. Spørsmålet om antall kommuner det enkelte fylkesmannsembete får vil bestemmes av resultatet av kommunereformen. Her vil både den samlede reduksjonen i antall kommuner og hvor i landet sammenslutningene skjer spille inn. For embeter med et stort antall kommuner vil en utvidelse av embetet kunne føre til svekket oppgaveløsning og tjenesteproduksjon på fagområdene. Tilsvarende kan kommunesammenslåinger føre til at det blir for få kommuner innenfor embetets grenser til at dagens fylkesmannsstruktur er hensiktsmessig.

I utgangspunktet kan det hevdes at regionmodellen vil være tilpasset en vesentlig reduksjon i antall kommuner. En samtidig og forholdsmessig reduksjon i antall embeter og kommuner ville kunne innebære en balanse mellom aktørene på et høyere geografisk nivå og kun innebære mindre endringer i antallet kommuner den enkelte fylkesmann skal følge opp. Færre kommuner vil kunne avdempe noe av effekten av at de geografiske avstandene mellom embetenes lokalisering og kommunene øker.

For innbyggere og næringsliv vil avstanden til embetet øke sammenlignet med konsolideringsmodellen. Med tanke på behovet for nærhet til brukerne for flere av fylkesmannens oppgaver kan for store enheter være negativt mht. å få oversikt og kunnskap om lokale forhold og mindre muligheter for direkte kontakt med innbyggerne som skal betjenes. Hensynet til tilgjengelighet kan imidlertid ivaretas gjennom alternative organisatoriske og teknologiske løsninger på de områder hvor det vurderes som viktig.

En viktig egenskap ved denne modellen vil kunne være at fylkesmannen får en inndeling som i større grad enn i dag samsvarer med inndelingen til mange andre regionale statsetater. Noen statsetater er det kritisk viktig for fylkesmennene å samarbeide med. Fylkesmannen har en klar samordnings- og lederrolle i samfunnsikkerhetsarbeidet. I krisesituasjoner er det viktig med effektiv samhandling. Det kan derfor være fornuftig å bygge nye embeter etter tilnærmet samme geografiske inndeling som en annen viktig aktør i beredskapsarbeidet - politidistriktene. Også brannberedskaper bygges nå rundt disse distriktsinndelingene ved at det utpekes en regionbrannsjef innenfor yttergrensen av de nye politidistriktene. DSB har

vedtatt felles nødalarm-regioner (110) tilsvarende politidistriktets grense. Videre er denne grensen felles med politiets operasjonssentral (112). Dette er samvirkepartnere innenfor beredskap som har stor betydning for fylkesmannen.

En regionmodell kan legge til rette for og gi muligheter for en styrking av fylkesmannens horisontale samordningsrolle, men vil samtidig kunne være mer utfordrende for rollen som bindeledd mellom stat og kommune. Aktiv samordning forutsetter både lokalkunnskap og relasjonsbygging, og større regioner vil både gi større avstander og mange nye personer som skal samhandle. Større geografiske enheter kan imidlertid kombineres med økt bruk av tekniske og organisatoriske løsninger for å redusere avstandsulemper.

Regionmodellen for fylkesmannen vil være den av modellene som vil være best tilpasset en ny regionstruktur med om lag ti folkevalgte regioner, og den vil i størst grad muliggjøre et sammenfall mellom de to nye strukturene. Et strukturelt sammenfall vil legge grunnlag for et godt samspill mellom regionalt folkevalgt nivå og fylkesmannen bl.a. omkring regional planlegging, kontakt med kommunene og fellesprosjekter.

Landsdelsmodellen

Denne modellen tar utgangspunkt i at fylkesmannen får en landsdelsorganisering. Intervallet strekker seg her fra en inndeling i fire regioner etter mønster av Helseregionene til sju regioner slik eksempelvis Arbeidstilsynets regioner er inndelt. Den konvensjonelle inndelingen av landet i landsdeler er imidlertid i fem regioner (Østlandet, Sørlandet, Vestlandet, Midt-Norge og Nord-Norge). Hele 12 regionale statsetater er inndelt i fem regioner, selv om grensdragningene for disse fem regionene varierer betydelig mellom statsetatene. Landsdelsmodellen vil gjennomgående gi store regioner, enten befolkningsmessig (Østlandet) eller i utstrekning (Nord-Norge og Vestlandet). Landsdelsmodellen vil innebære store interne avstander, romme flere sentre/bymessige tyngdepunkter og til dels heterogene identiteter. En landsdelsmodell for fylkesmannen vil innebære et radikalt brudd med den fylkesmannsinstitusjonen vi har i dag.

To konkrete inndelingsalternativer er eksemplifisert for denne modellen. Et alternativ med fem embeter vil gi et innbyggergrunnlag som variere fra drøyt 298 000 til 2,6 mill. Det største embetet (Østlandet) vil da ha 50 prosent av landets befolkning, mens det minste embetet (Sørlandet) vil ha drøyt 5 prosent. Antall kommuner (med dagens kommunetall) vil variere fra 30 til 142. I alternativet med sju embeter blir asymmetrien mellom største og minste embete redusert. Her vil innbyggergrunnlaget variere fra drøyt 298 000 (5 prosent) til 1,5 mill. (29 prosent), mens antall kommuner vil variere fra 30 til 87.

Landsdelsmodellen vil legge til rette for oppbygging av sterke kompetansemiljøer. Modellen gir særlig gode forutsetninger for å bygge opp spesialisert kompetanse. Innspillene fra fagdepartementene/direktoratene tyder imidlertid ikke på at landsdelsorganisering er hensiktsmessig eller ønskelig vurdert i et kompetanseperspektiv. Et delvis unntak er helsemyndighetene som påpeker at en inndeling i 10-12 embeter vil være hensiktsmessig for alle kommunerrettede oppgaver, men at tilsyn med spesialisthelsetjenestene stiller så store krav til bred og sammensatt kompetanse at erfaringen tilsier at tilsyn med spesialisthelsetjenesten bør legges til fire eller fem fylkesmenn.

Alle øvrige fagmyndigheter påpeker at så store embeter sannsynligvis vil ha ulemper for oppgaveløsningen. Det påpekes at en inndeling med 4-6 embeter vil gi store utfordringer med å ha god nok lokalkunnskap og kjennskap til kommuner, næring og andre samarbeidspartnere som er viktige for oppgaveløsningen. Videre påpekes det at så store embeter vil stille betydelige krav til koordinering internt og at omfanget av oppgaver og ansvarsområder blir så store at det kan bli vanskelig å arbeide effektivt. For å motvirke betydelige avstandsulemper vil landsdelsmodellen i enda sterkere grad enn regionmodellen stille krav til kompenserende tiltak i form av tekniske og organisatoriske løsninger.

I utgangspunktet kan potensialet for innsparing ved innføring av landsdelsregioner være stort gjennom reduksjon av lederstillinger og administrative stillinger. Landsdelsembeter vil kunne gi både faglige og administrative stordriftsfordeler, men på den annen side vil modellen innebære betydelig økte koordineringskostnader. Koordineringskostnader øker gjerne mer enn proporsjonalt med økning av organisasjonsstørrelsen. Behov for å opprette strukturer under regionnivået kan også innebære at det administrative innsparingspotensialet i realiteten er begrenset.

En vesentlig ulempe med landsdelsmodellen er den store fysiske avstanden som vil oppstå mellom embetets hovedsete og regionens kommuner og innbyggere. Det er vanskelig å tenke seg en slik struktur uten en geografisk områdeforvaltning i landsdelens delregioner. Antallet kommuner hvert embete skal følge opp vil variere, men kan bli fordoblet og i noen tilfeller tredoblet sammenlignet med dagens situasjon. Det kan føre til mindre direkte kontakt og kjennskap mellom kommuner og embeter, noe som gjør det vanskeligere å se behov lokalt og gjør prioritering og utviklingsoppgaver vanskeligere.

En så omfattende reduksjon av antall embeter vil reise spørsmål om fylkesmannens rolle som bindeledd mot kommunene kan videreføres, avhengig av antall kommuner etter kommunereformen. Så store avstander til kommunenes politiske og administrative ledelse vil gi andre og nye utfordringer mht kommunekunnskap, dialog og samordningsfunksjonen. Modellen kan innebære en vesentlig endring av fylkesmannens oppgaveportefølje overfor kommunene.

Med en landsdelsinndeling vil fylkesmannen komme opp på samme geografiske nivå som flertallet av øvrige regionale statsetater og det kan isolert sett bidra til å styrke, forenkle og effektivisere samhandling og samordning. Flere statlige etater som fylkesmannen jevnlig har samhandling med er organisert innenfor det intervallet som landsdelsmodellen representerer, feks regionale helseforetak, Statens vegvesen, NVE, Kystverket m.fl. Samtidig vil en landsdelsmodell bryte med tanken om fylkesmannen som et innbygger- og kommunenært forvaltningsorgan. Det skal i den forbindelse påpekes at den tverrsektorielle samordningen gjennom fylkesmannen i de fleste sammenhenger har kommunene som målgruppe.

En landsdelsmodell vil innebære færre embeter enn måltallet om ca. 10 regioner som er satt for det folkevalgte regionale nivået. Selv om det også i dag er tilfeller hvor ett embete omfatter to fylkeskommuner er det grunn til å anta at en såpass ulik struktur vil ha negative følger for samhandling og samordning med folkevalgt regionalt nivå.

Vurdering:

Regionkoordinator er av den oppfatning at det kan være gode argumenter for å vurdere en mulig ny struktur for fylkesmannens organisering. De ulike modellene som er skissert i utredningen har ulike fordeler og ulemper man kan vektlegge men i denne sammenheng er koordineringen med regionreformen det viktigste. Dersom sentrale myndigheter beslutter sammenslåing av fylkeskommuner til nye folkevalgte regioner må fylkesembetet tilpasse seg denne reformens nye grenser. Det oppleves som utfordrende at regionale statsetater er fragmentert og følger ulike geografiske inndelinger. Derfor må man unngå økende fragmentering mellom regionalt folkevalgt nivå og fylkesmannen sammenlignet med dagens situasjon. Regionkoordinator tror man er mest tjent med at regional forvaltning følger nye folkevalgte regioners grenser.

Hadelandsregionen er i dag tilknyttet ulike fylkeskommuner regionale statlige aktører. Jevnaker kommune er en del av regionsamarbeidet i Ringerike og har tilhørighet til Buskerud gjennom politi og helsesamarbeid. Samtidig er Gran og Lunner en del av bo- og arbeidsregionen i Oslo og Akershus. Regionen samarbeider også nært med andre fylker på viktige områder som areal- og transportplanlegging, samferdselsutvikling, næringsutvikling og profilering. Dermed vil det være naturlig at Hadelandskommunene må ta en debatt om hvilke fremtidige regioner og embeter regionen naturlig bør være en del av.

HEDMARK
FYLKESKOMMUNE

OPPLAND
fylkeskommune

Hedmark fylkeskommune | Oppland fylkeskommune

En ny region – Hedmark og Oppland?

**Utredning knyttet til en eventuell sammenslåing
av Hedmark og Oppland fylkeskommuner**

Oktober 2016

Innhold

1	Sammendrag	6
2	Innledning	8
2.1	Fylkestingets oppdrag	8
2.2	Utredningen – avgrensning og innretning	8
2.3	Nærmere om føringer fra Stortinget og Regjeringen	9
2.4	Status – resten av landet	11
3	Statens organisering på regionalt nivå	12
4	Fylkeskommunenes samfunnsutviklerrolle	13
5	Utfordringer og fortrinn i Hedmark og Oppland	15
5.1	Befolkningsutvikling	16
5.2	Sysselsetting og næringsutvikling	17
5.3	Utdanningsnivå	20
5.4	Befolkningens levekår, trivsel og livsstil	20
6	Regional samfunnsutvikling og tjenesteyting i en større region	21
6.1	Videregående opplæring	22
6.1.1	Beskrivelse av dagens oppgaver og hvordan disse løses	22
6.1.2	Beskrivelse av samarbeid og partnerskap	25
6.1.3	Vurderinger knyttet til merverdien ved etablering av en ny region i innlandet	26
6.1.4	Vurderinger knyttet til nye oppgaver for større regioner	27
6.1.5	Oppsummering	27
6.2	Samfunnsplanlegging, areal og miljø	27
6.2.1	Beskrivelse av dagens oppgaver og hvordan disse løses	27
6.2.2	De enkelte fagområder	28
6.2.3	Samarbeid, partnerskap og nettverk	30
6.2.4	Vurderinger knyttet til merverdien ved etablering av en ny region i innlandet	31
6.2.5	Vurdering knyttet til nye oppgaver for større regioner	33
6.2.6	Oppsummering	34
6.3	Næring og samfunnsutvikling	34
6.3.1	Beskrivelse av dagens oppgaver og hvordan disse løses	34
6.3.2	Beskrivelse av samarbeid og partnerskap	35

6.3.3	Vurderinger knyttet til merverdien ved etablering av en ny region i innlandet	36
6.3.4	Vurdering knyttet til nye oppgaver for større regioner	36
6.3.5	Forskning og utvikling	37
6.3.6	Kompetanse og høyskoler	38
6.3.7	Reiseliv	38
6.3.8	Landbruk	40
6.3.9	Oppsummering	41
6.4	Samferdsel	42
6.4.1	Beskrivelse av dagens oppgaver og hvordan disse løses	42
6.4.2	Kollektivtransport	42
6.4.3	Fylkesveier	44
6.4.4	Trafikksikkerhet	45
6.4.5	Nasjonal Transportplan (NTP)	45
6.5	Kultur	46
6.5.1	Beskrivelse av dagens oppgaver og hvordan disse løses	46
6.5.2	Beskrivelse av samarbeid og partnerskap	46
6.5.3	Vurderinger knyttet til merverdien ved etablering av en ny region i innlandet	46
6.5.4	Vurderinger knyttet til nye oppgaver for større regioner	47
6.5.5	Oppsummering	48
6.6	Kulturarv	48
6.6.1	Beskrivelse av dagens oppgaver og hvordan disse løses	48
6.6.2	Beskrivelse av samarbeid og partnerskap	49
6.6.3	Vurderinger knyttet til merverdien ved etablering av en ny region i innlandet	49
6.6.4	Vurdering knyttet til nye oppgaver for større regioner	50
6.6.5	Oppsummering	50
6.7	Fylkesbibliotek	51
6.7.1	Beskrivelse av dagens oppgaver og hvordan disse løses	51
6.7.2	Beskrivelse av gjeldende struktur og organisering av arbeidet	52
6.7.3	Beskrivelse av samarbeid og partnerskap	52
6.7.4	Vurderinger knyttet til merverdien ved etablering av en ny region i innlandet	52
6.7.5	Oppsummering	52

6.8	Internasjonalt arbeid	53
6.8.1	Beskrivelse av dagens oppgaver og hvordan disse løses	53
6.8.2	Beskrivelse av samarbeid og partnerskap	54
6.8.3	Vurderinger knyttet til merverdien ved etablering av en ny region i innlandet	55
6.8.4	Vurdering knyttet til nye oppgaver for større regioner	56
6.8.5	Oppsummering	56
7	Ny region – konsekvenser for demokratiet	57
8	Økonomiske forhold	59
8.1	Økonomiske hovedstørrelser	59
8.2	Konsekvenser for rammetilskuddet ved en sammenslåing	59
8.3	Driftsutgifter fordelt på tjenesteområder	60
8.4	Investeringsutgifter	60
8.5	Økonomiske nøkkeltall sammenlignet med landet	61
8.6	Garantiansvar	62
8.7	Eierinteresser i selskap og foretak	62
8.8	Pensjonsordninger	63
8.9	Samlet vurdering	63
9	Helhetlig oppsummering	64
10	Problemstillinger som avklares nærmere ved et eventuelt vedtak om ny region	68

1 Sammendrag

I Meld. St. 22 (2015-2016) Nye folkevalgte regioner – rolle, strukturer og oppgaver, sier Regjeringen at tiden er moden for en reform som gir større og mer funksjonelle enheter, og gir et anslag på 10 folkevalgte regioner i landet. Videre sier Regjeringen at den regionale inndelingen må være i samsvar med de samfunnsutfordringer som regionalt folkevalgt nivå skal bidra til å løse.

Stortinget fattet følgende vedtak i juni 2016:

- Stortinget ber Regjeringen sette ned et ekspertutvalg som skal foreslå ytterligere nye oppgaver til regionene når den nye regionstrukturen er fastlagt, og senest våren 2017

- Stortinget ber Regjeringen i regionreformen sørge for at administrasjonen av fylkesvegnettet (deler av sams veg-administrasjon) blir underlagt de nye folkevalgte regioner.

- Stortinget ber Regjeringen i forbindelse med regionreformen styrke nytt regionalt folkevalgt nivå's rolle i integreringsarbeidet i forbindelse med sysselsetting og utdanning/kompetanseheving, samt som bindeledd mot kommuner, næringsliv og frivillig sektor.

Kommunal- og regionaldepartementet har bedt fylkene fatte vedtak om eventuell sammenslåing innen 1. desember 2016. Det tas sikte på å legge frem en proposisjon om nye oppgaver og ansvar til nye folkevalgte regioner våren 2017, og at nye folkevalgte regioner trer i kraft fra 1. januar 2020.

Fylkestingene i Hedmark og Oppland gjorde i juni 2016 likelydende vedtak om å be om en utredning som et beslutningsunderlag for en eventuell etablering av en ny folkevalgt region i innlandet, bestående av dagens Oppland fylkeskommune og Hedmark fylkeskommune.

Det ble opprettet en administrativ arbeidsgruppe bestående av representanter fra begge fylkeskommuner, som fikk i oppdrag å utarbeide utredningen som skal legges til grunn for et eventuelt vedtak om sammenslåing. Utredningen bygger i stor grad på faglige vurderinger knyttet til merverdien av en eventuell sammenslåing, og danner grunnlaget for fylkestingenes behandling den 14. desember 2016. De faglige vurderingene er knyttet til de sentrale politikkområdene for fylkeskommunen:

Videregående opplæring, samfunnsplanlegging, areal og miljø, næring og samfunnsutvikling, samferdsel, kultur, kulturarv, fylkesbibliotek og internasjonalt arbeid.

For å vurdere en eventuell merverdi ved en sammenslåing, er det lagt inn fire vurderingskriterier. Kriteriene funksjonalitet, kvalitet, effektivitet/produktivitet og demokrati er tidligere brukt i flere utredninger knyttet til det regionale folkevalgte nivået. Vurderingene knyttes opp mot en videreutvikling av regional folkevalgt nivå's rolle som samfunnsutvikler.

Rollen som regional samfunnsutvikler defineres i Meld. St. 22 som de nye folkevalgte regionenes hovedoppgave for en bedre samordning av sektorer og prioriteringer. Rollen blir oppsummert i tre hoveddimensjoner:

1. Å gi strategisk retning til samfunnsutviklingen, tilpasset regionale og lokale forhold
2. Å mobilisere privat sektor, kulturliv og lokal-samfunn
3. Å samordne og koordinere offentlig innsats og virkemiddelbruk

Hedmark og Oppland har mange likheter. Begge fylkene omfatter store geografiske områder, med mange distriktkommuner. Hvis fylkeskommunene blir en region, vil det samlede arealet være på over 52 000 km², og folketallet vil ligge på i underkant av 400 000. Begge fylkeskommunene har mange likhetstrekk når det gjelder næringsstruktur, befolkningsutvikling og utdanningsnivå.

En eventuell videre prosess med sammenslåing av Oppland og Hedmark forenkles ved at fylkene er forholdsvis like med hensyn til utfordringer og muligheter. Vurderinger knyttet til økonomien viser, at Hedmark og Oppland også her er forholdsvis like. Totale driftsinntekter og driftsutgifter ligger omtrent på det samme nivået.

Når det gjelder vurderingene knyttet til de ulike politikkområdene, så varierer merverdien som følge av en sammenslåing. Dette vil bli en stor region som omfatter mange mindre distrikter. For å sikre tilbud til hele regionen, må det opprettholdes kvalitativt gode tilbud.

Innenfor **videregående opplæring**, vil en sammenslåing gi større og mer robuste fagmiljøer som kan gi høyere kvalitet. Samtidig vil det bli utfordrende for skoleeier å sikre en tett faglig og administrativ oppfølging av mange skoler, spredt over et stort geografisk område. Det er også begrenset hvor store effekter en sammenslåing vil ha med tanke på å samordne tilbud og effektivisere, siden regionen blir geografisk omfangsrik.

Samfunnsplanleggingen vurderes å tjene på å få økt kapasitet (større fagmiljø), tettere samarbeid, og større regional tyngde i samhandling med staten. Men Hedmark og Oppland har lange avstander og de fleste kommuner vil fortsatt trenge faglig veiledning og hjelp i plan- og utviklingsarbeid. En større region vil bety mer reisevirksomhet og/eller bruk av digitale møter. Ressursfordeling på mange flere kommuner kan gjøre at tett kontakt, samarbeids- og tillitsforhold kan bli utfordrende å opprettholde.

Nærings- og samfunnsplanlegging vil tjene på en sammenslåing når det gjelder å få en felles samhandlingsarena vil styrke regionenes posisjon, herunder posisjonen som den grønne regionen. Samtidig bidrar de geografiske forskjellene i fylkene til at en ikke kan få én funksjonell region i innlandet.

Politikkområdet **samferdsel** vurderes som et område hvor en sammenslåing vil gi bedre funksjonalitet, kvalitet og effektivitet/produktivitet. Regionen vil få større fagmiljø, og gi folkevalgt region større tyngde når den forholder seg til staten. Fylkesgrensene er til hinder når det gjelder billettering og samordning av transport. En sammenslåing vil også bety at sams vegadministrasjon (fylkeskommune og Statens vegvesen) som vedrører fylkesveger blir flyttet over til fylkene.

Hedmark og Oppland har ulik organisering av **kulturfeltet**, noe som kan gi utfordringer. Økt kapasitet og mulighet til å styrke komplementær kompetanse nevnes som positive konsekvenser av en sammenslåing. Også her fremheves imidlertid store geografiske avstander å kunne være til hinder for tett oppfølging og kontakt med samarbeidsparter.

Arbeidet med **kulturarv** er noe ulikt organisert i de to fylkene. Hvis en slår sammen de to fylkeskommunene kan en risikere at en må splitte fagmiljøer. Dette på bakgrunn av at en skal betjene et stort geografisk område. Også her vurderes imidlertid en sammenslåing som en mulighet til å få bredere kompetanse, og en vil få et mindre sårbart fagmiljø.

Vurderingene knyttet til **fylkesbibliotek**, er, i likhet med de på samferdsel, nesten utelukkende positive. De samarbeider allerede på flere områder, og er positive til å videreutvikle relasjonene.

Internasjonalt arbeid er svært ulikt organisert i de to fylkene, noe som kan medføre organisasjonsmessige utfordringer. En sammenslåing vil imidlertid kunne styrke regionen som en attraktiv samarbeidspart på den europeiske arena, idet en får større kompetansemiljø og større tyngde. Videre vil Oppland få muligheter til en mer formalisert tilknytning til det grenseregionale Interreg Sverige-Norge programmet. Om en større innlandsregion i sin helhet vil bli mer funksjonell som grenseregion, stilles det imidlertid spørsmål ved.

Innenfor de ulike politikkområdene er det også vurdert om en sammenslåing vil gi større merverdi gitt at det regionale folkevalgte nivå får flere oppgaver (jf. Medl.St.22, samt vedtaket som ble fattet av Stortinget i juni,

og ulike innspill fra fylkesting, KS og Østlandssamarbeidet). De faglige vurderingene viser at flere oppgaver vil bidra til større merverdi av en sammenslåing. Om en må foreta en sammenslåing for å utføre en del av disse oppgavene kan det imidlertid stilles spørsmål ved. Delegering av oppgaver, makt og myndighet vil understøtte det regionale folkevalgte nivå's rolle som samfunnsutvikler.

Styrking av samfunnsutviklerrollen skal tillegges vekt ved vurdering av hvilke nye oppgaver som bør tillegges en større region. Effektivisering og kvalitetsheving av den regionale forvaltningen som følge av større regioner forutsetter at staten blir bedre på samordning både sentralt og regionalt. Det innebærer at departement og direktorat må fremstå mere samordnet og mindre fragmentert enn i dag, og en løsning på dette er som tidligere nevnt å overføre oppgaver til regionene.

Kriteriet «**demokrati**» er i utredningen vurdert i et eget kapittel. Om en sammenslåing av Hedmark og Oppland vil styrke det regionale demokratiet, avhenger av at det regionale nivå får mer makt og myndighet. Flere statlige oppgaver underlagt regionalt folkevalgt nivå, vil være en styrke for demokratiet. Valgopplutningen og en stadig tilbakevendende debatt om fylkeskommunens eksistens, kan tilsa at det bør foretas noen endringer når det gjelder rolle og myndighet.

Det kan skje en del endringer når det gjelder det regionale kartet i Norge, både når det gjelder fylkeskommuner og regional stat. Et flertall i kommunal- og forvaltningskomiteen ønsker å gå lenger enn det som ligger inn i Medl.st.22 når det gjelder oppgaver til regionene, og flertallet går i mange tilfeller på tvers av de tradisjonelle partikoalisjonene. Flertallsmerknadene gir signaler som Regjeringen må ta med seg når de utformer en oppgavemelding som skal opp til behandling våren 2017.

Et flertall av dagens fylkeskommuner arbeider nå med et grunnlag for en mulig sammenslåing. Dersom flere enn Trøndelag lykkes i å få på plass en ny og større region, vil Norgeskartet endres drastisk. Region Viken og Vestlandet vil bli tunge aktører, med en befolkning på over en million innbyggere. I en slik sammenheng blir et sammenslått Hedmark og Oppland et befolkningsmessig lite fylke.

2 Innledning

2.1 Fylkestingets oppdrag

Kommunal -og regionaldepartementet har bedt fylkene fatte vedtak om eventuell sammenslåing innen 1. desember 2016. Det tas sikte på å legge frem en proposisjon om nye oppgaver og ansvar til nye folkevalgte regioner våren 2017, og at nye folkevalgte regioner trer i kraft fra 1. januar 2020.

På denne bakgrunn fattet fylkestingene i Hedmark og Oppland i juni 2016 likelydende vedtak:

- Fylkestinget ber om at det til fylkestingets samling i desember 2016, legges fram et beslutningsunderlag for en eventuell etablering av en ny folkevalgt region i innlandet bestående av dagens Oppland fylkeskommune og Hedmark fylkeskommune.
- Beslutningsunderlaget bør vurdere fordeler og ulemper ved en slik modell sammenholdt med dagens modell.
- I beslutningsgrunnlaget skal det vurderes hvilke politikkområder som utredes.
- Utredningen må også si noe om økonomiske forhold, og konsekvenser for fremtidige inntekter knyttet en til sammenslåing.
- Beslutningsunderlaget bør gi en oversikt over spørsmål av formell, juridisk, organisatorisk og personellmessig art, som må avklares senere dersom det fattes positivt vedtak om å etablere en ny region.
- Basert på vurderingene i utredningen, legges det i desember frem et vedtak for fylkestinget i Hedmark og i Oppland om å inngå et eventuelt prinsippvedtak om sammenslåing, eller videreføre dagens fylkeskommuner.

2.2 Utredningen – avgrensning og innretning

På bakgrunn av vedtaket i Hedmark og Oppland fylkesting i juni 2016, ble det opprettet en administrativ arbeidsgruppe som fikk i oppdrag å utarbeide en utredning. Formålet med arbeidet er å gi fylkestingene i Hedmark og Oppland et beslutningsgrunnlag for eventuelt å treffe et prinsippvedtak om sammenslåing av de to fylkeskommunene. Det er lagt opp til at et slikt vedtak treffes i Hedmark og Oppland fylkesting i desember 2016.

Arbeidsgruppen består av representanter fra begge fylkeskommunene. Det er lagt vekt på en bred sammensetning, både når det gjelder fagkompetanse og erfaring.

Arbeidsgruppen har forholdt seg til det oppdraget som er gitt, med de avgrensninger som fremgår i kulepunkt 5, vedrørende spørsmål som må avklares nærmere. Utredningen omfatter derfor ikke:

- Politisk organisering og styringsform
- Administrativ struktur
- Juridiske problemstillinger

Videre er det en rekke økonomiske forhold som ikke berøres, og som en må komme tilbake til dersom en vedtar et prinsippvedtak om sammenslåing.

Når det gjelder politisk organisering, er den viktigste forskjellen mellom fylkeskommunene, at Hedmark har en parlamentarisk styringsmodell, mens Oppland har formannskapsmodell. Selv om en ikke drøfter modeller og vurderer fordeler og ulemper ved de ulike modellene, er dette et moment som kommer inn når en kartlegger fagområder. Ulike modeller medfører forskjeller med hensyn til saksprosedyrer og prosess. Dette gjenspeiles i delegasjonsreglement, komitébehandling m.m, og også i administrasjon og rutiner, og er en av flere faktorer som kan bidra til forskjeller på de ulike fagområdene som omtales i kapittel 6.

De fagområder som er utredet utgjør samlet sett de viktigste politikkområdene som fylkespolitikkerne har et overordnet ansvar for. I utredningen ser en på hvorvidt en sammenslåing av de to fylkeskommunene vil gi en merverdi på de ulike fagområdene. Dette innebærer at en allerede har tatt stilling til kulepunkt 3 i vedtaket som ble gjort av fylkestingene i juni.

Utredningen er lagt opp på følgende måte:

Innledningsvis gis en oversikt over bakgrunn for regionreformen og vedtak og styringssignaler fra Stortinget og Regjeringen. Videre oppsummeres status når det gjelder arbeidet med regionreformen i resten av landet. Det redregjøres også for hva som legges i samfunnsutviklerrollen, som er en sentral føring fra Stortinget når det gjelder arbeidet med regionreformen.

Den statlige regionale inndelingen viser en fragmentert regional stat, med de utfordringer dette gir når det gjelder samhandling og samordning. Her kan det bemerkes at det er iverksatt flere prosesser i statlige etater og i kommunesektoren, og disse kan føre til endringer i bildet som i dag foreligger. I utredningen skisseres noen av de prosessene som pågår. Eventuelle fylkessammenslåinger i resten av landet, samt endringer i regional stat, er faktorer som vil påvirke det fremtidige regionkartet. Videre er den pågående kommunereformen av betydning for det regionale folkevalgte nivå.

I kapittel 5 gis en oversikt over hvordan en ny region i innlandet vil se ut: Befolkningsutvikling, utdanningsnivå med mer.

For å vurdere en eventuell merverdi ved en sammenslåing, er det lagt inn fire vurderingskriterier. Kriteriene funksjonalitet, kvalitet, effektivitet/produktivitet og demokrati er tidligere brukt i flere utredninger knyttet til det regionale folkevalgte nivået. I denne utredningen legges det til grunn at funksjonelle folkevalgte regioner som leverer kvalitative gode tjenester på en effektiv måte, og bidrar til en helhetlig utvikling i regionen, vil være gode samfunnsutviklere. Det redegjøres nærmere for hva som ligger i kriteriene innledningsvis i kapittel 6.

I kapittel 6 gis det også en oversikt over det eksisterende samarbeidet mellom Hedmark og Oppland, som er et viktig utgangspunkt for en eventuell sammenslåing. Det sies også noe om hvilke nye oppgaver som kan bidra til et sterkere regionalt folkevalgt nivå.

Avslutningsvis er det utarbeidet et kapittel som redegjør for en del økonomiske forhold, som gir et oversiktsbilde over likheter og ulikheter de to fylkene imellom. Det kommer også noen helhetsvurderinger knyttet til det som fremkommer i utredningen. Øvrige økonomiske problemstillinger, samt andre problemstillinger knyttet til juss, organisasjon, administrasjon og politisk styringsform, løftes også opp, i tråd med fylkestingenes vedtak fra juni (kulepunkt 5).

2.3 Nærmere om føringer fra Stortinget og Regjeringen

Stortinget vedtok 18. juni 2014 å be Regjeringen om en gjennomgang av oppgavene til fylkeskommunene/et regionalt folkevalgt nivå, parallelt med arbeidet med å gi flere oppgaver til kommunene.

Meld. St. 22 (2015-2016) Nye folkevalgte regioner – rolle, struktur og oppgaver

5. april 2016 la Regjeringen frem Meld. St. 22 (2015-2016) Nye folkevalgte regioner – rolle, struktur og oppgaver. Meldingen omhandler Regjeringens forslag til regionreform. Meldingen ble behandlet i Stortinget i juni 2016.

I Meld. St. 22 sier Regjeringen at tiden er moden for en reform som gir større og mer funksjonelle enheter, og gir et anslag på 10 folkevalgte regioner i landet. Videre sier Regjeringen at den regionale inndelingen må være i samsvar med de samfunnsutfordringer som regionalt folkevalgt nivå skal bidra til å løse.

Rollen som regional samfunnsutvikler defineres i meldingen som de nye folkevalgte regionenes hovedoppgave for en bedre samordning av sektorer og prioriteringer. Rollen blir oppsummert i tre hoveddimensjoner:

1. å gi strategisk retning til samfunnsutviklingen, tilpasset regionale og lokale forhold
2. å mobilisere privat sektor, kulturliv og lokal-samfunn

3. å samordne og koordinere offentlig innsats og virkemiddelbruk

I meldingen er følgende nye oppgaver til regionalt folkevalgt nivå:

- Flere kulturminneoppgaver som i dag ligger hos Riksantikvaren
- Fylkesmannens ansvar og rolle innen friluftsliv
- Tilskudd til private lufthavner
- Utforming og oppfølging av regionale oppdrag til nasjonale virkemiddelaktører for forskning, innovasjon og næringsutvikling
- Legge til rette for samarbeid mellom arbeidsliv og utdannings- og opplæringsaktører om behov og tilrettelegging for etter- og videreutdanning
- Forsøk der en folkevalgt region gis ansvaret for regionale næringsprogram for landbruket

Videre er det skissert oppgaver som vurderes overført:

- Forvaltningen av tilskudd og institusjoner innenfor kulturområdet
- Fylkesmannens ansvar for statlig eide og sikrede friluftsområder
- Koordineringsansvar for utbygging av digital infrastruktur
- En sterkere rolle i integreringsarbeidet gjennom de oppgaver og det ansvar fylkeskommunen har i dag
- Vurderinger av lokaliseringalternativer for statlige virksomheter
- Regionalt folkevalgt nivå's ansvar og oppgaver på fagskoleområdet
- Ansvar for kvalitetsutviklingstiltak innenfor hele grunnopplæringen, inkludert ansvar for prosjektmidler

Regionalt folkevalgt nivå skal ifølge meldingen fortsatt være en vesentlig vegeier. I forbindelse med NTP 2018-2029 vil det likevel bli vurdert overføring til staten (omklassifisering) av det som kalles «større veier med sterke næringsinteresser», hvor nasjonale interesser har stor betydning.

I Meld. St. 22 står viktigheten av en forpliktende regional planlegging. Regional planlegging er det sentrale virkemiddelet folkevalgte regioner har for å utøve samfunnsutviklerrollen og for å sette regionalpolitisk dagsorden gjennom å gi strategisk retning til samfunnsutviklingen.

Gjennom regionale planprosesser avveies ulike interesser mellom sektorer og forvaltningsnivåer. Regionale planer skal være sektorsamordnende, grenseoverskridende og tilpasset lokale og regionale behov.

Regional plan skal legges til grunn for regionale organers virksomhet, for kommunal planlegging og for statlig planlegging og virksomhet i regionen.

Innst. 377 S (2015-16) Nye folkevalgte regioner – rolle, struktur og oppgaver

I Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om Nye folkevalgte regioner – rolle, struktur og oppgaver, fremkom flere retningsgivende flertallsmerknader.

Under følger et utvalg av disse:

Generelle merknader

Arbeiderpartiet, Høyre, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti, Venstre og Sosialistisk Venstreparti, mener at regionene bør utgjøre funksjonelle enheter. Sammenhengende bo- og arbeidsmarkeder bør som hovedregel ikke deles.

Arbeiderpartiet, Høyre, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Venstre, støtter kriteriene som skal legges til grunn for den fremtidige regioninndelingen, beskrevet i meldingen.

Nye oppgaver – innledning

Arbeiderpartiet, Høyre, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Venstre viser til at samfunnsutviklerrollen er en av de viktigste rollene de nye folkevalgte regionene skal fylle. Flertallet mener man må vurdere regioninndelingen av statlige etater i lys av det nye regionale folkevalgte nivået.

Regional planlegging må bli mer forpliktende. Regionalt folkevalgte nivå skal ta initiativ til samarbeid og lede partnerskapsbaserte planprosesser i sin egen region. Flertallet mener dette ansvaret må styrkes gjennom regionalt lederskap, og virkemidlene som er tilgjengelig gjennom plan- og bygningsloven, for eksempel sektor-samordning i regional planlegging.

Arbeiderpartiet, Høyre, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Venstre, viser til Innst. 333 S (2014–2015), hvor flertallet mener at den regionale stat/ Fylkesmannen i utgangspunktet skal ha ansvar knyttet til tilsyn, kontroll og beredskap og noen veiledningsoppgaver. Oppgaver som legger til rette for bruk av politisk skjønn skal som hovedregel legges til regionalt folkevalgt nivå.

Høyre, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Venstre, mener at det er viktig å få etablert en regionstruktur på om lag ti regioner og at dette skjer parallelt med kommune-reformen. Når den nye regionstrukturen er fastlagt ber Stortinget om at Regjeringen tar en ny gjennomgang med sikte på å overføre ytterligere oppgaver til regionene. Herunder vurderes oppgaver fra direktorat/tilsyn/regional stat. Regjeringen bes om å nedsette et ekspertutvalg som våren 2017 skal foreslå nye oppgaver til regionene.

Infrastruktur

Arbeiderpartiet, Høyre, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Venstre, støtter Regjeringens forslag om at hovedmodellen for vegansvar mellom stat og fylkeskommune/region, skal opprettholdes.

De nye regionene kan tenke mer helhetlig knyttet til planlegging av infrastruktur. Boligforsyning, særlig i vekstområder, og drift og investeringer i infrastruktur er to sider av samme sak. De nye regionene må jobbe strategisk sammen med kommuner, særlig i pressområder, om å sikre klimavennlige og samfunnsøkonomiske utbyggingsløsninger. Flertallet mener større regioner vil kunne styrke det regionale folkevalgte nivåets mulighet til å løse denne oppgaven sammen med kommunene.

Komiteen ber Regjeringen i regionreformen sørge for at administrasjonen av fylkesvegnettet (deler av sams veg-administrasjon) blir underlagt de nye folkevalgte regioner. Komiteen mener at når de som planlegger vegutbygging er den samme organisasjon som finansierer den, vil dette gi en mer optimalisert vegutbygging i regionene.

Næringsutvikling

Arbeiderpartiet, Høyre, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Venstre, mener at nye og større folkevalgte regioner kan ta en tydeligere samfunnsutviklerrolle gjennom å påvirke næringsutvikling og næringsrettet forskningsinnsats i egen region, med utgangspunkt i regionale planer og strategier.

Dette flertallet støtter meldingens forslag om at nye folkevalgte regioner får ansvar for utforming og oppfølging av regionale oppdrag til nasjonale virkemiddelaktører for forskning, innovasjon og næringsutvikling. Flertallet støtter Regjeringens forslag om at én folkevalgt region samtidig blir én RFF-region (Regionalt forskningsfond), og at program for mobilisering til forskningsinnsats organiseres på samme måte. Flertallet viser til at antall fondsregioner blir det samme som antallet nye folkevalgte regioner.

Dette flertallet ber Regjeringen vurdere om det er oppgaver som i dag ligger innenfor Innovasjon Norge, som kan overflyttes til de nye folkevalgte regionene.

Arbeiderpartiet, Høyre, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti, Venstre og Sosialistisk Venstreparti, ber Regjeringen utforme en løsning der innsatser under Innovasjon Norge, Siva og Forskningsrådet sees i sammenheng, slik at det blir sammenfall både i geografien og i de nye regionenes rolle som oppdragsgivere for de statlige virkemiddelaktørene, forutsatt at regionene blir robuste nok.

Klima og miljø

Arbeiderpartiet, Høyre, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti, Venstre og Sosialistisk Venstreparti ber Regjeringen gjennomgå Fylkesmannens oppgaver knyttet til klima- og miljøoppgaver, og i størst mulig grad la tilsynsoppgavene bestå hos Fylkesmannen, mens de andre oppgavene vurderes flyttet til folkevalgt regionalt nivå.

Høyre, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Venstre mener en del av tilskuddsordningene som i dag ligger hos

Fylkesmannen bør kunne overføres til regionalt folkevalgt nivå. En overføring av oppgaver til regionalt folkevalgt nivå bør følges av en forholdsmessig reduksjon i bemanning hos Fylkesmannen, slik at den samlede ressursbruken på området ikke øker som følge av oppgaveoverføringen. Flertallet ber Regjeringen vurdere å overføre myndighet etter kulturminneloven til et regionalt folkevalgt nivå og Sametinget. Det må i den sammenheng også ses på hvordan samarbeidet mellom kulturminnevernets forvaltningsinstanser reguleres.

Integrering

Arbeiderpartiet, Høyre, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti, Venstre og Sosialistisk Venstreparti Flertallet mener at det regionale folkevalgte nivåets rolle som samfunnsutviklingsaktør blir styrket ved denne regionreformen. Flertallet mener at lokale folkevalgte kan spille en mer sentral rolle i integreringsarbeidet, særlig fordi de både har lokal kjennskap, og kan se helhetlig på utformingen av politikken. Flertallet mener derfor at noen oppgaver kan flyttes fra IMDi til et regionalt folkevalgt nivå, herunder deler av utdanning og kompetanseheving, være et kompetansesenter for kommunene, ta initiativ overfor og samarbeide med næringsliv og organisasjoner for å øke innvandreres deltakelse i arbeids- og samfunnsnivå.

Utdanning og kompetanse

Høyre, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Venstre mener at ansvaret for fagskolene fortsatt skal ligge i det regionale folkevalgte nivået.

Stortingets behandling av Innst. 377 S (2015-16) Nye folkevalgte regioner – rolle, struktur og oppgaver

Stortinget fattet følgende vedtak i juni 2016:

-Stortinget ber Regjeringen sette ned et ekspertutvalg som skal foreslå ytterligere nye oppgaver til regionene når den nye regionstrukturen er fastlagt, og senest våren 2017

- Stortinget ber Regjeringen i regionreformen sørge for at administrasjonen av fylkesvegnettet (deler av sams vegadministrasjon) blir underlagt de nye folkevalgte regioner.

- Stortinget ber Regjeringen i forbindelse med regionreformen styrke nytt regionalt folkevalgt nivåets rolle i integreringsarbeidet i forbindelse med sysselsetting og utdanning/kompetanseheving, samt som bindeledd mot kommuner, næringsliv og frivillig sektor.

Forsøk – landbruksoppgaver fra Fylkesmannen til ny region Trøndelag

I september 2016 inviterte Regjeringen den nye regionen Trøndelag til å gjennomføre et forsøk med overføring av ansvaret for regionale næringsprogram i landbruket fra fylkesmannen og til det nye Trøndelagsfylket. Forsøket gjennomføres i en to-års periode med oppstart 1.1. 2018, samtidig med at Trøndelag fylkeskommune trer i kraft.

Med dette forsøket vil ansvaret for det regionale næringsprogrammet i landbruket, regionale planer og fylkeskommunens næringsrettede virkemidler samles hos fylkes-

kommunen, inkludert å formidle strategiske føringer til Innovasjon Norge. Under forutsetning av etablering av større regioner, åpner departementet ifølge Meld. St. 22 for forsøk innenfor oppgaveområder som ikke er foreslått overført.

Nye oppgaver – avhengig av at regionen blir større?

Er det slik at overføring av oppgaver skissert av Regjeringen og Stortinget ikke kan overføres dersom det ikke blir større regioner? Dette er et hypotetisk spørsmål, idet Stortinget har vedtatt at større regioner er et premiss for å få tilført nye oppgaver. Med oppgaver tillagt Fylkesmannen på området utdanning, landbruk, miljø med mer er tidligere skissert overført til dagens fylkeskommuner. En rekke utredninger, senest i forbindelse med Forvaltningsreformen, støtter opp om at en overføring av oppgaver som bør underlegges politisk skjønn, burde vært gjennomført.

2.4 Status – resten av landet

Det pågår prosesser knyttet til sammenslåing i de fleste regioner. Tre av dagens fylker har meldt fra at de ønsker å fortsette som eget fylke. Dette er Oslo, Møre og Romsdal og Nordland.

Akershus, Østfold og Buskerud har opprettet et forhandlingsutvalg som forhandler om sammenslåing av de tre fylkeskommunen om å danne en ny region Viken. Forhandlingsutvalget skal legge frem en felles plattform for sammenslåing som behandles i de tre fylkestingene i desember 2016.

Forhandlingsutvalget til **Vestfold fylkeskommune** har fått mandat til å forhandle med **Buskerud** og **Telemark**, samt **Akershus/Buskerud/Østfold**. Fylkestinget i Vestfold ønsker primært en ny region bestående av Buskerud, Telemark og Vestfold, mens Buskerud altså har valgt forhandlinger med Akershus og Østfold.

Aust- og Vest-Agder forhandler om sammenslåing, og har ferdigstilt en regionutredning som sendes ut på høring. En eventuelle ny region skal vedtas av fylkestingene i desember.

Rogaland, Hordaland og Sogn og Fjordane har utarbeidet en intensjonsplan for sammenslåing av de tre fylkene. Planen skal danne grunnlag for et vedtak om sammenslåing i desember. Planen er nå ute på høring.

Trøndelag har vedtatt sammenslåing, og denne er godkjent av Stortinget.

Finnmark fylkeskommune vedtok i juni at det skulle gjennomføres samtaler med **Nordland** og **Troms**. Nordland ønsker imidlertid å fortsette som egen region. Finnmark og Troms utarbeider hver sin utredning om sammenslåing, og disse behandles i desember 2016.

3 Statens organisering på regionalt nivå

Manglende sammenfall mellom fylkesinndelingen og statens regionale inndeling skaper utfordringer for samhandling og samordning av innsats som bygger opp om samfunnsutviklingen i en region. En endring i inndelingen av de folkevalgte regionene i retning større og færre regioner vil redusere flere av disse utfordringene. En regionstruktur i størrelsesorden ti regioner vil forbedre forutsetningene for å ivareta samhandling og dialog mellom regionale statlige myndigheter og folkevalgte regioner. For å styrke samhandlingen mellom staten og regionalt folkevalgt nivå, vil regjeringen gjennomgå de statlige regiongrensene i lys av de nye grensene for folkevalgte regioner. (Meld. St. 22, 2015-2016)

Det pågår arbeid med store endringer innenfor flere statsetater. Arbeids- og sosialdepartementet har lagt fram Meld. St. 33 (2015-2016) NAV i en ny tid, om endringer i NAV til flere blant annet en noe endret struktur.

Finansdepartementet har i forbindelse med statsbudsjettet lagt fram forslag til ny kontorstruktur etter forslag fra skattedirektoratet. I forslaget er antall kontorer kuttet med 54 i forhold til i dag. Forslag til endringer i struktur for fylkesmannsembetene har vært ute på høring med flere forslag til endringer.

Som det framgår av melding om regionreformen vil Regjeringen gjennomgå de statlige satsingene i lys av grensene for folkevalgte regioner. Det vil være viktig å få til en bedre samordning av grenser for de forskjellige forvaltningsorganer enn det som er tilfellet i dag.

Dagens 38 statlige etater er organisert på 36 forskjellige måter. I tabell nedenfor vises organiseringen av 26 etater i Østlandsområdet. 10 av disse etatene følger grensene som i en sammenslått region i Hedmark og Oppland. For alle de andre etatene er grensene ikke sammenfallende med en eventuell ny region. I tabellen under vises enkelte utvalgte statlige etaters organisering fylkesvis i Østlandsområdet.

Etat	Oslo	Akershus	Østfold	Hedmark	Oppland	Buskerud	Vestfold	Telemark
Jernbaneverket	Red	Red	Red	Red	Red	Red	Red	Red
Statnett	Red	Red	Red	Red	Red	Red	Red	Red
Vegregioner	Red	Red	Red	Red	Red	Green	Green	Green
Helseregion	Red	Red	Red	Red	Red	Green	Green	Green
Avinor	Red	Red	Red	Red	Red	Red	Red	Red
NVE	Red	Red	Red	Red	Red	Green	Green	Green
Eltilsynet	Red	Red	Red	Red	Red	Red	Red	LightGreen
Jordskifteretten	Red	Red	Red	Red	Red	Red	Green	Green
BUFetat	Red	Red	Red	Red	Red	Green	Green	Green
Statsbygg	Red	Red	Red	Red	Red	Green	Green	Green
Husbanken	Red	Red	Red	Red	Red	Green	Green	Green
UDI	Red	Red	Red	Green	Green	Green	Blue	DarkBlue
Lagdømme	Red	Green	Green	Blue	Blue	DarkBlue	Yellow	Yellow
Kriminalomsorg	Red	Green	Blue	DarkBlue	DarkBlue	Yellow	Yellow	Yellow
Tollregion	Red	Red	Green	Green	Green	DarkBlue	DarkBlue	DarkBlue
Arbeidstilsynet	Red	Green	Green	Blue	Blue	Blue	DarkBlue	DarkBlue
Statsarkivet	Red	Red	Red	Green	Green	Blue	Blue	Blue
Mattilsynet	Red	Red	Red	Green	Green	Blue	Blue	Blue
Statens lånekasse	Red	Red	Red	Red	Green	Green	Blue	DarkBlue
Statsadvokaten	Red	Red	Red	Green	Green	Blue	DarkBlue	DarkBlue
Forbrukerrådet	Red	Green	Green	Blue	Blue	DarkBlue	DarkBlue	DarkBlue
Bispedømme	Red	Green	Green	Blue	Blue	DarkBlue	DarkBlue	Yellow
Statens kartverk	Red	Red	Red	Green	Green	Blue	DarkBlue	DarkBlue
Politidistrikt	Red	Green	Green	Blue	Blue	DarkBlue	DarkBlue	DarkBlue
Skatteetaten	Red	Red	Red	Red	Red	Green	Green	Green
NAV	Red	Green	Blue	DarkBlue	Yellow	Red	LightGreen	Blue

Samme farge for den enkelte etat radvis viser den administrative organiseringen for etaten. For eksempel har NAV et kontor for hvert fylke, og har derfor forskjellig farge for alle fylker. Mattilsynet har en organisering der Oslo, Akershus og Østfold er én enhet, Hedmark og Oppland er én enhet og Buskerud, Vestfold og Telemark én tredje enhet.

4 Fylkeskommunenes samfunns- utviklerrolle

Regjeringen mener folkevalgte regioner skal ta initiativ for samfunnsutvikling. Dette innebærer å skape en helhetlig og ønsket utvikling for egen region. Det handler om summen av innsats rettet mot områder som samfunns- og arealplanlegging, klima og miljøvern, folkehelse, kompetanse, kultur, ressursforvaltning, samferdsel og næringsutvikling. Å være samfunnsutvikler betyr å formulere mål og skape oppslutning om strategier for å nå disse målene. Samfunnsutviklingsarbeidet krever samarbeid med offentlige myndigheter som regionalt folkevalgt nivå ikke har instruksjonsmyndighet over, og å mobilisere private aktører og lokale og regionale interesser. Det betyr å ha en langsiktig og helhetlig plan for sin egen region. For å lykkes med dette, er det flere aktører som må bli enige om felles mål og strategier, og deres innsats og virkemidler må dra i samme retning. Derfor er det behov for en strategisk, mobiliserende og koordinerende aktør.

Dette krever tydelig politisk regionalt lederskap. Det innebærer å ta initiativer og sette mål. Det krever at regionpolitikerne utnytter det potensialet og handlingsrommet som finnes, gir tydelige føringer for utviklingen og våger å gjennomføre regionale prioriteringer. Gjennom en helhetlig regional strategi for hvordan offentlige midler best kan brukes til nærings- og samfunnsutvikling, kan regionene bidra til å utvikle og sette i verk gode løsninger på tvers av kommune- og sektorgrenser. (Meld. St. 22 (2015-2016))

Norsk institutt for by- og regionforskning NIBR har etter bestilling fra KS drøftet og vurdert ulike sider ved hvordan

større regioner kan virke inn på den regionale samfunnsutviklerrollen. Tidligere forskning, og informantene i studien til NIBR, viser at dagens fylkeskommuner ikke evner å ta ut dette potensialet til det fulle. En styrking av det regionale folkevalgte nivået, forutsetter at regionene må arbeide på andre måter enn fylkeskommunene gjør i dag.

NIVI rapport 2013-5 peker på en del områder som må forbedres i dette arbeidet. Denne rapporten er en oppsummering av hvordan kommuner og staten ser på hvordan fylkeskommunene gjennomfører sitt oppdrag. På mange av spørsmålene kommer ikke fylkeskommunene særlig godt ut. NIVI peker på en del forslag som kan bidra til forbedringer.

Når det gjelder fylkeskommunens forhold til kommunene peker en på formaliserte samarbeidsarenaer, formalisert fagstøtte og involvering og delegering av utviklingsansvar som områder som en burde arbeide mere med. En peker også på utnyttelse av planrollen og intern samordning som områder som en kan forbedre.

I rapporten sies det også at fylkeskommunene har krevende rammebetingelser og det nevnes flere ting som burde vært endret fra statens side for å bedre fylkeskommunenes vilkår som regionale utviklingsaktører. Her nevnes oppmyking av styringssignaler, bedre koordinerte oppdragsbrev fra de forskjellige departementene og flerårige forventninger til planlegging. Det fremheves også at det burde være færre nasjonalt initierte satsinger og klare avtaler mellom stat og fylkeskommuner på noen områder. En peker i rapporten også på det regionale samarbeidet spesielt mot regional stat.

Den regionale samfunnsutviklerrollen har tre viktige dimensjoner:

Dimensjoner ved den regionale samfunnsutviklerrollen

Gi strategisk retning til samfunnsutviklingen

- Avdekke og skape konsensus om regionens utfordringer
- Etablere omforente mål, gjennom aggregering av preferanser
- Velge strategisk retning for utviklingen
- Forankre hos alle relevante aktører
- Bruke samfunnsplanlegging og arealplanlegging som verktøy

Mobilisere privat sektor, kulturliv og lokalsamfunn

- Mobilisere ressurskontrollerende aktører
- Mobiliserende (plan)prosesser
- Stimulere til samarbeid, etablere arenaer og møtesteder
- Nettverksnode: facilitere, etablere arenaer hvor aktører kobles opp

Samordne, koordinere offentlig innsats og virkemiddelbruk

- Samordne sprikende sektormyndigheter og forplikte dem
- Regional plan som retningsgivende for samordnet innsats og virkemiddelbruk fra ulike offentlige aktører
- Bindeledd mellom forvaltningsnivåer
- Veilede

Noe av bakgrunnen for diskusjonen om et sterkere regionalt folkevalgt nivå er et stort samordningsbehov i dagens forvaltningssystem. Dette behovet springer ut av en sektorinndelt statlig forvaltning, et fragmentert virkemiddelapparat med ulik geografisk inndeling, sektorovergrepene samfunnsutfordringer, behov for mer samordnet innsats for å fremme en bærekraftig vekst og en hensiktsmessig arealutvikling. Forskere tar til orde for at det er behov for en større helhetstenkning rundt regional samfunnsutvikling, der sektorområder ses i sammenheng, på tvers av geografiske grenser, og på tvers av forvaltningsnivåene over tid. Forskere mener at et sterkere regionalt folkevalgt nivå er nødvendig for å sikre en større helhetstenkning.

NIBR har i rapporten «Samfunnsutviklerrollen til regionalt folkevalgt nivå» oppsummert den regionale samfunnsutviklerrollen i følgende tre dimensjoner:

Rapporten ser spesielt på hva flere oppgaver og mer myndighet kan bety, og hvordan en region kan bli en viktig aktør også for å sette nasjonal politikk ut i livet i en regional kontekst. Rollen er også viktig for å utforme og iverksette egen regional politikk, samt å være en god medspiller for lokale demokratiet, for å utløse kommunenes samfunnsutviklingspotensial.

Størrelse og strategisk retningsgivning

Howdan kan økt geografisk størrelse og mer ansvar (oppgaver, myndighet) styrke den strategisk retningsgivende rollen? Den viktigste begrunnelsen for å styrke fylkeskommunen som samfunnsutvikler er at det er det forvaltningsnivået som best kan utforme en politikk som ser bo-, areal-, transport- og regional utvikling i sammenheng. Ikke bare å se ABS (arbeid, bosted, service) -regioner i en geografisk sammenheng, men også å sørge for at utviklingen i sum ivaretar både sosiale og miljømessige forhold.

Størrelse og mobilisering

Mobiliseringsdimensjonen ved samfunnsutviklingsrollen er en kjernekompetanse i dagens fylkeskommuner, og nettverk og partnerskap er arenaene som brukes. Et folkevalgt regionalt nivå har et klart fortrinn når det gjelder å mobilisere kommuner, næringsliv og sivilsamfunn til samarbeid – sammenliknet med statlige (regionale) myndigheter. Deres kjennskap (og evne til å være responsiv) til mennesker, ressurser, verdiskapingspotensial og utviklingsmuligheter i regionen er deres fremste ressurs.

Hva vil økt størrelse ha å si for evne til å ha slik kjennskap? Nye regioner kan få mer arbeid med medvirknings- og samarbeidsarenaer som sørger for økt kontakt mellom kommuner, sivilsamfunn, næringsliv og befolkning på den ene siden, og region og politikere på den andre. Samtidig kan det bli lettere å fasilitere slike arenaer, fordi regionene vil ha tyngre ressurser og virkemidler som trekker aktørene til bordet. Relevansen og attraktiviteten øker når aktørene ser at de kan få tilgang til ressurser de ikke ellers får tilgang til. Det være seg økonomiske midler eller kunnskap og kompetanse. De nye regionenes mobiliseringsevne vil styrkes dersom de sitter på attraktive stimulerings- eller prosjektmidler og dersom de kan tilby kunnskap og

kompetanse som vil øke kommuners og andre aktørers kapasitet og innsikt på ulike samfunnsutviklingstemaer.

Størrelse og samordning av offentlig innsats og virkemiddelbruk

En hovedutfordring med regional samfunnsutvikling er at virkemiddelapparatet er fragmentert, og at offentlige virkemidler er strødd tynt utover mange aktører.

Regionaliseringen av virkemidler kan dermed føre til en mer konsentrert, samordnet innsats av virkemiddelbruken. Det kan også være i tråd med prinsippene om «smart spesialisering» (EU), om at virkemidler til regional utvikling skal spille sammen og ikke slå hverandre i hjel. Til det trengs en tydelig retningsgivning som grunnlag for samordningen. I tillegg vil større, sterkere regioner i større grad kunne ta ut potensialet for å få regioner til å henge næringsmessig og kommunikasjonsmessig bedre sammen (geografisk samordning), og til å se sektorområder i sammenheng.

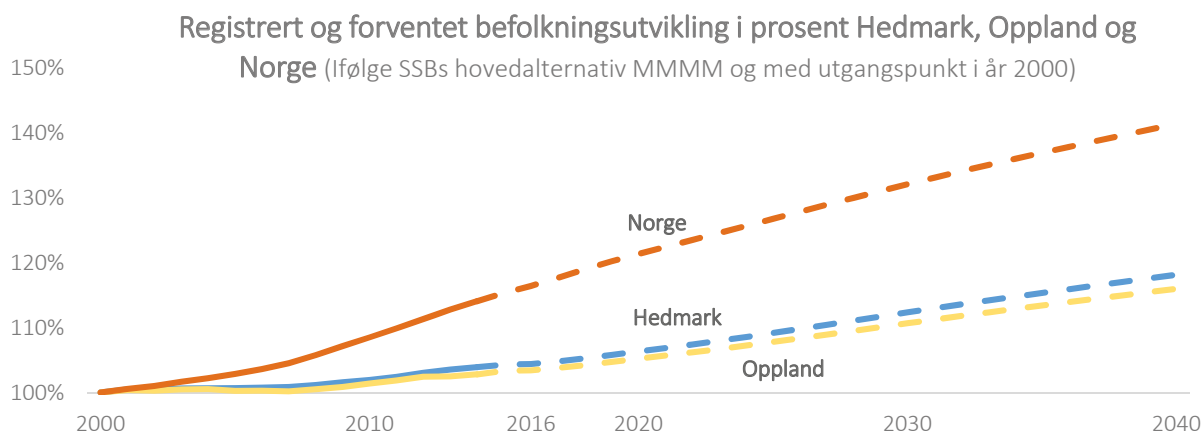
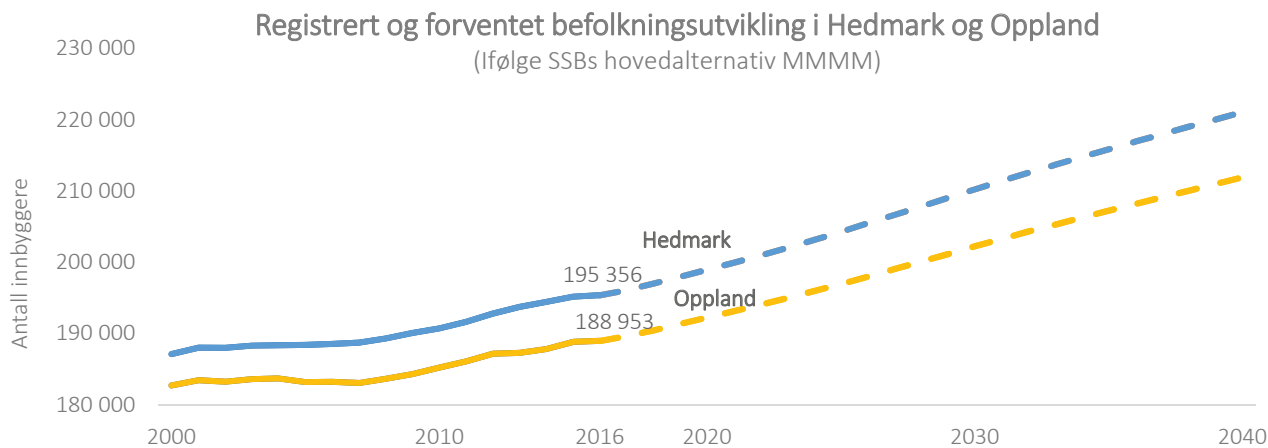
Selv om ikke alle virkemidlene regionaliseres, vil samordningspotensialet øke, fordi et redusert antall i større grad har mulighet til å harmonisere sine grenser med den regionale stat sine geografiske inndelinger.

Fylkeskommunene er gitt et hovedansvar for regional utvikling. Rollen innebærer å skape produktivt samspill mellom engasjerte aktører i regionen, slik at regionens ressurser kan omsettes til konkurransekraft og til samfunnets beste. Fylkeskommunen er gitt styring med enkelte av de ressursene som skal bidra til dette, men har også en rolle å utvikle sterke partnerskap, og tilrettelegge og koordinere felles innsats. Ressursbruken skal bygge opp under strategiske satsinger som ligger nedfelt i regionale planstrategier. I denne sammenheng har fylkeskommunene et prosessansvar gjennom plan- og bygningsloven. Et viktig verktøy for utøvelse av rollen som samfunnsutvikler er regional planstrategi og regional planlegging.

Oppgaver og myndighet

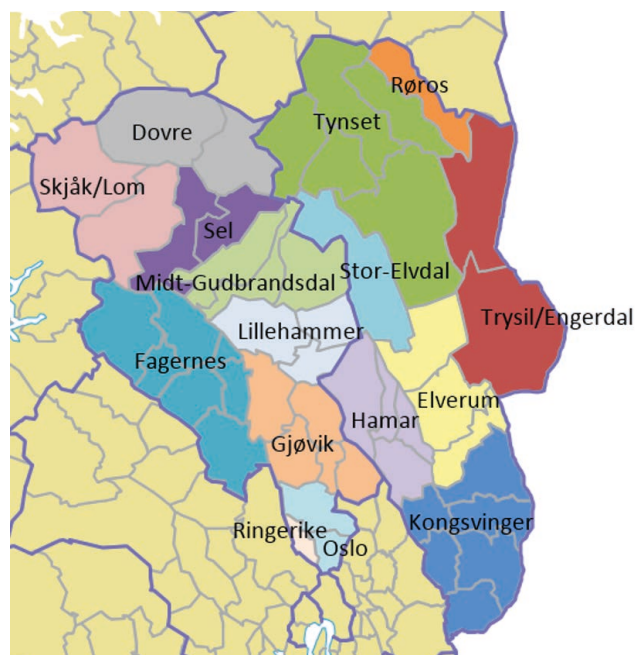
Regjeringen har i Meld. St. 22 (2015-2016) befestet at nye oppgaver for fylkeskommuner forutsetter færre regioner. Aktuelle oppgaver som er nevnt er for eksempel større ansvar for forvaltningen av automatisk fredede kulturminner samt de fleste forskriftsfredede bygninger i statlig eie, ansvar for bredbåndutbygging, tydeligere bestillerfunksjon overfor nasjonale virkemiddelaktører for forskning, innovasjon og næringsutvikling og et toårig forsøk med ansvar for regional næringsprogram for landbruket.

NIBR drøfter i rapporten 2016:16 hvordan disse og enda mer myndighet og flere oppgaver kan bidra til å styrke regionenes rolle som samfunnsutvikler. Økt geografisk størrelse og mer ansvar (oppgaver og myndighet) vil påvirke folkevalgtes muligheter for å spille ut disse tre dimensjonene (gi strategisk retning, mobilisere og samordne).

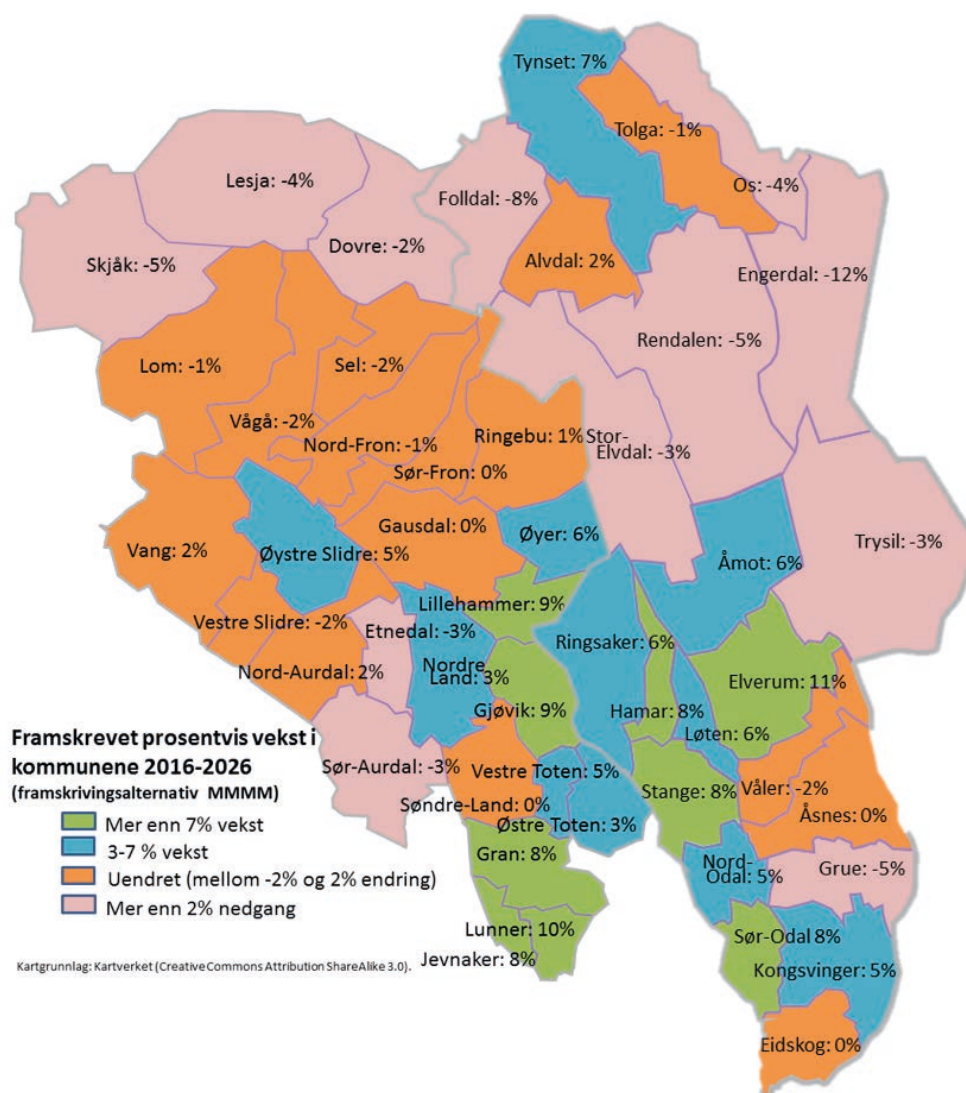
5 Utfordringer og fortrinn i Hedmark og Oppland

Hedmark og Oppland omfatter begge store geografiske områder. Hvis fylkene blir en region, vil det samlede arealet være på over 52 000 km². Det er mer enn det samlede arealet av Østfold, Akershus, Oslo, Buskerud, Vestfold, Telemark og Aust-Agder fylke. Men befolkningsgrunnlaget på disse mange kvadratkilometerne i innlandet er lavt. Med Hedmarks 195 500 innbyggere og Opplands 189 000 innbyggere, vil det samlede folketallet ligge under 400 000. Til sammenlikning vil en eventuell ny region bestående av Akershus, Østfold og Buskerud ha over 1,1 millioner innbyggere. Innlandets plassering tett på den befolkningsrike hovedstadsregionen gir oss derfor naturligvis også muligheter for vekst inn i en fremtid med forbedret infrastruktur med dobbeltsporet jernbane og utbygget veinett. Men innlandet har også egne, unike kvaliteter. Skog og landbruk er store næringer i fylkene, i en tid hvor det grønne skifte og bioøkonomien er på vei frem. Landets største innsjø, Mjøsa, danner rammen for de mest befolkningstette områder, med Lillehammer, Hamar og Gjøvik som de største byene. Begge fylkene har samtidig store distriktsområder med mer spredt bosetting, men med mange sterke reiselivsdestinasjoner.

Bo- og arbeidsmarkedsregioner i Hedmark og Oppland

Forventet befolkningsvekst i kommunene i Hedmark og Oppland 2016-2026

5.1 Befolkningsutvikling

Både Hedmark og Oppland har de seneste årene hatt befolkningsvekst. Veksten er imidlertid ikke like sterk som landsgjennomsnittet. Det skyldes blant annet at fylkene har en utfordrende demografi med landets høyeste andel eldre, og få barnefødsler pr. kvinne. Befolkningen reproducerer ikke seg selv, altså fødes det færre barn enn det dør i befolkningen. Prognosene tilsier likevel at folketallet vil øke i begge fylkene, men med litt høyere vekst i Hedmark enn i Oppland. Det betyr at fylkene er helt avhengig av innenlandsk tilflytting og/eller innvandring for å oppnå den forventede folketilveksten i årene som kommer.

Det er en sterk sentraliseringstrend i Norge ved at en stadig større andel av befolkningen (åtte av ti) bor i byer og tettbebygde strøk. Da det som oftest er unge voksne og innvandrere som flytter inn mot byene, fører det til at distriktene får en stadig større andel eldre i befolkningen, mens byer og tettsteder får nye innbyggere. Den trend ventes å fortsette fremover, og det betyr at kontrasten mellom utfordringer og fortrinn i henholdsvis distriktene og byene ventes å styrkes. Det gjelder også i innlandet,

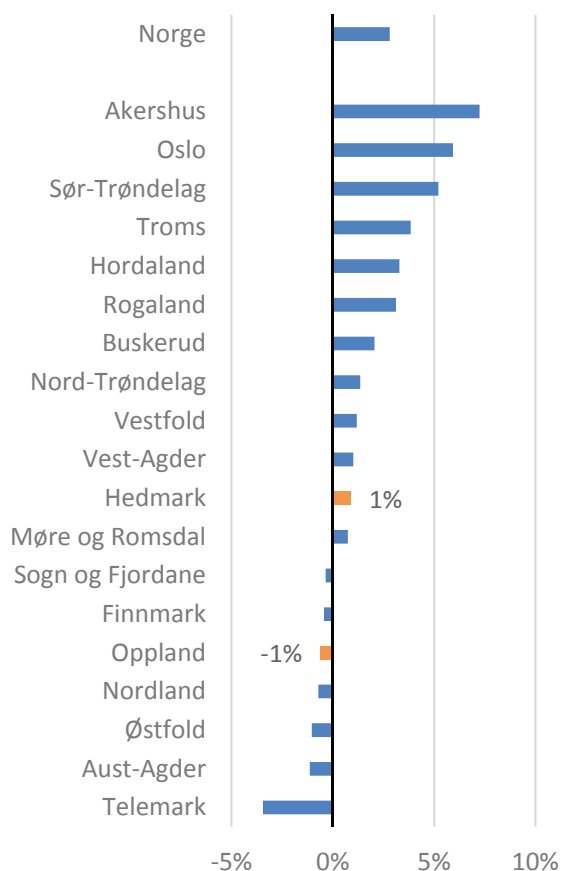
som med sine 22 kommuner i Hedmark og 26 kommuner i Oppland har store variasjoner i kommunistørrelse og befolkningsgrunnlaget er noen steder lavt.

Med NIBRs inndeling av landet i bo- og arbeidsmarkedsregioner får vi et uttrykk for koblingen mellom hvor befolkningen bor og jobber, dvs. hvilket geografisk område innbyggene typisk forholder seg til. I innlandet er det tre regioner med mellomstore byer (Hamar, Lillehammer, Gjøvik), tre småbyregioner (Kongsvinger, Elverum, Ringerike), seks bygdesentrareregioner (Tynset, Røros, Sel, Fagernes, Trysil/Engerdal, Midt-Gudbrandsdalen) samt tre regioner med små eller ingen sentra (Stor-Elvdal, Dovre, Skjåk/Lom). I tillegg er to kommuner kategorisert inn i storbyregionen Oslo (Lunner og Gran). Dette viser den store spennvidden i fylkene våre, og de ulike vekstmuligheter som følger herav. Enkelte kommuner har også sterk tilknytning sør- og nordover.

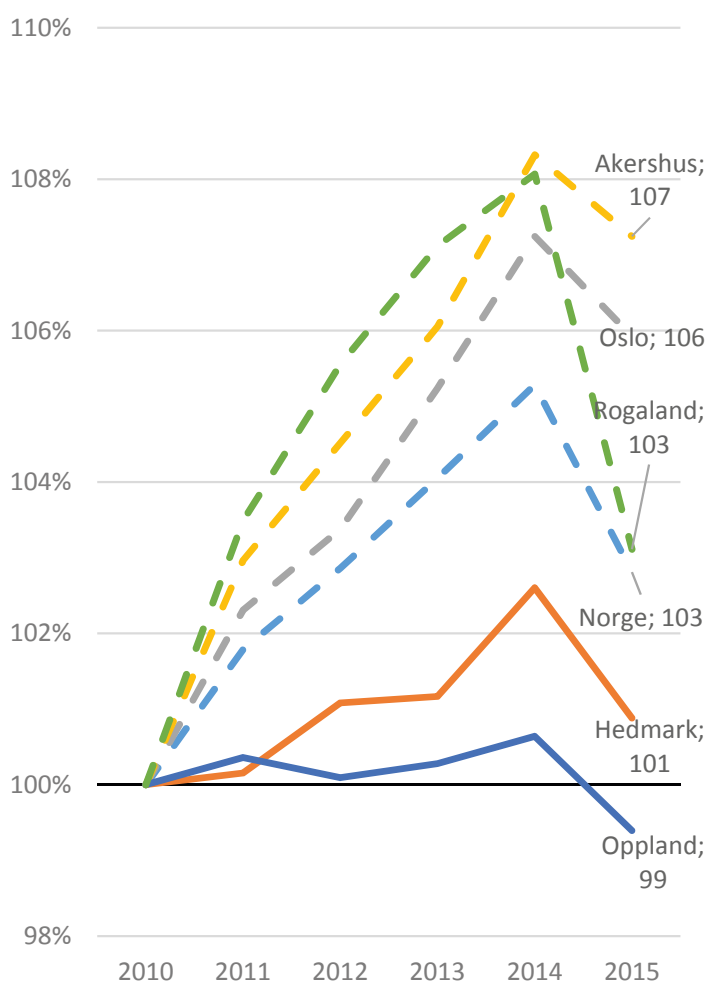
På kommunenivå vil begge fylkene få sin største vekst i den sørlige del av fylkene samt i de større byene. Hamar, Stange, Elverum og Sør-Odal i Hedmark samt Lillehammer, Gjøvik, Gran, Jevnaker, og Lunner ventes alle å få mer enn

Sysselsetningsvekst 2010-2015 i fylkene

(målt i sysselsatte personer etter arbeidssted)

Sysselsetningsutvikling i prosent (år 2010=100%)

7 % befolkningsvekst i løpet av de kommende 10 årene. Hedmark har flere kommuner hvor det ventes en større befolkningsnedgang enn Oppland, hvor et flertall av kommunene trolig vil få lite befolkningsendringer. Når Hedmark likevel samlet sett ventes å få litt større befolkningsvekst enn Oppland, skyldes det større vekst i byene og de bynære områder.

De siste årene har 75 % av befolkningsveksten i Norge vært innvandring. Nasjonalt forventes det befolkningsvekst framover og en betydelig del av denne veksten vil trolig også komme som følge av innvandring. Familiegjengforening og flukt var lenge de vanligste innvandringsgrunnene. Arbeid er nå viktigste innvandringsgrunn og utgjør nå den største gruppen og sju av ti arbeidsinnvandrere kom fra de nye EU-landene.

5.2 Sysselsetting og næringsutvikling

Oppland og Hedmark har de senere årene hatt en svakere sysselsetningsvekst enn landet for øvrig selv om Hedmark har hatt en noe større vekst enn Oppland. Siden 2010 har

det vært 1 prosent nedgang i sysselsettingen i Oppland, 1 prosent vekst i Hedmark og 4 prosent vekst nasjonalt.

Struktur og utviklingstrekk i næringslivet

Næringsstrukturen i en region eller kommune er påvirket av en rekke faktorer. I næringsøkonomien er det nær sammenheng mellom struktur og vekst. Det betyr at næringsstrukturen er av meget stor betydning for om en region har sysselsetningsvekst eller ikke. Det det handler om er å være godt representert i næringer som er i nasjonal framgang, og ha mindre av dem som er i tilbakegang. Likevel kan vi oppleve at regioner med en gunstig næringsstruktur i forhold til nasjonale trender har sysselsetningsnedgang, eller motsatt, at regioner med ugunstig struktur likevel har vekst. Dette skyldes at regionen eller kommunen har bedrifter som pga. sin konkurransevne bidrar til at sysselsettingen i enkelte næringer har en utvikling som avviker fra den gjennomsnittlige, nasjonale endringen for denne næringen. Innlandsfylkene er i svært liten grad påvirket av nedgangen i oljerelatert næringsliv, og den lave oljeprisen har bidratt til at kronen har svekket seg. Dette har igjen medført at bedrifter innen deler av industrien (den eksportrettede) og innen turist- og reiselivsbransjen

har gått bra. For fylkene er det samtidig av stor betydning at en stor del av næringslivet leverer varer og tjenester til et regionalt/nasjonalt marked, og derfor er vi også mindre utsatt for internasjonale konjunkturer.

I begge fylkene er ca. 35 prosent av arbeidsplassene i offentlig sektor. Til sammenligning er andelen nasjonalt på 30 prosent. I kommunene er det lovpålagte offentlige oppgaver som gjør at den offentlige sysselsettingsandelen blir relativt høy i mindre kommuner. I privat sektor er de tre største næringene i fylkene varehandel, bygg/anlegg og industri. De største næringsstrukturelle forskjellene mellom Oppland, Hedmark og nasjonalt er innenfor primærnæringer og tjenesteyting. Primærnæringene (jordbruk, skogbruk og fiske) utgjør 5 prosent av arbeidsplassene i både Hedmark og Oppland og kun 2 prosent nasjonalt. Når fiskeri er nesten fraværende i fylkene blir forskjellen enda tydeligere. Innen privat tjenesteyting avspeiler sysselsettingsstatistikken at begge fylker har færre ansatte i finans- og forretningsmessig tjenesteyting. Målt i sysselsatte er spesielt Oppland et reiselivsfylke, mens Hedmark

har en større andel ansatte i den trebearbeidende industri samt i næringsmiddelindustrien, enn landsgjennomsnittet.

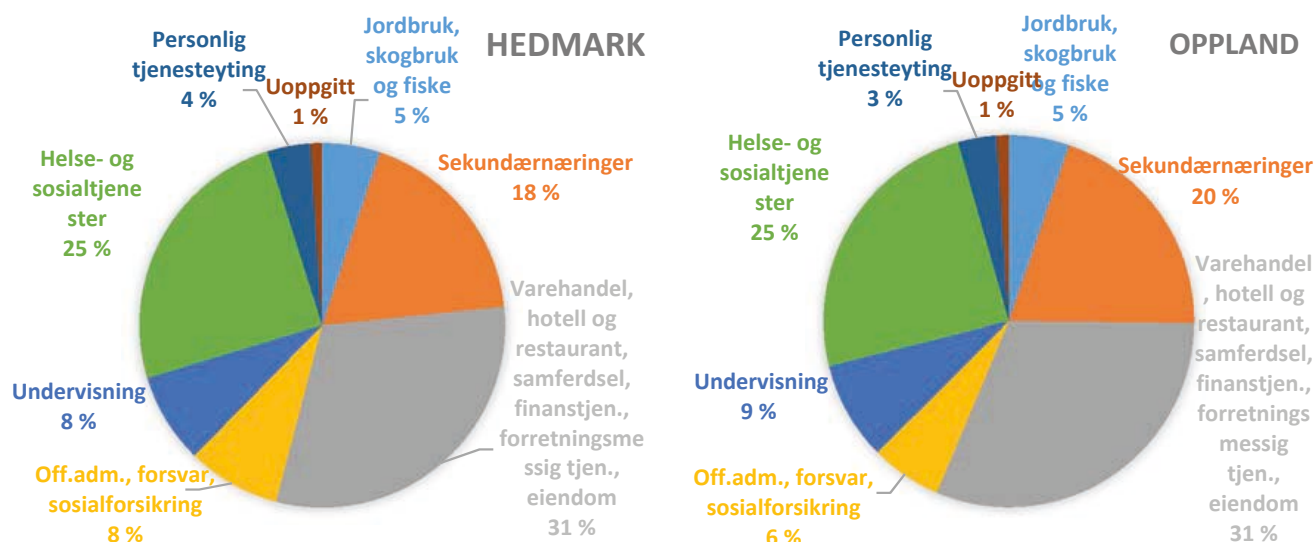
Pendling i fylkene

Figurene nedenfor viser pendling mellom nabofylkene og til/fra resten av landet for hvert fylke. Vi ser at utpendling til Oslo dominerer i begge fylkene. Fylkene har et relativt samsvarende pendlingsmønster men det er flere som pendler fra Oppland til Oslo og det er større pendling fra Hedmark til Akershus. Det er flere som pendler ut til nabofylkene enn som pendler inn til Hedmark og Oppland.

Næringsutvikling og klynger

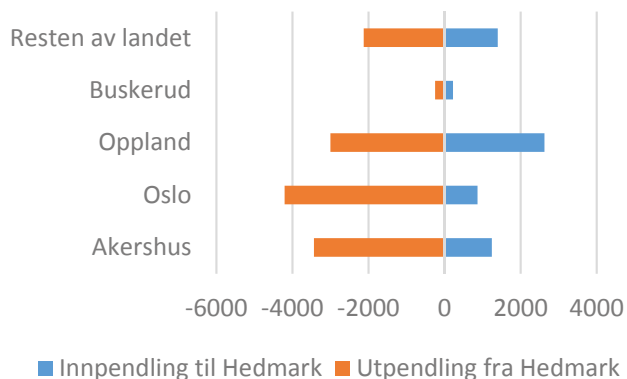
Landbruk

Med om lag 5 000 arbeidsplasser i jord- og skogbruket i både Oppland og Hedmark, er fylkene på dette feltet blant landets største. Videre har Innlandsfylkene flest sysselsatte innenfor skogbruket, og denne næringen er derfor relativt sett større i Hedmark og Oppland enn den er i Norge for øvrig. I faktiske tall sees imidlertid at skog-

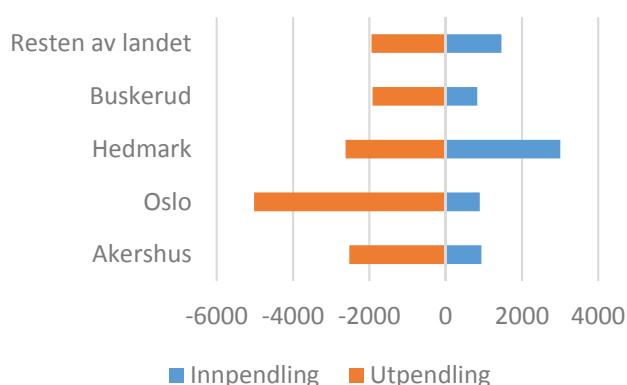

Sysselsatte pr 4. kvartal 2015 etter arbeidssted og næring (SN 2007), Kilde: SSB.

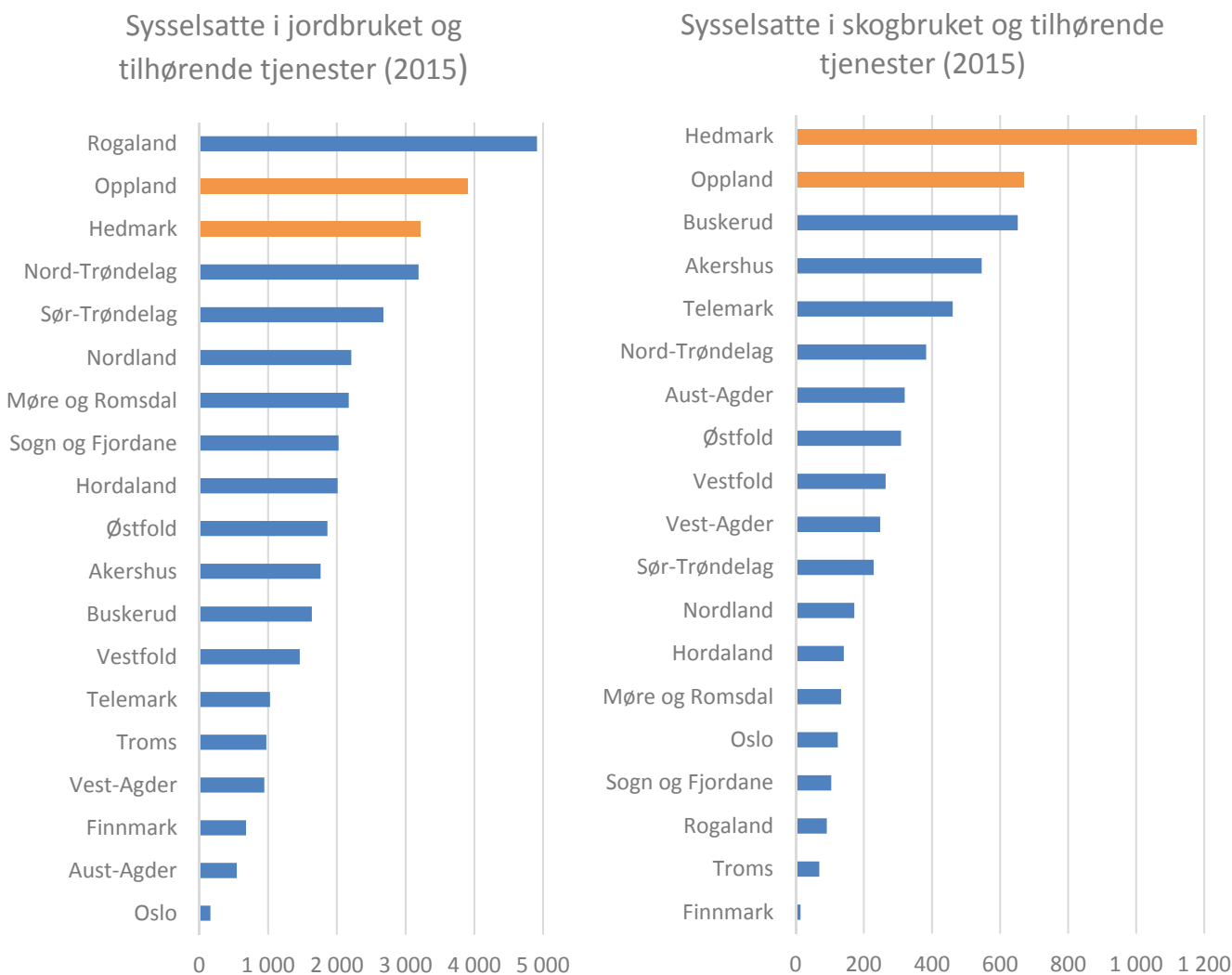
Pendling i Hedmark 2015

Pendling i Oppland 2015

Fylkesfordelt sysselsetting i jordbruk og skogbruk 2015

næringen ikke i seg sysselsetter mange personer, men den påvirker sysselsettingen i flere andre, tilknyttede næringer.

Figurene ovenfor viser at fylkene har en sterk posisjon innen jord- og skogbruk som kan gi innlandsfylkene i fellesskap et fortrinn i utviklingen av bioøkonomien framover. På noen av disse områdene ligger virksomheter i fylkene i front av utviklingen internasjonalt. Det er bedrifter i fylkene som er verdensledende på teknologi og prosesser innen tre til bygningsformål, mens i Heidnerklyngen i Hamarregionen har bedrifter en internasjonal posisjon innenfor utvikling av avlsmateriale for husdyr.

Industri

Samlet står industrien for cirka 9 000 arbeidsplasser i Hedmark og 9 500 i Oppland. Det er flere internasjonalt orientert virksomheter, blant annet i Kongsvinger, Hadeland og Gjøvikregionen.

Jord- og skogbruksbasert foredling i form av næringsmiddelindustri, trelast og trevareindustri står for cirka 40 prosent av industriarbeidsplassene i innlandet. Næringsmiddel- og fôrindustrien i regionen er dominert av de store konsernene, men omfatter også en rekke små og mellom-

store bedrifter. Fylkene har noen av landets viktigste miljøer innen metallindustrien. Med kjerne i Gjøvikregionen, med forgreninger til Hamarregionen og Elverum, er det bygget opp en sterk industriklynge som har nasjonalt og internasjonalt ledende posisjoner innen bærekraftig industriproduksjon.

Alle deler av industrien har behov for økt forskningsaktivitet og teknologiutvikling, vektlegging av kompetanse og betydningen av nettverksbygging er i stor grad felles utfordringer for alle deler av industrien. En stor del av den industrien Oppland og Hedmark har er spredd over store deler av fylket og består av små og mellomstore bedrifter. Få av disse har tett samarbeid med utviklings- og forskningsmiljø. Innlandet skårer lavere enn de fleste andre fylker når det gjelder regional konsentrasjon av FoU-aktivitet i næringslivet og FoU-utgifter pr. innbygger.

Reiseliv

Reiselivet er en større næring i Oppland enn i Hedmark og samlet står overnattings- og serveringsbedriftene for rundt 3 300 arbeidsplasser i Oppland og rundt 2 000 i Hedmark. Dette utgjør nesten fire prosent av arbeidsplassene i Oppland og drøyt to prosent i Hedmark. Næringen er voksende

og tar utgangspunkt i landsdelens naturressurser med fjell, utmark og kulturlandskap.

Oppland er landets største hyttefylke målt i antall fritidsboliger. Fylket er også landets største campingfylke. Hedmark rangeres tredje høyest av fylkene, men har de to største hyttekommunene i landet. Privathyttene genererer arbeidsplasser først og fremst i varehandelen, men også innen bygg- og anlegg og øvrige sektorer i næringslivet. I følge «satellittregnskap for turisme» i 2007 (SSB), utgjorde reiserelatert omsetning (transport, kultur og underholdning) nesten like mye av omsetningen som hotell og restaurant. Fylkene er en nasjonalt sett betydelig reiselivsregion med både lange tradisjoner og med potensial for videre utvikling og vekst. Beliggenheten er sentral i forhold til hovedstaden, tett befolkede områder på Østlandet/Oslofjordregionen og hovedflyplassen på Gardermoen, samt at flere hovedferdselsårer går gjennom regionen. Innlandet har flere av landets beste vinterdestinasjoner som Trysil, Hafjell, Kvitfjell, Beitostølen og Sjusjøen, god snø sikkerhet, og Norges beste løypenett sommer og vinter. Vi har flere nasjonalparker i innlandet med god tilrettelegging, som Jotunheimen, Rondane og Dovrefjell.

Oppland er en betydelig idrettsregion i nasjonal sammenheng. Særlig i og rundt Lillehammer finner vi idrettsanlegg og -miljøer med stor oppmerksomhet både nasjonalt og internasjonalt. I Hamarregionen er Hedmarksvidda et eldorado for langrenn og fylket har et av Norges ledende skidestinasjoner samt et nasjonalanlegg for skøyter. I hele fylket har idrett og friluftsliv en lang tradisjon og det er utviklet gode kompetansemiljøer for arrangement.

5.3 Utdanningsnivå

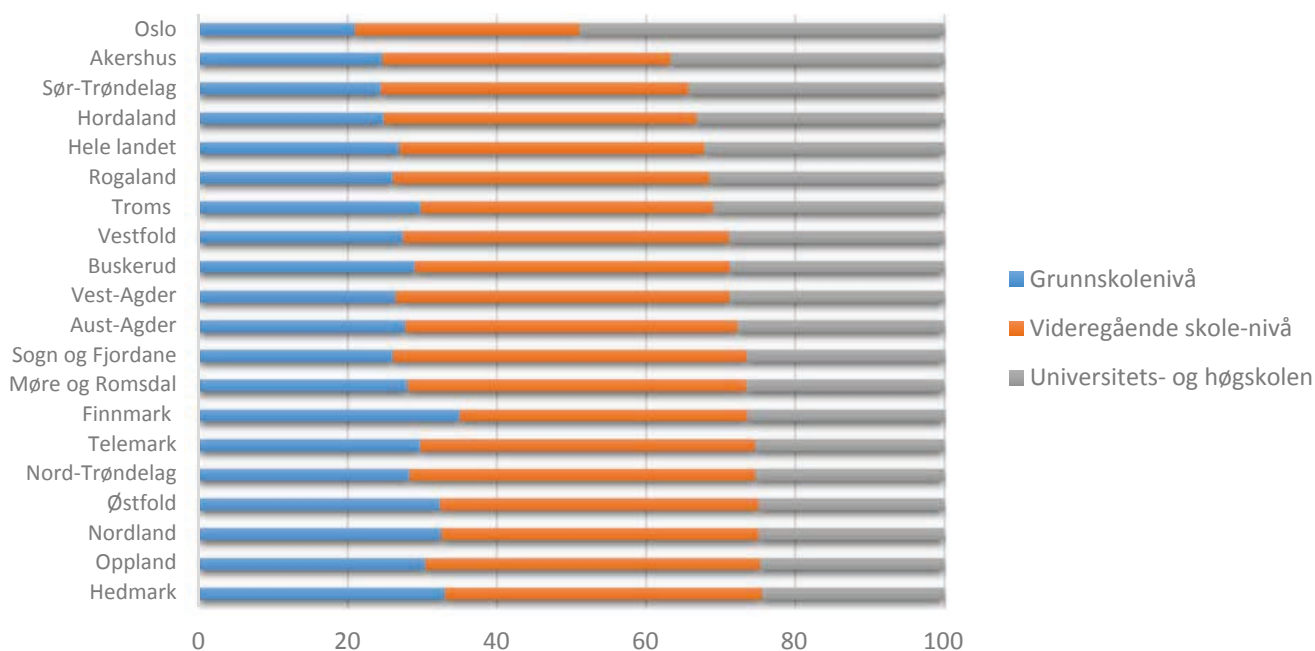
I underkant av 25 prosent av befolkningen i Oppland og Hedmark hadde i 2015 høyere utdanning. Dette er en lavere andel enn landsnittet på 32 prosent. Andelen med høyere utdanning har økt de siste årene. I 2000 hadde 16,3 prosent av befolkningen i Oppland og Hedmark høyere utdanning.

Det er flere kvinner enn menn i både i Hedmark og Oppland som har universitets- og høyskoleutdanning, men det er små forskjeller på kjønn i fylkene når det gjelder andel med grunnskole som høyeste utdanningsnivå. I begge fylkene er det i aldersgruppene 25–39 år man finner størst andel som har høyere utdanning både i Hedmark og Oppland.

5.4 Befolkningens levekår, trivsel og livsstil

Helsetilstanden i Norge er svært god. Vi har en høy levealder som stadig øker, og rangeres på topp i internasjonale sammenligninger om trivsel og velferd. Oppland og Hedmark har den største andel eldre og færre yngre enn i landet for øvrig, og det er stort sett samme andel innvandrere i befolkningen (9-10 %) som er lavere enn landsnittet. Andelen som bor i tettsteder er på samme lave nivå i begge fylkene (56-57 %) Fylkene har flere av de samme utfordringene på folkehelsefeltet. I Oppland skårer vi høyt på trivsel og trygghet. Her finner vi ingen forskjeller når det gjelder kjønn, geografi, alder, utdanning og inntekt. Den registrerte ledigheten er lav i både Hedmark og

Utdanningsnivå 2015, personer 16 år og over, fylkesvis og landet

Oppland. Begge fylkene har hatt en positiv utvikling mot færre ledige, og i juli 2016 var 2,4 % av arbeidsstyrken helt ledige i Hedmark. Det tilsvarende tallet for Oppland var på 1,9 %, hvilket er det nest laveste ledighetsnivået i Norge. Dette er positive påvirkningsfaktorer på folkehelsen.

De siste årene har andelen som røyker gått ned, andelen som trener har økt og kostholdet har generelt sett blitt bedre med mer frukt og grønt, og mindre sukker. Vi har allikevel sosiale helseforskjeller i fylkene knyttet til utdanning og inntekt. De samme forskjellene ser vi også hos ungdom. Desto bedre opplevd familieøkonomi, desto bedre livsstil i forhold til helse. Her ser vi at opplevd familieøkonomi også har innvirkning på tilfredshet med skole- og lokalmiljø.

Barns oppvekstvilkår har betydning for helsen og helsevaner som etableres i tidlige år og har innvirkning på mulighetene for å lykkes i skolegang og arbeidsliv. Frafall i videregående skolen har mange årsaker, men henger også sammen med psykisk helse og livsstil hos barn og unge. I Hedmark og Oppland er det flere barn som lever i lavinntektsusholdninger enn landssnittet. Det er også flere som mottar uførestønad enn landet, og dette gjelder spesielt i den yngre delen av befolkningen. Oppland har en lavere andel enn Hedmark som har nest høyest andel i landet.

6 Regional samfunnsutvikling og tjenesteyting i en større region

I dette kapitlet drøftes det hvorvidt en sammenslåing av Hedmark og Oppland fylkeskommune vil gi en merverdi når det gjelder videreutvikling av samfunnsutviklerrollen. For å vurdere dette er det utarbeidet følgende vurderingskriterier: funksjonalitet, kvalitet, effektivitet/produktivitet og demokrati. Disse kriteriene er tidligere brukt i flere utredninger knyttet til roller og funksjoner for regionalt folkevalgt nivå, herunder KS – utvalget som vurderte Oppgavefordeling ved en kommune -og regionreform (Eriksen/Haugsdal, 2013), og Møreforskning sin rapport om Alternativer for regionalt folkevalgt nivå. Østlandssamarbeidet har også brukt kriteriene i sin rapport om Sterke regioner (rapport nr. 1).

Funksjonelle folkevalgte regioner som leverer kvalitative gode tjenester på en effektiv måte, og bidrar til en helhetlig utvikling på bakgrunn av regionale fortrinn og utfordringer, vil være gode samfunnsutviklere.

Under følger en gjennomgang og avgrensning av de fire kriteriene.

Funksjonalitet

Funksjonalitet betyr først og fremst godt samsvar mellom regionenes grenser og bo- arbeidsmarked, pendlingsstrøm-, og infrastruktur. Er dagens fylkesgrenser funksjonelle eller er disse til hinder for muligheten til å sikre en helhetlig utvikling for regionen? Et viktig aspekt ved funksjonalitet

er muligheten til å se tjenester og oppgaver i sammenheng, for å sikre en best mulig utvikling for regionen.

Kvalitet

Kvalitet vil si gode tjenester. Gode kvalitative tjenester betyr at ansatte som utvikler og yter tjenester, og utøver myndighet er faglig kvalifiserte og at tjenestene er tilgjengelige. Tilgjengelige tjenester kan innebære at de bør være brukernære, det vil si at det ikke er for lang reisevei for brukerne. Med dagens teknologi, kan dette i en del tilfeller omdefineres til tilgjengelige. Skal en sikre kvalitet må en også prioritere utviklingsarbeid og innovasjon.

Produktivitet/effektivitet

Kostnadseffektivitet vil si å velge produksjonsmåten som gir høyest avkastning av ressursene. Vil det være mer effektivt å slå sammen to administrasjoner? Kan en hente ut stordriftsfordeler, spesialisere og foreta endringer i arbeidsfordeling som øker produksjonen?

I denne sammenhengen vil spørsmålet om effektivitet også være et spørsmål om endringer i regioninndeling kan bidra til økt produktivitet og effektivitet. Geografi og bosettingsmønstre er faktorer som kan dempe effekten av sammenslåinger. Brukernære tjenester krever gjerne administrasjon flere steder, og begrenser mulighet til å samle produksjonen. U hensiktsmessige fylkesgrenser sett opp mot aktuelt bosettingsmønster kan skape dyrere drift av tjenester enn nødvendig. Funksjonelle regioner vil ha større mulighet til kostnadseffektiv drift enn mindre funksjonelle regioner.

Demokrati

Demokratiet styrkes hvis offentlig forvaltning og tjenesteproduksjon underlegges folkevalgt kontroll, og hvis de som blir sterkest berørt av en sak får økt innflytelse over saken. Gjenvælsmotivet vil gjøre de folkevalgte lydhøre overfor velgerne, og dermed bidra til at politikere ivaretar deres interesser. Er befolkningen misfornøyd med retningen, kan de gi uttrykk for det ved valgene.

Men også nærhet til beslutningstakerne og størrelse på regionen kan ha betydning når en vurderer om demokratiet styrkes. Avstanden mellom velger og politisk representant kan oppleves som større innenfor en stor geografisk enhet fremfor en mindre.

Diskuterer man demokratiaspektet, må man veie økt makt hos regionale politikere, opp mot muligheten til å sette lokale saker på det politiske sakskartet.

I de følgende drøftingene, vurderes merverdi av sammenslåing på bakgrunn av de tre første kriteriene. Demokrati kriteriet er lagt til et eget kapittel, idet dette er et generelt tema, og ikke knyttet til de ulike fagområdene.

Under hver delkapittel gis det innledningsvis en oversikt over fagområdet og deretter gis en vurdering av merverdien som følger av en sammenslåing av fylkeskommunene. Det gjøres deretter noen vurderinger knyttet til nye fagområder som skal overføres til nye større regioner, vurderes overført til nye regioner, eller etter arbeids-

Status skoleåret 2015 / 2016		Hedmark fylkeskommune	Oppland fylkeskommune
Antall videregående skoler		14	10
Antall elever		6942	6707
Antall lærlinger med kontrakt i eget fylke pr 13.09.16		1359	1516
Totalt antall løpende lærekontrakter pr 13.09.16		1509 (Hedmarkinger)	1612 (Opplendinger)
Antall lærekandidater		Ca. 60	77
Avlagte fagprøver i 2015		968	1013
Avlagte fagprøver i 2016 frem til 13.09.16		653	699
Antall voksne i videregående opplæring spesielt organisert for voksne, finansiert av fylkeskommunene		Ca. 550	1524 (inkluderer kurs for praksiskandidater)
Fagskole – studiesteder		Trysil, Hamar og Alvdal	Lillehammer, Gjøvik og Hadeland
Antall fagskolekandidater		294, derav studerer 91 i Hedmark	345
Antall lærebedrifter	I oppl. kontor:	458	524
	Frittstående:	158	133

Tabell 1: Status for skoleåret 2015/2016

gruppens vurdering bør overføres. Når det gjelder sistnevnte er disse vurderingene bygget på innspill fra Østlandssamarbeidet, KS og fylkeskommunene. Til slutt gis en kort oppsummering.

6.1 Videregående opplæring

6.1.1 Beskrivelse av dagens oppgaver og hvordan disse løses

Beskrivelse av fagområdet

Videregående opplæring er styrt av et omfattende lov- og regelverk. I tillegg er det gjennom både Hedmark og Opplands budsjetter, planer og strategier gjort vedtak som skal løse lovpålagte oppgaver på en best mulig måte, bidra til høy kvalitet på tjenesteproduksjonen og understøtte lokal og regional samfunnsutvikling.

Opplæringsansvaret til fylkeskommunen innbefatter videregående opplæring i skole (elever), i bedrifter (lærlinger og lærekandidater), institusjonsopplæring (både videregående opplæring og grunnskoleopplæring), fengselsundervisning og voksenopplæring. I tillegg er fylkeskommunen pålagt å ha en oppfølgingstjeneste (OT) og en pedagogisk-psykologisk tjeneste (PPT), samt eksamensgjennomføring for elever og privatister.

Fylkeskommunene har også et ansvar for fagskoleopplæringen.

Beskrivelse av gjeldende struktur og organisering av arbeidet

Både Hedmark og Oppland fylkeskommune har egne enheter i fylkesadministrasjonen som følger opp vedtak i fylkestinget, legger til rette for, og følger opp resultater, kvalitet og utviklingsarbeidet. Videre administrerer enheten lov- og regelverk knyttet både til elevene, lærlingene, lærekandidatene og voksnes rettigheter innenfor opplæringsområdet. Enhetene ledes av en fylkesopplærings sjef/ fylkessjef for videregående opplæring.

Begge fylkene har egen avdeling/enhet for fag- og yrkesopplæring med ansvaret for overgangen mellom Vg2 og Vg3 yrkesfag og opplæring i bedrift. Arbeidsoppgaver knyttet til dette er formidling av søkere til læreplass, godkjenning av lærekontrakter og lærebedrifter samt avvikling av fag- og svenneprøver.

I begge fylker er det et Eksamenskontor som organiserer og leder den eksamensfaglige utviklingen og driften i fylkene i nært samarbeid med skolene, VGO, andre fylker, regionsamarbeid og landssamarbeidet.

I Hedmark fylkeskommune er det 14 videregående skoler.

	Andel elever og lærlinger som har bestått VGO i løpet av normert tid, våren 2015	Andel elever og lærlinger som har bestått VGO i løpet av fem år, våren 2015	Andel beståtte fag- og svenneprøver i 2015
Hedmark	60,4	70,6	91,3
Oppland	57,7	72,0	89,8
Landet i alt	59,4	73,1	92,2

Tabell 2: Gjennomføring i videregående opplæring

Disse er spredt fra Kongsvinger i sør til Tynset i nord, jf. figur 1 på neste side. I Hedmark vil de 14 videregående skolene fra 2017 være lokalisert på 16 skolesteder. Tilsvarende er det i Oppland 10 videregående skoler med i alt 14 skolesteder. Skolene er fordelt over hele fylket som vist i kartene på forrige side.

Begge fylkene har skoler som i hovedsak er kombinerte med både studieforberedende og yrkesfaglige tilbud. Hedmark har gjennomsnittlig 514 elever per skole, og Oppland har 437 (Kilde: Norconsult).

Utviklingen i befolkningstall og særlig nedgangen i ungdomskullene i deler av både Hedmark og Oppland gir utfordringer for den framtidige skole- og tilbudsstrukturen. I Oppland er det forventet en samlet nedgang i antall 16-18-åringer på 514 elever i 2023, sammenlignet med 2014. I Hedmark er det beregnet en nedgang på omtrent 560 16-18-åringer i 2023, sammenlignet med 2016 (Framskrivningstall SSB middels vekst). Mens det i Oppland er vedtatt antall skolesteder skal være uendret i Oppland i inneværende valgperiode, skal fylkestinget i Hedmark vedta en eventuelle endring av skole- og tilbudsstruktur i desember 2016.

Elevinntaket er i all hovedsak basert på opplæringslov m/tilhørende forskrift. I tillegg har fylkeskommunene sine lokale regler gjennom vedtatte lokale inntaksforskrifter. Hovedforskjellen mellom Hedmark og Oppland er hvordan fylkene styrer søkerens valg. I Hedmark søker eleven på nærmeste skole som har aktuelt programområde, mens i Oppland praktiseres fritt skolevalg.

Fylkeskommunene forsøker i stor grad å dimensjonere opplæringsstilbudene mest mulig etter de behov arbeidslivet har for kompetanse. Dette betyr at dimensjoneringen innenfor yrkesfaglige utdanningsprogram til en viss grad reguleres av tilgjengelige læreplasser, slik at det er best mulig samsvar mellom antall skoleplasser i de respektive yrkesfaglige utdanningsprogrammene og læreplasser ute i bedrift.

Elevenes gjennomføring i videregående opplæring i de to fylkene er omtrent den samme. For å øke elevenes gjennomføring, har begge fylkene kvalitetssystemer som har dette som en hovedmålsetting. Begge fylkeskommunene har styrket arbeidet med FYR (fellesfag-yrkesretting-relevans). Målet med FYR-prosjektet er å forbedre yrkesrettingen av fellesfagene på yrkesfaglige utdanningsprogram. I tillegg jobbes det med å sette inn ekstra tiltak der skolene ser behov for tett oppfølging av faglig svake elever.

I tabell 2 vises gjennomføringen for elevene som begynte i videregående opplæring i 2010. Tabellen gir en oversikt over andelen elever og lærlinger som har fullført og bestått på normert tid, og andelen som har fullført og bestått etter fem år. Tabellen viser også andelen beståtte fag- og svenneprøver skoleåret 2014/15. Tallene ble publisert i juni 2015.

Begge fylkene arbeider med å øke andelen elever med overgang til lærekontrakt gjennom ulike prosjekter og satsinger. Blant annet tilbys læreplasskurs for søkere uten

tilbud om læreplass. Alle søkere med ungdomsrett som ikke har fått læreplass får tilbud om alternativt Vg3 i skole.

I Oppland fylkeskommune er det utstedt en yrkesfaggaranti, hvor ungdommer som ikke får læreplass er garantert et 20-24 måneders tilbud om opplæring i skole som alternativ til læretid i bedrift. Disse ungdommene følges opp av en yrkesfagmotivator som skal være tett på elevene og ordne praksisplasser, arrangere læreplasskurs og sørge for at elevene når alle læreplanmålene som gjelder for den yrkesfagutdanningen de tar. I Hedmark fylkeskommune gjennomføres alternativt vg3 på 12 måneder. I Hedmark fylkeskommune gjennomføres et formidlingsprosjekt hvor skolene har fått et større ansvar for formidling av Vg2-elever ut i lære, gjennom at alle skolene har en lærlinge-kordinator.

I begge fylker gjennomføres utprøving av vekslingsmodeller innen ulike utdanningsprogram, og det satses på gjensidig hospitering i skole og bedrift. Det tilbys også kurs for instruktør og faglig ledere i lærebedriftene.

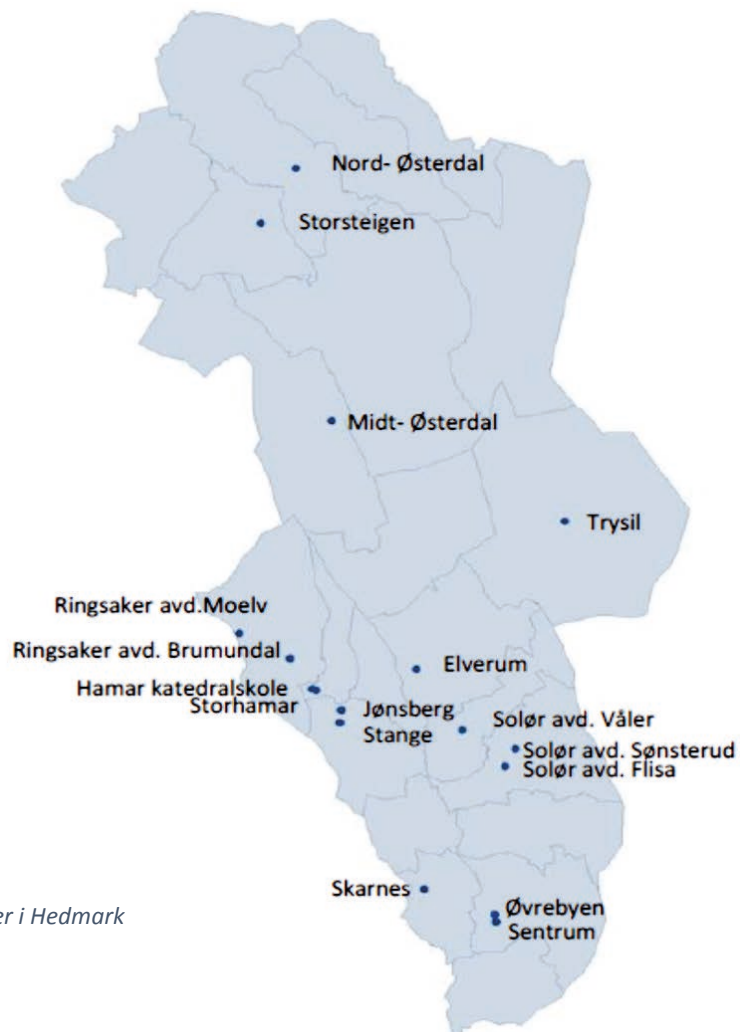
Både Hedmark og Oppland fylkeskommune har ansvar for fengselsundervisning. Virksomheten er i sin helhet finansiert via statlige overføringer.

Fylkeskommunene har ansvaret for både videregående opplæring og grunnskoleopplæring for beboere i barneverninstitusjoner og sykehus jf. opplæringsloven § 13-2 og § 13-3a. I Hedmark foregår denne undervisningen som hovedregel i de videregående skolene. Fylkeskommunen ivaretar sitt ansvar for grunnskoleopplæringen ved å kjøpe tjenesten fra aktuelle kommuner. I Oppland foregår opplæring ute i grunnskoler i kommunene og av og til i institusjonene gjennom egne samarbeidsavtaler med kommunene. Fylkeskommunene har også ansvar for å gi et tilbud til voksne i helseinstitusjoner - rus og psykiatri. I Oppland fylkeskommune er dette ansvaret delegert til Karriere Oppland (KO) Gjøvikregionen. I Hedmark er det de videregående skolene som er tilknyttet aktuell institusjon som gir opplæringsstøttende aktiviteter og karriereveiledning.

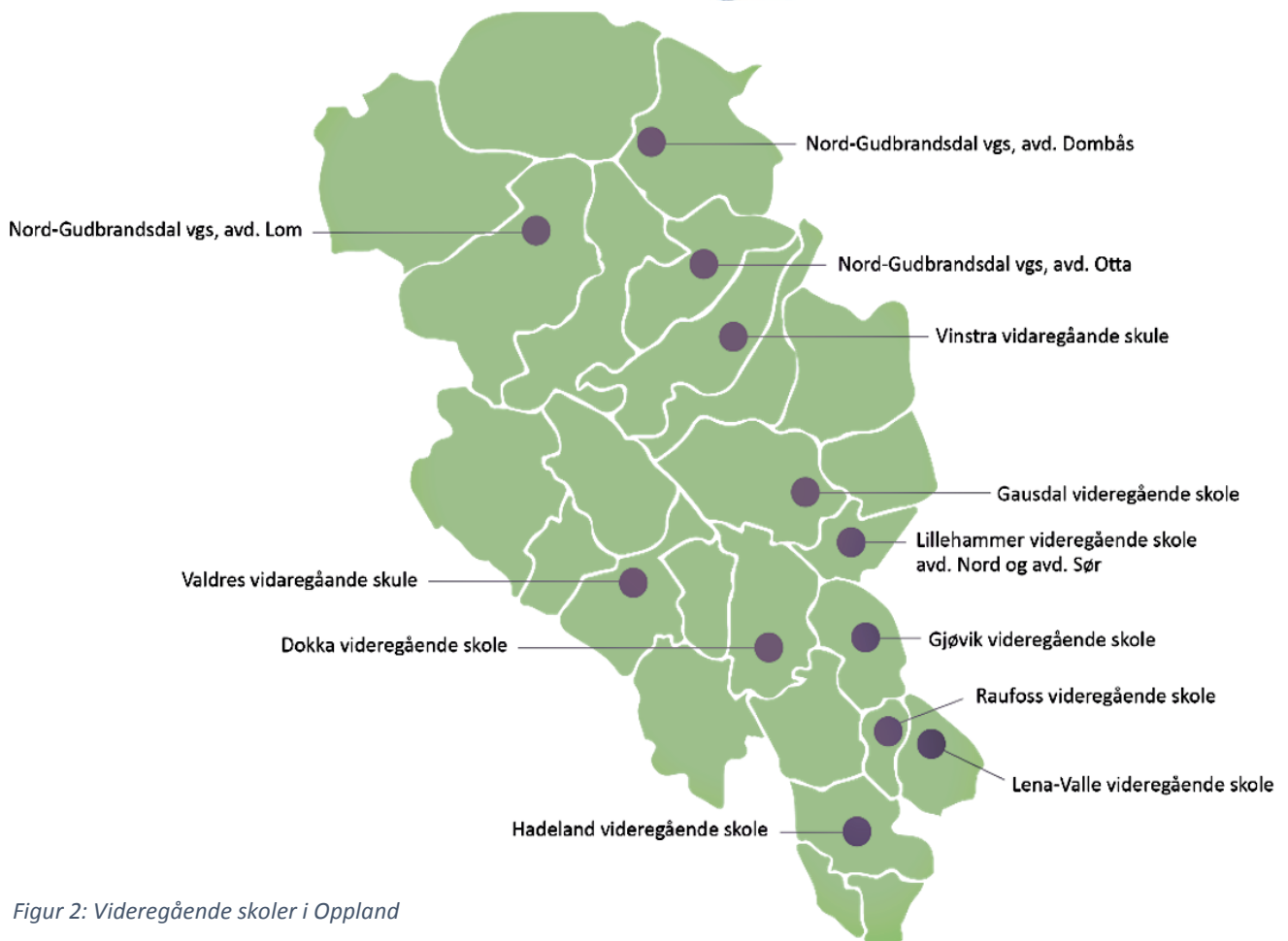
Hedmark fylkeskommune tilbys videregående opplæring for voksne ved fire regionale sentre for voksnes læring, samt et fylkesdekkende senter for nettundervisning. I Oppland ivaretas voksenopplæringen av Karriere Oppland (KO). Det er seks karrieresentre, ett i hver region. I Hedmark fylkeskommune skal det etableres ett karrieresenter i 2017 (forutsatt at det vedtas i fylkesrådet).

I Oppland fylkeskommune er det seks regionale karrieresentre med samarbeidsavtaler med kommunene i den enkelte region. Karriereveiledning er en godt utbygd tjeneste som yter gratis karriereveiledning til alle innbyggere over 19 år.

Oppfølgingstjenesten skal gi tilbud om veiledning til alle ungdommer i alderen 15 – 21 år som har rett til videregående opplæring, men som ikke er i offentlig videregående skole. Skoleåret 2015/16 var ca. 1500 ungdommer i kontakt med Oppfølgingstjenesten i Hedmark, mens

Figur 1: Videregående skoler i Hedmark

Figur 2: Videregående skoler i Oppland

tilsvarende tall i Oppland var i overkant av 1600 ungdommer. Oppfølgingstjenesten i Hedmark er administrativt tilknyttet enhet for videregående opplæring. Veilederne er fysisk lokalisert på ulike videregående skoler og NAV-kontor rundt omkring i fylke. Oppland er organisert med ni OT regioner. OT-rådgiverne er lokalisert på skolene, mens fylkeskoordinator er tilknyttet enheten for videregående opplæring i fylkesadministrasjonen.

PPT har ansvar for å yte tjenester til alle videregående skoler i fylkene. Lærlinger og lærekandidater har samme tilgang til PPT som elever i videregående skole. I Hedmark er PP-tjenesten i all hovedsak organisert som en gjennomgående tjeneste, dvs. at kontorene dekker både barnehage, grunnskole og videregående skole. I Oppland er det fylkeskommunal PPT som er en spredt tjeneste med kontor på alle de ti videregående skolene.

Hedmark fylkeskommune har to innføringstilbud for minoritetsspråklige elever. På begge skolene tilbys grunnskole for voksne, og elevene bruker ikke av ungdomsretten til videregående skole. Oppland fylkeskommune har ikke innføringskurs for minoritetsspråklige elever, men i skoleåret 2016-17 prøves det ut en modell med forberedende år for minoritetsspråklige elever med svakere norskkunnskaper. Utprøvingen skjer på to videregående skoler.

Hedmark og Oppland har felles fagskole: Fagskolen Innlandet.

6.1.2 Beskrivelse av samarbeid og partnerskap

Hedmark og Oppland fylkeskommuner har samarbeidsavtaler med NAV. Hedmark fylkeskommune og NAV Hedmark har i flere år hatt en samarbeidsavtale om helhetlig oppfølging av ungdom og voksne i Hedmark. Målet er å få flere ungdommer og voksne til å fullføre videregående opplæring og øke deltakelsen i arbeidslivet. Oppland fylkeskommune har i flere år hatt en overordnet samarbeidsavtale med NAV. Målet med samarbeidet er bedre tjenester og ressursutnyttelse.

Regionalt Partnerskap har kompetanse som et av sine sentrale tema.

Begge fylkeskommunene har samarbeidsavtaler med kommunene. Hedmark fylkeskommune har avtaler om oppfølging av elever i videregående opplæring og ungdom utenfor arbeid og opplæring. Avtalene skal på lik linje med samarbeidsavtalen med NAV Hedmark sikre en helhetlig oppfølging av den enkelte gjennom bedre tilrettelagte og koordinerte tiltak. Hedmark fylkeskommune gjennomfører årlige møter med kommunene, hvor det gis tilbakemeldinger på utvikling til elever som har gått grunnskole i den gjeldende kommune.

Oppland fylkeskommune har samarbeidsavtale med kommunene når det gjelder karrieresentrene. Samarbeidsavtalen regulerer samarbeidet om Karriere Oppland sine seks funksjoner: Karriereveiledning, videregående

opplæring for voksne, koordinering, styrking og utvikling av rådgivningstjenesten, nettverksutvikling og innhenting av kompetansebehov og motivasjon og rekruttering. Et karrieresenter for Hedmark er under utvikling for oppstart høsten 2017.

Hedmark fylkeskommune har samarbeidsavtale med Innlandet politidistrikt. Målet med avtalen er å bidra til at ungdom har gode oppvekstvilkår. Partene skal arbeide med forebyggende holdningsarbeid og krisehåndtering.

6.1.3 Vurderinger knyttet til merverdien ved etablering av en ny region i innlandet

Vurderinger knyttet til funksjonalitet

Dagens organisering av videregående opplæring i Hedmark og Oppland innehar en stor geografisk spredning av skoler. En eventuell sammenslåing av Oppland og Hedmark fylkeskommuner vil innebære en større geografisk region, og lengre avstand mellom ytterpunktene. Dette kan bidra til utfordringer når det gjelder skoleeiers mulighet til å følge opp den enkelte skole, både administrativt og faglig.

Begge fylkeskommunene har etablerte samarbeidsarenaer når det gjelder NAV og kommunene. Samarbeidet med NAV kan effektiviseres ved at det er en administrasjon, og ikke to, som møter. Dersom NAV også skulle ende med å slå sammen fylkesadministrasjonen i Hedmark og Oppland, vil dette bidra til ytterligere effektivisering når det gjelder samarbeidet. Samarbeidet med kommunene vil ikke nødvendigvis kunne rasjonaliseres i samme grad, idet den pågående kommunereformen ser ut til å medføre minimale endringer i kommunestrukturen i Hedmark og Oppland.

Når det gjelder Mjøsområdet og nærmeste omland, vil det være naturlig å se området under ett, og eventuelt samordne et helhetlig tilbud. Reiseavstand mellom Mjøsbyene tilsier at elevene i mange tilfeller kan tilbys skoleplasser innenfor en times reisevei. Det er imidlertid slik at tilbudsstrukturen i stor grad er lik, og skal være det (sentralt fastlagt), så det er mer spesielle tilbud, for eksempel IB som kunne vært lagt til et studiested, og ikke to slik det er i dag. Per i dag er det et godt samarbeid mellom Hedmark og Oppland når det gjelder elever som bor langs fylkesgrensen, med mulighet for å gå på videregående skole i nabo fylket dersom denne ligger nærmere bosted. Brøttumsavtalen, som gir elever i Brøttum adgang til Lillehammer videregående skole, er ett konkret eksempel.

Ser en på distriktene i de to fylkene, er ikke funksjonalitet et argument som taler for sammenslåing. Nord og sør i de to fylkeskommunene er det snarere argumenter som taler for et tettere samarbeid med andre nabo fylker.

Vurderinger knyttet til kvalitet

De to fylkeskommunene har sammenfallende utfordringer og like problemstillinger knyttet til å øke elevenes læringsutbytte. Det er i dag flere sammenfallende prosjekter som gjennomføres og flere samarbeidsarenaer er allerede

etablert. Det er dermed grunnleggende sammenfallende fokus på de fleste områder. Det er dermed et godt grunnlag for en eventuell sammenslåing. Etablering av en felles administrativ enhet knyttet til videregående opplæring, vil kunne bidra til økt samlet kompetanse, læring på tvers og implementering av beste praksis fra de to fylkeskommunene.

Kvalitet dreier seg imidlertid også om brukernærhet og brukeropplevelse. Tjenester skal være tilgjengelige for brukerne. Dersom en sammenslåing innebærer at elever får større reiseavstand til skolen, vil dette kunne bidra til at den enkelte opplever tjenesten som dårligere.

Det er fritt skolevalg i Oppland, men ikke i Hedmark. Dersom en velger å gjennomføre fritt skolevalg i den nye regionen, kan dette oppleves som et bedre tilbud for en del elever. Valgfrihet når det gjelder skole, kan også medføre et ytterligere fokus på kvalitet i skolen, idet omdømme vil ha betydning for hvor mange som søker seg til skolen.

Fritt skolevalg kan imidlertid ha en negativ effekt på distriktene og forsterke sentralisering. En kan videre få «A» og «B»-stempel på skoler, og dermed risikere at noen undervisningstilbud blir av dårligere kvalitet.

Vurderinger knyttet til produktivitet/effektivitet

Samlingen av administrasjonen vil kunne bidra til større grad av spesialisering, og mulighet for å styre noe av ressursbruken fra rene administrative prosesser knyttet til inntak o.l., til andre typer arbeid.

Ved at Oppland og Hedmark slås sammen, bør opplærings tilbudet ses på under ett. Det betyr at en kan samkjøre opplæringstilbud noe, slik at en får bedre utnyttelse av kapasiteten i skolene. Dette vil i hovedsak gjelde tilbud med få elever. På den andre siden vil begge fylker fortsatt ha skoler i distriktene med lavere elevtilgang enn mer sentrale områder, slik at det er begrenset hvor mye en kan effektivisere og rasjonalisere når det gjelder tilbudene.

Når det gjelder oppfølging av skolene, vil store geografiske avstander og et høyt antall skoler, gjøre det krevende å opprettholde dagens rutiner. En har i dag tett dialog mellom skoleeier og den enkelte skole. En kan samordne oppfølgingen, men en kan forvente begrenset effekt når det gjelder produktivitet, idet en da må finne andre enn øverste ledelse som følger opp i utviklingsdialoger m.m.

En svært stor andel av gjesteelever og gjestelæringer i Oppland kommer fra Hedmark. Gjesteelevsoppkjøret som i dag følger av denne mobiliteten vil med en større region bli overflødig.

Endringer i skole- og tilbudsstruktur i en region av så stort geografisk omfang, vil kunne medføre økt behov for skole-skyss, noe som er kostbart.

Det er allerede stor grad av mobilitet på tvers av fylkesgrensene når det gjelder læringer. Det vil være fordelaktig å kunne samordne dette arbeidet i større grad enn i dag, for å få en bredere kontaktflaten mot lærebedrifter. Videre

er det i dag mange opplæringskontorer som opererer på begge sider av fylkesgrensa. Opplæringskontorene melder om at fylkene har ulik praksis på enkelte områder, noe som oppfattes som uheldig. En ny region vil bety at rutiner og praksis kan samordnes. Videre vil en kunne få felles prøvenemnd.

6.1.4 Vurderinger knyttet til nye oppgaver for større regioner

Kompetanseområdet er viktig for det regionale folkevalgte nivået, og dagens fylkeskommuner har rollen både som tjenesteproducent og utvikler. Kompetanse er selve nøkkelen til samfunnsutvikling, mens tjenesteproduentrollen som går på å drifte de videregående skolene, får mest oppmerksomhet.

Større og dermed sterkere regioner vil ha mulighet til å løfte de største utfordringene gjennom tverrsektorielt samarbeid når det gjelder lokalisering og bruk av skolebygg, samarbeid med næringslivet. Samfunnsutviklerrollen vil kunne utvikles videre ved at folkevalgte regioner får noe større innvirkning når det gjelder å tilpasse tilbud til behovene hos det regionale næringslivet.

Overføring av oppgaver som i dag ligger hos Fylkesmannen, vil bidra til at det regionale folkevalgte nivå får mulighet til å drive mer helhetlig utviklingsarbeid. Kompetanseutvikling hører hjemme på regionalt folkevalgt nivå, mens fylkesmannen (FM) bør ha rendyrkede tilsyns- og kontrollmyndighetsoppgaver og være andreinstans for alle klagesaker.

6.1.5 Oppsummering

Utfordringene i Hedmark og Oppland er sammenlignbare med hensyn til utdanningsnivå i befolkningen. Struktur og gjennomføringsnivå i videregående opplæring har mange likhetstrekk i de to fylkene. Det er dermed etablert et faglig fundament for en sammenslåing av fagområdet videregående opplæring.

En eventuell sammenslåing gi større og mer robuste fagmiljøer, som kan medføre høyere kvalitet og bedre effektivitet. Administrative prosesser vil være mindre tidkrevende når en samler og spesialiserer, og det kan frigjøres ressurser til andre oppgaver.

Et større geografisk område vil for fagopplæringen gi tilgang til og bedre oversikt over et større arbeidsmarked, noe som er viktig for å formidle flere elever ut i lære. Det vil også kunne føre til bedre samarbeid om bruk av prøvenemnder, tilgang til lærebedrifter og samarbeid med opplæringskontorene.

En eventuell sammenslåing av de to fylkene vil imidlertid gi en stor geografisk region, noe som medfører utfordringer når det gjelder faglig og administrativ oppfølging av den enkelte skole. Skoleeiers oppfølging av de videregående

skolene må organiseres på en annen måte enn i dag, og spørsmålet er om en kan opprettholde kvalitetssystemene som er opprettet. Gode resultater er gjerne betinget av god dialog mellom skole eier og ledelsen ved den enkelte skole.

Videre er det snakk om en stor region, som omfatter mange mindre distrikter. For å sikre tilbud til hele regionen, må det opprettholdes kvalitativt gode tilbud, også til innbyggerne i distriktene. Kvalitet innebærer også tilgjengelige tjenester, noe som begrenser muligheten for sentralisering og rasjonalisering.

Ved en eventuell sammenslåing vil fylkene måtte samordne sine satsingsområder på enkelte områder. Blant annet har Oppland hatt en større satsing på voksenopplæringen enn Hedmark, mens Hedmark synes å ha en tettere dialog med kommunene om elevenes overgang fra grunnskole til videregående opplæring. Lengden på tilbudte alternative vg3-løp i skole er ulik, og det samme er tilbudet om innføringskurs for minoritetsspråklige. Oppland fylkeskommune praktiserer fritt skolevalg, mens Hedmark fylkeskommune styrer ungdommen til nærmeste aktuelle skole.

Overføring av oppgaver fra Fylkesmannen til folkevalgte regioner, og noe større påvirkningsmulighet når det gjelder næringsrettet utdanningsmulighet, vil kunne gi de nye regionene større tyngde når det gjelder den regionale samfunnsutviklerrollen.

6.2 Samfunnsplanlegging, areal og miljø

6.2.1 Beskrivelse av dagens oppgaver og hvordan disse løses

Innenfor området omfattes all planlegging, utvikling og forvaltning etter plan- og bygningsloven (PBL). Områdene samferdsel og kulturvern er de viktigste tilgrensende områdene. I tillegg er det grenseoppgang og overlapp med andre fagområder (kultur, idrett og næring/landbruk/reiseliv). Regional planlegging gjøres i mange deler av organisasjonene, og fagpersoner deltar i planprosessene. Det kan nevnes regional planstrategi, aktuelle regionale planer (tematisk/geografisk), og alle lovfestede kommunale planer etter PBL (kommuneplan for samfunn og areal samt regulering). Oppgavene er knyttet til:

- Regional planlegging – planstrategi og utvikling av aktuelle regionale planer
- Statistikk og analyse for fylket
- Oppfølging/gjennomføring av vedtatte regionale planer (arealrelaterte)
- Bidrag i kommunal planlegging med veiledning, samhandling og formell saksbehandling
- Drift av planforum (lovpålagt samarbeidsarena), og andre samarbeidsarenaer og fagnettverk

- Kompetanseutvikling for å fylle veiledningsrollen
- Koordinere og skape helhetsløsninger innenfor by- og tettstedsutvikling
- Planarbeid og forvaltning knyttet til vassdrag og fisk/vilt
- Helhetlig klima og miljøarbeid gjennom plan, tiltak og samhandling med andre aktører
- Folkehelsearbeidet med utarbeidelse av oversikt over befolkningens helse, understøttelse av kommunene, folkehelse i egen tjenesteyting, planlegging og regional utvikling, samt samordning av folkehelsearbeidet i fylket.
- Universell utforming er et viktig tema som skal inngå i alt arbeid.

Gjeldende struktur og organisering

Planarbeidet i Hedmark er fordelt mellom enheten samferdsel,- kulturminner og plan (SKP) og strategisk stab. Sistnevnte har ansvar for regional planlegging med statistikk og analyse, samfunnsplanlegging, klima og miljø, folkehelseutvikling, og by- og tettstedsutvikling, og er fordelt på 6 personer. SKP har ansvar for regional planlegging knyttet til vannforskriften, regional planlegging for nasjonale villreinområder, kommunal arealplanlegging med bl.a. drift av planforum, samt fisk og vilt, og har totalt 5 personer.

I Oppland er planarbeidet samlet i regionalenheten i team plan og miljø. Teamet har 9 årsverk pluss en prosjektstilling. Av disse er fem årsverk knyttet til planarbeid med regional planstrategi, utarbeidelse av regionale planer, veiledning og oppfølging av kommunenes planarbeid og kunnskapsgrunnlag. Teamet har også ansvar for planforum, by- og tettstedsutvikling, klima og miljø, vannforvaltning og folkehelse.

Kompetanse/opp-gave	Kapasitet Hedmark	Kapasitet Oppland
Regional planlegging	1/2*	2
Kommunal arealplan	3	3
Samfunnsplanlegging	1	1
By- og tettstedsutvikling	½	1/2
Klima og energi	1	1/2
Vassdragsforvaltning	1	1
Fisk og vilt	1	1/2
Statistikk/analyse	1	½*
Folkehelse	2	1
Årsverk totalt	11	10

**mange jobber med dette på ulike måter og til ulike tider, men har det ikke som et formalisert ansvar*

6.2.2 De enkelte fagområder

Regional planlegging

Planlegging for en lengre tidsperiode innenfor tema eller areal forener felles interesser gjennom ønske om å nå felles mål. Regionale planer omfatter både arealplaner (eks. villrein) og temaplaner (eks. folkehelse, klima, vann). Samarbeidet med kommunene, regional stat og andre aktører organiseres ulikt i Hedmark og Oppland, men i begge fylkeskommunene benyttes de formelle arenaene med planforum og regionråd i prosessen. De to fylkeskommunene er ulikt organisert og har forskjellig politisk modell. Dette gjør at den politiske behandlingen av regionale planer håndteres noe ulikt i de to fylkeskommunene i dag.

Regionale arealplanprosesser skaper ofte stort lokalt engasjement, og det er til tider krevende å samordne ulike ønsker og behov. Forvaltning av verneområder er et eksempel der dette er en stor problemstilling. Flere av de regionale arealplanene er også resultat av statlige pålegg pga. viktige nasjonale/regionale verdier. Slik planarbeid i skjæringspunktet mellom regional stat og fylkeskommunen er ekstra krevende når det dreier seg om samordning av flere fylkesmenn, fylkeskommuner, og kommuner i ulike fylker. Når det gjelder regionale temaplaner er det gode erfaringer hvor fylkeskommunen oppfattes som en positiv samarbeidspart for å skape utvikling.

Det regionale partnerskapet har også en rolle når det gjelder regional planlegging. Regionalt partnerskap består av representanter for viktige samfunnsaktører i fylket. I partnerskapet tas det opp saker som er av betydning for fylkene.

Kommunal planlegging (samfunn og areal)

Veiledning og saksbehandling (uttalelser) i tilknytning til kommune- og reguleringsplaner i henholdsvis 26 og 22 kommuner i Oppland og Hedmark følger plan- og bygningslovens krav inkludert organisering av regionalt planforum. I Oppland er det organisert et tverrfaglig team med avsatte stillingsressurser for tverrfaglig behandling av kommuneplanens samfunnsdel. I Hedmark er veiledning og saksbehandling knyttet til samfunnsdeler lagt til strategisk stab, og det er utpekt kontaktpersoner i alle enhetene. Enheten samferdsel, kulturminner og plan (SKP) håndterer arealplaner i Hedmark.

By- og tettstedsutvikling

Arbeidet med samordnet areal- og transportplanlegging for å utvikle byer og tettsteder gjennomføres i tett samarbeid med kommunene og Statens vegvesen i begge fylkeskommunene. By- og tettstedsutvikling omfatter overordnede planer og strategier for byene, utviklingsprosesser for mindre små steder og helt konkret opprusting av blant annet sentrumsareal og kollektivterminaler. Et bredt samarbeid for forankring av lokale løsninger er avgjørende for å få til gode resultat. Det er utviklet bystrategier for Gjøvik og Lillehammer. Arbeidet med Kongsvinger 2050 pågår, og det forventes igangsettelse av areal- og transportstrategi for Hamar byområde. Samlet vil dette gi viktig basis for en

helhetlig utvikling av Mjøsbyen (se pkt. 3 om oppgaver for større regioner).

I Hedmark er koordinering, veiledning og kompetanseutvikling organisert i en regional ressursgruppe for stedsutvikling. Denne gruppen har en tverrfaglig sammensetning med fylkeskommune, Statens vegvesen, fylkesmannen og Høgskolen i Hedmark (med forskerblick). Det er utviklet avtaler som regulerer roller og ansvar i samarbeidet med kommunene.

I Oppland er det utarbeidet en regional plan for attraktive byer og tettsteder i samarbeid med Statens vegvesen, fylkesmannen, Høgskolen i Lillehammer og kommunene. Denne planen ligger til grunn for samarbeid om by- og tettstedsutvikling. Videre sitter fylkeskommunen i prosjekt- eller styringsgrupper for større ATP-prosjekter i fylket.

Klima og energi

Arbeid med klima- og energiområdet i fylkene følger nasjonal politikk, som baseres på forlik inngått i Stortinget i 2008 (St.meld. nr. 24 (2006-2007) og 2012 (Meld.St. 21 (2011-2012))). Det overordnede målet for klimaarbeidet i både Hedmark og Oppland er bærekraftig utvikling, i tråd med plan og bygningsloven, som pålegger at arbeidet skal «fremme bærekraftig utvikling til beste for den enkelte, samfunnet og framtidige generasjoner.»

Første energi- og klimaplan for Hedmark ble vedtatt i 2009, og rullert handlingsdel til planen er vedtatt i 2016. De konkrete målene er reduksjon av drivhusgasser innen

fylke, økt fornybar energiproduksjon og økning i binding av karbon i skog. Det er en målsetting om klimanøytralitet innen 2030. De vedtatte tiltakene i handlingsdelen gjennomføres i samarbeid med Hedmark Trafikk, Energiråd Innlandet, HIAS/Sirkula, Jernbaneverket og Fylkesmannen i Hedmark.

I Oppland involverer den gjeldende regionale klima- og energiplanen 2013-2024 med handlingsprogram bredt i Opplandssamfunnet. Fylkestinget har i Regional planstrategi 2016 - 2020 vedtatt en enda mer offensiv målsetting om klimanøytralitet innen 2025.

Fylkeskommunen har veiledningsansvar ovenfor kommunene i klima- og energiarbeidet. I begge fylkene gjennomføres dette i samarbeid med blant annet Fylkesmannen, Statens vegvesen og Energiråd Innlandet benyttes aktivt i veiledning og som pådriver. Kommuner som har egne ressurser til klimaarbeid er knyttet sammen i nettverksarbeid.

Vannforvaltning

I 2006 vedtok Stortinget å implementere EUs vanddirektiv gjennom Vannforskriften, og herav følger krav om utarbeidelse av Regionale vannforvaltningsplaner. Spesielt for vannforvaltningen er en organisering i vannregioner, og vannområder på lokalt nivå - begge inndelt etter nedbørsfelt. I hver vannregion fungerer en fylkeskommune som vannregionmyndighet. Hedmark har hovedsakelig arealer innenfor vannregionene Glomma og grensevassdragene (Västerhavet). Oppland har hovedsakelig arealer innenfor vannregionene Glomma og Vest-Viken. Ingen av fylkeskommunene fungerer som vannregionmyndighet, men

har ansvaret for å følge opp arbeidet gjennom regionalt politisk og administrativt samarbeid, samt oppfølging av vannområdene i fylket.

Fylkesmannen og fylkeskommune har etter Vannressursloven et veilederansvar ovenfor NVE i saker som berører vassdrag, noe som gjør at begge skal uttale seg til de samme sakene. Dette kan være lite effektivt. I Oppland har Fylkesmannen og fylkeskommunen etablert et samarbeid der uttalelsene fra begge ofte blir besvart i felles brev. I Hedmark drøfter de to etatene sakene i fellesskap, men skriver hvert sitt brev.

Fisk og viltforvaltning

I 2010 ble ansvaret for forvaltningen av høstbare, ikke-truede arter av vilt og innlandsfisk overført fra Fylkesmannen til fylkeskommunen. Fylkeskommunene har følgelig et stort forvaltningsansvar etter Laks- og innlandsfiskeoven og Viltloven, og mye av arbeidet omhandler rådgivning, veiledning og tilrettelegging. Siden Fylkesmannen fortsatt har ansvaret for ikke utnyttbare og truede/sårbare arter kreves det på begge disse fagfeltene et tett samarbeid.

Folkehelse

Folkehelse har vært et arbeidsområdet for fylkeskommunen i mange år, men ble et eget lovpålagt område ved lov om fylkeskommunens ansvar i folkehelsearbeidet (2010). Ansvaret ble ytterligere forsterket gjennom folkehelse-loven (2012) med tilhørende forskrift. Det har ikke blitt avsatt tilleggsressurser til fylkeskommunene i forbindelse med nye lovpålagte oppgaver, hverken økonomisk eller personalmessig. Arbeidet har hatt fokus på å løse det lovpålagte ansvaret som er å:

- Understøtte kommunenes arbeid blant annet gjennom å gjøre tilgjengelig opplysninger om befolkningens helse og påvirkningsfaktorer
- Fremme folkehelse innen de oppgaver og med de virkemidler som fylkeskommunen er tillagt. Her er samarbeidet med videregående opplæring vært spesielt viktig.
- Være pådriver for, og samordne folkehelsearbeidet i fylket med spesielt fokus på nettverksbygging, kompetanseheving og kunnskapsdeling.

Universell utforming (UU)

Universell utforming (UU) har vært et eget tema i mange år, med fellesprosjekt og nå felles strategi for Hedmark og Oppland. Målet er at UU skal være en naturlig del av tverrfaglig plan- og utviklingsarbeid på alle nivå. Fagområdet er forankret i et tverrsektorielt forum som behandler aktuelle strategier og tiltak innen universell utforming. Det er avsatt 40 prosent stillingsressurs til UU fordelt på tre enheter Hedmark fylkeskommune. I Oppland fylkeskommune er UU hele teamets ansvar, og derfor ikke forsterket med egen medarbeider.

Integrering

Justis- og beredskapsdepartementet mener det er aktuelt å vurdere hvordan nye folkevalgte regioner kan ta en

sterkere rolle i integreringsarbeidet gjennom de oppgaver og ansvar fylkeskommunen har i dag. Departementet mener at Integrering av innvandrere bør inngå i fylkeskommunens strategiske nærings- og utviklingsarbeid gjennom den ordinære regionale samfunns- og næringsplanleggingen. Det er viktig med utveksling av erfaring og kompetansespredning på tvers av sektorer og forvaltningsnivå i dette arbeidet. Det er uklart hvilken rolle departementet mener en større region skal ha i integreringsarbeidet utover det fylkene gjør i dag. Det er videre et uklart grensesnitt mellom Fylkesmannen og fylkeskommunen. Det er positivt at departementet mener det er oppgaver tilknyttet det strategiske utviklingsarbeidet som bør ligge i regionen. Skal det arbeidet som gjøres i dag forsterkes, bør en region både ha en klar samordnet rolle for virkemiddelapparatet, og tilføres myndighet til å vurdere ut fra behovet i regionen hvordan virkemidler best kan anvendes for å forsterke integreringsarbeidet. Videre bør integreringsarbeidet og derav virkemiddelapparatet også inkludere arbeidsinnvandrere.

6.2.3 Samarbeid, partnerskap og nettverk

For både Hedmark og Oppland gjelder følgende:

- Regionalt planforum (ett dagsmøte i måneden – tilbud til kommunene for tidlig drøfting av problemstillinger/planer med regionale aktører myndigheter)
- Prosjekt med utvikling av areal- og transport planer/strategier eller by- og tettstedsprosjekt
- Folkehelsenettverket Innlandet - samarbeid med KS og Hedmark fylkeskommune. En årlig felles samling
- Regionråd med ulik inndeling og organisering
- Innlandsbykonferansen avholdes annethvert år i Oppland og Hedmark i et samarbeid mellom fylkeskommunene og en vertskommune.
- Kart- og GIS-regioner, samarbeid mellom kommuner delt i 5 regioner i Hedmark og 6 regioner i Oppland.
- Energiråd Innlandet er et regionalt kompetansesenter for Hedmark og Oppland, som jobber med energieffektivisering og fornybar energi.
- Planrådet for villrein i Rondane (rådgivende utvalg for behandling av prinsipielle spørsmål)
- Osloregionen (med egen strategi for samordnet areal- og transportplanlegging)

Hedmark:

- Fjellregionen med to kommuner i Sør-Trøndelag
- Regional ressursgruppe for stedsutvikling med areal, kultur, kulturvern, SVV, FM (koordinering, kompetanseutvikling og veiledning til kommunene)
- Tverrsektorielt folkehelsenettverk eksternt med 35-40 deltakere
- Tverrsektorielt fylkeskommunalt folkehelsenettverk.

Oppland:

- Folkehelseforum (styringsgruppe til regional plan for folkehelse) med kommunale og regionale samarbeidspartnere (FM, SI, NAV, kommunale representanter)
- Helseoversiktsgruppe som har jobbet med utvikling av helseoversiktsarbeidet. Grupper har utplukkete fagfolk både regionalt (Fylkesmannen, NAV, Sykehuset Innlandet) og kommunalt (samfunnsmedisinere og folkehelserådgivere)
- Folkehelsenettverket - åpent folkehelsenettverk i Oppland for kommuner, frivillige organisasjoner og regionale samarbeidspartnere.

Planer og strategier på tvers av fylkene i dag
Regional plan for Rondane - Sør-Innkletten
Regional plan for Dovrefjellområdet
Strategi for bioøkonomi
FOU-strategi for Hedmark og Oppland 2013-2016
Strategi for skog- og tresektoren for Hedmark og Oppland 2013-2016
Geodataplan for Hedmark og Oppland
Innlandet universelt utformet 2025 - felles strategi for Hedmark og Oppland

6.2.4 Vurderinger knyttet til merverdien ved etablering av en ny region i innlandet

For område samfunnsplanlegging, herunder areal og transport, kan det være en utfordring at fylkene er sterkt adskilt og til dels ulike regionvis med hensyn til bosetting og vekst. Men, det er også mange like regioner som vil kunne tjene på planlegging over større områder i et helhetlig perspektiv. Et eksempel er Fjellregionen, hvor bo- og arbeidsmarkedsregionen (BA-region) går på tvers av fylkesgrensen mellom Hedmark og Sør-Trøndelag, og som er tett knyttet sammen som en funksjonell helhet. Med dagens regionstruktur vil enkelte kunne oppleve sammenslåing med Oppland som lite relevant. I Oppland er deler av Nord-Gudbrandsdalen koblet vestover mot

Møre og Romsdal. De to BA-regionene i fjellområdene nord i dagens fylker må uansett søke samarbeid og utvikling med basis i egne ressurser og geografi.

Byregionene i sør med Hadeland og Glåmdalen har relativt like utfordringer og muligheter. I regionene midt i fylkene er imidlertid utfordringene ulike. Ved å sammenligne disse regionene kan det på flere næringsområder, f.eks. reiseliv og turistdestinasjoner vises til sterkere vekst i Oppland. En felles tilnærming til disse områdene kan bidra positivt til god utvikling.

Det som kan være et fortrinn relatert til samfunnsplanlegging og sterke bo- og arbeidsmarkedsregioner ved et sammen slått fylke er helhetlig utvikling av Mjøsbyen inkludert Elverum og Raufoss. En samlet innsats vil kunne styrke denne motoren i utvikling av innlandet og bør gjøre det mulig å få en statlig bymiljøpakke.

Vurderinger knyttet til kvalitet

Større enheter betyr et større tilfang av kompetanse og ressurser. Dette er spesielt positivt for kommuner som trenger veiledningskompetanse. Samtidig vil en større region øke kompleksiteten knyttet til planprosesser grunnet involvering av mange aktører.

En stor region kan gi økt attraktivitet og interesse for stillinger. Erfaring fra Danmarks regionreform viste at det ble bedre rekruttering til blant annet lederstillinger. De erfarte at regional nivå også medførte bedre kvalitet innen plan- og strategiarbeid. Større regioner kan bety

at det blir høyere prestisje og interesse og kompetanse knyttet til både politiske og administrative lederstillinger, og at det blir lettere å rekruttere ledere som er opptatt av overordnet utviklingsarbeid, som er viktig for å forsterke samfunnsutviklerrollen. Det er imidlertid utfordrende å bygge tillit og kapasitet til å kunne ha tett, løpende dialog med 48 kommuner. Uten medarbeidere med kompetanse og forståelse for samspillet mellom de ulike fagområdene og systemet vil det være vanskelig å tilby kvalitetsmessig gode tjenester. Dette gjelder både veiledning av kommunene og regional planlegging. Mobiliserings- og koordineringsrollen i samfunnsutvikling er kjernekompetanse i dagens fylkeskommuner. Dette er også viktig i folkehelsearbeidet hvor det mobiliseres gjennom nettverk. Mange kommuner og andre i fylkene har behov for veiledning både i forhold til planlegging, oversiktsarbeid og integrering av folkehelse i planlegging. Derfor vil en sammenslåing kunne være en fordel for fagmiljøet med hensyn til mobiliseringsdimensjonen. Et større fagmiljø kan også medføre at samarbeidet på tvers av fagmiljøer internt i fylkeskommunene vil kunne bli sterkere. Det vil si at det kan bli økte ressurser til å følge opp på tvers innenfor regional planlegging, veiledning, og innenfor folkehelsearbeidet. Fylkeskommunens oppgaver med oversiktsarbeidet vil kunne styrkes og et større fagmiljø vil kunne håndtere befolkningsundersøkelser på en kvalitativt bedre måte. Samtidig vil dette kunne gå på bekostning av kontakt med kommunene på grunn av lengre avstander geografisk. Kunnskapen og kjennskapen til kommunene og de lokale forholdene vil kunne bli mindre ved en sammenslåing.

Det er i dag tett samarbeid i utarbeidelsen og oppfølgingen av blant annet regionale planer for villreinområder mellom flere fylkeskommuner. Det må uansett fremtidig regionstruktur samarbeides med andre regioner om forvaltningen av våre fjellområder. Funksjonaliteten i dette arbeidet vil derfor være avhengig av om en regionreform vil få konsekvenser for organiseringen av resten av det «institusjonelle Norge». Samtidig kan færre fylkeskommuner gi bedre mulighet for regional planlegging og samarbeid på tvers av grensene. Arbeidet med regionale planer for fjell- og utmarksområder har vist seg svært komplisert med mange fylkeskommuner og fylkesmenn.

I vurdering av saker og tiltak etter Laks- og innlandsfiske lov er lokal kunnskap om vassdragene svært viktig, og befaringer ofte nødvendig for tilstrekkelig god faglig vurdering. Dersom sammenslåing og samlokalisering fører til at befaringer utelates grunnet reiseavstand vil kvaliteten på saksbehandlingen kunne bli dårligere.

Vurderinger knyttet til produktivitet/effektivitet

En større region med flere medarbeider krever mer koordinering, men gir også større fleksibilitet. En god organisering og kompetanseutvikling kan gi økt kapasitet i arbeidet med plan- og utviklingsarbeid etter plan- og bygningsloven. Dette kan gi bedre samarbeid og felles løft for Hedmark og Oppland med tyngre markering av regionen inn mot staten.

Hedmark og Oppland har lange avstander og de fleste kommuner vil fortsatt trenge faglig veiledning og hjelp i plan- og utviklingsarbeid. Det ser ikke ut til at det blir mange kommunesammenslåinger som vil avhjelpe kompetanse- og ressursmangel i spesielt mindre kommuner. En stor region vil bety mer reisevirksomhet og/eller bruk av digitale møter. Ressursfordeling på mange flere kommuner kan gjøre at tett kontakt, samarbeids- og tillitsforhold blir vanskelige å opprettholde. Dette kan eventuelt kompenseres med regionvise team plassert sentralt og/eller ute i regionene. Desentraliserte medarbeidere kan imidlertid svekke den totale kapasitet-/kompetanseressursen og muligheten til jobbing på tvers i en stor region. På den annen side håndterer Nordland fylkeskommune 44 kommuner i dag.

Færre fylkeskommuner kan gi bedre mulighet for regional planlegging og samarbeid på tvers. Dette er som tidligere nevnt også avhengig av statlig organisering på regionalt nivå.

Når det gjelder plansaker som angår hele det sammenslåtte fylket, kan det bli vanskelig å fylle lovkravet om medvirkning fordi det blir mange aktører og kommuner. Dette forsterkes med mange småkommuner og lange avstander. Det kan også medføre at pressgrupper kan få større rom og makt. Planprosesser kan/vil ta lang tid og aktørene kan falle fra. Dette kan derfor bli en demokratisk utfordring. Samtidig kan økt avstand til enkeltkommuner og lokalpolitikere gjøre at fylkespolitikkerne lettere klarer å beholde det regionalpolitiske perspektivet.

I vannforvaltningsarbeidet vil en sammenslåing av de to fylkene kunne føre til en mer effektiv arbeidsform på vannregionsnivå. Dette siden inndelingen i vannregioner er

nedbørfeltorienterte, og store deler av Oppland og Hedmark allerede inngår i vannregion Glomma. Ved sammenslåing vil den nye regionen imidlertid få like mange vannområder å følge opp som i dag. Forutsatt samme personressurser som vil en etter en sammenslåing kunne følge opp vannområdene bedre enn i dag og mer i tråd med de nasjonale forventningene som pålegges fylkeskommunene på dette feltet.

For tilstrekkelig behandling av saker etter Laks- og innlandsfiske loven, som typisk fysiske tiltak i vassdrag, er befaringer og vurdering av tiltaket i felt viktig. Store reiseavstander vil kunne medføre at produktivitet og effektivitet blir lavere.

Innen folkehelsearbeidet vil en sammenslåing kunne effektivisere blant annet oversiktsarbeidet gjennom blant annet felles maler og befolkningsundersøkelser. Et stort fagmiljø vil kanskje også i noe mindre grad ha behov for å oppsøke fagmiljøer eksternt, samtidig som kapasiteten til å delta i nettverksarbeid lokalt og nasjonalt vil kunne bli større.

6.2.5 Vurdering knyttet til nye oppgaver for større regioner

Større regioner bør få et helhetlig ansvar for landbruk og miljø (unntatt kontroll) slik at det blir lettere å kommunisere og samarbeide med kommunene om helhetlig plan- og utviklingsarbeid. Dette er særlig viktig for vår region som har store jord- og skogressurser. Derfor bør økt grad av lokal forvaltning være en del av en slik reform. En større og mer profesjonell region vil kunne bidra i dette, og fylkesmannen bør ha en renere statlig og juridisk kontrollfunksjon. Samordning av statlige interessekonflikter og motstridende innsigelser i plansaker bør legges til regionalt folkevalgt organ for å sikre offentlig debatt og helhetlige interesseavveininger.

Det er også uklare grensesnitt mellom fylkesmannen og fylkeskommunen om veiledning på plan- og bygningsloven. Loven av 2008 er klarere på at fylkesmannen har kontrollfunksjon og fylkeskommunen har veiledningsansvar. En større region med økt faglig ansvar og kompetanse vil kunne fylle veiledningsrollen på en enda bedre måte og bidra til at distriktskommunene kan få nødvendig hjelp. På sikt kan dette være nødvendig for at distriktene skal kunne fungere, og oppfylle de krav som stilles til kommunenes etterlevelse av plan- og bygningsloven og tilhørende særlover (naturmangfold, jord- og skog, motorferdsel, kulturminner osv.). Vi har kommuner hvor sammenslåing ikke løser disse utfordringene, og Møre-forsknings rapport nr. 58 påpeker dette som en mulig rolle for fylkeskommunene.

Dersom fylkeskommunen skal styrkes som regional utviklingsaktør, trenger vi regionale planer som et bedre og tydeligere verktøy for å fremme utvikling for større områder på tvers av kommunene. Dette bør styrkes i plan- og bygningsloven, og regional planstrategi bør danne grunnlag for samarbeidsavtale med staten. Virkemidler ligger i dag spredt på mange ulike departement og direktorat. En større region må få delegert ansvar og myndighet over

virkemidler for å kunne foreta lokal tilpasning og forvaltning, samordne virkemiddelbruk og redusere byråkrati. Nasjonalparkforvaltningen, verneområdeforvaltningen og utmarksforvaltningen bør være en del av dette helhetlige utviklingsarbeidet. Dette innebærer ikke at kontroll og tilsynsrollen skal overføres fra fylkesmannen til regionen. Tor Selstad (2004) anbefaler at større regioner får rett til å utvikle areal-, miljø-, og ressursforvaltning som er tilpasset og i dialog med lokale behov. Det kan bety mer regional ulikhet, men det er kanskje nødvendig. En rendyrking av Fylkesmannens kontrollfunksjon blir da viktig med tanke på nasjonale interesser og lovverk. Dette kommer i motsetning til de siste års utvikling av direktorat som jobber med helt lokale saker og tilskuddsordninger (f.eks Miljødirektoratet). Det er derfor avgjørende at all virkemiddelbruk knyttet til regional utvikling blir desentralisert til regionene. Forvaltning av regionale utviklingsmidler må overføres til de nye fylkeskommunene etter regionalt vedtatte planer og strategier. Staten bør da kun ha en kontrollfunksjon.

Innen by- og tettstedsutvikling og robuste byregioner bør det utvikles samordnet arealbruk og transportløsninger som følges opp gjennom utviklingspakker i samarbeid med staten. Samarbeid om utvikling av Mjøsbyen som et vekstområde vil bli langt lettere uten dagens fylkesgrense. I Regional plan for attraktive byer og tettsteder i Oppland er det i handlingsprogrammet flere oppgaver som lettere vil kunne løses i en større region, der oppgaver som i dag ligger til Staten bør kunne overføres, for eksempel tiltak for å bedre samordning av statlige og regionale tilskuddsmidler og rådgivning omkring by- og tettstedsutvikling.

I regionreformarbeidet bør det settes fokus på det delte forvaltningsansvaret etter Laks- og innlandsfiskekloven og Viltloven som man i dag har mellom fylkeskommune og Fylkesmannen. Her er det ofte mye dobbeltarbeid, og lite effektiv saksbehandling. Hele forvaltningsansvaret bør legges til en av partene.

6.2.6 Oppsummering

En sammenslåing til en større region vil i liten grad påvirke arbeidsform og gjennomføring av lovpålagte oppgaver. En større region med flere medarbeidere krever imidlertid mer koordinering, men vil også gi større fleksibilitet. En god organisering og kompetanseutvikling kan gi økt kapasitet i arbeidet med plan- og utviklingsarbeid etter plan- og bygningsloven. Dette kan gi bedre samarbeid og felles løft for regionen med tyngre markering av regionen inn mot staten.

Hedmark og Oppland har lange avstander og de fleste kommuner vil fortsatt trenge faglig veiledning og hjelp i plan- og utviklingsarbeid. Det ser ikke ut til at det blir mange kommunesammenslåinger som vil avhjelpe kompetanse- og ressursmangel i distriktskommunene. Et større region vil bety mer reisevirksomhet og/eller bruk av digitale møter. Ressursfordeling på mange flere kommuner kan gjøre at tett kontakt, samarbeids- og tillitsforhold kan bli utfordrende å opprettholde.

Styrking av samfunnsutviklerrollen skal tillegges vekt ved vurdering av hvilke nye oppgaver som bør tillegges en større region. Effektivisering og kvalitetsheving av den regionale forvaltningen som følge av større regioner forutsetter at staten blir bedre på samordning både sentralt og regionalt. Det innebærer at departement og direktorat må fremstå mere samordnet og mindre fragmentert enn i dag, og en løsning på dette er som tidligere nevnt å overføre oppgaver til regionene. Større regioner bør få et helhetlig ansvar for landbruk og miljø (unntatt kontroll) slik at det blir lettere å kommunisere og samarbeide med kommunene om helhetlig plan- og utviklingsarbeid. Dette er særlig viktig for vår region som samlet har en stor del av landets jord- og skogressurser. Økt grad av lokal forvaltning bør være en del av en slik reform. En større og mer profesjonell region vil kunne bidra i dette, og fylkesmannen bør ha en renere statlig og juridisk kontrollfunksjon. En større region med økt faglig ansvar og kompetanse vil kunne fylle veiledningsrollen på en enda bedre måte og bidra til at kommunene kan få nødvendig hjelp. På sikt kan dette være nødvendig for at distriktene (med lange avstander og synkende befolkning) skal kunne oppfylle krav som stilles til kommunenes etterlevelse av plan- og bygningsloven og tilhørende særlover.

Regional planstrategi og regionale planer er et viktig verktøy i utøvelse av rollen som regional utviklingsaktør for å skape sterke og dynamiske regioner. En større region medfører økt kompleksitet i arbeidet med de regionale planene og kan utløse behov for regionale delplaner. Dette kan undergrave effekten av regionale planer i en større region. Det er derfor viktig at virkemidler tilknyttet oppfølging av regionale planer overføres regionen for å gi utviklingsarbeidet tilstrekkelig tyngde og sikre god deltagelse og engasjement i regionale planprosesser.

6.3 Næring og samfunnsutvikling

6.3.1 Beskrivelse av dagens oppgaver og hvordan disse løses

Beskrivelse av fagområdet

FFylkeskommunens rolle som regional utviklingsaktør innebærer et strategisk ansvar innenfor næringsutvikling og økt innovasjon. Fylkeskommunen samarbeider med aktører i privat og offentlig sektor i regionen for å fremme entreprenørskap og det etablerte næringsliv gjennom forskjellige typer innovasjon.

Fylkeskommunene har ansvar for regional utvikling, som også innbefatter utvikling og tilrettelegging av næringsliv og arbeidsplasser. Fylkeskommunenes arbeid med næringsutvikling finansieres dels gjennom årlige tilskudd til regional utvikling fra Kommunal- og moderniseringsdepartementet, andre statlige program og egne fylkeskommunale midler. Innovasjon Norge er fylkeskommunens operatør når det gjelder direkte bedriftstilskudd i det distriktpolitiske virkemiddelområde, mens fylkeskommunen kan bidra til næringsklynger og samarbeid mellom næringsaktører.

En stor del av fylkeskommunenes virkemidler forvaltes av andre aktører, som Innovasjon Norge og kommunene. Fylkeskommunen samarbeider også med, og gir økonomisk støtte, til utvalgte organisasjoner/aktører som arbeider med regional næringsutvikling. De største aktørene er viktige partnere i gjennomføring av det regionale utviklingsarbeidet, f.eks. SIVA med inkubatorer, kunnskapspark og næringshager. I 2010 ble fylkeskommuner deleiere med samlet 49 prosent eierskap i Innovasjon Norge. Hensikten med reformen var å ha tettere samarbeid om regionale mål og utviklingsstrategier.

Fylkeskommunene har også ansvaret for regionale forskningsfond (RFF). Hedmark og Oppland utgjør RFF Innlandet. Fylkestingene vedtar bestillingsbrev til fondsstyret og innretning av fondet. Fylkeskommunene finansierer i tillegg:

- Generell nærings- og samfunnsutvikling (inkludert vannverk og lokalsamfunnsutvikling).
- Satsinger mot bestemte næringer som reiseliv og landbruk.
- Entreprenørskap (etablereropplæring og Ungt Entreprenørskap)
- Nettverk og klynger

Beskrivelse av gjeldende struktur og organisering av arbeidet

Fylkene har ulike politiske styringsmodeller. Hedmark har en parlamentarisk modell og Oppland en formannskapsmodell. Dette medfører forskjeller med hensyn til saksprosedyrer og prosess, som gjenspeiles i delegasjonsreglement, komiteehandling m.m. Eksempelvis må alle saker/prosjekter legges fram for politisk behandling i Hedmark (fylkesrådet)¹, mens i Oppland behandles saker som ikke er delegert til administrasjonen i fylkesutvalget. I begge fylker legges større plansaker og strategiske satsinger fram for fylkestinget.

Oppland har et gjennomgående regionalisert partnerskapsinstitutt med større grad av desentralisering og delegering til regionnivå når det gjelder prioritering og gjennomføring av utviklingstiltak på grunnlag av vedtatte satsinger og handlingsplaner. Den enkelte region i Oppland får tilført 2,5 mill kr pr år mot å legge inn minimum 1 mill. kr i partnerskapet. Midlene blir benyttet til regionale tiltak, og er en modell som Oppland har benyttet med positiv erfaring siden 2003. For Hedmarks vedkommende har regionale utviklingsmidler (både statlige og fylkeskommunale) blitt lyst ut og hatt to søknadsfrister i året. Begge «modellene» sikrer kvalitet i tjenesteproduksjonen, men på forskjellig måte.

Administrativ organisering er ulik i de to fylkeskommunene. Hedmark har organisert sitt næringsutviklingsarbeidet i et eget fylkessjefsområde, mens det i Oppland er lagt inn under fagenheten regional utvikling. Nærings- og

samfunnssteamet har et bredere ansvarsområde enn næring og nyskaping i Hedmark.

Når det gjelder økonomiske ressurser som overføres til regional utvikling er de to fylkene omtrent på samme nivå når det gjelder statlige utviklingsmidler og fylkeskommunale utviklingsmidler.

Område	HFK årsverk	OFK årsverk
Landbruk	1	1
Reiseliv	1	1
Forskning og utvikling	2	1,5
Næring	4	3,5
Kompetanse og høyskoler		1
Tilsammen	9	8
Felles for de to fylkeskommunene		1 Daglig leder RFF 1 Prosjektleder VRI 1 Skogambassadør

I tillegg kommer ressurser knyttet til ledelse, økonomifunksjon og merkantile tjenester.

6.3.2 Beskrivelse av samarbeid og partnerskap

Begge fylkene har tett samarbeid og partnerskap med andre aktører, både offentlige, private og forskjellig type organisasjoner. På enkelte områder samarbeider begge fylkene med samme aktør. Eksempel på dette er Østlands-samarbeidet innenfor næringsutvikling eller innenfor KS sitt nettverk for næringsjefer. Begge fylkene samarbeider tett med fylkesmannen i forskjellige program og strategiske satsinger, som f.eks. oppfølging av Innlandsutvalget.

Innovasjon Norge er fylkenes operatør innenfor bedriftsrettede virkemidler i det distriktpolitiske virkeområdet. SIVA er fylkenes samarbeidspart innenfor utbygging og drift av fylkenes innovasjonsstruktur (kunnskapspark, næringshager og inkubatorer). Innenfor FoU-aktivitet er øvrig samarbeidet det med forskningsrådets regionale representant, Forskningsrådet sentralt og FoU-institusjoner.

Begge fylkene samarbeider tett med kommuner i hele fylket når det gjelder nærings- og samfunnsutvikling. Dette gjelder alt i fra forvaltning av kommunale næringsfond til omstillingsprosjekt og satsinger innen lokalsamfunnsutvikling. I forbindelse med utvikling av næringsrettede strategier samarbeider de to fylkene tett med næringslivet (både næringsforeninger, interesseorganisasjoner og enkeltbedrifter) og andre utviklingsaktører. I selve gjennomføringen av planer og strategier er det begrenset samarbeid med enkeltbedrifter. Oppland fylkeskommune samarbeider tett med NCE-klyngen på Raufoss. Når det gjelder de to Arena-satsingene (Heidner og «4-plastic») har fylkeskommunene en mer begrenset eller indirekte rolle.

¹ Støtte til prosjekter under kr 50 000 kan behandles administrativt.

Samarbeidet mellom Hedmark og Oppland fylkeskommune

I arbeidet med næringsutvikling samarbeides det tett rundt FoU-virksomhet. Dette gjelder både utvikling og rullering av strategier. I tillegg er fylkene med å finansiere EU-nettverk sammen med Forskningsrådet og FoU-miljøer i regionen. Hensikten er å bidra til flere EU-finansierte forskningsprogrammer til Hedmark og Oppland. Fylkene har en felles Skog- og trestrategi og utvikler sammen en bioøkonomistrategi som etter planen skal vedtas i 2017.

I tillegg samarbeides det på mer konkrete saksområder f.eks. innenfor reiseliv eller rundt enkeltsaker hvis dette er mest hensiktsmessig med hensyn til måloppnåelse. Det kan være alt i fra finansiering av enkeltprosjekter til f.eks. nasjonale høringer.

6.3.3 Vurderinger knyttet til merverdien ved etablering av en ny region i innlandet

Vurderinger knyttet til funksjonalitet

Dagens regioninndeling er relativt funksjonell i forhold til tjenesteområde næringsutvikling. Begge fylkene har funksjonelle bo- og arbeidsmarkedsregioner (BA-regioner). Geografiske forhold (topografi og avstand) og dagens infrastruktur (som i hovedsak går nord-sør) gjør at det er vanskelig å kople BA-regioner i de nordlige delene sammen til større og mer funksjonelle regioner. I sørlig del av de to fylkene, Glåmdalen og Hadeland, kan det tenkes at det utvikles en regionforstørring av BA-regionen mot Stor-Oslo. Mjøsregionen består i dag av tre BA-regioner hvor det er et potensiale til utvikling av en felles bo- og arbeidsregionen. Utvikling i pendlingsmønster mellom disse regionene bekrefter en større integrasjon enn tidligere.

Vurderinger knyttet til kvalitet

Når det gjelder kvaliteten på tjenester og utviklingsoppgaver på næringsområdet er det vanskelig å vurdere effekten av en sammenslåing. Kvaliteten vil være avhengig av ressurstilgang (personell og økonomi), kompetanse og fylkenes utfordringer innen næringsutvikling. Dette kan påvirkes av forhold som:

- Næringsstruktur og næringslivets bruk av FoU
- Avstander og infrastruktur
- Befolkningens utdanningsnivå
- Demografi

Enkelte av ovennevnte faktorer vil i liten grad kunne påvirkes av at Hedmark og Oppland slås sammen til en region. Likevel kan en sammenslåing sikre større fagmiljøer med økte ressurser og en bredere faglig profil. Dette kan i sum øke kvaliteten i næringsutviklingsarbeidet. På den annen side vil også arbeidsform med hensyn til utviklingsarbeidet ha effekt på kvaliteten. En proaktiv oppsøkende arbeidsform i motsetning til en søknadsbasert tilnærming vil påvirkes av avstand. Gitt dagens kommunestruktur vil det bli mange aktører å forholde seg til.

Vurderinger knyttet til produktivitet/effektivitet

Dagens fylkeskommuner drifter sitt næringsarbeid innenfor de styringsmodellene som er valgt, ressurstilgang og gjeldende regelverk når det gjelder selve tjenesteproduksjonen. Det sentrale spørsmålet er om dagens valgte styringsmodeller er de mest effektive i forhold til behovet når det gjelder nærings- og samfunnsutvikling.

Etablering av en ny region vil kunne gi stordriftsfordeler, blant annet mer tverrfaglig kompetanse. En organisasjonsmodell basert på behandling av søknader vil gi en forvaltningsmessig effektivitet, men vil i stor grad svekke regionnivået sin rolle som samfunnsutvikler. En sammenslåing vil gi mer ressurser som gir mulighet til å være mer proaktiv, delta i utviklingsprosesser, sikre mer samordna satsinger og mulighet til å delta i lokale utviklingsprosesser til tross for stort geografisk dekningsområde. Denne tilnærmingen vil være mindre effektiv med hensyn til forvaltningsmessige krav, men være effektiv i forhold til utvikling og rollen som samfunnsutvikler.

6.3.4 Vurdering knyttet til nye oppgaver for større regioner

På næringsutviklingsområdet ser man en økt vektlegging av samfunnsutviklerrollen. Virkemiddelet i denne sammenheng er å gi strategisk retning, mobilisere ulike aktører og samordne og koordinere offentlig innsats og virkemiddelbruk.

Hvis en skal lykkes med regionreformen må en:

- Rendyrke fylkesmannens rolle til kontrollfunksjon
- Styrke RFF basert på dagens organisering gjennom overføring av midler fra Forskningsrådet
- Reell desentralisering av regionale utviklingsmidler til regionalt nivå for å sikre utløsning av lokalt potensial

Dersom et nytt regionnivå gis mulighet til å utnytte dagens handlingsrom for utvikling og får overført nye oppgaver, vil en regionreform ha positiv betydning for næringsutvikling.

Oppsummering

Når det gjelder næringsutvikling vil effekten av en regionreform være avhengig av hvorvidt nytt regionalt nivå faktisk får overført flere oppgaver eller ikke, samt hva slags arbeidsform som velges. Flere arbeidsoppgaver vil skape behov for flere administrative ressurser. Ved en sammenslåing vil en kunne ha stordriftsfordeler. Hvis en velger en proaktiv tilnærming til næringsutvikling krever det en større grad av deltakelse/nærhet i prosessene og dermed vil geografi/avstand ha stor betydning. En mer søknadsbasert tilnærming kan sentraliseres og geografisk avstand dermed vil ha liten betydning. Ut ifra de signaler som blant annet ligger i Meld. St. 22. er det relativt få forslag til nye oppgaver når det gjelder næringsutvikling. Bildet er at regionalt nivå i større grad skal drive strategisk planlegging

og samordning mens øvrige aktører skal gjennomføre politikken. Et eksempel på dette er forslaget til hvordan RFF skal videreutvikles.

Hedmark og Oppland har en geografi som er til hinder for en sammenkopling til større BA-regioner, med unntak av regioner rundt Mjøsa. Deler av sørlige regioner kan i større grad ha effekt av å knytte seg opp mot Stor-Oslo regionen.

6.3.5 Forskning og utvikling

Fylkeskommunen har, som tidligere vist, avsatt ressurser til å følge opp FoU-arbeidet. Arbeidet består blant annet av oppfølging av kunnskapspark, næringshager og større forskningsmiljø. Forskning og utvikling og innovasjon (FoUi) er sentralt virkemiddel for å bidra til økt verdiskaping og dermed regional utvikling. Fylkeskommunens rolle i dette er å bidra med ressurser til utvikling av innovasjonssystemer.

Beskrivelse av gjeldende struktur og organisering av arbeidet

Fagmiljøene er spredt over hele regionen, men med hovedvekt i Mjøsregionen. Fylkeskommunene bidrar til utvikling av innovasjonsstruktur gjennom næringshager og inkubatorer samt nettverk og klynger. I Hedmark og Oppland er det FoU-miljøer (Høgskoler og forskningsinstitusjoner) som omfatter teknologiske, samfunns- og naturvitenskapelige miljøer samt profesjonsutdanning. Sistnevnte er i hovedsak rettet mot offentlig sektor.

Beskrivelse av samarbeid og partnerskap

På FoU-området samarbeider Hedmark og Oppland tett, og har partnerskap med relevante aktører. De viktigste samarbeidspartnere er FoU-miljøer i regionen, Forskningsrådet, SIVA og IN i Hedmark og Oppland.

Vurderinger knyttet til funksjonalitet

Samarbeidet innen FoU-området har tradisjonelt vært svært god i Hedmark og Oppland. Fylkeskommunene har siden 2005 samarbeidet tett på dette området. Dette skyldes primært at de to fylkene har like utfordringer på FoU-området. I tillegg kommer at FoU-miljøene til dels er komplementære og at nasjonale FoU-programmer forutsetter/oppmuntrer til samarbeid over fylkesgrenser. En eventuell større region vil kunne gi stordriftsfordeler og mer spesialisert fagkompetanse. Dette er spesielt viktig innenfor dette fagfeltet. Lange avstander trenger ikke være negativt i denne sammenheng.

Vurderinger knyttet til kvalitet

Kvaliteten på FoU-arbeidet er på lik linje med nærings- og samfunnsutvikling i stor grad avhengig av andre aktører. Fylkeskommunene skal bidra til å legge til rette for og stimulere til økt FoU aktivitet. Innenfor de økonomiske rammene og ressurser fylkeskommunene forvalter, FoU struktur og et lite FoU intensivt næringsliv bør det ligge et potensiale i å øke FoU-aktiviteten.

Vurderinger knyttet til produktivitet/effektivitet

FoU-aktivitet i regi av fylkeskommunene avgjøres av dagens

struktur og avsatte midler. Fylkesgrensene kan kanskje redusere effektiviteten noe på bakgrunn at noe mer ressurser bindes opp i forbindelse med styringsgrupper, utarbeidelse av strategier osv. fordi begge fylkeskommunene må være representert. Eksternt samarbeid er effektivt fordi de to fylkeskommunene samarbeider med de samme aktørene på felles arenaer og i de samme prosessene. Slik sett må det bygges videre på det tette samarbeidet. Eventuelle merverdier ved å slå sammen fylkene vil være knyttet til større fagmiljø, økt grad av samarbeid mellom bedrifter, en enda tydeligere stemme gjennom sterkere prioriteringer og bedre ressursutnyttelse.

Vurdering knyttet til nye oppgaver for større regioner

Fylkeskommunene vil oppnå en bedre ressursutnyttelse og få en viktigere rolle som utvikler på FoU-området ved sammenslåing dersom fylkeskommune fikk overta flere oppgaver fra f.eks. Norges Forskningsråd. Det kan tenkes at det startes andre typer utviklingsprosjekter innen FoU som har større regional relevans. Utfordringen for næringslivet i Hedmark og Oppland er at de i liten grad bruker FoU i utviklingsprosesser (lite FoU-intensivt næringsliv). Fokus må i større grad være mobilisering til dette. Dagens nasjonale program tar ikke tilstrekkelig hensyn til dette.

Næringslivet har på sin side vært tydelige på at dagens fylkes- eller kommunegrenser ikke har noen betydning i denne sammenheng.

6.3.6 Kompetanse og høgschooler

Beskrivelse av dagens oppgaver og hvordan disse løses i de to fylkene

Fylkeskommunene bidrar ved å tilrettelegge for kompetanseheving, forskning og utvikling i arbeids- og næringslivet gjennom økonomiske bidrag til utviklingsoppgaver og faglige satsinger ved høgschoolene/universitet, fagschooler, campusmiljøene og industri- og forskningsmiljøene i regionen.

Oppland fylkeskommune eier, sammen med flere andre kommuner i Oppland, *Kompetanse, universitets- og forskningsfondet i Oppland AS* (KUF-fondet). Dette fondet skal bidra til å styrke høgschool/universitet i fylket og bidra til samarbeidsprosjekter mellom kompetanseinstitusjoner og næringslivet. Hedmark fylkeskommune har opprettet et nytt fond hvor fylkeskommunen er ene-eier: Kompetanse- og forskningsfondet i Hedmark AS.

Beskrivelse av samarbeid og partnerskap

Når det gjelder kompetanse og høgschooler samarbeider fylkeskommunene enten gjennom deltakelse og/eller ved finansiell støtte. Sistnevnte kan enten være grunnfinansiering, utviklingsstøtte eller prosjektbasert støtte. Fylkeskommunene er avhengige av et godt samarbeid med høgschoolene for å kunne utvikle sterke kompetansemiljø og dekke næringslivets behov for kompetent arbeidskraft.

Vurderinger knyttet til funksjonalitet

Det skjer for tiden store strukturendringer innen høgschooler/

universitetssektoren. Høgschoolen i Gjøvik har blitt en del av NTNU og gjennom dette oppnådd universitetsstatus. Høgschoolen i Lillehammer og Høgschoolen i Hedmark har vedtatt å fusjonere fra og med 1/1-2017. Disse institusjonene krever et sterkt regionalt engasjement for å utvikle seg og ta nasjonale posisjoner på sine områder. Slik sett vil en større region innebære mer regionalt fokus både for NTNU Gjøvik og en fusjonert ny høgschool, Høgschoolen i Innlandet.

Begge fylker sitter i dag også på økonomiske virkemidler gjennom sine to kompetansefond. De to fylkene har i dag felles eierskap i kompetansebedrifter (Østlandsforskning), prosjekter og strategier som alle innebærer fokus på kompetanse og kunnskapsløft.

Vurderinger knyttet til kvalitet

Kvaliteten i arbeidet med kompetanse og høgschooler for fylkeskommunene vil i stor grad være avhengig av hvordan man ivaretar styre- og eierrollen (og evt. prosjektstyring). En sammenslåing av de to fylkene vil kunne øke kvaliteten gjennom mer komplementær kompetanse. På dette området vil det også være en synergieffekt fordi høgschoolstrukturen er i endring.

Vurderinger knyttet til produktivitet/effektivitet

Produktivitet/effektivitet vil øke ved en sammenslåing av Hedmark og Oppland. Dette knyttes sterkt opp til endring i høgschoolstrukturen. Ved siden av et noe mindre administrativt ressursbruk vil en få mer komplementær kompetanse på regionalt nivå. Det viktigste i denne sammenheng er antakeligvis at fylkeskommunene styrker sin mulighet til å kople strategiske satsinger med kompetanseheving.

Vurdering knyttet til nye oppgaver for større regioner

På dette området har Regjeringen stimulert til sammenslåing av høgschooler og etablering av universitet. Fra 2017 er strukturen endret. Det sentrale spørsmålet i denne sammenheng er om dette vil medføre økte ressurser for Høgschoolen i Innlandet og NTNU Gjøvik. Finansieringssystemet for høgschoolsektoren er bl.a. basert på større ekstern inntjening (forskningoppdrag m.m.). Kopling mellom denne sektoren og næringsliv vil være viktig i et samfunnsutviklingsperspektiv. Det er ingen indikasjoner på at nytt regionnivå vil få en rolle i den sammenheng. Mye tyder på at det er statlige aktører som Forskningsrådet og Innovasjon Norge som vil få ansvaret for dette. Begge de to nevnte organisasjonene har Hedmark og Oppland som en region pr. i dag.

Effekten av en større region vil kunne være desentralisering av sentrale virkemidler i form av f.eks. forskningsprogrammer. Ut over dette er det vanskelig å se for seg nye oppgaver på dette området.

6.3.7 Reiseliv

Hedmark og Oppland har relativt like reiselivsprodukt. Produktet bærer preg av innlandsnatur fra de flate bygdene til dal, fjell, villmark, Mjøsa og Mjøsbyene. Det er natur-

baserte aktiviteter sommer og vinter som tilbys i tillegg til store nasjonale og internasjonale arrangementer innen sport og kultur.

Eksempler på prosjekter som pågår:

- Langrennsprosjekt (Oppland)
- Digitalt Reiseliv Oppland
- Hytteturismeutvikling (Fjellregionen i Hedmark)
- Nasjonalparker (Nasjonalparkriket)
- Gjennomreiseturisme (RV3 Den grønne Snarvei)
- Store idrettsarrangement (Birkebeinerarrangementene, Lillehammer Ski festival, Worldcup i utfor og flere)
- Store kulturarrangement (Mjøsa og Skibladner minutt for minutt, Peer Gynt og flere)
- Infrastruktur fellesgoder (Turskiltprosjektet Hedmark med tilrettelegging og merking av stier og løyper)
- Universell utforming (felles strategi 2025)
- Kompetanseheving FOU (VRI)

Beskrivelse av gjeldende struktur og organisering av arbeidet

Både Hedmark og Oppland fylkeskommune har stor fokus på reiselivsnæringen/opplevelsesnæring, da det er definert stort potensialet for verdiskaping i regionen og betydning som distriktsnæring. Satsingen på denne næringen er nedfelt i egne reiselivsstrategier/regional plan i de to fylkene. Næringen i begge fylker er preget av mange små aktører som ofte er sårbare for endringer i markedet. Lav lønnsomhet og manglende investeringsevne er en trussel.

Beskrivelse av samarbeid og partnerskap

I begge fylkene jobbes det med næringen gjennom destinasjonsselskaper, mellom Hedmark og Oppland samt landsdelselskaper. I Hedmark er det også etablert et eget partnerskap for opplevelsesnæringen.

Vurderinger knyttet til funksjonalitet

Potensialet for de to fylkene ligger i områdene snø og vinter, sykkel- og fjellaktiviteter, idrett og arrangementer, lokalmat og utvikling av hytteregioner.

Det er sannsynlig at Oppland og Hedmark som reiselivsregion vil kunne ha fordeler av å samkjøre midler for å gi økt kraft og oppnå større satsinger, og vil kunne ta posisjon mot sentrale myndigheter. I tillegg vil en region sikre mer ressurser og en bredere kompetanse på regionalt nivå. Dette vil kunne styrke utviklingen i en næring med potensiale, men som er sårbar.

Prioritering av midler til de store fyrtårnene for å realisere internasjonal vekst til regionen kan være utfordrende. De eksportmodne destinasjonene er Trysil, Lillehammer/Hafjell, Beitostølen og Mjøregionen.

Rammene og arbeidsformen i de to fylkene er forskjellig. Hedmark fylkeskommune lyser ut midlene to ganger i året. Oppland fylkeskommune prioriterer en vesentlig del av midlene til prosjekter i de fire definerte destinasjonsselskapene og til den overordnede strukturen Visit Osloregion og FjellNorge. Hedmark prioriterer også Visit Osloregionen.

Vurderinger knyttet til kvalitet

På bakgrunn av at begge fylkene jobber tett mot næringen, enten gjennom partnerskap og prosjektfinansiering eller direkte gjennom destinasjonsselskap, er det rimelig å anta at kvaliteten på fylkenes arbeid med reiseliv i stor grad svarer opp næringens utfordringer.

Gjennom en sammenslåing av fylkene er det rimelig å anta at en vil kunne få noen stordriftsfordeler og en bredere kompetanse. Dette vil kunne bidra til større reiselivssatsinger.

Vurderinger knyttet til produktivitet/effektivitet

En sammenslåing av fylkene vil kunne øke produktiviteten/effektiviteten på bakgrunn av stordriftsfordeler og bredere kompetanse. Dette vil muliggjøre andre og tyngre satsinger

Vurdering knyttet til nye oppgaver for større regioner

Når det gjelder reiseliv er det ingen signaler knyttet til

at en større region vil få nye oppgaver. Det har i flere år vært fokusert på etablering av landsdelsselskap. Nasjonal politikk på dette området forutsetter forankring i næringa. Fylkeskommunene har en tilretteleggende rolle i denne sammenheng.

Oppsummering

I arbeidet med reiselivet har fylkeskommunene en tilretteleggende rolle. Fylkene har sammen med næringa definert satsingsområder med potensiale. Etablering av en region vil kunne bidra til bredere kompetanse og mindre sårbarhet i administrasjon på regionalt nivå. I tillegg vil en sammenslåing legge til rette for større og mer målretta satsinger i regionen. Det er ingen signaler på at en regionreform vil medføre flere oppgaver/ansvarsområder til regionalt nivå innenfor reiseliv. Regionalt nivåets største bidrag i reiselivsutviklingen vil være knyttet til samfunnsutviklerrollen hvor man kan bidra til kopling mellom forskjellige aktører og næringer.

6.3.8 Landbruk

Gjennom regionreformen i 2010 fikk fylkeskommunene en rolle mht. landbruk og da knyttet til rekruttering, kompetanse og likestilling. Fra statlige myndigheters side ble det vektlagt at landbruk skulle behandles på lik linje med andre næringer. Utfordringen i denne sammenheng er at forvaltning av ressurser/utviklingsmidler og den strategiske rollen for landbruket fortsatt ligger hos fylkesmannen.

I Oppland er arbeidet med rekruttering utdanning og likestilling prosjektorganisert siden oppdraget ble gitt i 2010. Satsingen har fått navnet RULL, rekruttering, utdanning og likestilling i landbruket og midlene er brukt på disse temaene. Satsingen er godt forankret i landbruksnæringa som deltar i styringsgrupper og prosjektgrupper. Fylkesmannen i Oppland deltar også i Opplandssatsingen. Man har også etablert Landbruksforum som er en overordnet dialog/samhandlingsarena mellom FM i Oppland, Oppland fylkeskommune, Innovasjon Norge Innlandet, faglagene og landbruksforvaltningen i kommunene.

I Hedmark er forvaltningen rundt RK midler i hovudsak brukt til voksenagronomutdanning på Jønsberg og Storsteigen. Resten av midlene går til tiltak som organisasjonene i landbruket arrangerer eller har et nært eierskap til. Arbeidet er forankret gjennom Landbruksforum Hedmark. Landbruksforum er en overordnet dialog/samhandlingsarena mellom Hedmark fylkeskommune, Fylkesmannen i Hedmark, Innovasjon Norge Innlandet, Hedmark Bondelag, Hedmark Bonde- og småbrukerlag, Mjøsen Skog og Glommen Skog.

Beskrivelse av gjeldende struktur og organisering av arbeidet

I fylkeskommunene er landbruk organisert som en integrert del av næringsavdelingen. Utformingen av landbrukspolitikken som fylkene er ansvarlig for skjer i et tett samarbeid/partnerskap med landbruksorganisasjonene og fylkesmannens landbruksavdeling.

Vurderinger knyttet til funksjonalitet

På bakgrunn av at mesteparten av landbruk som næring forvaltes av fylkesmannen svekkes muligheten for å integrere og samordne landbruket med øvrige næringssektorer. Dette svekker funksjonaliteten for det regionale nivåets mulighet til å bidra til regional utvikling. En sammenslåing av fylkene vil bidra til noen stordriftsfordeler, men vil ha størst effekt hvis regionen får overført oppgaver på landbruksområdet fra staten.

Vurderinger knyttet til kvalitet

Landbruket er en svært viktig næring i Hedmark og Oppland, men fylkeskommunene har en relativt begrenset funksjon knyttet til landbrukspolitikken. Ved en sammenslåing vil det være mulighet til å øke samarbeidet gjennom bl.a. stordriftsfordeler og kunnskapsdeling. Ved kopling mot skolestrukturen i de to fylkene vil en kunne øke kompetansen i næringen i alle deler av fylket.

Vurderinger knyttet til produktivitet/effektivitet

Ved en sammenslåing av fylkene vil en kunne øke effektiviteten mht. kompetanse fordi en kan kople seg opp imot fylkeskommunenes skolestruktur i større grad enn i dag.

Vurdering knyttet til nye oppgaver for større regioner

Oppland og Hedmark har et tett og godt samarbeid om oppfølging av det nasjonale oppdraget fra Landbruks- og matdepartementet, bl.a. gjennom erfaringsutveksling. Oppland samarbeider konkret om voksenagronomutdan-

ning, mentorordning for bønder, høgskolekurs og bruk av Vitensenter Innlandets store landbrukssatsing.

Fylkene har siden 2007 hatt en felles skog- og trestrategi med mål om å styrke utviklingen og verdiskapingen knyttet til skogressursene. Det jobbes også med utarbeidelsen av en felles Bioøkonomistrategi for Innlandet, med ambisjon om at å bli en ledende bioøkonomiregion. En naturlig oppgave for en slik ny region vil kunne være oppstart av en jordstrategi som grunnlag for den framtidige bioøkonomien i innlandet. En felles strategisk dialog/samhandlingsarena ville med stor sannsynlighet styrke fylkenes posisjon som den grønne regionen i Norge.

Dersom fylkesmannsembetet skal videreføre rollen som tilsyn/kontrollmyndighet, er det naturlig at utviklingsoppgaver innen landbruk overføres til det folkevalgte regionnivået. Dette dreier seg bl.a. om BU-midler og midler til næringsutvikling innen landbruket som i dag ligger hos fylkesmannen. Nasjonale signaler når det gjelder landbruk har vært at en ønsker et forsøksprosjekt for landbruk i en ny og større region. Trøndelagsregionen har fått tildelt forsøksprosjektet.

6.3.9 Oppsummering

Det vil kunne være positive synergier med en større region ved at man i større grad klarer å samkjøre og samordne strategier og planer for næringa som opererer uavhengig av fylkesgrenser. Skal man likevel få tilstrekkelig effekt av en sammenslåing bør alle virkemidler for regional utvikling samles i det folkevalgte organer og det bør ytterligere styrkes gjennom overføring av virkemidler fra sentralt nivå. Skal det nye regionnivået kunne styrke rollen som samfunnsutvikler innen næring, må flere oppgaver overføres til det regionale nivået. Hvis en ikke får til det vil rollen til det folkevalgte nivået i stor grad være samordning av andre sektorer/aktørers interesser eller ansvarsområder. En vil med andre ord ha reduserte muligheter til å gi noen strategisk retning fra folkevalgt organ på regionalt nivå. Oppgaver som overføres må være en reell desentralisering av makt, ikke bare gjennomføring på vegne av andre aktører». I dette ligger også at en i større grad må akseptere en svekkelse av likhetsprinsippet i norsk forvaltning og i større grad vektlegge samfunnsutviklerrollen (utvikling basert på egne fortrinn). Desentralisering av oppgaver vil også gi større mulighet til å mobilisere ulike aktører nettopp fordi oppgaver vedtas regionalt. I neste omgang vil dette i større grad sikre koordinering av offentlig virkemiddelbruk. Noe av dette kan antakeligvis gjennomføres innenfor dagens fylkesstruktur, men forutsetningen for å lykkes med dette er nødvendig faglig bredde og menneskelige ressurser. Dette vil være et argument for å etablere nye regioner.

Pr. idag er det relativt få konkrete forslag til overføring av oppgaver. Trøndelagsregionen har fått stauts som prøveregion mht. landbruk. Øvrige forslag, bl.a. omtalt i St.mld.22. fokuserer på at den nye regionen i større grad skal ta en bestillerrolle (sikre strategiske valg, mobilisere og koordinere),

mens andre skal iverksette. Forslag om endring i Regionale forskningsfond er et eksempel på dette, hvor fylket/regionen skal fastsette mål og strategier i samsvar med FoUi-strategi, mens Forskningsrådet skal iverksette programmet.

Oppland og Hedmark fylkeskommuner har gjennom mange år utviklet et godt samarbeid innen forskning og utvikling. En eventuell større region vil derfor ikke være direkte avgjørende for oppgaveløsningen fremover. Effektiviteten kan øke noe ved en reduksjon i styringsstruktur av nasjonale program, men dette vil i liten grad påvirke ressurstilgangen for FoU-aktiviteten i regionen (Hedmark og Oppland). Fylkeskommunene kan styrke sin samfunnsutviklingsrolle ved en reell desentralisering av nasjonal FoU-aktivitet. Dagens forslag til rollefordeling medfører at fylkeskommunene skal ha en bestillerrolle, mens f.eks. Forskningsrådet skal iverksette faktisk handling. Fylkesgrenser er i liten grad et hinder for utvikling fordi verken næringsliv eller FoU-sektoren opplever fylkesgrenser som hinder for aktivitet.

6.4 Samferdsel

6.4.1 Beskrivelse av dagens oppgaver og hvordan disse løses

Fagområde samferdsel omfatter flere ulike ansvarsområder for fylkeskommunen. Skoleskyss og drift av kollektivtransport er den største oppgaven innen drift. Fylkeskommunen har ansvar for drift og utbygging av fylkesvegene. Oppgavene utføres i nært samarbeid (sams vegadministrasjon) med Statens vegvesen, hvor riks- og stamvegnettet og jernbanenettet også blir sett i sammenheng. Som samfunnsutvikler og regional utviklingsaktør har fylkeskommunen et overordnet ansvar for strategisk arbeid rettet mot samordnede transportløsninger på både veg og bane.

Beskrivelse av gjeldende struktur og organisering av arbeidet

	Oppland	Hedmark
Struktur	Samferdsel er organisert i et team på Regional utvikling som har ansvar for strategisk samferdsel.	Samferdselsavdelingen er en del av enheten Samferdsel, kulturminner og plan. Fylkessjef har også rollen som samferdselsjef
Stillinger	4 årsverk, inkl. en teamleder	Samferdselsjef 4 årsverk, en konsulent og tre rådgivere

6.4.2 Kollektivtransport

Beskrivelse av fagområdet

Fylkeskommunens ansvar for kollektivtransport er i dag nedfelt i opplæringsloven § 13-4 hvor de gis ansvar for skyss av elever i grunnskole og videregående skole, og i yrkestransportloven §22 som sier at fylkeskommunen skal yte tilskudd til rutetransport som den vil opprette eller holde oppe innen et fylke.

Kollektivtransporten finansieres av rammetilskudd fra staten, skatteinntekter og andre frie inntekter. Utvalgte byområder i Norge mottar statlige tilskudd til utvikling av de kollektive tilbudene gjennom egne bymiljøavtaler/ belønningsordninger. Oppland og Hedmark har ikke fått gjennomført planarbeid som gir grunnlag for denne type midler.

Staten legger også føring gjennom rundskriv fra Samferdselsdepartementet og håndbøker fra Vegdirektoratet.

Beskrivelse av gjeldende struktur og organisering

Fylkeskommunens rammetilskudd til kollektivtrafikk er i 2016 henholdsvis 359 millioner i Oppland og 337 millioner i Hedmark. Det utgjør 16 prosent av fylkeskommunens driftsbudsjett i Oppland og 15 prosent i Hedmark.

Oppland har organisert kollektivtrafikken som en egen avdeling i direkte linje til fylkesrådmannen, mens Hedmark har organisert det som fylkeskommunalt foretak.

Skoleskyssen utgjør størstedelen av kollektivtrafikken i begge fylker. Det er satset relativt likt på by-, lokal- og regiontrafikk i begge fylker. Trenden er at rutetilbudet i distriktene reduseres på grunn av liten trafikk, og at by og regiontrafikken styrkes i og rundt de større byene.

Begge fylker har valgt å kjøpe tjenester etter anbudskonkurranse i stedet for produksjon i egen regi. Avtalene som er inngått med selskapene, er bruttokontrakter som betyr at fylkeskommunene gjennom egne merkevarer Opplandstrafikk og Hedmark Trafikk markedsfører og har inntektsansvaret for tjenestene.

Oppland benytter seg av unntaksbestemmelsene i Kollektivtrafikkforordningen og forhandler direkte med 5 mindre selskaper som utgjør i underkant 20 prosent av samlet produksjon.

Begge fylkeskommuner har avtaler med drosjene og noen turbiler. Dette er viktige avtaler for å gjennomføre skoleskyssen, også bestillingstransport og TT-ordningen.

Beskrivelse av samarbeid og partnerskap

Med grunnlag i kommunelovens § 27 om kommunalt samarbeid har Oppland fylkeskommune og Hedmark fylkeskommune opprettet et samarbeidsorgan bestående av fagenhet Opplandstrafikk og Hedmark Trafikk FKF. Samarbeidet er en fortsettelse av samarbeidet «Felles kjørekontrakt for offentlig betalt transport» fra 2006. Samarbeidet organiseres ikke som eget rettssubjekt. Samarbeidet skal i vareta fylkeskommunenes felles oppgaver og interesser, og spesielt vektlegge markedsmessig og teknisk samarbeid.

Hedmark Trafikk FKF og fagenhet Opplandstrafikk inngår egne samarbeidsavtaler som regulerer administrative og forretningsmessige forhold for de enkelte samarbeidsrådene.

Etter forutgående konkurranse har Opplandstrafikk for perioden fram til april 2020 avtale med Kjørekontor Innlandet AS i Folldal om ruteopplysning og kundehenvendelser til 177-nummeret.

Begge enheter er medlem i Kollektivtrafikkforeningen, det nasjonale samarbeidsorganet for kollektivtrafikk.

TT-ordningen

Tilrettelagt transport for forflytningshemmede blir i henhold til rundskriv N-4/97 fra Samferdselsdepartementet administrert av fylkeskommunene. Hovedregelen er at dette er et tilbud til dem som på grunn av forflyttingshemming ikke uten vesentlige vanskeligheter vil kunne bruke ordinært kollektivtilbud, eller som har behov for hjelp til transport til/fra kollektive transportmidler.

Både i Oppland og i Hedmark var det i 2015 gjennomført ca. 42 000 TT-reiser, fordelt på 2645 brukere i Oppland og ca. 4000 brukere i Hedmark. Kostnaden for dette i Oppland beløp seg til 7,9 millioner kroner, mens det i Hedmark ble kostnaden 9,5 mill. kr. I tillegg foretok brukere i Oppland 19 800 gratis reiser med Opplandstrafikk bussruter.

	Oppland	Hedmark
Ruteproduksjon i rutekilometer	11 250 000	10 080 000
Ruteproduksjon drosje og turbil i km	3 295 000	3 860 000
Grunnskoleelever med skyssrett	9100	8100
Videregående elever med skyssrett	4600	3750
Antall kollektivreiser	3 400 000	2 099 000

Nøkkeltall 2015

Løyvemyndighet

Fylkeskommunene er delegert myndighet til forvaltning av yrkestransportloven med tilhørende forskrifter, herunder forvaltning av behovsprøvede løyver for persontransport med motorvogn og fartøy i og utenfor rute. Dette er drosjeløyver, selskapsvognløyver, løyver for funksjonshemmede, ruteløyver og løyver for fartøy. I Oppland er det pr 31.12.15 169 hovedløyver og 79 reserveløyver. Oppland har som policy at løyvene fordeles på flest mulig løyvehavere. Hedmark har pr. 01.09.16 254 ordinære drosje løyver og 61 løyver for reservedrosje. Søkningen til ledige drosjeløyver er veldig dårlig mange steder og skaper i noen tilfeller utfordringer for transportbehov ved skoleskyss. Manglende søkere til ledige drosjeløyver skaper problemer for transportavviklingen generelt, men blir ekstra sårbart for anbudsvunnet transport, som skolebartransport og syke transport.

Ekspressruter og andre kommersielle transporter rute er også behovsprøvd. Det er relativt få slike ruter og der de er grensekryssende er det en vurdering hvilke fylke som skal behandle søknadene. I forbindelse med anbud stilles det løyvekrav til tilbyderne. Dersom de vinner kontrakten tildeles de løyve for den perioden kontrakten varer. I Oppland har Valdresekspressen klart det største kommersielle ruteopplegget med 7 daglig avganger til og fra Oslo. Oppland fylkeskommune drifter selv ferge over Randsfjorden,

mens det er gitt løyver for sommerruter på Bygdin og Gjende. Både Nettbuss og Boreal har flere kommersielle ruter som går gjennom Hedmark. Hedmark fylkeskommune drifter ikke båtruter. Det er kommersiell båtrute på Femundsjøen. Det er også et sesongbåttilbud på Osen-sjøen og Savalsjøen, samt på Mjøsa.

I Oppland bruker 2 saksbehandlere i Opplandstrafikk til sammen i underkant av et halvt årsverk på løyvebehandling. I Hedmark bruker i 1 fast saksbehandler med noe bistand fra annen saksbehandler i overkant av ett årsverk på løyvebehandling.

Vurderinger

Ved en sammenslåing til en innlandsregion med ett «kollektivselskap» vil det kunne skapes fordeler gjennom styrking av kompetansemiljøene som jobber med billettering, ruteplanlegging, materialinnkjøp, IKT-systemer, markedsføring. Gjennom en enda mer enhetlig tilnærming på disse områdene vil en kunne frigjøre ressurser til utvikling innenfor områdene og mer aktivitet innenfor for eksempel markedsføring av tilbudene. Det vil også bety at tilbudene til kundene vil være enda mer enhetlige enn i dag. Likeledes bør det kunne gi storskalafordeler ved anskaffelser av f.eks. billetteringsløsninger eller transporttilbud.

Utfordringene vil være å etablere en organisasjon og arbeidsprosesser som ivaretar de geografiske ulikhetene i en så stor region.

Kjøp av regionale togtjenester

Togtilbudet utgjør i dag deler av stamlinjene i kollektivtrafikken i fylkene. Hovedutfordringen i dag i for fylkesinterne kollektivreiser, er koordinering mellom statlig og fylkeskommunal kollektivtrafikk. Tilbudet spesielt til pendlerne er dårligere enn det ville vært om de på de strekninger det går både buss og tog, kunne velge mellom alle tilgjengelige avganger på samme strekning med bruk av samme betalingskort. Dessuten kan det være en utfordring å få til korrespondanse til kollektivtilbud som kjører på ulikt tidsintervall gjennom døgnet. Et tettere samarbeid ville kunne bidra til at flere vil reise kollektivt og noen grad kunne kanskje tilbudet rasjonaliseres eller effektiviseres. Modeller for å få dette til kan være billettsamarbeid etter ulike modeller eller at innkjøp av transporttjenester kjøpes etter et største brukers prinsipp.

Kjøp av flytjenester

Dette er pr. i dag lite aktuelt.

6.4.3 Fylkesveier

Beskrivelse av fagområdet

Det offentlige veinettet er delt mellom riks-, fylkes- og kommunale veier. Fordelingen endres med jevne mellomrom, siste store omfordeling var i forbindelse med forvaltningsreformen i 2010.

Beskrivelse av gjeldende struktur og organisering

I Hedmark er det 703 km med riksveg og 3846 km med fylkesveg. For Oppland er tallene 726 km riksveg og 3010 km fylkesveg.

Fylkeskommunene har ansvar for bygging, forvaltning, drift og vedlikehold av fylkesveier. Gjennom inngått «rammeavtale» og «leveringsavtale» (sistnevnte for det enkelte kalenderår), er det Statens vegvesen som tar seg av den praktiske oppgaveløsningen. Dette skjer på oppdrag fra fylkeskommunene gjennom sams vegadministrasjon. Hedmark og Oppland forholder seg til hvert sitt avdelingskontor i Statens vegvesen Region øst.

I begge fylker utarbeides det handlingsprogram for fylkesveier hvert 4 år. I denne prosessen prioriterer alle kommuner tiltak de ønsker utført i sine kommuner og et forslag til handlingsprogram blir utarbeidet av sams vegadministrasjon. I Oppland involveres også fylkespolitikere gjennom komité for samferdsel. Utkastene sendes så på høring, før de endelig vedtas av fylkestinget.

Oppland har i 2016 og 2017 tatt opp lån både for økt inves-

tering, økt drift og vedlikehold. I tillegg har Oppland tatt i bruk bompengefinansiering i forbindelse med utbygging av 2 fylkesvegstrekkninger.

I Hedmark er hittil all fylkesvegutbygging foretatt uten at det har vært delfinansiert av bompenger.

Oppland driver en egen fergestrekning, fylkesvegsambandet Horn-Bjønøroa. Ferje og mannskap er underlagt fylkeskommunen.

Vurderinger knyttet til merverdien ved etablering av en ny region

Arbeidet innenfor fylkesvegområdet er ganske sammenfallende. En sammenslåing til en region vil gi større volum, større fagmiljø og økt mulighet for å utvikle rollen som en profesjonell veieier. Man vil også kunne oppleve administrativ effektivisering og økt tyngde i forhold til Statens vegvesen i enkelte spørsmål. I forlengelsen av dette vil man kunne få etablert bedre fylkeskryssende infrastruktur som igjen kan føre til bedre vilkår for næringslivet og regionforstørring.

Vurdering knyttet til nye oppgaver for større regioner

En større region kan tenkes å få overført nye oppgaver i forbindelse med fylkesveiene ved at dagens fylkesavdelinger av sams vegadministrasjon blir overført til regionen. En sammenslåing til en region vil føre til at den totale lengden fylkesveg vil være på nesten 7000 km. En overføring av sams vegadministrasjon til regionen vil føre til at regionen vil ha et større fagmiljø og således øke

muligheten til å utvikle rollen som profesjonell vegeier. Ut fra dagens administrative ressurser hos Statens vegvesen, som gjennom avtaler med fylkeskommunene har fagansvar for planlegging, drift, bygging og vedlikehold, vil det kunne antas at sams vegadministrasjon for en ny større region ville ha et antall på ca. 150 årsverk. Dette vil også kunne gi potensiale for effektivisering og økt tyngde i forhold til Statens vegvesen i enkelte spørsmål. Likeså vil det kunne innebære kostnadsreduksjoner som følge av større kontrakter, både innenfor investering, drift og vedlikehold.

6.4.4 Trafikksikkerhet

Beskrivelse av fagområdet

I Lov om vegar (vegloven) §40.a er det lovhjemlet at fylkeskommunen ivaretar trafikksikkerhetsarbeidet.

Beskrivelse av gjeldende struktur og organisering

Begge fylker har i dag et politisk oppnevnt trafikksikkerhetsutvalg bestående av fylkestingsmedlemmer: Oppland fylkes trafikksikkerhetsutvalg (FTU) og Hedmark trafikksikkerhetsutvalg (HTU). Statens vegvesen Region øst ved de respektive vegavdelingene er sekretariat for utvalgene, og det er en rekke konsultative medlemmer fra organisasjoner og etater som jobber med trafikksikkerhet. Ungdommens fylkesting har også mulighet til å møte med representant i begge utvalgene.

Begge utvalgene utarbeider fireårige planer for arbeidet med trafikksikkerhet. Videre er fireårige handlingsprogram for fylkesveger og tilhørende årlige budsjetter viktige styringsverktøy for trafikksikkerhetstiltak på fylkesvegnettet i begge fylker. Også bevilgningene til trafikksikkerhetsutvalget gis gjennom dette handlingsprogrammet.

- FTU i Oppland utarbeider årsplaner for å følge opp den fireårige handlingsplanen, mens HTU utarbeider toårige tiltaksplaner.
- FTU i Oppland har også konsultative medlemmer fra fylkeskommunens administrasjon og fra Statens vegvesen, mens dette ikke er tilfelle i HTU.

Vurderinger knyttet til merverdien ved etablering av en større region

I en felles region innlandet vil det folkevalgte nivået ha tilnærmet samme geografiske avgrensning som politidistriktet. Trolig vil også det som i dag er vegavdelingene Oppland og Hedmark i Statens vegvesen region øst bli en felles enhet. Det ligger med andre ord til rette for et ryddig samarbeid om trafikksikkerhetsarbeidet mellom offentlige aktører med sammenfallende geografisk nedslagsfelt. Samtidig er nedslagsfeltet betydelig større enn i dag, slik at det vil være en større utfordring for utvalget og sekretariatet å ha en god oversikt over trafikksikkerhetsarbeidet i kommunene.

Ved å slå sammen de kreftene som brukes på dette viktige

arbeidet i dag, kan flere personer ha trafikksikkerhetsarbeid som sin hovedoppgave. En kan tenke seg at det da blir høyere prioritert, og at kvaliteten i arbeidet forblir høy.

Vurderinger knyttet til nye oppgaver for større regioner

Sekretariatsansvaret for trafikksikkerhet ligger pr i dag hos Statens vegvesen. Ved en eventuell sams vegadministrasjon vil det bli et mer helhetlig ansvarsområde, i tillegg til at det vil bli et større fagmiljø.

6.4.5 Nasjonal Transportplan (NTP)

Beskrivelse av fagområdet

Nasjonal Transportplan (NTP) er en plan som gjelder for 12 år og som revideres hvert fjerde år.

Beskrivelse av gjeldende struktur og organisering

Hedmark og Oppland fylkeskommuner utarbeider felles høringsuttalelse til NTP. I forkant av høringsfristen utarbeider de to fylkeskommunene felles innspill og tilbakemeldinger på de dokumenter som kommer på høring fra NTP-sekretariatet. Politisk behandling skjer i det enkelte fylkesting. Det er enighet om prioriteringene av de store infrastrukturprosjektene på veg og bane.

De to fylkene jobber også tett sammen i det etterfølgende arbeidet av NTP (handlingsprogram for riksveger og jernbane etc.). Innlandet har sammen oppnådd gode resultater, og fått bra uttelling i NTP de senere årene, blant annet den såkalte «lottorekka».

De to fylkene er medlem av Østlandssamarbeidet, som utarbeider Østlandspakka som er de 8 fylkene på Østlandet sitt innspill til NTP. Østlandssamarbeidets prioriteringer legger derfor noen føringer for fylkeskommunenes prioriteringer.

Handlingsprogram for riksveger og Jernbaneverkets handlingsprogram beskriver hvordan Statens vegvesen og Jernbaneverket vil iverksette prioriteringer som Stortinget og Regjeringen har gitt gjennom NTP. Til disse programmene gir Oppland fylkeskommune og Hedmark fylkeskommune separate uttalelser, men som bygger på fylkenes NTP-vedtak.

Handlingsprogram for riksveger og Jernbaneverkets handlingsprogram beskriver hvordan Statens vegvesen og Jernbaneverket vil iverksette prioriteringer som Stortinget og Regjeringen har gitt gjennom NTP. Til disse programmene gir Oppland fylkeskommune og Hedmark fylkeskommune separate uttalelser, men som bygger på fylkenes NTP-vedtak.

Vurderinger knyttet til merverdien ved etablering av en ny region

Infrastrukturutfordringene innenfor samferdsel i de to fylkene er store. Begge fylkene er transitfylker, hvor store transportmengder går gjennom fylkene til ulike landsdeler. En samlet region vil kunne prioritere enda sterkere i sitt høringsinnspill på fylkeskryssende veger og jernbanestrekninger. En samlet region vil også kunne bidra med mer tyngde i høringsrunden til etatenes handlingsprogrammer.

Vurderinger knyttet til nye oppgaver for større regioner

En større og samlet region vil kunne innebære at regionen tar et større ansvar for infrastrukturområdet. Ved overføring av sams vegadministrasjon kan en større region få mer innflytelse for en større del av vegnettet og mulighet til å se helhetlig på det totale fagområdet. Deler av riksvegnettet kan overføres til regionene for å få helhetlig vegansvar. Den regionalpolitiske styringen av samferdsel vil bli styrket gjennom mer makt og myndighet.

Det vil også bli en vurdering om staten kan overta ansvaret for fylkevegene med mest trafikk og som har betydning for kobling mellom riksveger. Det er pr i dag et betydelig etterslep på vedlikehold av fylkesvegene i fylket og det er behov for midler til å dekke dette behovet og tenke mer helhetlig.

6.5 Kultur

6.5.1 Beskrivelse av dagens oppgaver og hvordan disse løses

Beskrivelse av fagområdet

Kulturfeltet er et offentlig ansvarsområde fastslått i kulturloven. Allmennkulturfeltet, som omtales i dette kapitlet, omfatter en rekke oppgaver. De viktigste ansvarsoppgavene er kunst- og kulturformidling, kulturtiltak og prosjekt rettet mot ungdom, eksempelvis Ungdommens kulturmønstring (UKM), forvaltning av ulike typer tilskuddsordninger, Den kulturelle skolesekken, Den kulturelle spaserstokken og ulike typer kunst- og kultursatsinger. I dette har kulturpolitikken en viktig rolle, fordi et levende og mangfoldig kulturliv også er en samfunnsbyggende kraft som genererer engasjement, innovasjon, nytenkning og sosiale fellesskap.

Dette vil derigjennom bygge identitet, tilhørighet og personlig, kollektiv og økonomisk vekst. I tillegg dekker kulturpolitikken ansvarsområder andre grunnleggende elementer i utformingen av et samfunn, som ivaretagelse av demokrati, sosiale fellesskap og økonomisk vekst.

Fylkeskommunenes rolle innenfor kulturområdet er å være en regional utviklingsaktør, der målet er å styrke og utvikle kunst- og kulturlivet i fylkene. Et slikt ansvar innebærer å ta en aktiv rolle der dialog, samhandling og nettverksarbeid har som mål å engasjere og aktivere kunst- og kulturmiljøene i ønsket retning. Fylkene gjennomfører derfor årlige ulike type dialogmøter med kommuner og kunstformidlingsinstitusjoner og andre organisasjoner. De årlige kulturkonferansene, som begge fylker arrangerer hver for seg, er også et viktig møtepunkt. Hedmark fylkes strategiske kulturplan, er under revidering. Oppland fylke har vedtatt kulturstrategi, som gjelder fram til 2020.

Beskrivelse av gjeldende struktur og organisering av arbeidet

I Hedmark er enhet for Kultur, bibliotek og kompetanse plassert i sentraladministrasjonen i Fylkeshuset i Hamar. Enheten er delt inn i fagmiljøer som har ansvar for idrett- og friluftsliv, integrering og likestilling, fylkesbiblioteket, samt allmennkultur. I Oppland er allmennkulturfeltet orga-

nisert i egen avdeling, «Kultur». Enheten har, i motsetning til Hedmark, den operative delen av Den kulturelle skolesekken (DKS) plassert hos seg. Idrett ligger under Regionalenheten og museumsfeltet er i Oppland plassert hos Kulturarv. Fylkesbiblioteket er egen enhet. Arbeid med integrering i Oppland er fordelt mellom flere enheter. Det er ikke avsatt en spesifikk stillingsressurs på dette området.

Oppland og Hedmark har noe ulik situasjon, ved at man i Hedmark i større grad enn i Oppland har satt kunst- og kulturformidlingsarbeidet ut til institusjoner utenfor fylkeskommunens administrasjon.

Tabellen på neste side gir et bilde av organiseringen, arbeidsoppgavene og ressursbruken i de to fylkene.

6.5.2 Beskrivelse av samarbeid og partnerskap

Et kulturliv med bredde og mangfold skapes i samspillet mellom kulturinstitusjoner, kunstnere, arrangement, frivillig arbeid, utdanningsmiljø og forvaltning. Kulturliv skapes ved hjelp av en kombinasjon av et statlig, kommunalt og fylkeskommunalt virkemiddelapparat.

Oppland fylkeskommune tar initiativ og støtter opp om den kulturelle infrastrukturen i hele Oppland, med fokus på de seks regionenes forutsetninger. Kulturstrategi for Oppland 2016-2020, utviklet i samhandling mellom flere fagområder, er et overordnet styringsdokument for fylkeskommunens arbeid med kulturvirksomhet og et nytt strategisk dokument for fylkeskommunens samlede arbeid på kulturområdet. Fylkeskommunens erfaring med enkeltsatsinger viser at felles løft, på tvers av faglige ansvarsområder, kan bidra til større satsinger med mer gjennomslagskraft. Oppland fylkeskommune ønsker derfor å ha økt fokus på tverrfaglig samarbeid.

Hedmark fylkeskommunes grep innenfor kunstformidlingsområdet har vært å etablere egne kunstformidlingsinstitusjoner. Disse er Turnéorganisasjonen, Kunstbanken Hedmark Kunstsenter, Teater Innlandet og Musikk i Hedmark. Sistnevnte institusjon er under evaluering. Den framtidige musikksatsingen vil bli lagt fram for politisk behandling høsten 2016.

6.5.3 Vurderinger knyttet til merverdien ved etablering av en ny region i innlandet

Vurderinger knyttet til funksjonalitet

Strategiske kulturplaner er for begge fylkeskommunene viktige styringsverktøy, men feltet er lite regulert av lovpålagte oppgaver. En større region vil kunne gi en bedre koordinert satsing innenfor enkelte og spesielt større satsinger. Dette gjelder blant annet den felles satsingen på film gjennom Filminvest 3 as og scenekunst gjennom Teater Innlandet. En region av en slik størrelse vil ha et potensiale i å samle mange aktører innenfor kunst- og kulturfeltet. Begge fylkene arbeider i hovedsak med de samme fagområdene innenfor kunst- og kulturfeltet. Den store forskjellen er at Hedmark har lagt kunstformidlings-

oppgavene til eksterne enheter som blant annet stiftelser. I Oppland er flere av oppgavene som institusjonene ivaretar lagt til fylkeskommunens kulturadministrasjon.

En helhetlig utvikling på kulturfeltet innenfor et distrikt/region kan ivaretas ved at beslutninger treffes av de som har kjennskap til utfordringer og muligheter i distriktet/regionen. En stor region med en samlet kulturadministrasjon kan medføre at lokalkjennskapen svekkes.

Vurderinger knyttet til kvalitet

En samling av fagmiljøer som kompletter hverandre kan gi synergier og være en styrke i utviklingen av kulturlivet. Komplementær kompetanse og fellessatsinger på de ulike kunst- og kulturområdene vil kunne være en styrke innenfor scenekunst, visuell kunst og musikk og barne- og ungdomssatsingen. Også innenfor arbeidet med de frivillige organisasjonene kan en sammenslåing kunne gi stordriftsfordeler, der en ser paraplyorganisasjonene i de to fylkene under ett. En koordinering av virkemiddelbruken kan også gi regionen et bedre tilbud. Når det gjelder kunstformidlingsfeltet og Den kulturelle skolesekken er det usikkert om en sammenslåing gir bedre kvalitet på tilbudet på grunn av ulike organisering og innretning av arbeidet.

Vurdering knyttet til produktivitet/effektivitet

En ny og større region kan ha potensiale for overføring av flere oppgaver og bevilgninger fra staten. Det vil kunne gi et større handlingsrom og større muligheter til å drive regionalpolitikk med både kvalitet og effektivitet. Det å disponere økonomiske virkemidler gir et handlingsrom og

kan være en styrke for utvikling av blant annet de regionale kunstformidlingsinstitusjonene.

En felles region kan gjøre det lettere å skape felles «trykk» på kulturarbeidet. Samtidig vil det i en så stor region være mange interessefelt innenfor kunst- og kulturfeltet som det må tas hensyn til. Kompromissløsninger der en for eksempel må ta hensyn til flere kommuner og regioner, kan redusere både kvalitet og effektivitet. Et styrket fagmiljø vil kunne gi flere medarbeidere å fordele oppgavene på, noe som kan øke både effektivitet og produktivitet. En bør også være bevisst på at økt fokus på effektivitet kan gå på bekostning av kvalitet og nærhet til brukerne. Økt effektivitet kan naturlig nok også kunne frigi ressurser til andre områder innenfor kulturfeltet.

6.5.4 Vurderinger knyttet til nye oppgaver for større regioner

Samfunnet er i utvikling. Innovasjon, entreprenørskap, talentutvikling og kreativitet er sentrale og nødvendige områder i vår tid. Mange av fremtidens jobber finnes ikke og våre barn og unge må utdannes til å bli jobbskapere mer enn jobbsøkere. Vi kan ikke i framtiden konkurrere på kostnad og pris. Vi må konkurrere på kompetanse, ideer, nye løsninger, kreativitet, nyskaping og utviklingsarbeid. Kulturfeltet representerer et kompetanseområde hvor slike ferdigheter kan utvikles, trenes, utfordres og danne nye sammenkoblinger av tidligere adskilte sfærer.

	Oppland	Hedmark
Årsverk og nøkkeltall	Årsverk: 12 (hvorav ca. 6 på DKS og 1 på UKM/ungdom)	Årsverk: 15 (fylkesbibliotek 4, Idrett, friluftsliv og spillmidler 3, flerkultur 1)
Sentral-administrasjonen i fylkene	<ul style="list-style-type: none"> - DKS, den operative delen og utvikling - UKM og ungdomskoordinator (ungdomspolitik) - FIO - filmverkstedet i Oppland - DKSS – Den kulturelle spaserstokken - Forvaltning av tilskuddsordninger og stipender - Nettverksarbeid, dialogmøter og konferanser - Involvering i kunst- og kulturprosjekter - residensordning for kunstnere - Internasjonalt arbeid - Kreative partnerskap i skolene - Kulturnett Oppland, digital info- og debattarena 	<ul style="list-style-type: none"> - DKS utviklingsmidler - Kulturkortet - ungdomsprosjekt - DKSS - i samarbeid med kunstformidlingsinstitusjoner - Forvaltning av tilskuddsordninger og stipender - Nettverksarbeid, dialogmøter og konferanser - Involvering i kunst- og kulturprosjekter - Integrering og likestilling
Kunstformidlingsorganisasjoner	<ul style="list-style-type: none"> - Oppland kunstsenter - Lillehammer kunstmuseum (produserer for DKS) - Teater Innlandet - «Tidl. knutepunkt»: Peer Gynt - «Tidl. knutepunkt»: Litteraturfestivalen Lilleh. 	<ul style="list-style-type: none"> - Turnéorganisasjonen, den operative delen av DKS og UKM. - Kunstbanken Hedmark Kunstsenter - Teater Innlandet - Teater i fjellregionen (Trafo) - Teater i Glåmdalen - Tidl. knutepunkt: Festspillene i Elverum - Musikk i Hedmark (er under evaluering)
Felles organisasjoner, satsinger og arenaer	<ul style="list-style-type: none"> - Pilgrimsleden - Arena Mjøsa - Mjøsa - et kunstprosjekt, - UKM fylkesfestival fra 2018 - Østnorsk filmsenter og Filminvest 3 (eies også av Trøndelagsfylkene) - Teater Innlandet - Orkestersonen - Norsk musikkråd 	

For å kunne lykkes med en sterkere samfunnsutviklerrolle innenfor politikkområdet kultur, er det en forutsetning at regionen får tilgang til virkemidler og muligheter til å kunne gjøre regionale vurderinger og bruke politisk skjønn. Fylkeskommuner/regioner med gode virkemidler vil i samhandling med offentlige og private kunst- og kulturinstitusjoner, kommuner og kulturliv for øvrig bidra til utvikling av fylkets samfunnsliv med vekt på regionens kvaliteter. Tilrettelegging for kunst og kultur krever tilpasninger og prioriteringer fra et lokalt og regionalt perspektiv.

I denne sammenhengen er det også viktig å ta hensyn til våre felles utfordringer, nevnt i punktet over, samt lage strategier for å hindre at våre felles svakheter ikke forsterkes.

Det finnes store muligheter for å utvikle samarbeidet mellom Hedmark og Oppland på kulturfeltet. Vi kan komplettere hverandres kompetanseområder og på den måten gjøre en samlet organisasjon mindre sårbar. Ved å samle våre ressurser og kompetanse, blir vi styrket og kan gjøre større satsinger.

Ansvarsområder innenfor kultur som kan legges til de nye regionene:

- Satsingen på barn og unge er i dag delt opp gjennom ordningene Ung Kultur Møtes (UKM), Den kulturelle skolesekken og kulturskolene. På nasjonalt nivå er det laget en samarbeidsavtale mellom de tre ordningene, likedan er dette gjort i både Oppland og Hedmark. Det er likevel en utfordring at ordningene er ulikt organisert og at fylkeskommuneleddet er gitt et særskilt ansvar for Den kulturelle skolesekken og UKM, mens ansvaret for kulturskolene ligger til kommunene. Det bør vurderes om fylkeskommunene skal ha utviklerrolle også overfor kulturskolene.
- En regionalisering av virkemidlene på scenekunstheltet, herunder regionteatre og regionale tiltak innenfor dans og opera.
- Overføring av et helhetlig ansvar for de regionale sentra for musikk.
- Kulturrådets tilskuddsordninger kan vurderes. Da gjelder det i første omgang de områdene hvor Kulturrådet har en direktoratsfunksjon og ikke fondsmidler, som musikk, historiske spel og kultur næringer.
- En regionalisering av IMDI-midlene. Dette forutsetter da at kriteriene skal utvikles regionalt og ikke nasjonalt, slik at regionene har en utviklerrolle.
- Etter forsøkslovens bestemmelser kan man søke om overføringer av nye oppgaver til den nye fylkeskommunen. Dette kan gjøres på kulturområdet ved å se på Kulturrådets portefølje og tildelinger til regionale formål fra Kulturdepartementet.

6.5.5 Oppsummering

En En sammenslåing vil innenfor kunstformidlingsfeltet være en utfordring. De to fylkene har i dag ulike organisering der arbeidet i Oppland er lagt til forvaltningen, mens i Hedmark er oppgaven lagt til eksterne stiftelser. Det vil her være en utfordring å forene de to ulike måtene å løse oppgavene på. Dersom en lykkes, vil det imidlertid være grunn til å tro at en får større og mer slagkraftige satsinger.

På de andre områdene av kulturfeltet vil en sammenslåing trolig i liten grad påvirke hvordan oppgavene løses.

Med en samling av de to fylkeskommunene vil kulturfeltet omfatte langt flere stillinger enn i dag. En samling gir mulighet til å styrke og utvikle komplementær kompetanse i begge fylker og rom for økt spesialisering. Økt kompetanse må anses som en styrke for å yte bedre tjenester og for å kunne ta rollen som en aktiv samfunnsutvikler i regionen. Større geografiske regioner og faglige avstander kan derfor skape utfordringer i tillitsforholdet mellom det regionale leddet og de mange aktører innenfor kulturfeltet.

Når det gjelder overføring av oppgaver fra statlig til regionalt nivå vil disse være viktig dersom en sammenslåing skal gi noen større gevinster på kulturfeltet. Overføring av oppgaver og ressurser vil kunne gi regionen flere virkemidler i arbeidet med å utforme en helhetlig kulturpolitikk, som ivaretar de mange ulikhetene i en slik region.

Økt kompetanse, spesialisering og flere oppgaver er imidlertid ingen garanti for mer funksjonalitet, kvalitet og effektivitet. Å nyttiggjøre seg disse fortrinnene avhenger at en lykkes i å løse de mange utfordringer som knytter seg til organisasjonsendringer.

6.6 Kulturarv

Kulturarv og historier knyttet til steder er en viktig del av et menneskes identitet. Det er gjennom mange tiår jobbet med å skape en identitet knyttet til fylket, en fellesskapsfølelse, for de som bor i henholdsvis Hedmark og Oppland. En ny region vil kreve et arbeid med å skape en innlandsidentitet. De to fylkene er på mange felt like når det kommer til kulturhistorie, natur, landskap og ikke minst dagens utviklingstrekk. Felles kulturarv vil kunne være et viktig bindeledd i prosessen.

6.6.1 Beskrivelse av dagens oppgaver og hvordan disse løses

Beskrivelse av fagområdet

Fylkeskommunene har en rolle som både regional kulturminnemyndighet og utviklingsaktør. Arbeidsoppgavene omfatter forvaltning etter Kulturminneloven og plan- og bygningsloven, veiledning, formidling, tilskuddsforvaltning og ikke minst ulike utviklingsoppgaver og prosjekter. Satsinger på kommunedelplaner for kulturarven i alle kommuner, klimautfordringer, kulturarvsbasert næringsutvikling og kulturhistoriske landskap står på dagsorden i begge

fylker. Kulturminneforvaltningen arbeider tett mot både plan-, næring- og kulturavdelingene internt.

Museene er ulikt organisert i de to fylkene. I begge fylkene er det gjennomført en konsolidering av museene. Oppland har fire konsoliderte regionmuseer, hvor ansvaret internt er lagt til Kulturarv. Disse fire har egne bygningsvernråd-givere finansiert av fylkeskommunen. I tillegg kommer Kistefosmuseet og Norsk kjøretøyhistorisk museum. I Hedmark er det én stor konsolidert enhet, Anno Museum A/S (der fylkeskommunen er den største aksjonæren) samt Norsk Skogfinsk museum. Ansvaret for museene som institusjoner er lagt til Kultur, bibliotek og kompetanse.

Pilegrimsleden binder de to fylkene sammen. Ansvaret for oppfølging av Pilegrimsleden er i Oppland lagt til Kulturarv, mens det i Hedmark er lagt inn under Kultur, bibliotek og kompetanse. Oppland har fra 2017 overført ansvaret til Plan- og miljø, knyttet til friluftsliv. Det er Nasjonalt pilegrimssenter i Trondheim som har ansvar for leden. Kommunene skal utføre skjøtsel av leden.

I Oppland er kulturarv ett av flere politiske satsingsområder, noe som også gjenspeiles i ressurser og resultater. Arbeidet framover er forankret i kulturarvstrategi for Oppland for 2015-2022. Arbeidet med en fagmelding for kulturminner er igangsatt. Den skal danne grunnlag for bedre prioritering av ressurser og vern. Politikkområdet i Hedmark er forankret i vedtatt Fylkesdelplan for vern og bruk av kulturminner som skal rulleres i 2017/18. Det er også vedtatt en regional plan for Røros bergstad og cirkumferensen, som er et viktig dokument for forvaltningen av verdensarven i Østerdalskommunene og i Engerdal.

Beskrivelse av gjeldende struktur og organisering av arbeidet

De to fylkeskommunene er nokså like med hensyn til kompetanse. I Oppland er det totalt 16 stillinger som arbeider med kulturminner/kulturarv, mens i Hedmark er det 11. Disse er organisert slik:

	Oppland	Hedmark
Struktur	Kulturarvenhet, ledet av fylkeskonservator som er direkte underlagt rådmannen	Kulturminneavdelingen er del av enheten Samferdsel, kulturminner og plan. Kulturvernleder underlagt fylkessjef
Stillinger	Fagenhetsleder/fylkeskonservator Team for verdiskaping (4 stillinger) Team for forvaltning av kulturminner fra nyere tid (yngre enn 1537) (4 stillinger) Team for forvaltning av automatisk fredete kulturminner (eldre enn 1537) (7 arkeologer, hvorav én feltarkeolog)	Kulturvernleder/avdelingsleder 3 antikvarer 7 arkeologer hvorav 3 feltarkeologer og 4 saksbehandlere

De fire bygningsvernråd-giverne ved regionmuseene i Oppland er en viktig ressurs for Kulturarvenheten, eiere av kulturminner og kommunene. Budsjettert bevilgning til de regionale museene er i 2016 på totalt kr 12,8 millioner kroner. Hedmark har ingen tilsvarende stillinger, men yter totalt 17,6 millioner kroner til museene.

6.6.2 Beskrivelse av samarbeid og partnerskap

Kulturminnevern fordrer et tett samarbeid og dialog med tiltakshavere og eiere av kulturminnene. Kommunene, regional stat (fylkesmannen, vegvesenet, Jernbaneverket, Rom Eiendom, biskopen, NVE), Riksantikvaren, de kulturhistoriske museene og Statens Naturoppsyn (SNO) er viktige samarbeidspartnere. Lokale lag- og foreninger (gjerne historielagene), er ofte både initiativtakere til og samarbeidspart ved skjøtsel og tilrettelegging av kulturminner. Planforum er en viktig arena for dialogen i plan-saker mellom kommunene og regionale myndigheter.

Det er tett samarbeid mellom de to fylkene knyttet til Pilegrimsleden og med de regionale pilegrimssentrene, private aktører og Nasjonalt pilegrimssenter. Arbeidet ligger i skjæringspunktet mellom reiseliv, næringsutvikling, kulturvern, folkehelse, friluftsliv og kultur.

Fellestjenesten Innlandsgis.no må fremheves som et meget sentralt og viktig verktøy for kulturminnevernet (og mange andre) i begge fylkene, som har bidratt til å få bedre oversikt over kulturminnebestanden og saker etter plan- og bygningsloven.

I Oppland er det inngått samarbeidsavtaler innenfor brearkeologi, Laserskanning, SNO, Håndverkerutdanning og med Sametinget. Hedmark har blant annet avtaler med Sametinget, SNO, Kartverket, Värmland, Arcus og diverse aktører i forbindelse med satsingen på Atlungstad brenneri A/S der fylkeskommunen er medeier og går inn med betydelige årlige driftsmidler.

6.6.3 Vurderinger knyttet til merverdien ved etablering av en ny region i innlandet

Vurderinger knyttet til funksjonalitet

Kulturminnevernet ble i 1990 delegert fra staten til fylkeskommunen blant annet for å komme nærmere brukerne. De fleste kommuner har ikke selv kompetanse innenfor kulturminnefeltet og etterlyser en enda tettere oppfølging og samarbeid enn det de har i dag. Det samme gjelder både eiere og tiltakshavere. Ofte er det behov for befaringer og registreringer i felt. Større avstander vil øke reisetiden (med mindre fagmiljøet splittes geografisk med lokale kontorer). Det vil igjen føre til redusert effektivitet og dyrere tjenester for mange av våre brukere, samt øke belastningen for medarbeiderne. Dagens fylkesgrenser for de to fylkene er funksjonelt for forvaltningen av kulturarven i våre to fylker.

Vurderinger knyttet til kvalitet

Begge fylkene har i dag et kompakt fagmiljø med høy kompetanse, som forvalter de lovpålagte oppgavene på en god måte samtidig som verdiskapingsprosjekter og utviklingsoppgaver ivaretas i større eller mindre grad. Spesielt i Hedmark er det liten bemanning når det gjelder nyere tids kulturminner, noe som begrenser mulighetene.

Et større fagmiljø vil kunne gi rom for mere spisskompetanse, spesialisering og øke attraktiviteten for nye søkere. Gitt at regionen får flere oppgaver, vil det også kunne stille nye krav til kompetanse. Større fagmiljøer vil imidlertid øke faren for at kontakten på tvers av fagmiljøene reduseres. Pilegrimsleden vil være et felt der det klart er både fordel og ved å se et større geografisk område under ett og ved å arbeide på tvers av ulike fagområder.

Et større fagmiljø kan gi økt rom for å arbeide med ikke-lovpålagte oppgaver som formidling, verdiskapingsprosjekter, den Kulturelle skolesekken, forvaltningsstyrt forskning, samarbeid med næringsliv osv. Dette vil kunne øke innlandets attraksjonsverdi og gi grunnlag for kulturarvsbasert nærings- og stedsutvikling.

Når det gjelder museene vil en sammenslåing av Hedmark og Oppland kunne gi en styrking av fagmiljøet og en nyttiggjørelse av spesialkompetanse som kan gi bedre kvalitet på tjenestene. Samtidig vil det gi enda mer komplekse og sammensatte virksomheter i et museumslandskap som allerede er preget av sterk sentralisering de siste 10-15 årene. Store geografiske avstander vil være en utfordring for samarbeidet. Ulik museumsstruktur og museumsfinansiering kan skape utfordringer i en sammenslåingsprosess.

Vurderinger knyttet til produktivitet/effektivitet

Større fagmiljøer vil sette høyere krav til informasjonsflyt og rutiner for samordning.

Et styrket fagmiljø vil gi flere medarbeidere å fordele oppgavene på, noe som kan øke både produktiviteten, effektiviteten og gjøre det mindre sårbart ved fravær. Økt reisetid vil, som nevnt, kunne redusere effektiviteten noe. Ved en større region vil trolig både dagens oppgaver følge med og nye oppgaver komme til. Det er derfor ikke gitt at det frigis ressurser til andre, ikke-lovpålagte oppgaver.

Hvis man i en større region splitter fagmiljøene i flere geografiske enheter, vil man oppnå bedre nærhet til bruker, men i mindre grad oppnå noen av fordelene ved en eventuell større region som store kompetansemiljøer

I en større museumsregion vil de regionale museene trolig kunne ta et større ansvar og kanskje løse noen av oppgavene. Den etablerte bygningsvernrådgivertjenesten ved museene i Oppland fungerer bra og det bør vurderes om disse skal innføres for hele regionen. Videre er det viktig å sikre tilgang på gode håndverkere gjennom satsting på utdanning og lærlingeplasser.

Det er viktig å videreutvikle de geografiske informasjonssystemene (innlandsgis.no, LIDAR,) og ta i bruk ny egnet teknologi, dersom man ønsker en mer effektiv forvaltning

og bedre kvalitet på tjenestene. En større region vil kunne danne grunnlag for å bygge opp et robust GIS-miljø som støttefunksjon for andre fagmiljøer i regionen, blant annet kulturarv.

6.6.4 Vurdering knyttet til nye oppgaver for større regioner

I Meld.St.22 legges det vekt på kulturarv som et viktig ledd i regional utvikling. Meldingen er tydelig på at flere oppgaver må overføres fra stat til region innen kulturminnefeltet, blant annet ansvaret for statens fredete bygninger, fartøyvern og dispensasjonsmyndighet knyttet til fornminnene.

En samling av oppgaver innen kulturminnevernet på ett nivå vil forenkle samarbeidet med eiere, kommuner og andre tiltakshavere. Flere beslutninger vil bli lagt til et politisk styrt organ, noe som både kan være til fordel og ulempe for forvaltningen og vernet av kulturminnene. Det er vesentlig at kulturarven blir et aktivt politikkområde for å lykkes i utviklingsaktørrollen.

Fylkeskommunene har de siste årene fått mange nye oppgaver delegert fra staten uten at det har fulgt ressurser med dette. Det gjelder blant annet dispensasjonsmyndighet innen arkeologi og nyere tid og forvaltning av kirkers omgivelser. Skal nye oppgaver delegeres, er det en forutsetning at ressursene følger med.

Knyttet til det grønne skiftet og bærekraftig utvikling er det på kulturarvfeltet fire mulighetsfelt som peker seg ut; bærekraftig reiseliv, bygningsvern, kompetansebygging for håndverkere og lokal foredling av stedeegne ressurser. I et ressursperspektiv er videre bruk eller ny bruk av stående bygninger viktig for den samlede miljøbelastningen. Det grønne skiftet forutsetter gjenbruk i stor skala, og at istandsetting blir fremmet fremfor rivning og bygging av nytt. Effekten av klimaendringer vil føre til at bygninger utsettes for større belastninger. For verneverdige bygninger blir det viktig å ha et godt vedlikeholdsnivå for å stå imot økte klimabelastninger.

Større fokus på lokal videreføring av stedeegne råvarer som tømmer og stein vil gi økt verdiskaping i regionen og redusert miljøbelastning knyttet til transport. Ved å støtte opp under et godt bygningsvern har regionen mulighet til å styrke bevaringen og levetida på bygninger, sikre kompetansen på restaurering i både Oppland og Hedmark og bidra til vekst i nisjenæringer knyttet til disse.

6.6.5 Oppsummering

En sammenslåing vil trolig i liten grad påvirke måten de lovpålagte oppgavene løses på innenfor kulturminnefeltet. Ved overføring av nye oppgaver legges det til grunn at det regionale folkevalgte nivået skal ha et politisk handlingsrom i oppgaveløsningen, og at oppgavene bør ha betydning for samfunnsutviklerrollen. Dette vil styrke lokaldemokratietts rolle i spørsmål som gjelder vern og bruk av kulturarven. Kulturminnefeltet kan aktualiseres ved at

kulturminnenes potensiale som ressurs for lokalsamfunnsutvikling, næringsutvikling og verdiskaping i regionene styrkes.

Trolig vil flere oppgaver innen kulturminnevernet legges til et regionalt nivå uavhengig av om fylkene består eller om de blir del av en større region. Fagmiljøene i fylkene vil kunne overta de fleste av oppgavene og virkemidlene innenfor kulturminnevernet ved overføring uten en endring i regionstørrelse. Det forutsetter uansett økte ressurser.

Det grønne skiftet og klimaendringer vil være et viktig fokusområde i tiden framover. Ved en eventuell sammen slåing kan man oppnå større oppmerksomhet og en felles satsing i innlandet.

En sammenslåing av de to fagmiljøene kan gi fordeler ved bredere kompetanse, større kapasitet, mindre sårbarhet ved fravær og kan gi frigjøre ressurser til å jobbe mere med verdiskaping. Samtidig vil økt størrelse kunne kreve en fysisk oppdeling av det som i dag er samlede fagmiljøer, noe som kan svekke helhetstilnærmingen, informasjonsflyten og samhandlingen på tvers. Større geografiske og faglige avstander kan skape utfordringer i tillitsforholdet til eiere og til kommunen, og være fordyrende for tiltakshavere og regionen. Det er fortsatt mange små kommuner. Med dagens kommunestruktur vil det være om lag 48 kommuner å samarbeide med.

En større museumsregion vil kunne styrke fagmiljøet gjennom større faglig bredde og fellestjenester, men store geografisk avstander setter også en del begrensinger for samarbeidet. Det vil bli behov for å vurdere både museumsstruktur og oppgaver på nytt.

6.7 Fylkesbibliotek

6.7.1 Beskrivelse av dagens oppgaver og hvordan disse løses

Beskrivelse av fagområdet

Fylkesbibliotekenes virksomhet er forankret i Lov om folkebibliotek § 6: «Fylkeskommunen skal ivareta regionale bibliotekoppgaver og regional bibliotekutvikling, herunder gi råd til lokale myndigheter, yte bibliotekfaglig veiledning og assistanse, og arrangere møter og kurs om bibliotekspørsmål.» Fylkesbiblioteket driver regional bibliotekutvikling gjennom å samarbeide med folkebibliotek og skolebibliotek i videregående skoler i fylket.

Oppland

Oppland fylkesbibliotek har fire hovedsatsningsområder; bibliotekutvikling for bedre tjenester til innbyggerne, aktiv litteraturformidling, internasjonalt arbeid som gir erfaringsgrunnlag for integrering og flerkulturell forståelse, og kompetanseheving og kunnskapsformidling. Oppland fylkesbibliotek er del av nylig vedtatt «Kulturstrategi for Oppland 2016-2020» der et av satsingsområdene er å videreutvikle litteraturfylket Oppland.

Fylkesbiblioteket skal være nytenkende og ta i bruk ny forskning innen bibliotekfeltet. Digitale tjenester utvikles og implementeres i et fylke med store avstander mellom høye fjell og dype daler. Det er i fylkets interesse at alle har tilgang til de samme ressursene uavhengig hvor folk bor og hvor god infrastrukturen er.

Det eksisterer ingen faste tilskuddsordninger. Nasjonalbiblioteket og andre aktører som Fritt Ord, lyser hvert år ut utviklingsmidler. Prosjekt- og utviklingsarbeidet blir derfor avhengig av årlige søknader, og langsiktig planlegging kan være en utfordring.

Oppland fylkesbibliotek administrerer de digitale tjenestene eBokBib (e-bøker), Naxos Music Library, Filmbib og PressReader som alle er gratis tilgjengelig for innbyggerne i alle folkebibliotek og skolebibliotek i de videregående skoler i fylket. Fylkesbiblioteket administrerer også, og gir økonomisk støtte til, transportordning av medier mellom bibliotek. Denne tjenesten bidrar til å gi innbyggerne tilgang til den totale mediesamlingen i fylket og gir bedre og mer effektiv service.

Hedmark

Fylkesbiblioteket samarbeider med bibliotekene om utviklingsrettet arbeid. Revidert biblioteklov og Nasjonal bibliotekstrategi 2015-2018 har som målsetting å styrke folkebibliotekene som arena for aktiviteter, samtale og debatt. Rollen krever ny og bedret kompetanse. Fylkesbiblioteket i Hedmark ivaretar regional bibliotekutvikling ved å jobbe aktivt for at bibliotekene i Hedmark skal søke NB om midler til arenautvikling i den fireårige strategiperioden. Egen tilskuddsordning Bibliotekmidler er endret, for ytterligere å styrke utviklingsarbeidet. Fylkesbiblioteket er et kompetansesenter og en aktiv veileder i dette arbeidet.

Strategier for fylkesbiblioteket:

- Følge opp Nasjonal bibliotekstrategi i regional bibliotekutvikling
- Programfeste gode kurs, konferanse og studier for bibliotekansatte
- Bedre den fysiske og digitale flyten av bøker og andre medier til lånerne
- God veiledning og styring i søkeprosesser og prosjektutvikling og bidra til at flere bibliotek søker midler fra NB og fra spillemiddelordningen²

Fylkesbiblioteket holder ulike kurs og seminarer, samt at det er utviklet spesialtilpassete studier for spesifikke målgrupper, som bibliotekansatte i videregående skole. Fylkesbiblioteket er ansvarlig for rammeavtale på transportordning og bidrar økonomisk i ordningen, sammen med Høgskolen i Hedmark og folkebibliotekene. Fylkesbiblioteket er ansvarlig for avtaler og innkjøp av e-bøker i bibliotekene i Hedmark. Rollen som aktiv utvikler utføres gjennom prosjekter støttet eksternt, eller ved at fylkes-

biblioteket organiserer og utvikler aktiviteter, tilbud og tjenester i bibliotekene. I dette arbeidet er en viktig oppgave å oppsøke bibliotekene i kommunene og å være tilgjengelige som rådgivere og veiledere. Fylkesbiblioteket har en tilskuddsordning for bibliotekansatte, hvor de kan søke om midler til kompetanseheving.

6.7.2 Beskrivelse av gjeldende struktur og organisering av arbeidet

Kjerneområder for begge fylkesbibliotek er rådgivning, prosjektledelse, utviklingsarbeid og kompetanseheving for bibliotekansatte i fylket.

	Oppland	Hedmark
Struktur	Egen fagenhet direkte underlagt fylkesrådmannen. Samlokalisert med Gjøvik bibliotek og litteraturhus.	En del av fagenhet kultur, bibliotek og kompetanse.
Stillinger	Totalt 9,5 årsverk Av disse er tre medarbeidere på Bokbussen, 5 er rådgivere, en sekretær og en leder.	Totalt 4 årsverk Av disse er to rådgivere, en merkantilt ansatt og en fylkesbiblioteksjef.

6.7.3 Beskrivelse av samarbeid og partnerskap

Fylkesbibliotekene i Oppland og Hedmark har et tett og godt samarbeid. Det arrangeres felles kurs, konferanser og seminarer for alle bibliotekansatte i begge fylkene, og vi samarbeider om ulike prosjekter og internasjonalt arbeid. Den faglige kontakten skjer jevnlig og kompetanse og kunnskap utveksles både i felles arbeid og når fylkesbibliotekene trenger hverandres bistand i eget arbeid.

Fylkesbibliotekene samarbeider med alle kommuner i Oppland og Hedmark, skolebibliotek i videregående skole, Nasjonalbiblioteket, andre fagenheter i fylkeskommunen og alle fylkeskommuner, gjennom fylkesbiblioteksjefskollegiet. Fylkesbibliotekene har også samarbeid med flere andre fylkesbibliotek i felles utviklingsprosjekt, støttet av Nasjonalbiblioteket. Oppland fylkesbibliotek har et godt samarbeid med Slektshistorielag, Norsk litteraturfestival, Teater Innlandet og andre aktuelle samarbeidspartnere på enkeltstående prosjekter. I Hedmark samarbeider fylkesbiblioteket om ulike prosjekter og aktiviteter med ulike kunst- og kulturinstitusjoner som for eksempel Kunstbanken, Turnéorganisasjonen, Teater Innlandet og Prøysenhuset.

6.7.4 Vurderinger knyttet til merverdien ved etablering av en ny region i innlandet

Et samlet fylkesbibliotek for innlandet vil bedre ressursutnyttelsen når det gjelder noen av oppgavene. Det vil

være flere som jobber målrettet mot våre samarbeidspartnere og færre som jobber administrativt (intern rapportering, sekretærer). Dette igjen vil gjøre oss til en mer effektiv samarbeidspart ved for eksempel forhandlinger av kontrakter og partnerskap.

Fylkesbibliotekene er aktive kompetansesentre i sine fylker og i en sammenslåing vil fagmiljøet og muligheter for kunnskapsdeling og ytterligere intern kompetanseutvikling styrkes. Muligheten for å initiere fellesprosjekter som når bredere, vil også øke. Som arbeidsplass vil fylkesbiblioteket i innlandet framstå som en mer attraktiv arbeidsplass, hvor rekruttering vil bli enklere.

Organiseringen er i dag ulik i de to fylkene. Oppland drifter bokbuss og fjernlån, noe Hedmark ikke gjør. Dette kan imidlertid også være en mulighet til å utvide mobile bibliotek tjenester/bokbuss i innlandet. Begge fylkesbibliotekene har i dag gode nettverk i sine eksisterende fylker og vi ser at det kan bli en utfordring å skape eierskap til «nye» kommuner og regioner. Lokalisering av arbeidsstokk, avstand fra fylkesbibliotekets lokaler og ut i ny region vil også kunne bli en utfordring. Eierskap og finansiering kan bli vanskelig i en sammenslått region i innlandet. Oppland har i dag tilbud på for eksempel de digitale tjenestene PressReader og Naxos Music Library, det har ikke Hedmark.

6.7.5 Oppsummering

Fylkesbibliotekene har allerede et samarbeid på visse områder og ser betydning og gevinst i dette samarbeidet. Fylkesbibliotekene ønsker allerede nå å formalisere deler av samarbeidet, først og fremst på bibliotekutvikling og kompetanseheving. Formaliseringen av dette medfører ingen økonomiske forpliktelser.

Vi ser at på noen områder kan det som kan være til ulempe for Oppland, sees på som muligheter for Hedmark. Ulike tilbud som bokbuss og digitale tjenester som PressReader og Naxos Music Library sees på som viktige tilbud både i Oppland og Hedmark og en utvidelse for hele innlandet vil gi et likeverdig tilbud til innbyggerne i hele innlandet. Samlet kan fylkesbibliotekene bli en sterkere forhandler. Oppsummert ser fylkesbibliotekene i Oppland og Hedmark på en sammenslåing som positivt.

6.8 Internasjonalt arbeid

6.8.1 Beskrivelse av dagens oppgaver og hvordan disse løses

Beskrivelse av fagområdet

De fleste av landets fylkeskommuner ser internasjonalt samarbeid som en naturlig og integrert del av sitt oppdrag som samfunnsutvikler. Internasjonalt samarbeid gir innspill til løsninger på regionale utfordringer, kunnskap om politikkutvikling på europeisk nivå som får betydning for regionen, samt bringer kompetanse, innovasjonsevne og ressurser til regionen.

Kun gjennom en internasjonal orientering kan Opplands- og Hedmarksamfunnet møte fremtidens utfordringer innen områder som kompetanse, omstilling og klima- og energi. Regionalt næringsliv er i større grad enn tidligere avhengig av å være knyttet til internasjonale markeder for å skape vekst. Regionale forsknings- og utviklingsmiljøer må samarbeide med internasjonale partnere for å styrke fagmiljøene og hevde seg i kamp om forskningsmidler. Kommuner, forvaltning og lokalt næringsliv berøres i stor grad av EU-regelverk gjennom EØS-avtalen. Internasjonalisering er en viktig del av hele skoleløpet. Omstillingsevne og skaperkraft oppstår i møte mellom regionens aktører og internasjonale partnere.

Derfor er det å være pådriver, tilrettelegger og partner for fylkenes aktører og organisasjoner i deres utviklings- og internasjonaliseringsarbeid en viktig rolle for både Oppland fylkeskommune og Hedmark fylkeskommune.

Arbeidet er inkludert i samfunnsutviklerrollen, og innebærer bl.a.:

- Se regionens strategiske utvikling i lys av europeiske og internasjonale utviklingstrekk og legge til rette for en internasjonalt orientert region.
- Utvikle mål, programmer og virkemidler som skaper utvikling på tvers av regionens lange grense mot Sverige gjennom programdeltakelse i Interreg Sverige-Norge programmet
- Utnytte muligheter som finnes gjennom Nordisk Ministerråd
- Utnytte muligheter som finnes gjennom ulike EU- og EØS-program
- Drive arenabygging og kopling av regionale aktører og satsninger mot internasjonale samarbeidspartnere og europeiske programmer
- Delta i europeiske interesseorganisasjoner og nettverk på politisk nivå for å påvirke europeiske rammebetingelser av betydning for utviklingen i egen region. Fylkene kan være fullverdige medlemmer i slike organisasjoner, mens Norge som stat er begrenset til de formelle strukturene som gis av EØS-avtalen.

For Hedmark fylkeskommune er arbeidet forankret i «mål- og handlingsdokument for Hedmark fylkeskommunes internasjonale arbeid 2015-2020», vedtatt av Hedmark fylkesting i 2015. For Oppland arbeides det med ny internasjonal strategi som er planlagt vedtatt i februar 2017.

Beskrivelse av gjeldende struktur og organisering av arbeidet

	Hedmark	Oppland
Struktur	Enhet for internasjonalt samarbeid, ledet av fylkessjef for internasjonalt samarbeid. Fylkessjef er del av direktørens strategiske ledergruppe.	Internasjonalt samarbeid lagt under regionalenheten, i Team næring og samfunn.
Stillinger (I sentral-administrasjonen)	Fylkessjef Sekretariat Interreg Sverige-Norge programmet (Programkoordinator/forvalter, sekretariat, controller – 2,5 stillinger) 3 seniorrådgivere (3 stillinger) 1 konsulent (0,5 stillinger)	Internasjonale rådgivere (1,8 stillinger)

Den internasjonale utviklingsaktiviteten i Hedmark fylkeskommune finansieres gjennom egne midler, og midler over statsbudsjettet kap 550 post 60/61 (statlige Interreg midler) Interreg Sverige-Norge programmet. Driftsbudsjettet bidrar til generering av finansiering av utviklingsaktiviteter fra ulike ordninger, for eksempel midler fra Nordisk Ministerråd, ulike EU-programmer - Interreg Østersjø/Nordsjø, Interreg IVC/Europa, Erasmus+, EØS-ordningene.

Det internasjonale arbeidet i Oppland fylkeskommune finansieres av egne midler og ulike EU-programmer (for eksempel Erasmus+, EØS-ordningene).

6.8.2 Beskrivelse av samarbeid og partnerskap

Rollen som pådriver og tilrettelegger av internasjonalt samarbeid og internasjonale utviklingsmuligheter skjer for Hedmark fylkeskommunes del i samspill med fylkenes kommuner, regionråd, klynger, FoU-aktører, kulturaktører, regional stat og innen egen organisasjon, samt med nasjonale og internasjonale aktører.

Formaliserte partnerskap med andre fylker/andre regioner der kun Hedmark fylkeskommune deltar:

Formalisert partnerskap	Beskrivelse
Interreg Sverige-Norge programmet	Formalisert partnerskap mellom Hedmark Fylkeskommune, Akershus fylkeskommune, Østfold fylkeskommune, Region Värmland og Region Dalarna, norske stat, svenske stat og EU. Styringskomiteen i programmet Indre Skandinavia består av politiske representanter for hver av fylkene / len. På norsk side er Hedmark fylkeskommune forvalter av de statlige interregmidlene på oppdrag fra KMD. Totalt kr 77,0 mill over en 7 års periode.
Grensekomiteen Hedmark-Dalarna	Formalisert samarbeid mellom Hedmark fylkeskommune, Fylkesmannen i Hedmark, Region Dalarna, Länsstyrelsen Dalarna og Regionrådet for Sør-Østerdal. Grensekomiteen er et felles samarbeidsorgan for regionale myndigheter/utviklingsaktører og kommuner i Hedmark og Dalarna. Organisasjonen gjennomfører et nært samarbeid på prioriterte områder for å fremme regional utvikling og balansert vekst i regionen. Nordisk ministerråd er samarbeidspartner og medfinansør.
Samarbeidsavtalen Hedmark fylkeskommune – Region Värmland	Formalisert samarbeid mellom Hedmark fylkeskommune og Region Värmland med fokus på oppgaver knyttet til grenseoverskridende samarbeid, transport, næringsutvikling, utdanning, kultur etc. Politisk- og administrativ møtearena som møtes jevnlig.
Formaliserte prosjektpartnerskapsavtaler med svenske (Interreg Sverige-Norge programmet) og europeiske prosjektpartnere (andre programmer) i EU-finansierte prosjekter	Hedmark fylkeskommune er partner i flere EU-finansierte prosjekter. Partnerskapsavtale mellom prosjektpartnerne og prosjektets kontrakt med EU formaliserer samarbeidet. Prosjektene har som regel en varighet på 3-4 år og mottar del finansiering fra EU, norske stat eller EØS-ordningene.
AEBR – Association of European Border Regions	AEBR er et europeisk nettverksorganisasjon for grenseregioner i Europa. AEBR jobber med politikkpåvirkning overfor Europaparlamentet, EU-kommisjonen, EUs Regionkomiteen mfl i utforming av EUs politikk for Europeisk territorielt samarbeid
Partnerskap med regioner	Hedmark fylkeskommune har en samarbeidsavtale med Oshikoto-regionen i Namibia. Denne gjennomføres i tett samarbeid med Høgskolen i Hedmark, Namibia foreningen og Elverum kommune.

Hedmark fylkeskommune samarbeider i tillegg med Grensekomiteen Arvika-Kongsvinger.

Oppland fylkeskommune er innrettet med partnerskapsmodell med kommunene. Kommunene er delt inn i seks regioner. De internasjonale rådgiverne er jevnlig tilstede i regionrådsmøter, og i kommunene ved behov. På statlig nivå er KMD og UD samarbeidspartnere. Det er også jevnlig kontakt med Norsk Kulturråd, Senter for Internasjonalisering i Utdanningen (SiU), Forskningsrådet og Innovasjon Norge. Det er ingen faste strukturer når det gjelder private og ideelle organisasjoner.

Felles satsinger, arenaer og organisasjoner der både Hedmark og Oppland fylkeskommune er samarbeidspartner, medlem eller deltaker:

bygger på prinsippet om en funksjonell grenseregion og grenseregional merverdi, med et totalbudsjett på 1,2 milliarder kroner over 7 års perioden, og er for Hedmark fylkeskommune et viktig virkemiddel for å fremme vekst og grenseregional utvikling basert på denne orienteringen.

Hvorvidt en større grenseregion i innlandet får en styrket status og attraktivitet som partner i det grenseregionale partnerskapet, eller i sin helhet blir å anse som en del av en geografi av funksjonelle grenseregioner er usikkert. Dette begrunnes i at programmet utvikles i partnerskap med flere fylker og regioner langs grensen.

Organisasjon / nettverk / arena	Beskrivelse
Internasjonalt servicekontor for lærlinger	Internasjonalt Servicekontor gir lærlinger fra Hedmark og Oppland muligheten til å ta tre måneder av læretida i et land i Europa. Om lag 60 lærlinger fra Hedmark og Oppland sendes ut årlig. I tillegg til utenlandsopphold for lærlinger, tilbyr kontoret instruktører/veiledere muligheten til å reise ut og besøke sin lærling. Målet er å stimulere til økt internasjonalt samarbeid for lærlinger og lærebedrifter i regionen. Internasjonalt servicekontor for lærlinger er et samarbeid mellom fylkeskommunene i Hedmark og Oppland. Tilbudet er finansiert gjennom EU-programmet Erasmus+
EU-nettverk Innlandet H2020	EU-nettverk Innlandet skal stimulere regionens næringsliv, kompetansemiljø og offentlig sektor til å søke deltakelse i EUS forsknings- og innovasjonsprogram Horizont2020. Samarbeidspartnere i EU-nettverk Innlandet er Høgskolen i Hedmark, Høgskolen i Lillehammer, NTNU i Gjøvik, Lillehammer og Gudbrandsdal Kunnskapspark, Hedmark Kunnskapspark/Arena Heidner, NINA, Oppland Fylkeskommune, Hedmark Fylkeskommune, Tretorget AS. Prosjektansvaret ligger hos Østlandsforskning. Nettverket vil invitere til bred deltakelse fra forskjellige andre aktører i regionen. Nettverket finansieres av aktørene selv og Norges Forskningsråd.
Osloregionens Europakontor	Fylkeskommunene i Hedmark og Oppland er sammen med de øvrige fylkene på Østlandet og flere kommuner medeier i Osloregionens Europakontor (ORE). ORE er et tverrfagligservice- og kompetansesenter lokalisert i Brussel /Oslo og skal sikre økt deltakelse for sine medlemmer i europeiske regionalt samarbeid, samt fremme Oslo-regionen og Østlandets interesser i Brussel.
Østlandssamarbeidets Internasjonale politiske utvalg	Et av Østlandssamarbeidets prioriteringsområder er internasjonalt samarbeid. Fylkeskommunene i Oppland og Hedmark er representert i Internasjonalt fagpolitisk utvalg.
Euromontana, Assembly of European Regions (AER), Baltic States Sub Sea Cooperation (BSSSC)	Organisasjonene er europeiske nettverksorganisasjoner der regionale myndigheter er medlemmer. Organisasjonene arbeider med politikkpåvirkning mot EU og fungerer som kompetanse og prosjektutviklingsnettverk. Fylkeskommunene i Hedmark og Oppland er medlem.
Samarbeidsavtale med delstaten Schlesvig-Holstein	Begge fylkeskommunene har gjennom Østlandssamarbeidet en samarbeidsavtale med delstaten Schlesvig-Holstein.
Felles arbeid med bioøkonomistrategi, gjennomføring av felles FoUI-strategi, felles IN Innlandet, RFF Innlandet og VRI-Innlandet	Alle disse er felles rammeverk for utvikling der et internasjonalt perspektiv er fremtredende.

6.8.3 Vurderinger knyttet til merverdien ved etablering av en ny region i innlandet

Vurderinger knyttet til funksjonalitet

For mange aktører i Hedmark er samarbeid østover, mot partnere og miljøer i Värmland og Dalarna, og sørover, mot Akershus helt naturlig og godt utviklet. Det er stor pendlervirksomhet, næringslivssamarbeid og markedsorientering. Interreg Sverige-Norge programmet, som

En fordel med en eventuell regionmodell kontra dagens modell vil for Oppland være muligheten til å bli knyttet til EUs grenseregionale Interreg Sverige-Norge program på en mer formalisert måte enn hva dagens tilknytningsmulighet åpner for.

En fordel generelt kan være at en Innlandsregion med flere kompetansemiljøer er en mer attraktiv samarbeidspartner for europeiske partnere.

Vurderinger knyttet til kvalitet

Investeringer i internasjonalt samarbeid i Hedmark, har skapt arbeidsplasser i fylket som alene har større verdi enn investeringene. 9 utdanninger er etablert, bl.a. flere Master- og Bachelorstudier ved Høgskolen i Hedmark, og det har hatt effekt på kompetansenivået i fylket. Investeringene har også hatt en vesentlig betydning for innovasjonsevnen, økt FoU-aktiviteten samt bidratt til utvikling av klynger og nettverk mellom forskning, offentlig aktører og næringsliv. Innen områder som klima, energi og næringsutvikling, knyttet til grønn økonomi og reiseliv, sees det også vesentlige resultater. Fylkeskommunenes ressursmessige prioritering og kapasitet til internasjonalt samarbeid har vært vesentlig for å skape disse effektene.³

Hedmark fylkeskommune har satset på Interreg programmene (også de europeiske) og Erasmus+. Oppland fylkeskommune har i stor grad innrettet sitt arbeid mot andre programmer enn Interreg, og fått gjennomslag i EØS-ordningene, Aktiv Ungdom og Erasmus+ innen områdene utdanning, kultur/bibliotek og regional utvikling. I Oppland, blant annet i fjellbygda Skåbu, er ringvirkninger for lokalt kultur- og næringsliv tydelige etter at internasjonalisering er tatt i bruk som virkemiddel i skoleutvikling.

Med bakgrunn i denne ulike innrettingen vil fordeler med en eventuell regionmodell kontra dagens modell være at kompetanse og ulike arbeidsformer som er etablert vil komplettere hverandre og gi synergier i en forstørret region. Et styrket fokus på samfunnsutviklerrollen generelt vil løfte internasjonalisering som et viktig virkemiddel for utvikling av Innlandsregionen, og opprettholde det komplette fagmiljøet, ressursbruk og ledelsesforankring som er nødvendig for å fremme internasjonalisering og den utviklingskraft ressurs-, innovasjons-, og kompetansesig som ligger i deltakelse i EU-programmer.

Vurderinger knyttet til produktivitet/effektivitet

Europeisk program og prosjektsamarbeid er effektiv ressursbruk for Hedmark fylkeskommune.⁴ De 38,3 mill. kr Hedmark fylkeskommune investerte i programmet i perioden 2007-14, utløste ca. 425 millioner i ekstern finansiering.

I en eventuell regionmodell kan det hentes effektivitetsgevinster knyttet til ressursbruk på oppfølging av europeiske medlemsorganisasjoner. Fylkeskommunene i Oppland og Hedmark har mange eksterne fellesarenaer som i dag følges opp med deltakelse fra begge fylkeskommuner administrativt og politisk.

6.8.4 Vurdering knyttet til nye oppgaver for større regioner

I Meld. St 22 heter det at «**Departementet mener det er**

3 Konklusjonene i dette avsnittet følger av ev evaluering gjennomført av Hedmark revisjon IKS på vegne av Hedmark fylkesting i 2015, med utgangspunkt i Interreg Sverige Norge programmet i perioden 2007-2013.

4 Ifølge evaluering foretatt av Hedmark Revisjon IKS på vegne av Hedmark fylkesting i 2015

viktig at regionalt folkevalgt nivå tar et tydelig ansvar for internasjonalt arbeid, gjennom deltakelse i europeiske nettverksorganisasjoner på politisk og administrativt nivå, og gjennom aktivt engasjement og deltakelse i europeiske programmer og prosjekter».

Begge fylkeskommunene tar i dag dette ansvaret, men som beskrevet over med noe ulik innretting, organisering og ressursbruk, men med felles begrunnelse at internasjonalt samarbeid er viktig for samfunnsutviklerrollen og regional utvikling. Med bedre kapasitet og større regioner vil internasjonalt samarbeid kunne spille en enda mer sentral rolle i regionens oppgaveløsning. En tydeligere rolle for det regionale folkevalgte nivået i internasjonaliseringarbeidet vil føre til mulighet for bedre samordning av virkemidler for internasjonalisering og mobilisering, og god synergiutnyttelse mellom Interreg og andre EU-programmer.

Innlandsregionen har et stort utløst potensial innen internasjonalisering. Næringsliv har tradisjonelt vært lite eksportrettet og FoU-miljøene er i liten grad internasjonalsert sammenlignet med andre norske regioner. En viktig del av det regionale nivåets samfunnsutviklerrolle vil for innlandets del bli å legge til rette for at internasjonaliseringspotensialet synliggjøres og utløses.

6.8.5 Oppsummering

Fylkeskommunens rolle som pådriver, tilrettelegger og partner i fylkenes aktører og organisasjoners utvikling- og internasjonaliseringarbeid er inkludert i samfunnsutviklerrollen, og innebærer bl.a:

- Se regionens strategiske utvikling i lys av europeiske og internasjonale utviklingstrekk og legge til rette for en internasjonalt orientert region.
- Utvikle mål, programmer og virkemidler som skaper utvikling på tvers av regionens grense mot Sverige gjennom program deltakelse i Interreg Sverige-Norge programmet
- Utnytte muligheter som finnes gjennom Nordisk Ministerråd
- Utnytte muligheter som finnes gjennom ulike EU og EØS program
- Drive arenabygging og kopling av regionale aktører og satsninger mot internasjonale partnere og europeiske programmer
- Delta i europeiske interesseorganisasjoner og nettverk på politisk nivå for å påvirke europeiske rammebetingelser av betydning for utviklingen i egen region. Fylkene er fullverdige medlemmer i disse, mens Norge som stat er begrenset til de formelle strukturene som gis av EØS-avtalen.

Innlandsregionen har et stort utløst potensial innen internasjonalisering. Næringsliv har tradisjonelt vært lite

eksportrettet og FoUI-miljøene er i liten grad internasjonalsert sammenlignet med andre norske regioner. Uavhengig av regionmodell er internasjonalserting en sentral faktor i samfunnsutviklingen. Internasjonalserting er en utviklingsdriver innlandet må nytte seg av til fulle.

Utviklingen av Opplands- og Hedmarksamfunnet er i stor grad påvirket av forhold utenfor den nasjonale rammen. EUs politikktutforming, lovgivning og økonomiske virkemidler, internasjonale markedsforhold, flyktninge- og migrasjonsmønstre, klima- og miljø er fire viktige påvirkningsfaktorer. Forståelse for og bevissthet rundt disse forholdene er helt sentralt for å utøve den regionale samfunnsutviklerrollen.

De største mulighetene knyttet til en eventuell regionmodell kontra dagens modell vil være kompletterende kompetanse og arbeidsformer innen internasjonalsertingsarbeidet, samt samordning av internasjonalsertingsvirkemidler. På den europeiske arenaen vil en større region kunne bli oppfattet som en mer attraktiv samarbeidspartner, med flere kompetansemiljøer å spille på. Videre vil Oppland ha mulighet til å bli knyttet til EUs grenseregionale Interreg Sverige-Norge program på en mer formalisert måte enn hva dagens tilknytningsmulighet åpner for.

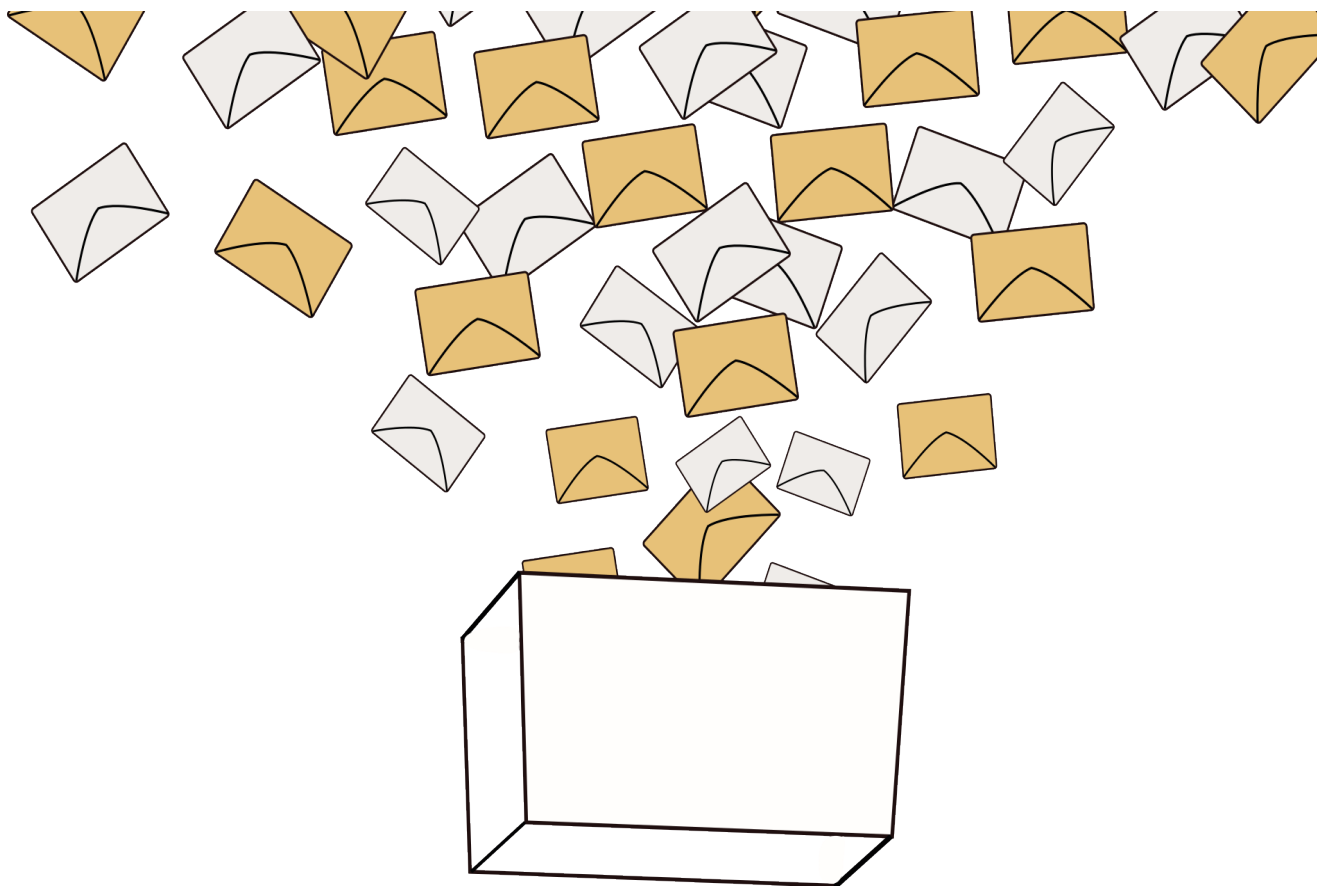
Hvorvidt en større innlandsregion anses i sin helhet som del av en funksjonell grenseregion og vil bidra til reell grenseregional merverdi er imidlertid usikkert. Det vil være viktig å opprettholde posisjonen i Interreg Sverige-Norge programmet fordi orientering østover og sørover er av sentral betydning for vekst og sysselsetting i Hedmark, også i en eventuell Innlandsregion.

7 Ny region – konsekvenser for demokratiet

Bakgrunnen for regionreformen er en intensjon om større og mer funksjonelle enheter, samt å fremme en utvikling hvor samfunnet i større grad påvirkes nedenfra. Regjeringen kaller kommune- og regionreformen for en demokratireform. Hvorvidt vil en ny region innlandet være en styrke for demokratiet?

Ved å slå sammen Hedmark og Oppland til en felles region, må en legge til grunn at antallet medlemmer i regiontinget blir lavere enn dagens fylkesting i Hedmark og Oppland. Kommunelovens § 6.2 sier at fylkeskommuner med over 300 000 innbyggere skal ha et fylkesting med minimum 43 representanter. Men det er neppe aktuelt å ha over 60 representanter i et regionting.

Et større valgdistrikt bestående av færre politikere enn Oppland og Hedmark har per i dag, vil bidra til større konkurranse politikerne og partiene imellom. Dette kan bidra til større interesse for valg til folkevalgt regionalt nivå blant befolkningen, idet større konkurranse kan synliggjøre partiene, og kandidatene i valgkampen. Samtidig vil færre politiske representanter bety en reduksjon av politikere fra de ulike distriktene. En ny Innlandsregion vil bestå av mange distriktskommuner som opplever sterkere konkurranse om å få satt den politiske dagsorden, og innbyggerne vil dermed oppleve at færre av deres lokale saker blir gjenstand for politisk debatt. Avstanden mellom velger og representant kan oppleves som større.

På bakgrunn av ovennevnte kan en ikke konkludere med at det å etablere en større region vil styrke demokratiet. En kan snarere se argumenter for at det vil svekke det lokale/regionale demokratiet.

Den lave valgoppslutningen ved fylkestingsvalg (56 prosent i 2015) viser imidlertid at fylkeskommunen, slik den står i dag, har en utfordring når det gjelder legitimitet. Fylkeskommunen oppleves som lite relevant. Dette underbygges blant annet av «Medborgerundersøkelsen» som er gjennomført av Høgskolen i Hedmark og Høgskolen på Lillehammer. Resultatet fra undersøkelsen viser at i overkant av 50 prosent er interessert i politikk på fylkesnivå, mens 84 prosent var interessert i politikk i hjemkommunen (Higdem, Høyer, Lesjø & Mønnes, 2013). Samme undersøkelse viser at tilliten til fylkeskommunen er lavere enn tilliten til en rekke andre organisasjoner i fylkene. Den gjentakende nasjonale debatten om nedleggelse av det regionale folkevalgte nivå, bidrar også til å svekke fylkeskommunens legitimitet. Spørsmålet er derfor om fylkeskommunen, eller et regionalt folkevalgt nivå, vil bestå, dersom det ikke skjer endringer.

Bakgrunnen for regionreformen er å fremme lokaldemokratiet, og oppnå mindre grad av statlig detaljstyring. Dersom staten delegerer både makt og virkemidler til regionalt folkevalgt nivå, vil dette utvilsomt styrke det regionale demokratiet. Statlig detaljstyring iverksatt av departementer og direktorater, svekker folkets medvirkning, og bidrar til at viktige beslutninger holdes utenfor politisk behandling. Det må også tilføyes at selv om en slår sammen Hedmark og Oppland fylkeskommune, vil avstand mellom beslutningstaker og innbygger være kortere, enn når beslutningene tas i Oslo.

Diskuterer man demokratiaspektet, må man veie økt makt hos regionale politikere, opp mot muligheten til å sette lokale saker på det politiske sakskartet. Regionalpolitikere skal se behov og utfordringer for hele regionen.

Dersom en iverksetter regionalisering i form av delegering av oppgaver, makt og myndighet vil det regionale folkevalgte nivå få større betydning for innbyggere, næringsliv mm. De regionale politikerne vil få et bredere ansvarsfelt og større grad av synliggjøring.

NIBR fremhever i sin rapport om «*Samfunnsutviklerollen til et regionalt folkevalgt nivå*», at det er tunge demokratiargumenter for at et politisk organ som er valgt av befolkningen i regionen har en slik rolle. De folkevalgtes motivasjon for gjenvalg gjør dem åpne for å fange befolkningens syn. Befolkningen vil også lettere akseptere beslutninger fattet at regional folkevalgte fremfor de som fattes i statsadministrasjonen.

For det regionale folkevalgte nivå vil en gjennomføring av intensjonene med regionreformen, nemlig å delegerer makt og myndighet, og sikre at utviklingen styres nedenfra, bidra til å vitalisere det regionale demokratiet. Innbyggerne i Hedmark og Oppland vil dermed få større innflytelse over utviklingen som skjer i innlandet.

Det pågår prosesser hvor en ser på muligheten til å overføre flere oppgaver fra stat til regionalt folkevalgt nivå. Stortinget har vedtatt å sette ned et ekspertutvalg som skal se på dette. Videre får et samlet Trøndelag i en forsøksperiode på to år overført oppgaver innenfor landbruk fra Fylkesmannen. Det er også et stortingsvedtak på at administrasjonen av fylkesvegnettet blir underlagt de nye folkevalgte regionene. Prosessene får sterkere drivkraft dersom en lykkes i å få på plass større regioner, slik en ser i Trøndelag.

8 Økonomiske forhold

8.1 Økonomiske hovedstørrelser

I tabellen under er det sammenstilt økonomiske hovedstørrelser for 2015 for Hedmark og Oppland fylkeskommuner, jfr. KOSTRA-tall (konsern).

Økonomiske hovedstørrelser - 2015 (i mill. kroner)

	Hedmark	Oppland	Sum
Driftsinntekter i alt	3 125,1	3 167,1	6 292,2
Herav: Frie inntekter	2 444,1	2 362,2	4 806,3
Fordelt: Rammetilskudd	1 555,8	1 478,8	3 034,6
Skatteinntekter	888,3	883,4	1 771,7
Driftsutgifter i alt	2 981,4	3 019,3	6 000,7
Investeringsutgifter	397,0	690,2	1 087,2
Herav: Skoleinvesteringer	188,1	359,9	548,0
Fylkesveginvesteringer	201,5	317,4	518,9
Langsiktig gjeld ekskl. pensj. forpl.	1 822,9	1 780,5	3 603,4

Kilde: Statistisk sentralbyrå, KOSTRA-tall (konsern)

Oversikt over de økonomiske hovedstørrelsene viser at Hedmark og Oppland stort sett er like. Totale driftsinntekter og driftsutgifter ligger omtrent på det samme nivået. Hedmark har en noe høyere andel frie inntekter (rammetilskudd og skatteinntekter) enn Oppland, mens Oppland på sin side har en noe høyere andel andre driftsinntekter (brukerbetaling og salgs- og leieinntekter).

Oppland hadde i 2015 et betydelige høyere investeringsnivå enn Hedmark både når det gjelder skoler og veier. Investeringsnivået kan imidlertid variere mye fra det ene året til det andre (se også kap 10.4). Derimot viser oversikten at gjeldsnivået er omtrent det samme.

8.2 Konsekvenser for rammetilskuddet ved en sammenslåing

Utredningsarbeidet i forbindelse med sammenslåing av Sør- og Nord-Trøndelag, viste at en sammenslåing ville gi et beregnet tap i rammetilskuddet (utgiftsutjevningen) på ca. 60 mill. kroner.

Når det gjelder Hedmark og Oppland har de en mer lik befolkning og kommer også mer likt ut på bosettingsmønster enn Sør- og Nord-Trøndelag, og det er da grunn til å tro at effektene av utgiftsutjevningen vil bli mindre. De fleste kriteriene for fylkeskommunene er slik at en ny region vil få en uttelling lik summen av de to tidligere fylkene. Det betyr at det trolig vil være små utslag på rammetilskuddet ved en sammenslåing.

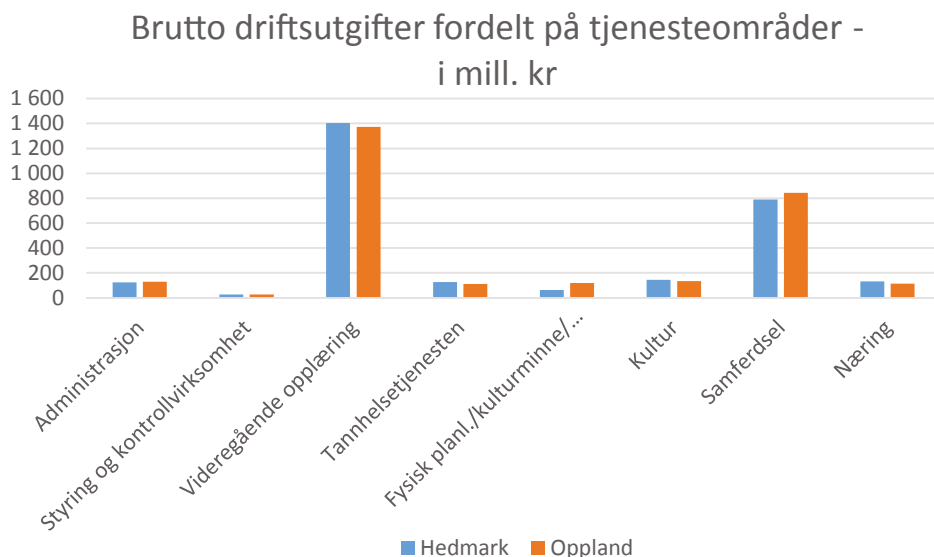
Det er også verdt å merke seg at disse beregningene er gjort med dagens inntektssystem, og Kommunal- og moderniseringsdepartementet (KMD) har varslet at det vil komme et nytt inntektssystem fra 2020 i forbindelse med regionreformen.

I forbindelse med Trøndelagsutredningen fikk også Sør- og Nord-Trøndelag i møte med KMD og statsråd Jan Tore Sanner en forsikring om at fylkeskommunene *ikke skal tape økonomisk* på en sammenslåing.

Tilsvarende forutsetning legges derfor til grunn i forbindelse med dette utredningsarbeidet om en eventuell sammenslåing av Hedmark og Oppland fylkeskommuner.

8.3 Driftsutgifter fordelt på tjenesteområder

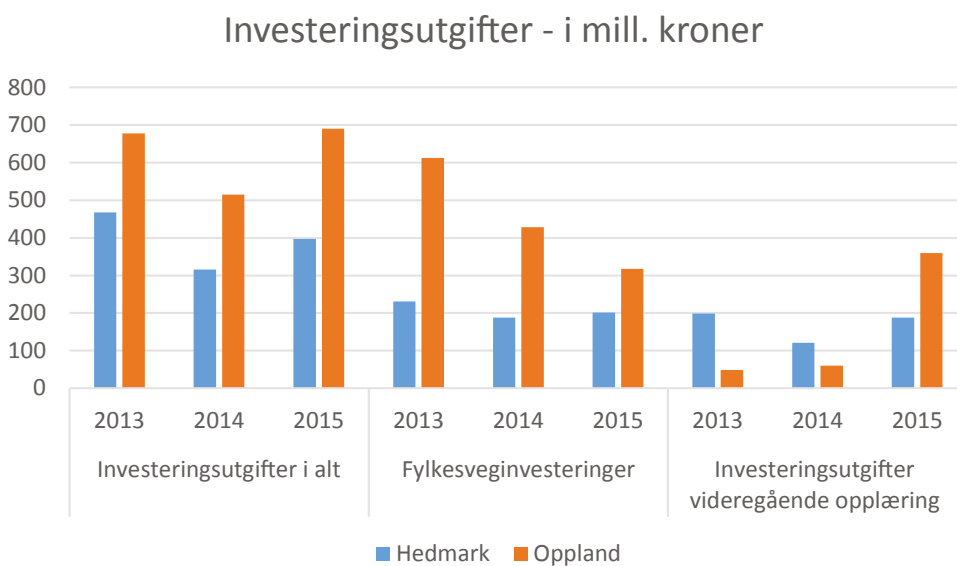
Figuren under viser brutto driftsutgifter fordelt på ulike tjenesteområder i 2015 i mill. kroner. Hovedbildet er at fordelingen er relativt lik. Hedmark har et noe høyere utgiftsnivå på områdene videregående opplæring, tannhelsetjenesten, kultur og næring, mens Oppland ligger høyere på fysisk planlegging/kulturminneforvaltning og samferdsel.

Kilde: Statistisk sentralbyrå, KOSTRA-tall (konsern)

8.4 Investeringsutgifter

Nivået på investeringsutgifter kan ha store variasjoner mellom de ulike årene. Figuren under viser investeringsutgifter for perioden 2013-2015, herunder også fordelt på veier og skoler. Oppland har hatt et høyere investeringsnivå enn Hedmark de siste årene, særlig knyttet til høyere nivå på fylkesveginvesteringer. I 2015 ligger Oppland også høyere enn Hedmark på skoleinvesteringer.

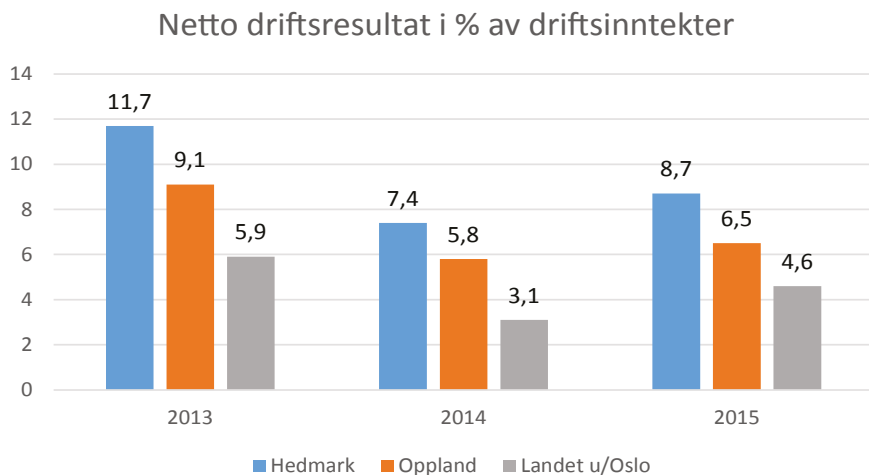

Kilde: Statistisk sentralbyrå, KOSTRA-tall (konsern)

8.5 Økonomiske nøkkeltall sammenlignet med landet

Nøkkeltall drift

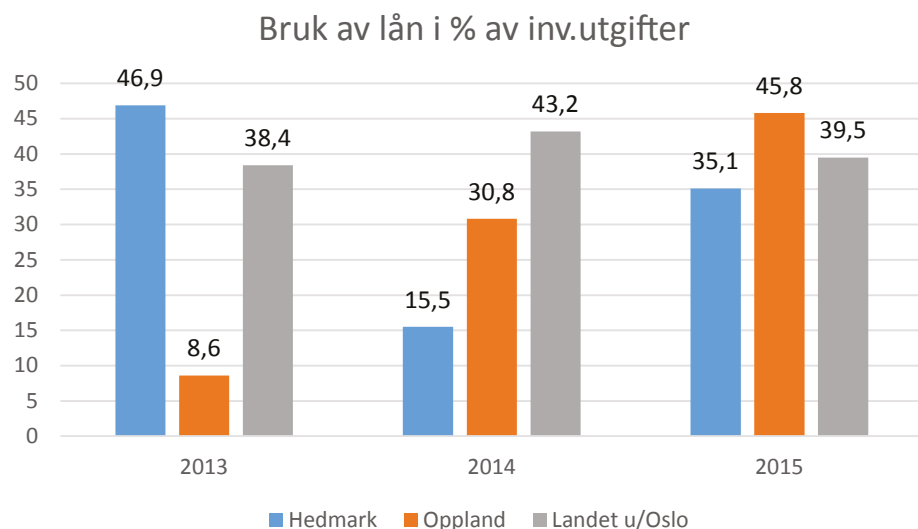
Et netto driftsresultat over tid på om lag 4 prosent av driftsinntektene er brukt som mål på en fylkeskommunal økonomi i balanse. Figuren under viser at både Hedmark og Oppland har hatt gode driftsresultater de siste årene, og også bedre enn landsgjennomsnittet. Hedmark har ligget noe høyere enn Oppland på netto driftsresultat.

Kilde: Statistisk sentralbyrå, KOSTRA-tall (konsern)

Nøkkeltall investeringer/finansiering

Figuren under viser graden av lånefinansiering av investeringer i perioden 2013-2015. Oppland har hatt en stigende grad av lånefinansiering av sine investeringer, mens den i Hedmark har vært litt mer opp og ned. I forhold til landsgjennomsnittet har dette også vært noe varierende.

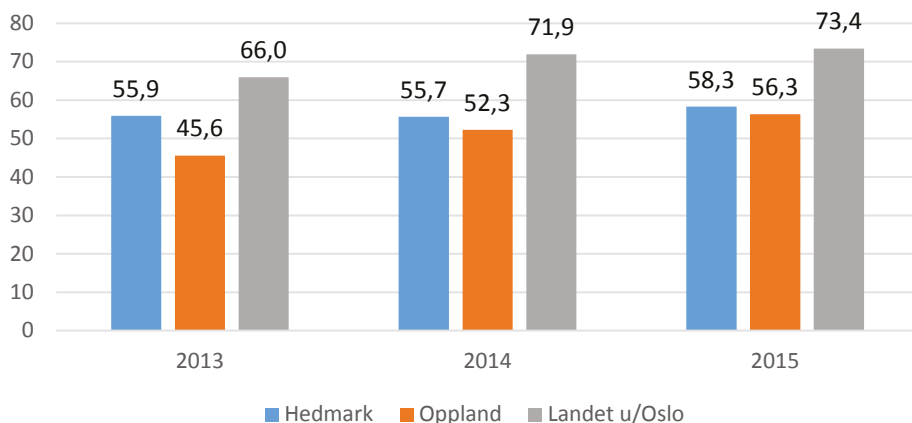

Kilde: Statistisk sentralbyrå, KOSTRA-tall (konsern)

Nøkkeltall balanse

Figuren under viser langsiktig gjeld (eks pensjonsforpliktelser) i prosent av driftsinntekter. Gjeldsbelastningen i Oppland har økt de siste årene på grunn av økt investeringsnivå, og nærmer seg nivået til Hedmark. I 2015 var gjeldsbelastningen 58,3 prosent i Hedmark, mot 56,3 prosent i Oppland. Begge fylkeskommunene ligger imidlertid godt under landsgjennomsnittet som var på 73,4 prosent i 2015.

Langsiktig gjeld (eks pensjonsforpliktelser) i % av driftsinntekter

Kilde: Statistisk sentralbyrå, KOSTRA-tall (konsern)

8.6 Garantiansvar

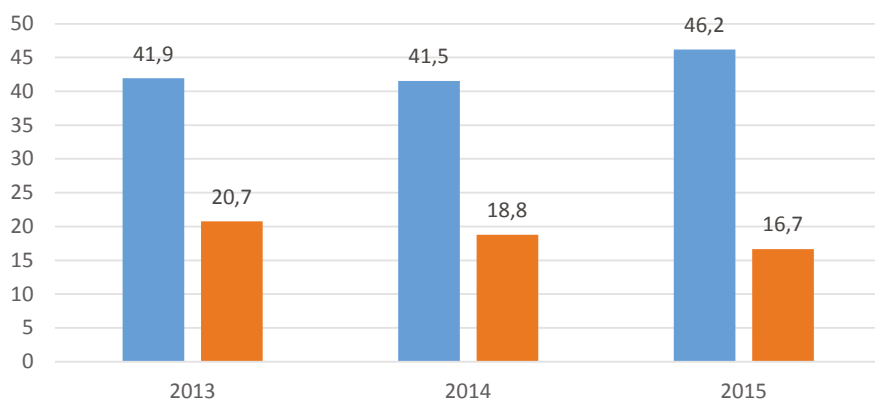
Fylkeskommunene hadde et samlet regnskapsført garantiansvar pr 31.12.15 på 9,7 mrd. kr. Oppland har noe høyere enn Hedmark, henholdsvis 5,8 mrd. kroner og 3,9 mrd. kroner. Garantiansvaret er i sin helhet knyttet til finansiering av veiutbygging gjennom bompengeselskaper og reduseres i takt med selskapenes nedbetaling av lånene. Garantiansvaret vil kunne øke dersom fylkestingene vedtar å garantere for nye veiutbygginger finansiert gjennom bompengeselskaper. Garantiene vurderes å ha lav risiko.

8.7 Eierinteresser i selskap og foretak

Fylkeskommunene har eierinteresser i et betydelig antall selskaper. Felles og av vesentlig verdi for fylkeskommunene er eierandeler i Eidsiva Energi AS gjennom selskapene Hedmark Fylkeskraft AS og Oppland Fylkeskraft AS som fylkeskommunene i sin helhet eier hver for seg. Hedmark Fylkeskraft har en eierandel på 21,8% i Eidsiva Energi, mens Oppland Fylkeskraft har en eierandel på 9,2%. Dette gjenspeiler seg også i høyere uttak av utbytte i Hedmark enn i Oppland.

Av samlet regnskapsført utbytte i Hedmark i 2015 på 46,2 mill. kroner, var 44,9 mill. kroner knyttet til Hedmark Fylkeskraft. For Oppland utgjorde utbyttet fra Oppland Fylkeskraft 16,0 mill. kroner av samlet utbytte på i alt 16,7 mill. kroner.

Utbytte og eieruttak - i mill. kroner

Kilde: Statistisk sentralbyrå, KOSTRA-tall (konsern)

Andre selskaper som begge fylkeskommunene har eierinteresser i, er blant annet Vegfinans AS, Energiråd Innlandet AS, Østlandsforskning AS, Film3 AS, Østnorsk filmsenter AS, Teater Innlandet AS, og AS Oplandske Dampskipsselskab AS (Skibladner).

En vesentlig forskjell mellom Hedmark og Oppland er organiseringen av ansvaret for samordning, drift og kjøp av transporttjenester. I Hedmark er dette ansvaret tillagt Hedmark Trafikk FK (fylkeskommunalt foretak), mens i Oppland er dette organisert som en ordinær forvaltningsenhet underlagt fylkesrådmannen.

Selskapsstruktur, eierstyring og organisering må eventuelt utredes konkret i forbindelse med en ny sammenslått region.

8.8 Pensjonsordninger

Begge fylkeskommunene har kollektive pensjonsordninger Kommunal Landspensjonskasse (KLP) og Statens Pensjonskasse (SPK) som sikrer ytelsesbasert pensjon for de ansatte. Det forutsettes at dette kan videreføres uten noen spesielle konsekvenser i en eventuelt sammenslått region.

8.9 Samlet vurdering

Basert på økonomiske hovedstørrelser og nøkkeltall er Oppland og Hedmark relativt like. Det er ingen vesentlige forskjeller i hverken inntekter, utgifter eller gjeldsnivå som bidrar til en stor ubalanse ved en eventuelt sammenslåing. I forhold til landsgjennomsnittet ligger Oppland og Hedmark godt an på sentrale økonomiske indikatorer. Begge fylkeskommuner har en solid økonomi med positive driftsresultater over anbefalt nivå på 4 prosent av driftsinntektene, og gjeldsbelastningen ligger godt under landsgjennomsnittet.

Ved en eventuelt sammenslåing må noe ulike eierinteresser og selskapsstyring utredes konkret.

9 Helhetlig oppsummering

Fylkestingene i Oppland og Hedmark har vedtatt at det utarbeides et beslutningsgrunnlag for et eventuelt prinsippvedtak om sammenslåing av de to fylkeskommunen. En administrativ arbeidsgruppe satt sammen av fagpersoner i Hedmark og Oppland fylkeskommune, har vurdert hvilke merverdier en eventuell sammenslåing av de to fylkene vil kunne gi.

For å vurdere en eventuell merverdi ved en sammenslåing, er det lagt inn fire vurderingskriterier: funksjonalitet, kvalitet, effektivitet/produktivitet og demokrati.

Arbeidsgruppen har vurdert merverdi for de ulike politikkområdene ved en sammenslåing.

Oppsummeringen viser at det er ulike vurderinger innenfor politikkområdene. Nedenfor gjengis en oppsummering av de vurderinger de enkelte fagenheter har gjort i forhold til kriteriene. Det er også tatt med noen viktige samarbeidsrelasjoner per i dag.

Politikkområde/Fagenhet	Vurdering
Videregående opplæring	<ul style="list-style-type: none">- En eventuell sammenslåing gi større og mer robuste fagmiljøer, som kan medføre høyere kvalitet og bedre effektivitet. Et større geografisk område vil for fagopplæringen gi tilgang til og bedre oversikt over et større arbeidsmarked, noe som er viktig for å formidle flere elever ut i lære.- En eventuell sammenslåing av de to fylkene vil imidlertid gi en stor geografisk region, noe som medfører utfordringer når det gjelder faglig og administrativ oppfølging av den enkelte skole. Gode resultater er gjerne betinget av god dialog mellom skole eier og ledelsen ved den enkelte skole.- Ved en eventuell sammenslåing vil fylkene måtte samordne sine satsingsområder på enkelte områder.
Samfunnsplanlegging, areal og miljø	<ul style="list-style-type: none">- En større region med flere medarbeider krever mer koordinering, men gir også større fleksibilitet. En god organisering og kompetanseutvikling kan gi økt kapasitet i arbeidet med plan- og utviklingsarbeid etter plan- og bygningsloven. Dette kan gi bedre samarbeid og felles løft for Hedmark og Oppland med tyngre markering av regionen inn mot staten.- Et større fagmiljø kan medføre at samarbeidet på tvers av fagmiljøer internt i fylkeskommunene vil kunne bli sterkere. Det vil si at det kan bli økte ressurser til å følge opp på tvers innenfor regional planlegging, veiledning og folkehelse. Fylkeskommunens oppgaver med oversiktsarbeidet vil kunne styrkes og et større fagmiljø vil kunne håndtere befolkningsundersøkelser på en kvalitativt bedre måte.- Hedmark og Oppland har lange avstander og de fleste kommuner vil fortsatt trenge faglig veiledning og hjelp i plan- og utviklingsarbeid. En stor region vil bety mer reisevirksomhet og/eller bruk av digitale møter. Ressursfordeling på mange flere kommuner kan gjøre at tett kontakt, samarbeids- og tillitsforhold blir vanskelig å opprettholde.

Politikkområde/Fagenhet	Vurdering
Næring og samfunnsutvikling	<ul style="list-style-type: none"> - Når det gjelder næringsutvikling vil effekten av en regionreform være avhengig av hvorvidt nytt regionalt nivå faktisk får overført flere oppgaver eller ikke, samt hva slags arbeidsform som velges. Flere arbeidsoppgaver vil skape behov for flere administrative ressurser. Ved en sammenslåing vil en kunne ha stordriftsfordeler. - En felles strategisk dialog/samhandlingsarena ville med stor sannsynlighet styrke fylkenes posisjon som den grønne regionen i Norge. Dette er det allerede gjort erfaring med gjennom Prosjekt Bioøkonomi. - Hedmark og Oppland har en geografi/topografi som vil hindre at en får sammenkopling av BA-regioner, med unntak av regioner rundt Mjøsa. Dette vil medføre endring av fylkesgrenser. - Fylkeskommunene kan styrke sin samfunnsutviklingsrolle ved en reell desentralisering av nasjonal FoU-aktivitet.
Samferdsel	<ul style="list-style-type: none"> - Ved en sammenslåing til en innlandsregion med ett «kollektivselskap» vil det kunne skapes fordeler gjennom styrking av kompetansemiljøene som jobber med billettering, ruteplanlegging, materialinnkjøp, IKT-systemer, markedsføring. Gjennom en enda mer enhetlig tilnærming på disse områdene vil en kunne frigjøre ressurser til utvikling innenfor områdene og mer aktiv innenfor for eksempel markedsføring av tilbudene. Det vil også bety at tilbudene til kundene vil være enda mer enhetlige enn i dag. - En sammenslåing til en region vil gi større volum, større fagmiljø og økt mulighet for å utvikle rollen som en profesjonell vegeier. Man vil også kunne oppleve administrativ effektivisering og økt tyngde i forhold til Statens vegvesen i enkelte spørsmål. I forlengelsen av dette vil man kunne få etablert bedre fylkeskryssende infrastruktur som igjen kan føre til bedre vilkår for næringslivet og regionforstørring. - Utfordringene vil være å etablere en organisasjon og arbeidsprosesser som ivaretar de geografiske ulikhetene i en så stor region.
Kultur	<ul style="list-style-type: none"> - Med en samling av de to fylkeskommunene vil kulturfeltet omfatte langt flere stillinger enn i dag. En samling gir mulighet til å styrke og utvikle komplementær kompetanse i begge fylker og rom for økt spesialisering. Økt kompetanse må anses som en styrke for å yte bedre tjenester og for å kunne ta rollen som en aktiv samfunnsutvikler. - En sammenslåing vil innenfor kunstformidlingsfeltet være en utfordring. De to fylkene har i dag ulik organisering der arbeidet i Oppland er lagt til forvaltningen, mens i Hedmark er oppgaven lagt til eksterne stiftelser. Dersom en lykkes, vil det imidlertid være grunn til å tro at en får større og mer slagkraftige satsinger. - Større geografiske regioner og faglige avstander kan skape utfordringer i tillitsforholdet mellom det regionale leddet og de mange aktører innenfor kulturfeltet.

Politikkområde/Fagenhet	Vurdering
Kulturarv	<p>- En sammenslåing av de to fagmiljøene kan gi fordeler ved bredere kompetanse, større kapasitet, mindre sårbarhet ved fravær og kan gi frigjøre ressurser til å jobbe mere med verdiskaping. Samtidig vil økt størrelse kunne kreve en fysisk oppdeling av det som i dag er samlede fagmiljøer, noe som kan svekke helhetstilnærmingen, informasjonsflyten og samhandlingen på tvers.</p> <p>- Større geografiske og faglige avstander kan skape utfordringer i tillitsforholdet til eiere og til kommunen, og være fordyrende for tiltakshavere og regionen. Det er fortsatt mange små kommuner. Med dagens kommunestruktur vil det være om lag 48 kommuner å samarbeide med.</p>
Fylkesbibliotek	<p>-Fylkesbibliotekene har allerede et samarbeid på visse områder og ser betydning og gevinst i dette samarbeidet.</p> <p>- Oppsummert ser fylkesbibliotekene i Oppland og Hedmark på en sammenslåing som positivt.</p>
Internasjonalt arbeid	<p>- De største mulighetene knyttet til en eventuell regionmodell kontra dagens modell vil være komplementerende kompetanse og arbeidsformer innen internasjonaliseringsarbeidet, samt samordning av internasjonaliseringsvirkemidler. På den europeiske arenaen vil en større region kunne bli oppfattet som en mer attraktiv samarbeidspartner, med flere kompetansemiljøer å spille på. Videre vil Oppland ha mulighet til å bli knyttet til EUs grenseregionale Interreg Sverige-Norge program på en mer formalisert måte enn hva dagens tilknytningsmulighet åpner for.</p> <p>-Hvorvidt en større innlandsregion anses i sin helhet som del av en funksjonell grenseregion og vil bidra til reell grenseregional merverdi er imidlertid usikkert.</p>

Merverdien vurdert ut fra oppgavene som i dag er tillagt fylkeskommunen, og de oppgaver som er foreslått lagt til eller vurdert lagt til de nye regionene, varierer. I grove trekk ser de fleste positivt på større fagmiljøer med mulighet for mer spisset kompetanse som en fordel, mens mange trekker fram store avstander og mange kommuner å forholde seg til som en utfordring. De fleste utredningene som er gjort i forbindelse med sammenslåing av fylkeskommuner, viser også at i forhold til dagens oppgaver er et befolkningsgrunnlag på rundt 200 000 nok til å utføre oppgavene på en rasjonell måte. Mange utredninger la også til grunn at det skulle skje en større endring i antall kommuner enn det som nå ser ut til å skje. Dette har stor betydning for en større regions oppgaveløsning.

Når en ser på tilbakemeldingene fra de enkelte enheter ser en at alle enheter har samarbeid over fylkesgrensa på noen områder. Noen samarbeider på mange felt, mens noen har færre samarbeidsområder. I tillegg er det et utstrakt politisk samarbeide med faste arenaer og samarbeide rundt prosjekter i forskjellige former. Det er også mange landsdekkende fora der begge fylkeskommunene er representert. Dette viser at også med dagens modell med to ulike fylkeskommuner, arbeides det godt med å ivareta felles utfordringer og muligheter. NTP-samarbeidet kan trekkes frem som et godt eksempel på dette.

Skulle fylkestingene i Hedmark og Oppland vedta en intensjonsavtale om sammenslåing av de to fylkes-

kommunene, vil det økonomiske utgangspunktet være forholdsvis gunstig. Oversikt over de økonomiske hovedstørrelsene viser at Hedmark og Oppland stort sett er relativt like. Totale driftsinntekter og driftsutgifter ligger omtrent på det samme nivået. Videre ser en at det er mange likhetstrekk ved de to fylkene når det gjelder næringsstruktur, demografi og utdanningsnivå. En ser også et relativt samsvarende pendlingsmønster. Ser en på funksjonalitet som er overordnet kriterium for å trekke fylkesgrenser, kan en sette spørsmålstegn ved om dagens grenser bør videreføres slik de er. Samferdselsområdet kan trekkes frem som eksempel på hvordan det rent funksjonelt sett kan være hensiktsmessig med en større region enn dagens fylkeskommune.

Dersom en trekker inn nye oppgaver som tidligere er foreslått fra KS, fylkeskommunene og Østlandssamarbeidet, viser de vurderingene som er gjort, at merverdien av en sammenslåing vil øke. Innenfor samtlige politikkområder vil en overføring av makt, myndighet og oppgaver bidra til å styrke det regionale folkevalgtets rolle som samfunnsutvikler.

En effektivisering og kvalitetsheving av den regionale forvaltningen som følge av større regioner vil være avhengig av om staten blir bedre på samordning både sentralt og regionalt. Departement og direktorat må fremstå mere samordnet og mindre fragmentert enn i dag. (En løsning på dette er som tidligere nevnt å over-

føre oppgaver til regionene). Sammenfallende grenser for flertallet av statlige regionale instanser og grenser for folkevalgte regioner, vil bidra til bedre samordning og støtte opp under bedre og mer effektive tjenester for innbyggerne.

Det pågår i dag endringer når det gjelder den statlige regionale inndelingen, noe som tilsier at Regjeringen arbeider med å følge opp stortingsflertallets intensjoner på dette området. Vegvesenet har organisert hele Østlandet i en region, det samme har NVE. Jernbaneverket har ulike regioner for Dovrebanen (region Øst) og Røros/Solørbanen (region Nord). Innlandet er allerede distrikt for Innovasjon Norge, NHO, KS, sykehus, framtidig Høgskole/universitet, Den norske kirke, Statens kartverk, politidistrikt, statsadvokater, NRK, Teater Innlandet, ruteopplysning og mange frivillige organisasjoner. Det pågår også arbeid med å endre NAV og fylkesmannsembetene, og begge disse se i lys av den pågående regionreformen.

Vurderingskriteriet demokrati ble vurdert for seg selv. Når det gjelder en sammenslåing av dagens to fylkeskommuner, vurderes det at en ren sammenslåing ikke nødvendigvis vil styrke demokratiet. Dette begrunnes ut fra at en ny stor region vil bestå av mange distriktskommuner som opplever sterkere konkurranse om å få satt den politiske dagsorden, og innbyggerne vil dermed oppleve at færre av deres lokale saker blir gjenstand for politisk debatt. Avstanden mellom velger og representant kan oppleves som større.

Samtidig stilles det spørsmål ved om legitimiteten til dagens fylkeskommune er så vidt svak, at det bør vurderes endringer for å styrke regionalt folkevalgt nivå. Dersom staten delegerer både makt og virkemidler til regionalt folkevalgt nivå, vil dette utvilsomt styrke det regionale demokratiet. Statlig detaljstyring svekker folkets medvirkning, og viktige beslutninger holdes utenfor politisk behandling. Det må også tilføyes at selv om en slår sammen Hedmark og Oppland fylkeskommune, vil avstand mellom beslutningstaker og innbygger være kortere, enn når beslutningene tas i Oslo.

De nye oppgavene som er lagt inn i Meld. St.22, og som er vedtatt av Stortinget, anses ikke som tilstrekkelige når det gjelder å videreutvikle samfunnsutviklerrollen og styrke det regionale demokratiet. Målet Regjeringen har satt for regionreformen er at denne skal legge til rette for en positiv samfunnsutvikling i alle deler av landet, basert på regionale fortrinn, forutsetninger og prioriteringer. Gjennom regionreformen skal det tilrettelegges for samordnet oppgaveløsning, samordning av sektorer og prioriteringer, og for sektorovergrepene i regionene.

I stortingsmeldingen (Meld.St.22) uttales det at å være samfunnsutvikler betyr å formulere mål og skape oppslutning om strategier for å nå disse målene. Dette mener Regjeringen innebærer å ha en langsiktig og helhetlig plan for sin egen region. For å lykkes med dette, er det flere aktører som må bli enige om felles mål og strategier,

og deres innsats og virkemidler må dra i samme retning. Derfor er det behov for en strategisk, mobiliserende og koordinerende aktør. Dette krever tydelig politisk regionalt lederskap.

Nasjonale myndigheter er tydelige på at regional planlegging det sentrale virkemiddelet for å utøve samfunnsutviklerrollen. Det bringer aktører sammen og synliggjør sammenfallende og motstridende mål. Gjennom regionale planprosesser avveies ulike interesser mellom sektorer og forvaltningsnivåer. Skal regionale planer være et virkemiddel som styrker en større region som samfunnsutvikler innebærer dette en samordnet virkemiddelbruk tilpasset regionale behov for gjennomføring av strategiene i en regional plan. Det betyr at virkemidler tilknyttet regional utvikling må overføres fra direktorater og departement til det nye regionale nivået. Hvis virkemiddelbruken videre skal organiseres fragmentert fra ulike direktorater og departement og styres fra nasjonale myndigheter, vil det bli vanskelig å se hvordan man skal nå det overordnede målet med regionreformen og hvordan regionene skal kunne ivareta sin rolle.

Samtidig er det verdt å merke seg at et flertall i kommunal- og forvaltningskomiteen ønsker å gå lenger enn det som ligger inn i meldingen. Flertallet går i mange tilfeller på tvers av de tradisjonelle partikoalisjonene. Flertallsmerkene gir signaler som Regjeringen må ta med seg når de utformer en oppgavemelding som skal opp til behandling våren 2017.

Er det slik at overføring av oppgaver skissert av Regjeringen og Stortinget ikke kan overføres dersom det ikke blir større regioner? En rekke utredninger, senest i forbindelse med forvaltningsreformen støtter opp om at en overføring av oppgaver som bør underlegges politisk skjønn, burde vært gjennomført. Men det er slik at Stortinget har vedtatt at større regioner er en forutsetning for overføring av oppgaver.

Et flertall av dagens fylkeskommuner arbeider nå med et grunnlag for en mulig sammenslåing. Dersom flere enn Trøndelag lykkes i å få på plass en ny og større region, vil Norgeskartet endres drastisk. Region Viken og Vestlandet vil bli tunge aktører, med en befolkning på over en million innbyggere. I en slik sammenheng blir et sammenslått Hedmark og Oppland et befolkningsmessig lite fylke.

10 Problemstillinger som avklares nærmere ved et eventuelt vedtak om ny region

- Politisk organisering og styringsform.

Den politiske styringsformen for en ny region må utredes, herunder politisk styrer, råd og utvalg med tilhørende beslutnings- og delegeringsfullmakter

«Lov om fastsetjing og endring av kommune- og fylkesgrenser (inndelingslova)» gir noen formelle rammer og setter enkelte prosedyrekrav. Bla forutsettes opprettet ei fellesnemnd som skal forberede en slik prosess. Inndelingsloven regulerer også en rekke praktiske forhold i tilknytning til prosessen.

Nord- og Sør-Trøndelag har utarbeidet en felles utredning, «Trøndelagsutredningen» knyttet til sammenslåingen av de to fylkene. Her ligger en beskrivelse av styringsmodellene, formannskap og parlamentarisk modell, og det ligger også noen vurderinger knyttet til valg av modell. I henhold til kommunelovens § 18, skal vedtak om styringsform vedtas av fylkestinget selv, i to fylkestingsperioder, for å være gjeldende.

- Valgkretser til Stortings- og fylkestingsvalg må avklares.

Også dette er forhold som er omtalt og vurdert i Trøndelagsutredningen, og dette er også noe Regjeringen ser på. Det er derfor nærliggende å tro at dette ikke er opp til hver enkelt fylkeskommune å utrede.

- Administrativ struktur, dimensjonering og organisering herunder delegerings- og fullmaktsstruktur, utvikling/implementering av felles administrative støtte- og styringssystemer, bl.a. IKT, økonomi- og personalsystem osv.

Administrativ struktur vil delvis følge av valg av politisk styringsmodell. Den nærmere organiseringen av en eventuell ny region, må følge av de politiske vedtak som ellers gjøres. Det kan her være hensiktsmessig å legge til grunn noen premisser for lokalisering, herunder hva befolkningen i den nye regionen er best tjent med.

Delegering og fullmaktstruktur avhenger også av valg av politisk styringsmodell.

I forbindelse med kommunesammenslåinger, har det vært uttalt at alle ansatte får beholde jobben. Det er ikke lagt noen føringer som tilsier at et eventuelt nytt regionalt nivå skal få færre ansatte. Spørsmål av organisatorisk art krever drøftinger med de tillitsvalgte. Etablering av en ny region berører alles arbeidsavtaler. Ved inngåelse av nye arbeidsavtaler må innholdet avklares og drøftes.

Dagens to fylkeskommuner har en rekke like, men også en del forskjellige støtte- og styringssystemer. Begge har Visma som økonomi- og personalsystem, og får

like skoleadministrative systemer (VISMA Flyt skole fra 2018/2019). Sak- og arkivsystem er forskjellig, det samme er tilfelle med systemer knyttet til eiendomsforvaltning, innsynsløsninger (postliste, møtekalender, publisering av politiske saker), skoleadministrativt system, skoleportal (Fronter og It's learning – men disse to systemene har nå samme eier). Det må ved en eventuell sammenslåing ta stilling til samordning og eventuelle innkjøp av nye felles systemer.

- Selskap og foretak som fylkeskommunene har eierinteresser i – eierskap – roller.

Fylkeskommunene har eierinteresser i et betydelig antall selskaper. Felles og av vesentlig verdi for fylkeskommunene er eierandeler i Eidsiva Energi AS gjennom selskapene Hedmark Fylkeskraft AS og Oppland Fylkeskraft AS som fylkeskommunene i sin helhet eier hver for seg.

Andre selskaper som begge fylkeskommunene har eierinteresser i, er blant annet Vegfinans AS, Energiråd Innlandet AS, Østlandsforskning AS, Film3 AS, Østnorsk filmsenter AS, Teater Innlandet AS, og AS Oplandske Dampskipsselskab AS (Skibladner).

Når det gjelder kollektivtrafikken er denne ulikt organisert i de to fylkene, og en felles organisering av dette, eventuelt opprettelse av et felles selskap, må utredes.

Selskapsstruktur, eierstyring og organisering må eventuelt utredes konkret i forbindelse med en ny sammenslått region.

- Nærmere om de økonomiske konsekvenser, herunder avklaring om implementering av felles økonomi.

I kapittel 8 er det redegjort kort for fylkeskommunenes økonomiske utgangspunkt. Problemstillinger som må utredes nærmere dersom det gjøres et positivt vedtak i fylkestinget, vil være virkninger av inntektssystem og tapskompensasjoner, fremtidige frie inntekter, gjeld, pensjonsforpliktelser, investeringer m.m. Både Akershus/Østfold og Telemark og de to trøndelagsfylkene har gått grundig inn i problemstillingen, og en kan derfor trekke vekslers på deres erfaringer og kunnskap knyttet til utredningsbehov.

Til sist kan også nevnes at det må tas stilling til hvordan en involverer innbyggerne i en eventuell sammenslåing av fylkene.

POLITIET

Innlandet politidistrikt

Tilråkning

Arbeidsgruppens forslag til politimesteren om effektivisering av tjenesteenheter og tjenestesteder i Innlandet pd

Versjon 1.0

Innhold

1	Sammendrag	3
1.1	Bakgrunn og formål	5
1.2	Avgrensninger og avhengigheter	6
1.3	Tilnærming og organisering	6
2	Dagens situasjon	7
2.1	Dagens organisering	7
2.2	Faktaopplysninger	11
2.3	Behov og erfaringer med dagens organisering	14
3	Vurdering av alternativer	17
3.1	Alternative tjenestestedsstrukturer.....	17
3.1.1	Forslag til ny organisering i Gudbrandsdal	17
3.1.2	Forslag til ny organisering i Nord-Østerdal	21
3.1.3	Forslag ny organisering Sør-Østerdal	23
3.1.4	Forslag til ny organisering i Glåmdalen	26
3.1.5	Forslag til ny organisering Hedemarken	28
3.1.6	Forslag til ny organisering i Valdres	29
3.1.7	Forslag til ny organisering i Gjøvik-Toten-Land-Hadeland	31
3.2	Analyse av de mest aktuelle alternativene	33
3.2.1	Analyser av de mest aktuelle alternativene for Gudbrandsdal	33
3.2.2	Analyser av de mest aktuelle alternativene, Nord-Østerdal	39
3.2.3	Analyser av de mest aktuelle alternativene, Sør-Østerdal	40
3.2.4	Analyser av de mest aktuelle alternativene, Glåmdalen	44
3.2.5	Analyser av de mest aktuelle alternativene, Hedemarken	46
3.2.6	Analyser av de mest aktuelle alternativene, Valdres	47
3.2.7	Analyser av de mest aktuelle alternativene Gjøvik-Toten-Land-Hadeland	49
3.3	Oppsummering – forslag	52

1 Sammendrag

Dette er arbeidsgruppens forslag til politimesteren om endringer i den geografiske strukturen i Innlandet politidistrikt. Rapporten omhandler tjenesteenheter og tjenestesteder. Forslag om de geografiske driftsenhetene kommer på et senere tidspunkt.

Gudbrandsdal

Lillehammer politistasjon og Sel lensmannskontor foreslås videreført som tjenesteenheter. Lesja og Dovre- Lom og Midt-Gudbrandsdal lensmannskontor foreslås videreført som tjenestesteder. Lensmannskontorene Gausdal, Øyer, Vågå og Skjåk foreslås nedlagt. Vi mener også at en vesentlig del av ressursene i Lom bør flyttes til Otta.

Ved en nedleggelse av Øyer- og Gausdal lensmannskontor vil polititjenesten og tjenestetilbudet for innbyggerne i stor grad være likt som det er i dag. Det er kort avstand med god infrastruktur mellom Lillehammer, Gausdal og Øyer. Lillehammer er regionsenteret for de fleste innbyggerne i de tre kommunene. Innen vakt og beredskap dekker Lillehammer politistasjon allerede med dagens ordning det aller meste av vakttjenesten i området.

En samling av politiressursene for Ottadalen og Nord-Gudbrandsdal på Otta gir et større og bedre fagmiljø. Man vil få mer robuste tjenestelister. De fleste unge medarbeiderne ønsker større miljøer, og at det skjer noe der de jobber. En samling på Otta vil sannsynligvis gjøre det enklere å rekruttere nye medarbeidere og få dem til å bli. Det vil også gi bedre utnyttelse av personell, ressurser og materiell samt enklere koordinering og ledelse.

Valdres

Det foreslås at driftsenhet Valdres består som tjenesteenhet. Vang, Vestre Slidre, Øystre Slidre, Sør-Aurdal og Etnedal lensmannskontorer nedlegges. Valdres lensmannskontor får det totale ansvaret for polititjenesten i regionen.

De ansatte ved lensmannskontorene som foreslås nedlagt, arbeider allerede i dag i all hovedsak på Fagernes. Samlokaliseringen for hele Valdres har gitt et robust fagmiljø i Fagernes. Det er en felles vaktregion som dekker alle kommunene med aktiv vakt og beredskapsvakt deler av døgnet. Forslaget til organiseringen er i stor grad en formalisering av dagens tilstand.

Gjøvik-Toten-Land-Hadeland

Det foreslås at Gjøvik politistasjon og Gran og Lunner lensmannskontor består som tjenesteenheter. Søndre og Nordre Land lensmannskontor består som tjenestesteder. Søndre Land- Vestre- og Østre Toten lensmannskontor nedlegges. Gjøvik får ansvaret for all polititjeneste i disse kommunene.

De ansatte ved lensmannskontorene som foreslås nedlagt, arbeider allerede i dag i all hovedsak ved Gjøvik politistasjon eller Søndre og Nordre Land lensmannskontor. Forslaget til organiseringen er i stor grad en formalisering av dagens tilstand.

Hedemarken

Det foreslås at Hamar politistasjon og Ringsaker lensmannskontor videreføres som tjenesteenheter - Ringsaker eventuelt som tjenestested. Halvparten av arbeidsgruppa mener at Ringsaker bør være et tjenestested. Løten- og Stange lensmannskontor legges ned som lensmannskontorer.

Politiet har ingen geografisk lokasjon i Løten pr i dag, og leieavtalen med Stange lensmannskontor er sagt opp fra 01.01.17. En nedlegging av Stange- og Løten lensmannskontor vil gi mer effektiv ressursutnyttelse og enklere ledelse. En formell nedlegging av Løten lensmannskontor er nærmest en formalisering av dagens ordning. Det er allerede helkontinuerlig vakt-tjeneste og felles tjenesteliste for regionen. Organiseringen er i stor grad lik dagens praksis.

Glåmdalen

Det foreslås å opprettholde Kongsvinger politistasjon som tjenesteenhet og Solør lensmannskontor som tjenestested. Lensmannskontorene i Eidskog, Sør-Odal, Nord-Odal Grue og Våler foreslås nedlagt. Kongsvinger får totalansvaret for polititjenesten i hele området.

Forslag til ny ordning blir i realiteten som i dag. Forskjellen blir at lensmannskontorene i Eidskog, Sør-Odal og Nord-Odal formelt blir nedlagt. Dette vil gi en mer effektiv og fornuftig struktur.

Sør-Østerdal

Det foreslås at Elverum politistasjon består som tjenesteenhet. Trysil - og Koppang lensmannskontor foreslås som tjenestesteder. Lensmannskontorene i Åmot og Engerdal legges ned. Samtidig foreslås det at regionen får ansvaret for Våler kommune.

Regionen er allerede en felles vaktregion. Tjenestestedet på Koppang videreføres på bakgrunn av beredskapshensyn og lokal forankring pga de lange avstandene mellom Elverum, Koppang og Tynset. Det vil gi en forenklet ledelsesstruktur og mindre administrasjon med færre tjenestesteder.

Nord-Østerdal

Det foreslås at driftsenhet Nord-Østerdal opprettholdes som tjenesteenhet. Lensmannskontorene Alvdal, Tolga og Rendalen nedlegges

Regionen har lange avstander til andre enheter og må basere seg på å være mest mulig selvhjulpne både operativt, innen forebygging og etterforskning. Regionen blir en formell enhet med kommuner samlet innenfor én og samme rettskrets; Nord-Østerdal tingrett. Forslaget vil gi en forenklet ledelsesstruktur og mindre administrasjon med færre tjenestesteder. Organiseringen er i stor grad en videreføring av dagens ordning, og publikum har i flere år forholdt seg til politiet på Tynset.

1.1 Bakgrunn og formål

I følge styrende dokumenter skal arbeidsgruppa foreslå en effektivisering av politidistriktets geografiske struktur.

Oppdraget er to delt med forskjellige leveringsfrister.

Del 1 av oppdraget er å levere et forslag til politimesteren i forhold til tjenestesteder og tjenesteenheter. Del 2 er å utarbeide forhandlingsgrunnlag for lokale forhandlinger om geografiske driftsenheter. Del 2 blir ikke videre behandlet i dette dokumentet.

Med tjenestested menes et politikontor, hvor det ytes polititjeneste. Tjenesteenhet er et lensmanns/politistasjonsdistrikt som kan bestå av ett eller flere tjenestesteder. For tjenesteenhet er det angitt bestemte kvalitetskrav. Geografisk driftsenhet er en overbygging av flere tjenesteenheter.

I vurderingen av de ulike alternativer for tjenestestedsstrukturen har vi vektlagt de overordnede målsetninger for nærpolitireformen og vurderingskriteriene for effektivisering av lokal struktur.

Målet med nærpolitireformen er:

Et nærpoliti som er operativt, synlig og tilgjengelig, og som har kapasitet og kompetanse til å forebygge, etterforske og påtale kriminelle handlinger og sikre innbyggernes trygghet. Det skal utvikles et kompetent og effektivt lokalt nærpoliti der befolkningen bor. Samtidig skal det utvikles robuste fagmiljøer som er rustet til å møte dagens og morgendagens kriminalitetsutfordringer.¹

Administrative oppgaver skal så langt som mulig ivaretas på politidistriktsnivå og ved de geografiske driftsenhetene.

Følgende kriterier er lagt til grunn for forslag til effektivisering av lokal struktur.²

- *Tilgjengelighet og service overfor publikum*
- *Kvalitet i forebygging, etterforskning og beredskap*
- *Effektiv ressursbruk i politidistriktet*
- *Helhetlig styring og ledelse i politidistriktet*
- *Fleksibilitet i politidistriktet*

Effektiviseringen av politidistriktenes lokale struktur skal sikre at publikum opplever et tilgjengelig og nært politi. Endringen skal bidra til å frigjøre tid og ressurser, slik at politiet kan være mer tilgjengelig og tilstede i nærmiljøene.

¹ Brev av 01.06.2016 fra Politidirektoratet, punkt 2

² Brev av 01.06.2016 fra Politidirektoratet, punkt 2,1

1.2 Avgrensninger og avhengigheter

Arbeidet har blitt utført av en arbeidsgruppe organisert under PNP Innlandet. Arbeidsgruppa har bestått av:

Arne Hammersmark	Lillehammer	Seniorrådgiver, leder av gruppa
Terje Krogstad	Ringsaker	Driftsenhetsleder/lensmann
Jørgen Berg	FOE Gudbrandsdal	Driftsenhetsleder
Kjell Bakken	Midt Gudbrandsdal	Politibetjent
Siri T. Bechmann Pedersen	Sivilseksjonen Gjøvik	Seksjonsleder
Terje Didriksen	Kongsvinger	Driftsenhetsleder
Ole Bjerke	Søndre land	Lensmann
Bjørn Tore Grutle	Tynset	Driftsenhetsleder/lensmann

Arbeidsgruppa har forholdt seg til styringsgruppa og har jevnlig oppdatert politimester og prosjektleder for PNP Innlandet om fremdrift og innhold.

Medlemmene har vært avgitt til prosjektarbeidet i den grad dette har vært nødvendig for å ivareta oppgaven.

1.3 Tilnærming og organisering

Vi har forsøkt å sette sammen arbeidsgruppa med representanter med ulik kompetanse og ståsted fra alle de tre gamle distriktene. Både store og mindre driftsenheter med større og lengre avstand fra hovedsetet har vært representert.

Gruppa har jobbet under stort tidspress. Vi har hatt fast møte en dag i uka på ulike lokasjoner i distriktet. I mellom møtene har man jobbet selvstendig eller sammen med andre medlemmer i gruppa.

Kommunene har vært involvert på flere måter. Alle kommunene har blitt anmodet om å komme med innspill. De har vært invitert til to en-dags samlinger med på Maihaugen. Over 60 representanter fra kommunene deltok. Disse ble avholdt som såkalte workshops, hvor alle kommunene fikk fremheve det som var viktig for dem. I tillegg til kommunene deltok både media og fagforeningsorganisasjonene.

Politimesteren og/eller prosjektlederen har kommet på møter hos kommuner og regionsråd som har ønsket det.

Kommunene, tillitsvalgte og vernetjenesten har vært representert i styringsgruppa.

Det er planlagt høringskonferanse med kommunen 24. oktober.

2 Dagens situasjon

2.1 Dagens organisering

Innlandet politidistrikt er sammensatt av tidligere Hedmark, Gudbrandsdal og Vestoppland politidistrikter.

Det er fremdeles tre operasjonssentraler i Innlandet som styrer det operative politiarbeidet etter de gamle grensene.

I Innlandet er det flere driftsenheter – både distriktsovergrepene og geografiske som har ansvar for egen måloppnåelse, personell og økonomi.

Innlandet politidistrikt har både døgkontinuerlig skifttjeneste og beredskapstjeneste.

Døgkontinuerlig skifttjeneste vil si at politimannskapene har tjenesteoppmøte på tjenestested før hvert tjenestesett. Beredskapstjeneste vil si at deler av døgnet dekkes av aktiv tjeneste, mens resten av døgnet dekkes opp av mannskaper på hjemmevakt som kalles ut av operasjonssentralen ved behov.

IP4 mannskaper vil si polititjenestepersoner som er operativt godkjent til å bære våpen. Dette er et krav for å delta i vakt- og beredskapstjenesten.

Hver av de geografiske driftsenhetene har selvstendig ansvar for etterforskning innen sitt geografiske ansvarsområde. Etterforskningsseksjonen på Lillehammer – og Gjøvik politistasjon er tillagt distriktsovergrepene funksjoner innen seksuelle overgrep, familievold, narkotika, økonomi, IKT-krim, kriminalteknikk og etterretning/analyse. Disse bistår de geografiske driftsenhetene ved behov. I Hedmark er dette ansvaret lagt til felles kriminalenhet.

Politirådene fungerer bra i de fleste enheter, og dette har blitt en god kommunikasjonskanal mellom lokalpolitikere og politiledere. Det er ved flere enheter et utstrakt samarbeid med kommune, skole, NAV, helsetjenesten og frivillige organisasjoner som alle har en viktig funksjon i det forebyggende arbeidet. Forebyggende tjeneste har etter hvert fått en bedre anseelse i det ordinære politiarbeidet.

Ansvar for den sivile rettspleie og forvaltning er samlokalisert til større enheter i Vestoppland og Hedmark, selv om flere saksbehandlere sitter stedsplasserte på geografiske enheter. I Hedmark er sivil forvaltningstjeneste en egen funksjonell driftsenhet. I Gudbrandsdal er ansvaret mer desentralisert.

Spesifikt for Gudbrandsdal

Gudbrandsdal består i dag av ni geografiske og fire funksjonelle driftsenheter. Dette er organisert i fire vaktregioner hvor en til tre driftsenheter utgjør en vaktregion med ansvar for egen vakt- og beredskap.

Ottadalen har organisert seg med en regionlensmann med overordnet ansvar for lensmannskontorene i Lom, Skjåk og Vågå.

Hver av de fire vaktregionene skal stille med minimum en patrulje med IP4-mannskap døgnet rundt i sin vaktregion til disposisjon for operasjonssentralen. Definert minimumsbemanning i Gudbrandsdal er åtte tjenestepersoner fordelt på fire patruljer:

- Region Sør-Gudbrandsdal består av mannskaper fra Lillehammer politistasjon, Øyer - og Gausdal lensmannskontor med tilhørende kommuner. Det er døgntkontinuerlig skifttjeneste, hvor enkelte vaktsett i helg dekkes opp av integrert liste med tjenestepersoner fra etterforskningsseksjonen Lillehammer samt Øyer- og Gausdal lensmannskontor. Region sør har fast vaktleder som også fungerer som innsatsleder steds plassert på ordensseksjonen (OSEK) på Lillehammer politistasjon.
- Region Midt-Gudbrandsdalen består av mannskaper fra Midt-Gudbrandsdal lensmannskontor. Her er det beredskapstjeneste. Regionen dekker kommunene Ringebu, Sør-Fron og Nord-Fron.
- Region Nord-Gudbrandsdal består av mannskaper fra Sel lensmannskontor og Lesja og Dovre lensmannskontor. Her er det beredskapstjeneste. Regionen dekker kommunene Sel, Dovre og Lesja.
- Region Ottadalen består av mannskaper fra Vågå, Skjåk og Lom lensmannskontorer. Regionen er organisert med et regionlensmannskontor steds plassert i Lom. Etter en omorganisering de siste årene er personellet i Ottadalen steds plassert i Lom. Regionen har beredskapstjeneste og dekker kommunene Skjåk, Vågå og Lom.

Gudbrandsdal har en forebyggende koordinator og en ungdomsetterforsker på Lillehammer politistasjon. Hver driftsenhet har sin forebyggende kontakt som samarbeider tett med koordinator. Koordinator er også distriktets radikaliseringskontakt. Koordinator har i tillegg sitt selvstendige ansvar for forebyggende virksomhet i Lillehammer kommune.

Hver geografiske enhet har i utgangspunktet selvstendig ansvar for sivile gjøremål innen sitt virkeområde. Dette gjelder ikke passutstedelse (Vågå, Skjåk, Gausdal og Øyer har ikke pass).

Noen fagområder innen forvaltning utøves fra Lillehammer, f.eks. våpensøknader.

Gjeldsordning utøves hovedsakelig på Sel og Lillehammer.

Miljøkoordinator-funksjonen er lagt til Sel lensmannskontor.

Spesifikt for Hedmark

Hedmark består i dag av sju geografiske driftsenheter og fem funksjonelle enheter.

Distriktet er inndelt i fire ulike vaktregioner.

- Vaktregion Hamar/Ringsaker består av mannskaper fra Hamar, Ringsaker og Stange og dekker kommunene Hamar, Ringsaker, Stange og Løten. Regionen har døgntkontinuerlig vakttjeneste. I tillegg til de faste mannskapene fra ordensstyrken stiller enhetene med personell fra etterforskning/ på integrerte lister i helgene.

Minimumsbemanning er satt til en patrulje med to IP4 mannskaper. Det tilstrebes å ha to patruljer og opp mot tre patruljer natt til lørdag og natt til søndag.

- Vaktregion Sør-Østerdal består av mannskaper fra Elverum, Engerdal, Trysil, Åmot og Stor-Elvdal lensmannskontorer og dekker nevnte kommuner. Regionen har døgnkontinuerlig vakttjeneste. Minimumsbemanning er satt til en patrulje med to IP4 mannskaper. Det tilstrebes å ha flere patruljer på kvelder/netter i helgene.
- Vaktregion Nord-Østerdal består av mannskaper fra Tynset lensmannskontor og dekker Folldal, Alvdal, Rendalen, Tynset, Tolga og Os. Hovedkontoret ligger i Tynset og det er i tillegg tre tjenestesteder med ett enkeltkontor i kommunehusene i Tolga, Alvdal og Rendalen, som har åpent fra 10-14 en dag pr uke, bortsett fra sommerferien. Enheten har ansvaret for egen beredskap hele døgnet/ hele året. Beredskapen er organisert med en kombinasjon av aktiv patruljetjeneste og beredskapsvakt og har minimumsbemanning på en patrulje med to IP4 mannskaper.
- Vaktregion Glåmdalen består av mannskaper fra Kongsvinger politistasjon og Solør lensmannskontor og dekker Kongsvinger, Solør, Grue, Våler, Sør-Odal, Nord-Odal og Eidskog. Det tilstrebes å ha to patruljer på natt til lørdag og natt til søndag. I tillegg til ordensstyrken stiller driftsenhet Kongsvinger med personell fra etterforskningsseksjon på integrerte lister for både å styrke kveldstjenesten i uka, samt helgetjenesten. Regionen har aktiv døgnkontinuerlig tjeneste.

Det er etablert ordninger der den enkelte driftsenhet har kontaktpersoner innen ulike fagfelt. Disse fagpersonene/kontaktpersonene samarbeider tett med den enkelte koordinator.

Miljøkoordinator-funksjonen er lagt til Elverum politistasjon.

Den enkelte driftsenhet har sin egen organisering av den forebyggende tjenesten. Dette varierer noe utfra størrelse på enheten. Hamar har en egen ungdomsseksjon. Kongsvinger har eget forebyggende avsnitt, mens andre driftsenheter har implementert det forebyggende arbeidet hos ordenstyrken. Hver driftsenhet har sin forebyggende ansvarlig og en eller flere forebyggende kontakter som samarbeider med forebyggendekoordinator på distriktsnivå. Koordinator er også distriktets radikaliseringskontakt.

Felles kriminalenhet i Hedmark har påtalegrupper plassert i Kongsvinger, Elverum og Hamar. Det er en felles etterforskningsenhet med kriminalteknikere på egen turnus plassert i Kongsvinger og Hamar.

På Hamar ligger det et barnehus.

Ansvaret for sivil – og forvaltningstjenesten er langt på veg flyttet til egen felles driftsenhet på Hamar. Saksbehandlere er steds plassert på geografiske enheter. Gjeldsordning er plassert på Hamar, Stange, Ringsaker, Rena og Kongsvinger. Pass utstedes i Elverum, Hamar og Kongsvinger. Tvangsforretninger er plassert på Hamar, Ringsaker, Stange, Tynset, Åmot, Elverum, Trysil, Solør og Kongsvinger.

Tilråding – effektivisering av tjenesteenheter og tjenestesteder<politidistrikt>				
Skrevet av: Arne Hammersmark	12.10.16	Versjon: 1.0	Status:	Side 10 av 54

Spesifikt for Vestoppland

Vestoppland består i dag av tre geografiske og fem funksjonelle driftsenheter. Vestoppland er igjen delt inn i to vaktregioner, Gjøvik/Land/Toten/Hadeland(GLTH) og Valdres, med ansvar for egen vakt- og beredskap.

GLTH har helkontinuerlig vakt og beredskap, mens Valdres har operativ vakt/beredskap fram til kl. 2100 på hverdager, samt natt til lørdag og natt til søndag. Resten av vakt/beredskap i Valdres dekkes av beredskapsvakt. Det er tre geografiske driftsenheter, Gjøvik (GLT), Hadeland og Valdres.

GLTH skal stille med minimum tre patruljer med IP4-mannskap døgnet rundt, og Valdres en patrulje i sine vaktregioner til disposisjon for operasjonssentralen. Bemanningen har til tider vært under definert minimumsbemanning av flere årsaker. Minimumsbemanning i Vestoppland er i utgangspunktet åtte tjenestepersoner minimum IP4 fordelt på fire patruljer.

- Region GLTH består av mannskaper fra Gjøvik, Søndre- og Nordre land og Gran og Lunner lensmannskontor og dekker kommunene Gjøvik, Søndre- og Nordre land, Gran og Lunner, Østre- og Vestre Toten og Gran og Lunner. Regionen har døgnkontinuerlig vakttjeneste.
- Region Valdres består av mannskaper fra lensmannskontorene i Valdres og dekker kommunene Nord-Aurdal, Sør-Aurdal, Etnedal, Øystre Slidre, Vestre Slidre og Vang. Regionen har operativ tjeneste fram til kl. 2100 på hverdager, fram til kl. 0300 natt til lørdag og fram til kl. 0400 natt til søndag, samt dagtid lørdag og søndag. Resten dekkes av beredskapsvakt.

Miljøkoordinator-funksjonen er lagt til Gran og Lunner lensmannskontor.

Driftsenhet GLT har en forebyggende koordinator samt to forebyggere på Gjøvik politistasjon. Forebyggerteamet skal dekke Gjøvik, Østre- og Vestre Toten, Søndre- og Nordre Land. Koordinator er også distriktets radikaliseringskontakt i 50 % stilling. Hadeland og Valdres har egen ansatt som har ansvar for forebyggende tjeneste.

Forvaltning er lagt i egen funksjonell driftsenhet, men saksbehandlere utøver oppgaven på tjenestesteder som Valdres, Gjøvik, Land (Dokka) og Gran/Lunner.

Sivil rettspleie for Valdres-regionen, er samlet på driftsenhet Valdres (Fagernes).

Sivil rettspleie for Gjøvik, Østre- og Vestre Toten, er samlet under driftsenhet Gjøvik, med eget tjenestested på Østre Toten (Lena). Enheten har ansvar for gjeldsordning for hele Vestoppland med saksbehandlere stedsplassert på Lena, Fagernes, Dokka og Gran.

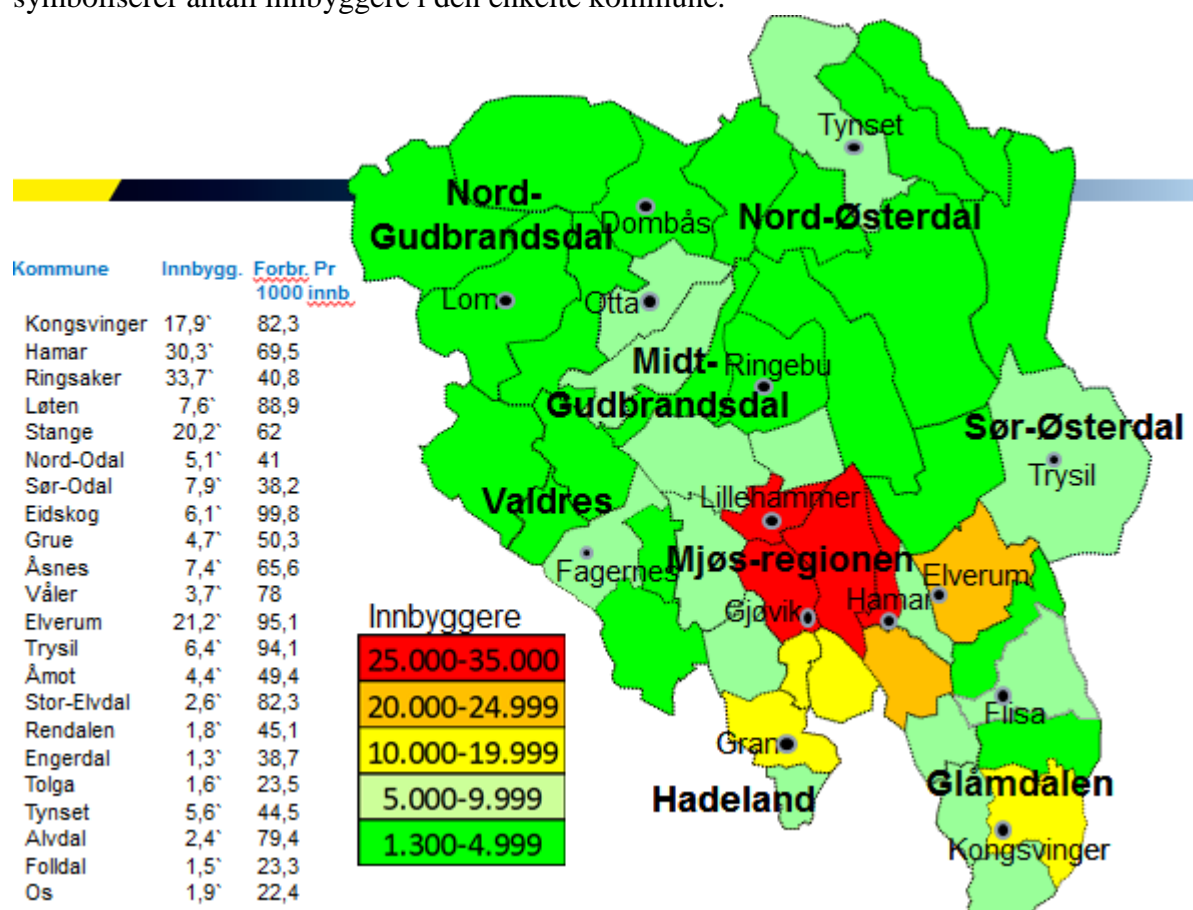
Sivil rettspleie for Søndre og Nordre Land er samlet på Dokka.

Sivil rettspleie for Gran/Lunner er samlet på Gran (Hadeland).

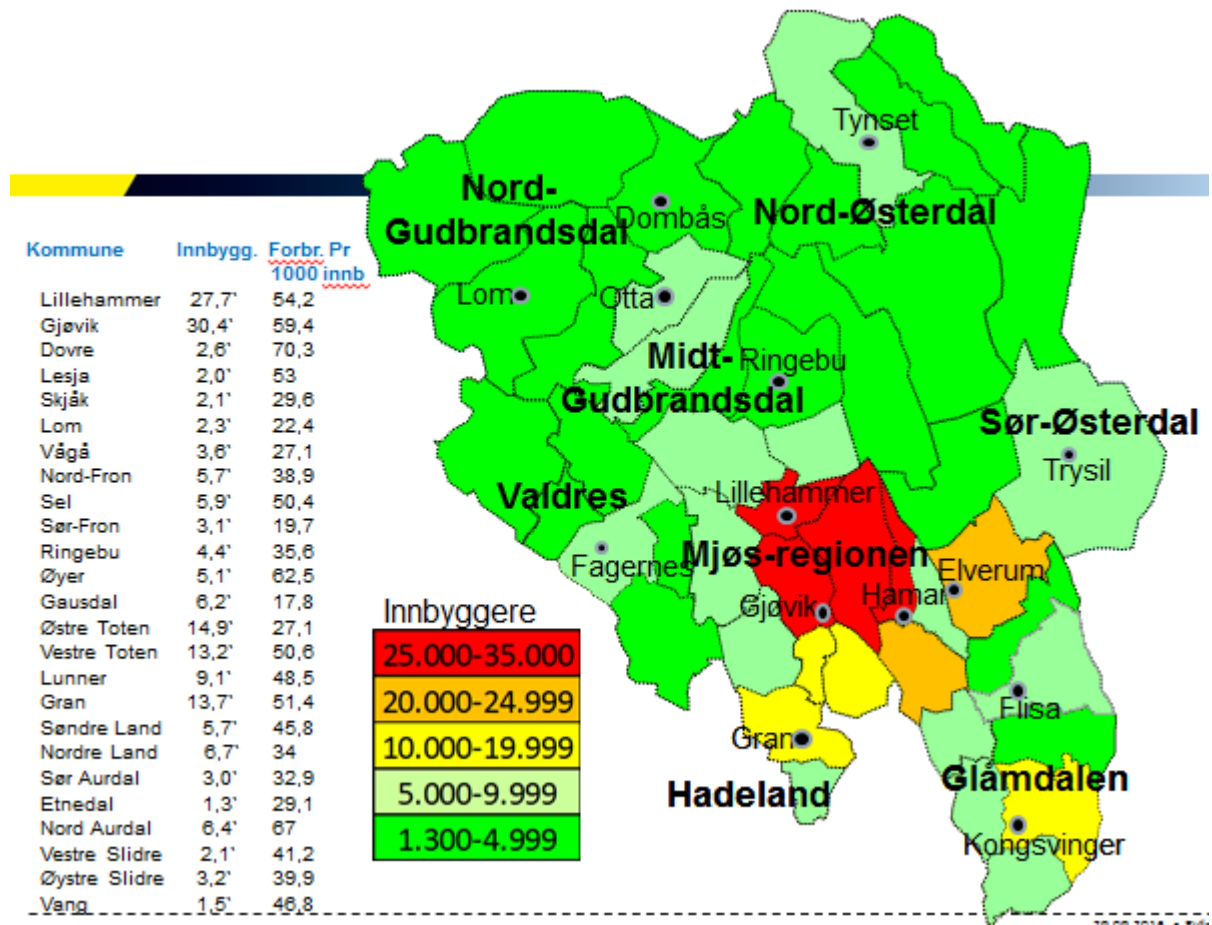
2.2 Faktaopplysninger

Kartskissene på de neste sidene viser de ulike kommunene i Innlandet politidistrikt, med antall innbyggere og antall forbrytelser pr 1000 innbygger.

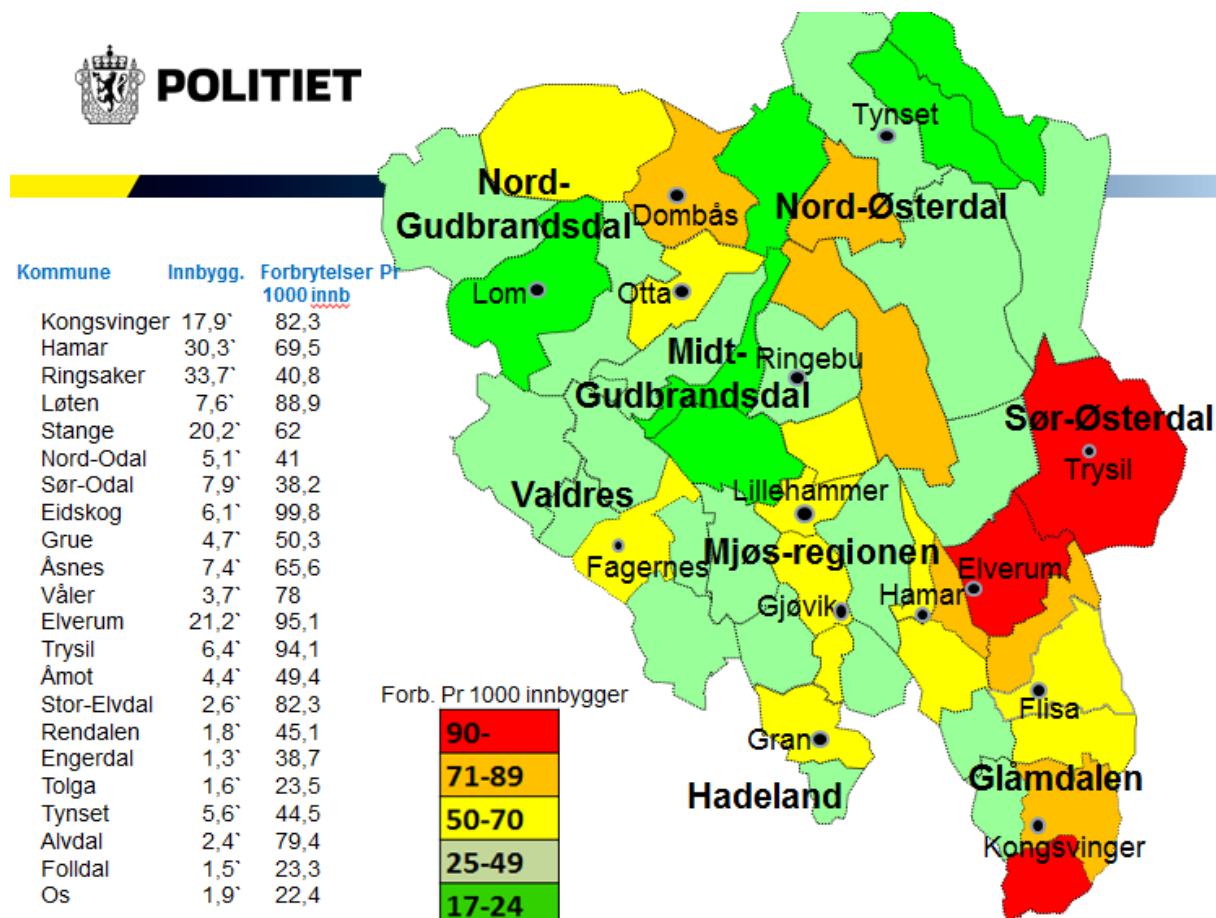
Tekstkolonne til venstre viser de ulike kommunene i Hedmark fylke. Fargenyansene i kartet symboliserer antall innbyggere i den enkelte kommune.

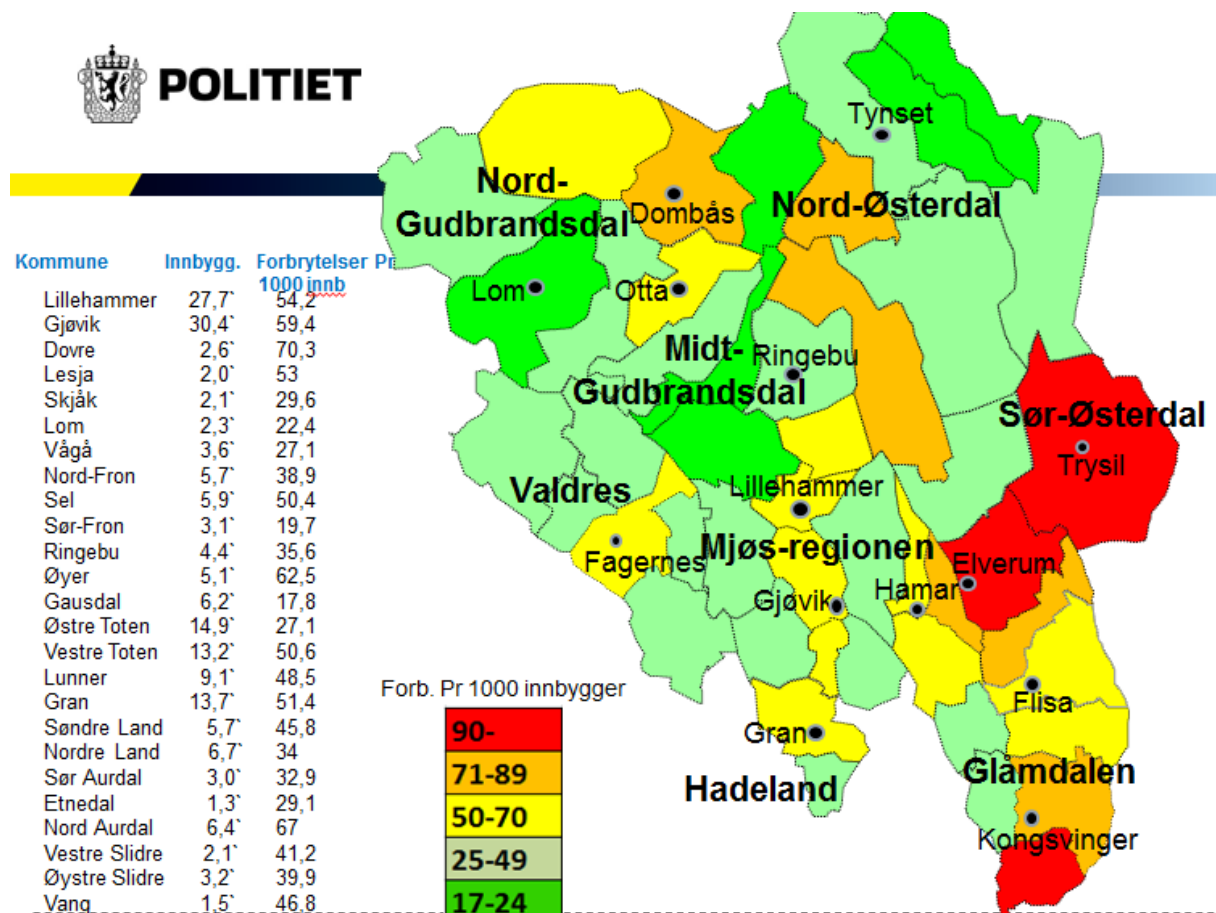
Tekstkolonne til venstre viser de ulike kommunene i Oppland fylke. Fargenyansene i kartet symboliserer antall innbyggere i den enkelte kommune.

Tekstkolonne til venstre viser de ulike kommunene i Hedmark fylke. Fargenyansene i kartet symboliserer antall forbrytelser pr 1000 innbygger i den enkelte kommune.

Tekstkolonne til venstre viser de ulike kommunene i Oppland fylke. Fargenyansene i kartet symboliserer antall forbrytelser pr 1000 innbygger i den enkelte kommune.

2.3 Behov og erfaringer med dagens organisering

Når vi beskriver behov og erfaringer med dagens organisering vinkler vi beskrivelsen mot:

- Vakt og beredskap
- Straffesaksbehandling
- Forebygging
- Sivile/forvaltningsmessige gjøremål

Vurdering av vakt og beredskap

Samarbeidet mellom operasjonssentralene og patruljene fungerer bra. Det har blitt en mer ensartet prioritering, slik at oppdrag med samme alvorlighetsgrad blir håndtert rimelig likt i de ulike vaktregionene. Operasjonssentralene har blitt bedre på flåtestyring, det være seg transporter til arrest / psykiatrisk sykehus eller til andre oppdrag, uavhengig av hvor det skjer. Mannskapene er operative i tankegangen og løser stort sett hendelsesstyrte oppdrag på en god måte. Det er gode tilbakemeldinger på instruktørkorpset der disse benyttes i den operative treningen.

Tilråkning – effektivisering av tjenesteenheter og tjenestesteder<politidistrikt>				
Skrevet av: Arne Hammersmark	12.10.16	Versjon: 1.0	Status:	Side 15 av 54

De geografiske avstandene er en stor utfordring. Det er viktig å kunne håndtere hendelsene overalt i distriktet med kortest mulig responstid.

Det er store utfordringer knyttet til bemanningen på vakt/beredskapslistene – spesielt i Hedmark og Vestoppland. Det er i mange tilfeller en bemanning helt på minimum med to operative mannskaper som skal betjene en befolkning på opp mot 90 000 mennesker.. Dette gjør sitt til at operasjonssentralen må prioritere knallhardt. Det er et økende antall avviksrapporteringer fra mannskapene om manglende bemanning. Antall oppdrag som avsluttes med "ikke kapasitet" er økende i de største vaktregionene. Tidvis bør enkelte regioner ha flere patruljer på hjul for å få en brukbar beredskap.

Kapasitetsutfordringene medfører tidvis at politiet blir reaktivt, der de kjører fra oppdrag til oppdrag uten å ha kapasitet til å jobbe forebyggende og være i forkant av uønskede hendelser. Dette vil også gjøre seg gjeldende opp mot innføring av politiarbeid på stedet.

Tjenestelistene er svært sårbare over hele distriktet.

Vi må jobbe videre med helhetstenkingen og bruk av resurser. Det bør frigjøres mer mannskap til deltagelse i vakt/beredskapsarbeidet.

Bruk av beredskapsvakt anses som hensiktsmessig i deler av Innlandet ut ifra antall mannskaper tilgjengelig sett opp mot antall registrerte hendelser i den enkelte region.

Kjøretøyparken er et til dels gammel og relativt dårlig i Hedmark og Vestoppland.

Vurdering av straffesaksarbeidet

Tidsfristene for tilrettelagte avhør er knappe. Sammenholdt med stort tilfang og forholdsvis liten kapasitet ved barnehusene gjør at fristene oversittes. Flere alvorlige sedelighetssaker er blitt for gamle, før etterforskningen er ferdigstilt.

Det er flere driftsenheter som har manglende kompetanse og kapasitet knyttet til nettbasert kriminalitet. Denne kriminaliteten øker i omfang, og det er viktig at vi høyner kapasiteten innen dette feltet.

Målstyringen kan i enkelte tilfeller virke negativt, ved at fokuset på måltallene kan medføre at man ikke samarbeider optimalt på tvers av driftsenheter eller satser på ressurskrevende saker.

Store og komplekse saker som krever mye ressurser er en utfordring.

Antall tjenestepersoner tilgjengelig gjør også enkelte driftsenheter sårbare i deler av året med lav bemanning eller hvor saker blir så omfattende at egne ressurser ikke er tilstrekkelig. De samme mannskapene skal i utgangspunktet dekke både vakt og beredskap i tillegg til å være etterforskere både i daglig drift og ved spesielle hendelser.

Tildeling av fagroller og/eller fagansvar ved den enkelte driftsenhet gjør også de minste driftsenhetene sårbare. Denne mangesidigheten kan oppfattes som krevende å oppfylle, når bemanningen blir for lav.

Opprettingen av Felles etterforskningsenhet med egen kriminalteknisk avdeling i Hedmark og Vestoppland har fungert bra og gitt høynet kvalitet på blant annet åstedsarbeid og etterforskning av seksuelle overgrep.

Samarbeidet med påtale fungerer bra, spesielt der påtale er steds plassert på den geografiske driftsenheten.

En generell utfordring innen etterforskning er lav bemanning, og at stillinger holdes vakante.

Vurdering av forebygging

Politirådene fungerer ikke like bra i alle enheter. Det er avhengig av hvordan dette fagfelt har blitt prioritert. Ved noen enheter fungerer det bra med et utstrakt samarbeid med kommune-skole-NAV- Helse og frivillige organisasjoner, som alle er viktige i det forebyggende arbeidet.

Det er ikke implementert i stor nok grad en egen felles forebyggende strategi i distriktet. Det er ikke gjort mye innen erfaringslæring. Det er litt opp til den enkelte enhet hva som prioriteres, og hvordan det forebyggende arbeidet er organisert og utført. Det er vanskelig å evaluere effektene av arbeidet. Ved knappe ressurser kan forebyggende bli skadelidende, fordi politiet må håndtere det hendelsesstyrte.

Vurdering av sivil- og forvaltningsoppgaver

Det er hensiktsmessig å etablere større fagmiljøer. Det medfører en mer lik og ensrettet tjeneste med høyere kvalitet og bedre mål og resultatstyring.

Man blir mindre sårbar ved sykdom og ferier. Det blir en bedre utnyttelse av ressursene og en likere belastning. Ulempen er at det i enkelte tilfeller kan bli lengre reiseavstander for publikum. Ved å plassere saksbehandlere på geografiske enheter, ivaretar man nærheten til publikum.

3 Vurdering av alternativer

Innlandet politidistrikt består av Hedmark- og Oppland fylke med totalt 47 kommuner hvorav 25 kommuner i Oppland og 22 kommuner i Hedmark.

Innlandet politidistrikt har 17 geografiske driftsenheter, som igjen består av 5 politistasjoner og 34 lensmannskontorer.

Kartskissen viser Innlandet politidistrikt, inndelt i SSB sine regioner.

Distriktet håndterer 60 000 politioperative oppdrag årlig.

Det etterforskes om lag 20 000 anmeldelser i året.

Det behandles om lag 44 000 sivilsaker årlig.

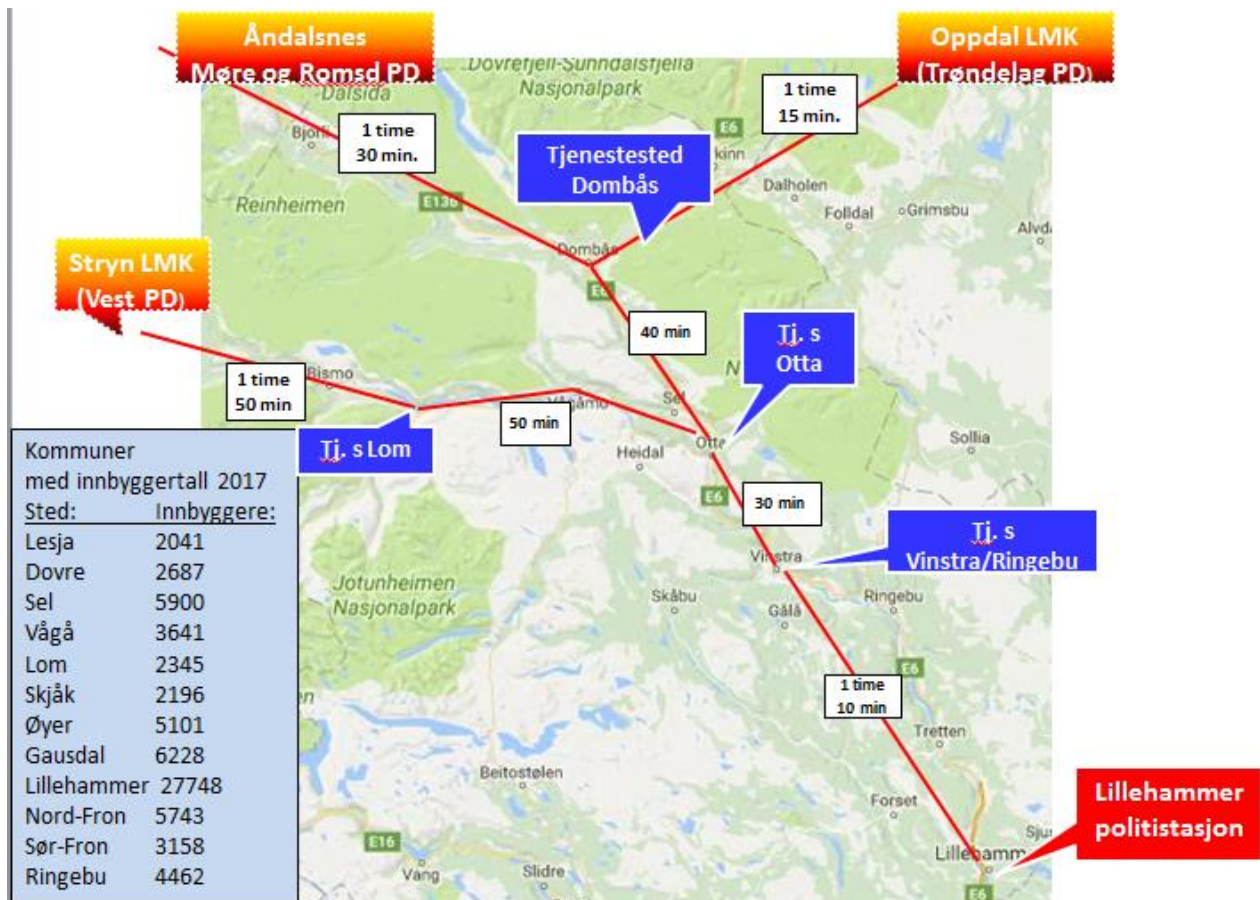
3.1 Alternative tjenestestedsstrukturer

Nedenfor beskrives aktuelle alternativer for ny tjenestestedsstruktur i Innlandet politidistrikt i forhold til nærpolitireformens mål og kriterier.

3.1.1 Forslag til ny organisering i Gudbrandsdal

Vi har valgt å foreslå to alternativer. I begge disse alternativene opprettholdes Vinstra som tjenestested. Vi har diskutert inngående om vi også skulle foreslå en nedleggelse av lensmannskontoret på Vinstra. Pga geografien, befolkningstettheten i Midt- Gudbrandsdal og aktiviteten i området har vi ikke gått videre med dette alternativet.

Alternativ 1, Gudbrandsdal

Lillehammer politistasjon og Sel lensmannskontor foreslås videreført som tjenesteenheter.

Midt-Gudbrandsdal- Lesja og Dovre- og Lom lensmannskontor foreslås videreført som tjenestesteder. Mindretallet foreslår i tillegg Midt-Gudbrandsdal som tjenesteenhet.

Når leiekontrakten utløper på Vinstra, bør det vurderes om kontoret bør flyttes til Ringebu. Dette vil gi en bedre geografisk fordeling av tjenestesteder.

Lensmannskontorene Gausdal, Øyer, Vågå og Skjåk foreslås nedlagt.

Begrunnelse

Lillehammerregionen

Innen vakt og beredskap dekker Lillehammer politistasjon allerede med dagens ordning det aller meste av vakttjenesten i området Lillehammer, Gausdal og Øyer. Politiet på Lillehammer har således god kjennskap til og kontakt med aktuelle samarbeidspartnere i alle tre aktuelle kommuner. Også brannvesenet og helsevesenet har i dag et godt interkommunalt samarbeid i disse tre kommunene.

Ved en sammenslåing av Øyer-, Gausdal- lensmannskontor og Lillehammer politistasjon vil polititjenesten og tjenestetilbudet for innbyggerne i stor grad være likt som det er i dag. Det er kort avstand med god infrastruktur mellom Lillehammer, Gausdal og Øyer. Lillehammer er regionscenteret for de fleste innbyggerne i de tre kommunene.

Både Gausdal og Øyer har en beskjeden saksportefølje i forhold til Lillehammer. Det forventes at en omdisponering av mannskaper vil gi en bedre fordeling av politiresurser og bedre polititjeneste enn i dag.

Oppsigelse av leiekontrakter i Gausdal og Øyer sammen med omdisponering av patruljekjøretøy forventes å gi en umiddelbar økonomisk gevinst. En flytting av ressurser til Lillehammer vil ikke medføre økte husleiekostnader i politihuset på Lillehammer.

Det opprettes politikontakter i alle kommuner.

Midt-Gudbrandsdal

Midt-Gudbrandsdal er utenom Lillehammer-regionen, den delen av Gudbrandsdalen med størst tilfang av både straffesaker og sivilsaker. Regionen ligger relativt langt fra både Lillehammer og Otta. Området består av mange aktive tettsteder hovedsakelig langs aksene sør-nord langs E-6 og jernbanen. Dagens situasjon med å ha et tjenestested i Midt-Gudbrandsdal fremstår som fornuftig i forhold til kriteriene for reformen.

En eventuell flytting av tjenestested fra Vinstra til Ringebu vil gi en bedre geografisk fordeling av tjenestestedene i Gudbrandsdalen. Dette alternativet bør vurderes ved utløp av husleiekontrakt på Vinstra.

Det opprettes politikontakter i alle kommuner.

Nord-Gudbrandsdal

Dette forslaget innebærer få forandringer i forhold til dagens ordning.

Politiet vil opprettholde en god tilgjengelighet for innbyggerne i alle de berørte kommunene.

Vakt og beredskap opprettholdes på samme nivå som i dag med en kombinasjon av aktiv tjeneste og beredskapsvakt.

Otta og Dombås er sentrale trafikknutepunkter som gjør begge steder gunstig i forhold til vakt og beredskap og lokal tilhørighet. En plassering på Dombås sikrer etter vårt syn en brukbar beredskap vestover mot Bjorli og gir en mulighet for å yte politibistand til områder både nordover til Trøndelag, vestover mot Åndalsnes og østover mot området Folldal.

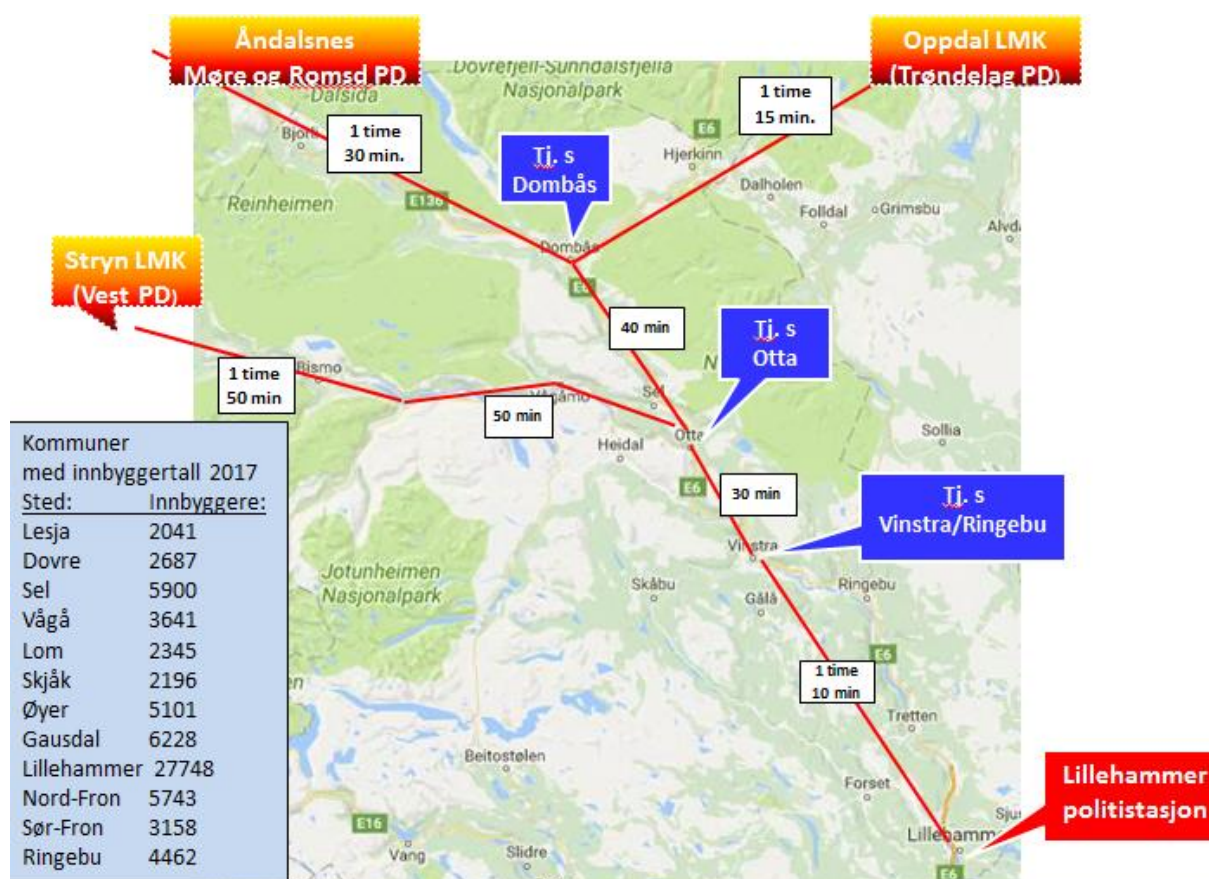
Plasseringen av tjenestested på Lom tar hensyn til den aktivitet og trafikk som genereres av de store nasjonalparkene og fjellområdene som ligger til Ottadalen. Vakt og beredskap i forhold til redningstjeneste og ulykker på vegnettet er viktig for publikums trygghet i området og gir også større mulighet for å bistå med politiresurser vestover mot Stryn og nærliggende fjellområder. Det sikrer også relativt kort reisevei til politiet for innbyggerne i Vågå og Skjåk

kommuner. Det bærende hensyn for å ha et tjenestested i Lom er dog avstandsutfordringer med tilhørende beredskapsutfordringer. Ved at området har begrenset med både oppdrag og straffesaker, bør det vurderes å flytte en vesentlig del av ressursene fra Lom til Otta.

Otta vurderes som det naturlige sentrum i regionen.

Det opprettes politikontakter i alle kommuner.

Forslag til ny organisering Gudbrandsdal, alternativ 2

Den eneste endringen i forhold til alternativ 1 er at Lom er i tillegg tatt bort som eget tjenestested.

Lokalene på Otta utvides for å ta imot ansatte og materiell fra de foreslåtte nedlagte kontorer.

Begrunnelse

Forslaget innebærer en opprettholdelse av dagens tjenestesteder på Otta og på Dombås. Polititjenesten kan uten særlige omkostninger samles på Otta. Tjenestestedene Otta og Dombås ligger ved viktige trafikk-knutepunkter og er befolkningssentra som det er naturlig å oppsøke eller passere for innbyggerne i Nord-Gudbrandsdal og Ottadalen. For innbyggerne i Vågå er det mer naturlig å dra til Otta enn til Lom.

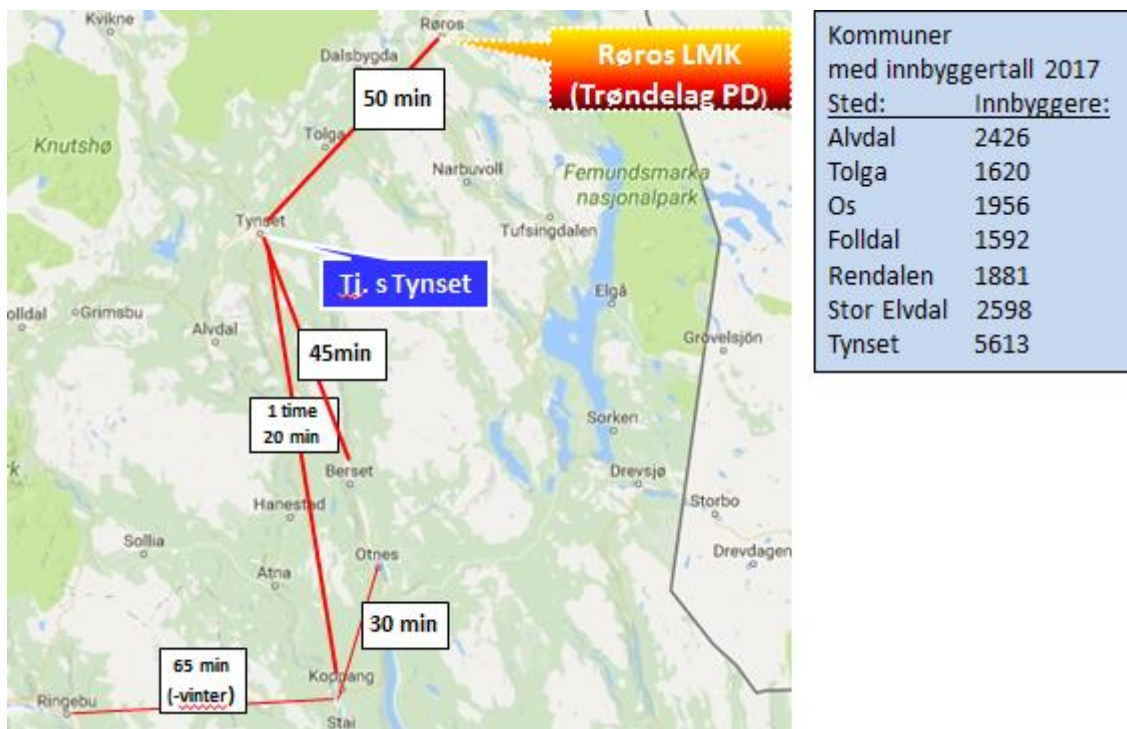
En samling av politiressursene i Otta gir et større og bedre fagmiljø. Man vil få mer robuste tjenestelister. De fleste unge medarbeiderne ønsker større fagmiljøer og mer hendelser der de jobber. En samling på Otta vil sannsynligvis gjøre det enklere å rekruttere nye medarbeidere og få dem til å bli. Det vil også gi bedre utnyttelse av personell, ressurser og materiell samt enklere koordinering og ledelse.

Ordningen med flere ansatte samlet gir større mulighet for mer aktiv tjeneste enn i dag og større vekt på synlighet og beredskap til gunst for hele regionen innen vakt og beredskap, etterforskning og kriminalitetsforebyggende arbeid.

De fleste innbyggerne vil også for dette alternativet ha en akseptabel reisetid til politiet. Unntaket er området fra Lom og vestover som vil ligge utenfor denne grensen. Antall operative hendelser, straffesaker og sivilsaker er dog meget lavt i dette området.

På denne bakgrunn har gruppa vært i tvil om hvorvidt Lom bør legges ned eller bestå som tjenestested. Vi har etter omfattende diskusjoner kommet til at politiet bør være representert på Lom utfra beredskapsmessige hensyn og avstandsutfordringer.

3.1.2 Forslag til ny organisering i Nord-Østerdal

Driftsenhet Nord-Østerdal opprettholdes som tjenesteenhet.

Tjenestestedene Alvdal, Tolga og Rendalen nedlegges.

Driftsenhet Nord-Østerdal får det totale ansvaret for polititjenesten i hele området.

Begrunnelse

Regionen har lange avstander til andre enheter og må basere seg på å være mest mulig selvhjulpne både operativt, innen forebygging og etterforskning.

Regionen blir en formell enhet med kommuner samlet innenfor én og samme rettskrets; Nord-Østerdal tingrett. Kommunene har samme sykehustilbud/distriktspsykiatritilbud ved Sykehuset Innlandet Tynset. Tilsvarende hører alle kommuner inn under Midt-Hedmark Brannvesen.

Det som her betegnes som Nord-Østerdal er en egen geografisk driftsenhet med ansvaret for polititjenesten i seks kommuner, Folldal, Alvdal, Rendalen, Tynset, Tolga og Os. Hovedkontoret ligger på Tynset og lensmannen i Tynset er driftsenhetsleder.

Lensmannen i Rendalen sluttet i 2012 og det har ikke vært fast ansatt egen lensmann etter dette. I dag har lensmannen i Tynset også funksjon som lensmann i Rendalen.

I Rendalen-, Alvdal og Folldal- og Tolga og Os lensmannskontor møter lensmannen bare en gang pr uke kl 10-14. Det aller meste av publikumsbetjening skjer på Tynset.

Størsteparten av befolkningen får akseptable reiseavstander til politiet.

Det vil gi en forenklet ledelsesstruktur og mindre administrasjon med færre tjenestesteder.

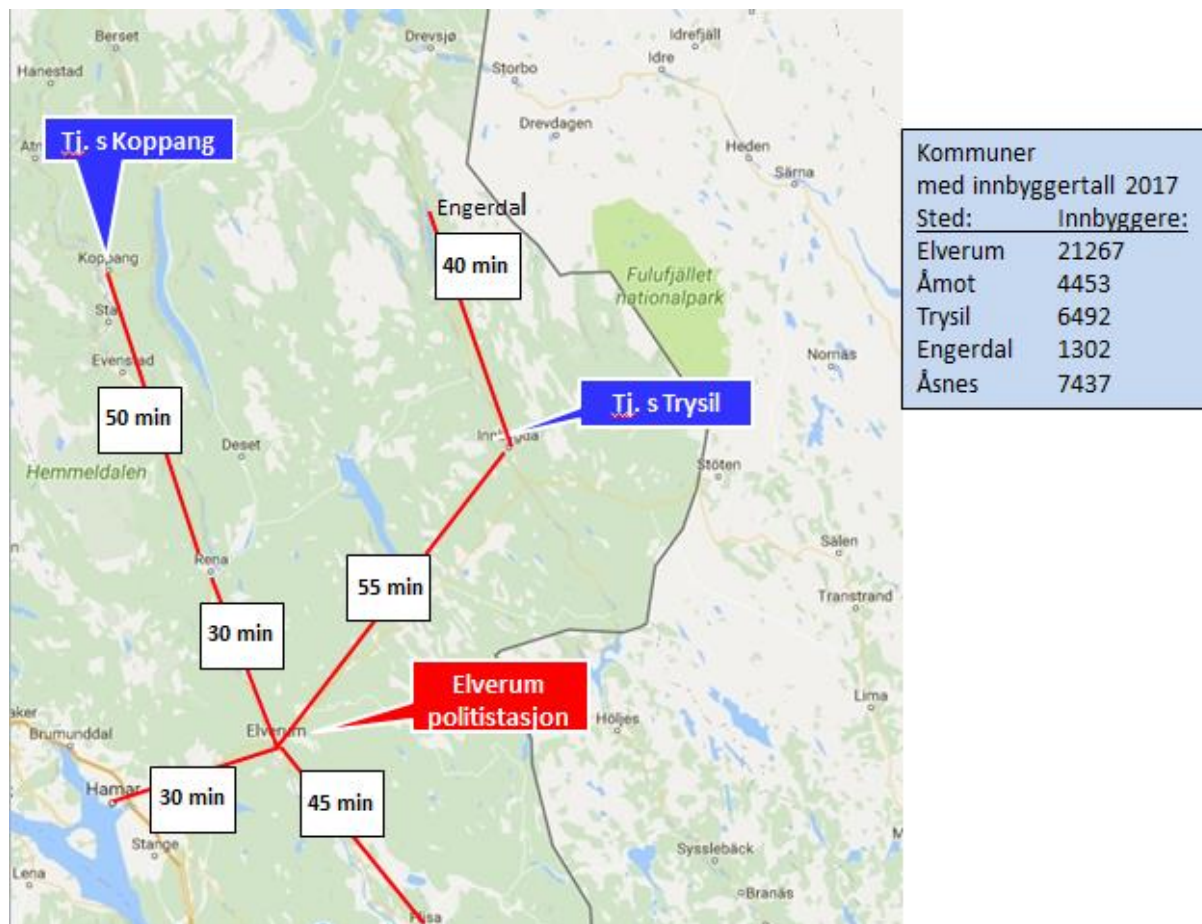
Organiseringen er i stor grad en videreføring av dagens ordning, og publikum i hele regionen har i flere år forholdt seg til politiet på Tynset.

Det har vært svært lite publikumshenvendelser ved tjenestestedene i Alvdal, Rendalen og Tolga, og nedlegging av disse tjenestestedene har i stor grad vært akseptert i lang tid.

Alle kommuner får en politikontakt.

3.1.3 Forslag ny organisering Sør-Østerdal

Alternativ 1 Sør-Østerdal

Tjenestestedene Elverum, Trysil og Koppang videreføres som i dag. Elverum som tjenesteenhet og Trysil og Koppang som tjenestesteder.

Lenmannskontorene i Åmot og Engerdal legges ned.

Samtidig foreslås det at regionen får ansvaret for Våler kommune.

Elverum får ansvaret for den totale polititjenesten i området.

Begrunnelse

Regionen er allerede en felles vaktregion.

Det er lange avstander i enheten, og opp til Koppang er det ca 10 mil fra Elverum og enda lengre til nordvestlige deler av Stor-Elvdal kommune. Avstanden Elverum – Trysil er sju mil. Allikevel vil det aller meste av befolkningen få en akseptabel reisevei til nærmeste tjenestested.

Tjenestestedet på Koppang videreføres på bakgrunn av beredskapshensyn og lokal forankring pga de lange avstandene mellom Elverum-Koppang-Tynset.

Tjenestestedet på Rena i Åmot ligger bare tre mil unna Elverum og det meste av vaktberedskapen, og mye av straffesaksoppfølgingen utføres fra Elverum. Oppfølgingen av risikoobjektet Rena leir vil i stor grad kunne håndteres fra Elverum og PST. Kontoret har åpent for publikum tre dager pr uke.

Engerdal lensmannskontor leier lokaler i kommunehuset i Engerdal sentrum. Kontoret har åpent for publikum to dager pr uke og betjenes da av lensmannen i Engerdal og/eller en sivilt tilsatt. Begge disse to jobber ved Trysil lensmannskontor de andre dagene i uken. Beredskapen håndteres av vakt- og beredskapsstyrken i Trysil og fra Elverum politistasjon.

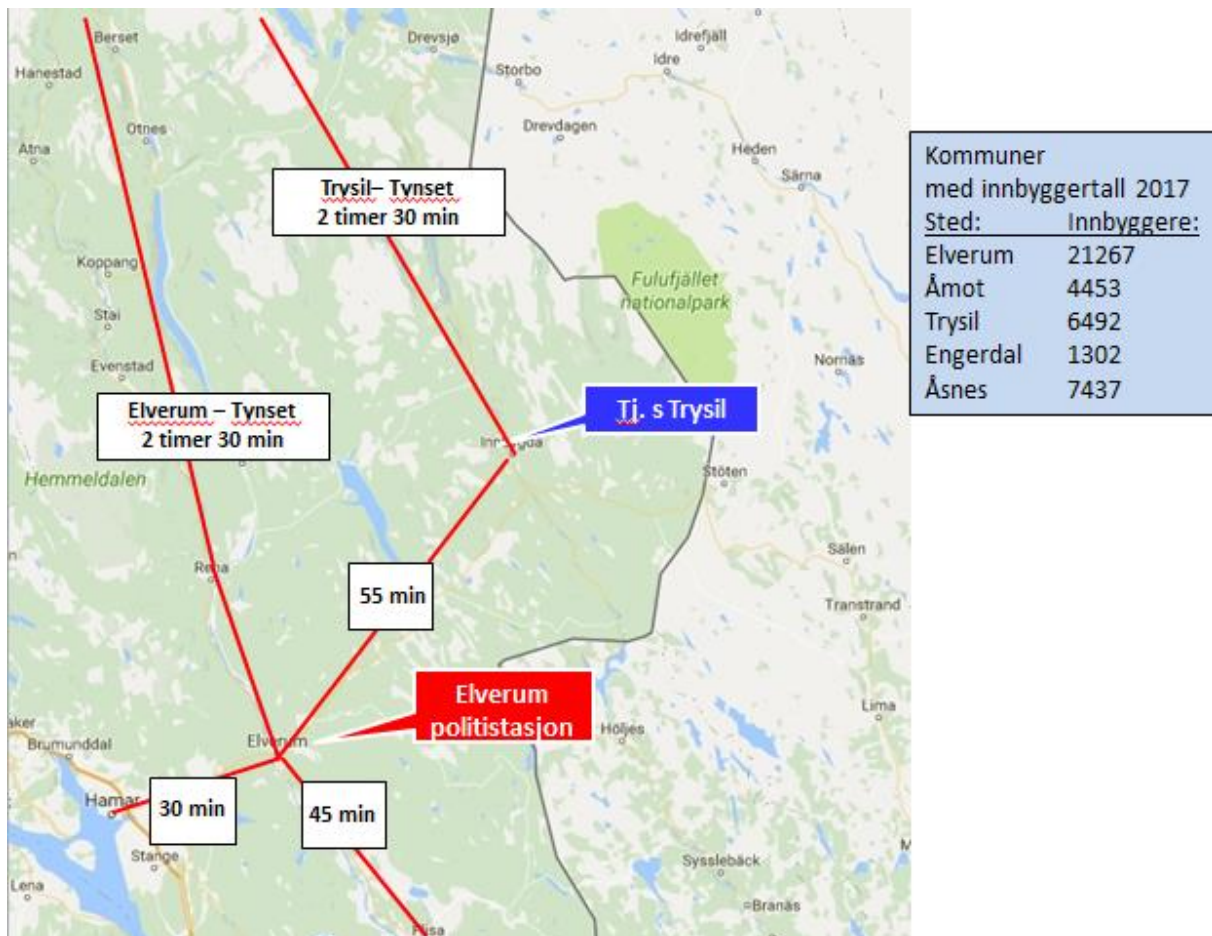
Ordningen med politikontakt vil sørge for god kontakt mellom kommunene og politiet og er ikke avhengig av et fysisk tjenestested.

Det å legge inn Våler kommune i regionen vil gi en struktur som samsvarer godt med dagens ordning. En god del av vaktoppdragene i Våler tas i dag fra Elverum og kommunen har større naturlig tilknytning nordover til Elverum enn til Kongsvinger. Den korte avstanden til Elverum gjør at det ikke er behov for et eget tjenestested i Våler. Det har det heller ikke vært på flere år. Oppdragene til Stor-Elvdal og Trysil håndteres i dag av Elverum, når det ikke er lokale mannskaper på vakt.

Regionen vil i hovedsak få et beredskapsmessig ansvar for de samme kommunene som i dag.

Det vil gi en forenklet ledelsesstruktur og mindre administrasjon med færre tjenestesteder.

Alle kommuner får en politikontakt.

Alternativ 2, Sør-Østerdal

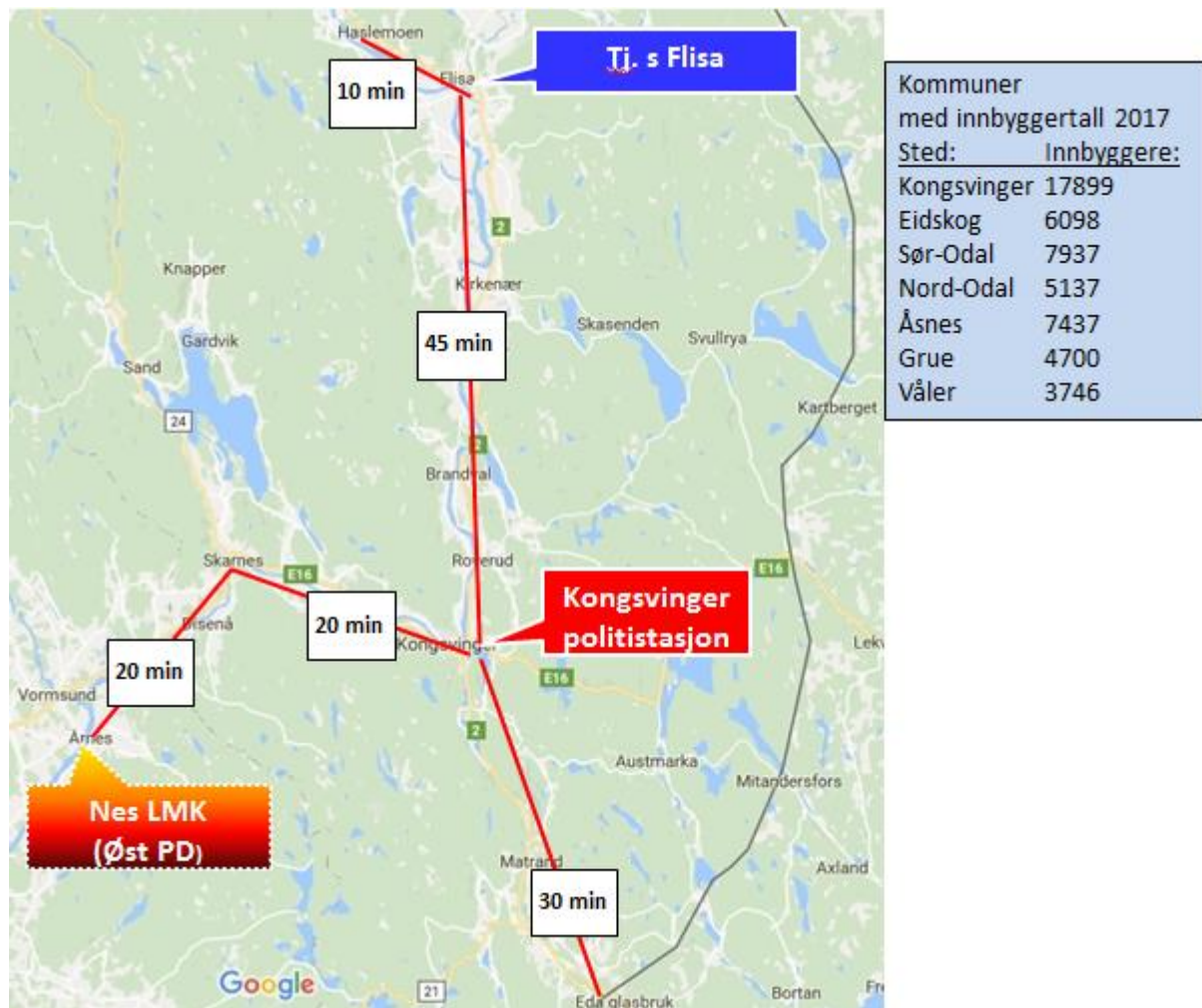
Alternativet er likt som alternativ 1, bortsett fra at Koppang foreslås nedlagt som tjenestested.

Begrunnelse alternativ 2

Ved at Koppang nedlegges og ressursene overføres til Elverum, vil alle få et større fagmiljø på Elverum.

Denne ordningen vil være en effektiv ressursutnyttelse, gi en enklere ledelsesstruktur, mindre administrasjon og styrke Elverum. Problemet er selvsagt den lange avstanden opp til Koppang. Vi har derfor valg å foreslå at Koppang består som tjenestested.

3.1.4 Forslag til ny organisering i Glåmdalen

Det foreslås å opprettholde Kongsvinger politistasjon som tjenesteenhet og Solør lensmannskontor som tjenestested.

Lensmannskontorene i Eidskog, Sør-Odal, Nord-Odal, Grue og Våler nedlegges.

Begrunnelse

Vaktregionen Kongsvinger politistasjon, og Solør lensmannskontor har døgkontinuerlig vaksamarbeid som dekker kommunene Kongsvinger, Eidskog, Sør-Odal, Nord-Odal, Grue, Åsnes og Våler

Etterforskningsseksjonen på Kongsvinger har totalansvaret for straffesakene i Eidskog, Sør-Odal og Nord-Odal.

Lensmannen i Eidskog har i dag kontordag i kommunehuset hver tirsdag og torsdag kl 09-13. For øvrig møter lensmannen på Kongsvinger politistasjon, hvor han ekspederer publikum i politivakta og går vakter hver tredje helg. Leieavtalen ved Eidskog lensmannskontor er sagt opp.

I Sør-Odal er det i realiteten kun lensmannen igjen på kontoret i det daglige. Han er også fungerende lensmann i Nord-Odal.

Etter at lensmannen i Nord-Odal sluttet i 2014, overtok lensmann i Sør-Odal også ansvaret som lensmann i Nord-Odal. Politiet har i dag ingen lokaler i Nord-Odal. Lensmannen har en kontordag på kommunehuset hver torsdag. Han bruker denne dagen til tverretatlige møter, da befolkningen stort sett reiser til lensmannskontoret i Sør-Odal ved innlevering av anmeldelse etc.

Forslag til ny ordning blir i realiteten som i dag, forskjellen blir at lensmannskontoret i Eidskog, Sør-Odal og Nord-Odal formelt blir nedlagt. Dette vil gi en mer effektiv og fornuftig struktur.

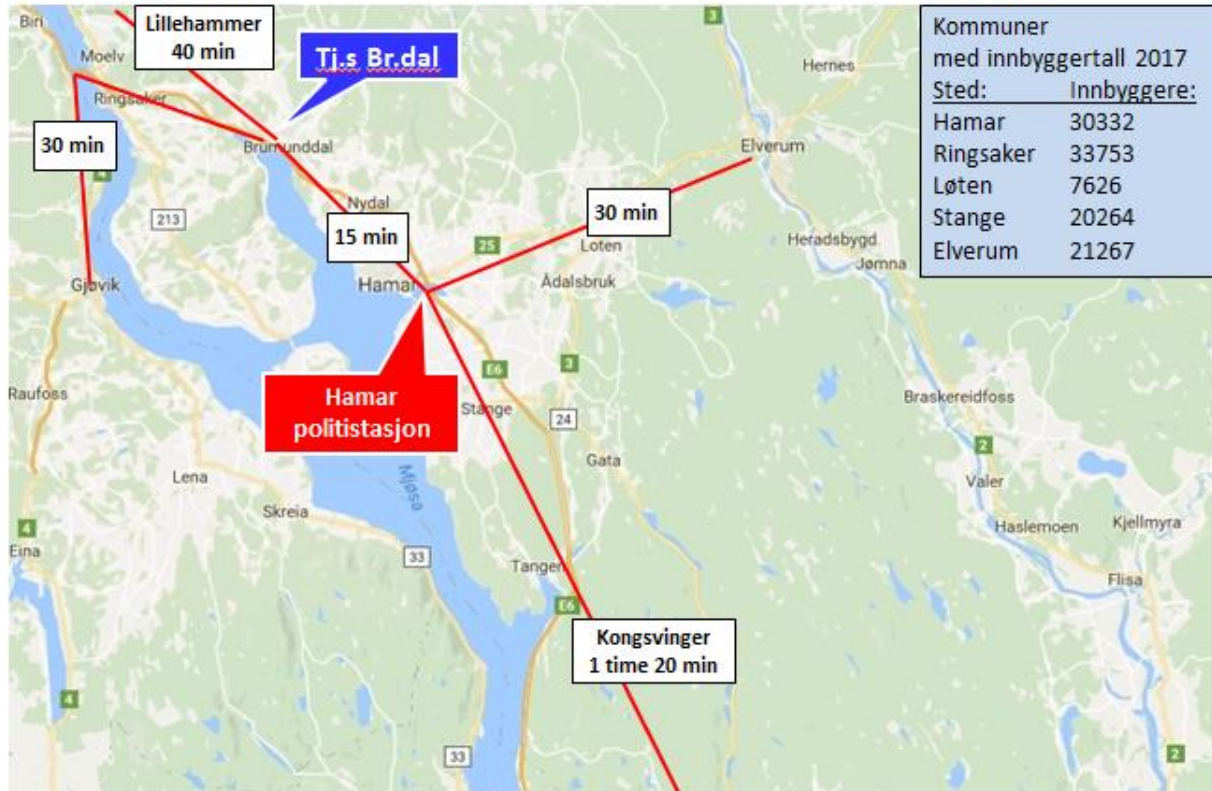
Lensmannskontoret på Flisa i Åsnes kommune foreslås opprettholdt som eget tjenestested grunnet stor avstand til både Kongsvinger og Elverum, men lagt inn under tjenesteenhet Kongsvinger. Lensmannskontorene i Grue og Våler er ikke i drift per i dag og er fraflyttet, politiet har heller ikke lokaliteter i disse kommunene lenger. Begge disse kontorene anbefales således lagt ned formelt.

Dette alternativet vil gi god beredskap og kort responstid, for å kunne håndtere både daglige og ekstraordinære hendelser i alle deler av regionen. Vakt/beredskapstjenesten opprettholdes som i dag og vil også kunne styrkes i vaktregionen. Man vil få en større likhet i oppdragsløsning, og i straffesaksbehandlingen. Det blir samtidig enklere å utnytte fleksibiliteten i organisasjonen. Både kvaliteten og kvantiteten i det forebyggende arbeidet vil bli likere. Det vil bli god tilgjengelighet og service overfor publikum og akseptable reiseavstander for de aller fleste i distriktet.

Alle kommuner får en politikontakt.

3.1.5 Forslag til ny organisering Hedemarken

Vi har valgt å kun foreslå ett alternativ for denne regionen. Det har vært inngående diskutert i gruppa om vi også burde fremme et alternativ hvor Ringsaker lensmannskontor nedlegges. Argumentet for å gjøre det har vært nærheten til Hamar. Dette har vi dog ikke gjort, fordi Ringsaker er Innlandets største kommune, kontoret er effektivt og veldrevet, lokalene er gode, leiekontrakten løper til 2022 og det er stor plassmangel i Hamar politihus.

Hamar politistasjon og Ringsaker lensmannskontor videreføres som tjenesteenheter, evt Ringsaker som tjenestested.

Arbeidsgruppa har inngående drøftet om man skal gå inn for Ringsaker som tjenesteenhet eller tjenestested uten å oppnå enighet. Gruppa er delt på midten med fire medlemmer som mener at Ringsaker bør være tjenesteenhet, og fire medlemmer som mener tjenestested.

Løten lensmannskontor og Stange lensmannskontor legges ned som lensmannskontorer.

Begrunnelse

Politiet har ingen geografisk lokasjon i Løten pr i dag. Løten avgir ikke ressurser til vakt og beredskap. Løten etterforsker ikke i særlig grad egne straffesaker i dag, da dette er håndtert fra Hamar. Både den politiske ledelsen samt lensmannen i Løten synes godt fornøyd med ordningen der lensmannen har faste oppmøtetidspunkter i kommunen. Dette kan oppnås gjennom en politikontakt.

Leieavtalen med Stange lensmannskontor er sagt opp fra 01.01.17. Kontoret har liten bemanning og bidrar kun med en person til felles vakt og beredskapslister. Ved at vakttjenesten og det store flertall av straffesakene etterforskes av Hamar, bør også ressursene styres fullt ut derfra.

En nedlegging av Stange- og Løten lensmannskontor vil gi mer effektiv ressursutnyttelse og enklere ledelse.

En formell nedlegging av Løten lensmannskontor og oppretting av en formell politikontakt er nærmest en formalisering av dagens ordning.

3.1.6 Forslag til ny organisering i Valdres

Driftsenhet Valdres består som tjenesteenhet.

Vang, Vestre Slidre, Øystre Slidre, Sør-Aurdal og Etnedal lensmannskontorer nedlegges.

Begrunnelse

De ansatte ved Vang lensmannskontor arbeider i dag på Fagernes. Lensmannen er til stede på kontoret på Grindaheim tirsdager og fredager fra kl. 09-14. Lensmannen utfører i hovedsak sivile gjøremål og tverretatlige møter i kommunen.

De ansatte ved Vestre-Slidre arbeider i dag på Fagernes. Lensmannen er til stede på kontoret i Slidre på mandager og tirsdager i tiden 09-14. Lensmannen utfører i hovedsak sivile gjøremål og tverretatlige møter.

De ansatte ved Øystre Slidre lensmannskontor arbeider i dag på Fagernes. Lensmannen er til stede på kontoret i Heggenes på onsdager i tiden 09-14. Lensmannen utfører i hovedsak sivile gjøremål og tverretatlige møter i kommunen.

Lensmannen i Sør-Aurdal møter kun på lensmannskontoret etter avtale.

De ansatte ved Etnedal lensmannskontor arbeider på Fagernes. Lensmannen møter etter avtale opp på kontoret i Bruflat.

Samlokaliseringen for hele Valdres har gitt et robust fagmiljø i Fagernes. Det er en felles vaktregion som dekker alle kommunene med aktiv vakt og beredskapsvakt deler av døgnet.

Forslaget til organiseringen er i stor grad en formalisering av dagens ordning.

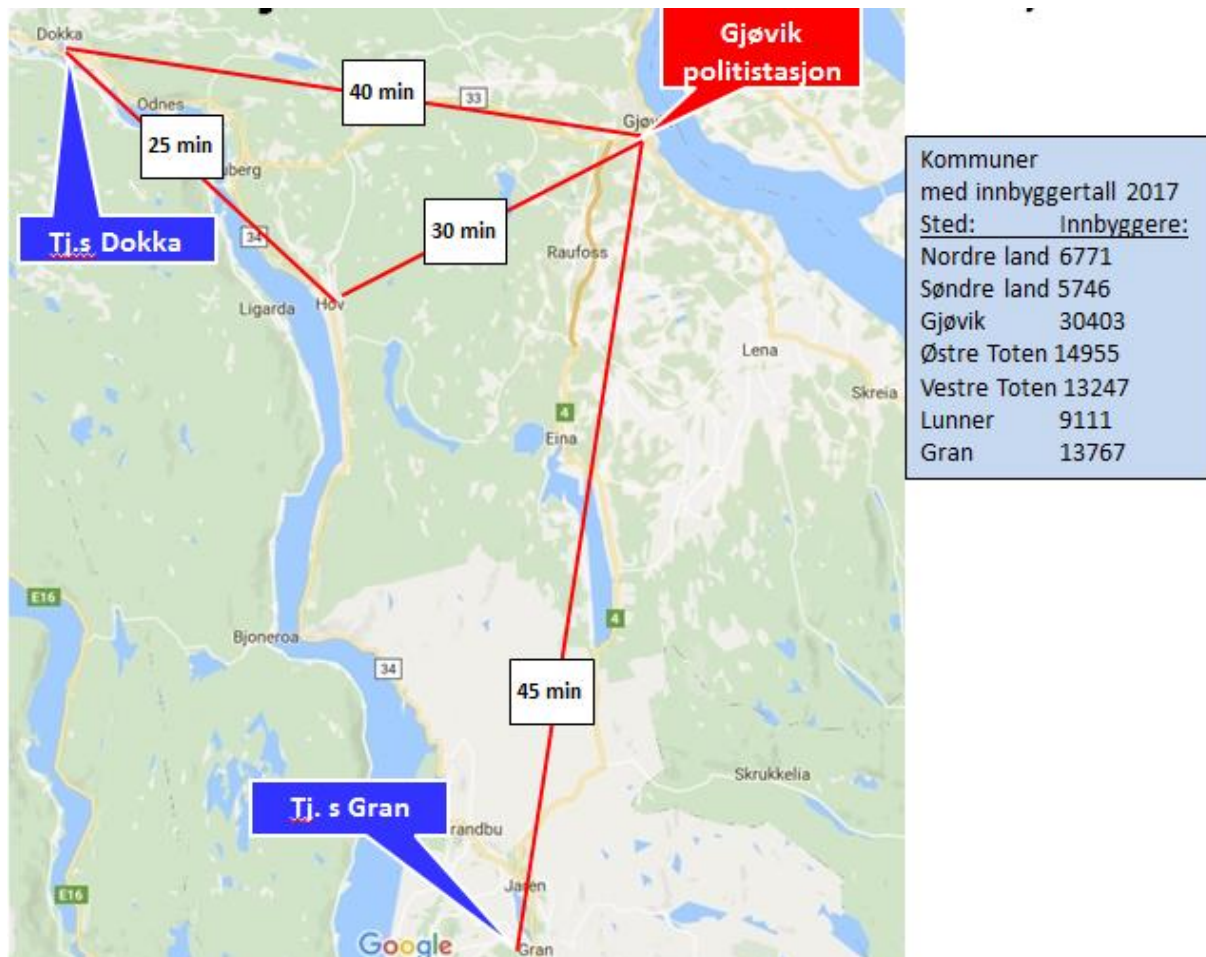
Reisetid for publikum er akseptabel. Enheten tilhører Valdres tingrett. En ordning som foreslått befester og forsterker et større fagmiljø, mindre sårbare enheter og tjenestelister og bedre saksstyring.

Man ser det ikke som formålstjenlig hverken for publikum eller politiet å ha tjenestesteder på Vang, Vestre Slidre, Øystre Slidre, Etnedal eller Sør-Aurdal.

Alle kommunene vil få sin egen politikontakt.

3.1.7 Forslag til ny organisering i Gjøvik-Toten-Land-Hadeland

Alternativ 1, Gjøvik-Toten land-Hadeland

Gjøvik politistasjon og Gran og Lunner lensmannskontor består som tjenesteenhet. Et lite mindretall i gruppa mente at Gran og Lunner burde være tjenestested.

Søndre og Nordre Land lensmannskontor på Dokka består som tjenestested.

Søndre Land- Vestre- og Østre Toten lensmannskontor nedlegges.

Begrunnelse alternativ 1

Det er allerede helkontinuerlig vakt-tjeneste og felles tjenesteliste for regionen.

Alternativet befester og styrker større fagmiljøer.

Organiseringen er i stor grad lik den som er i dag.

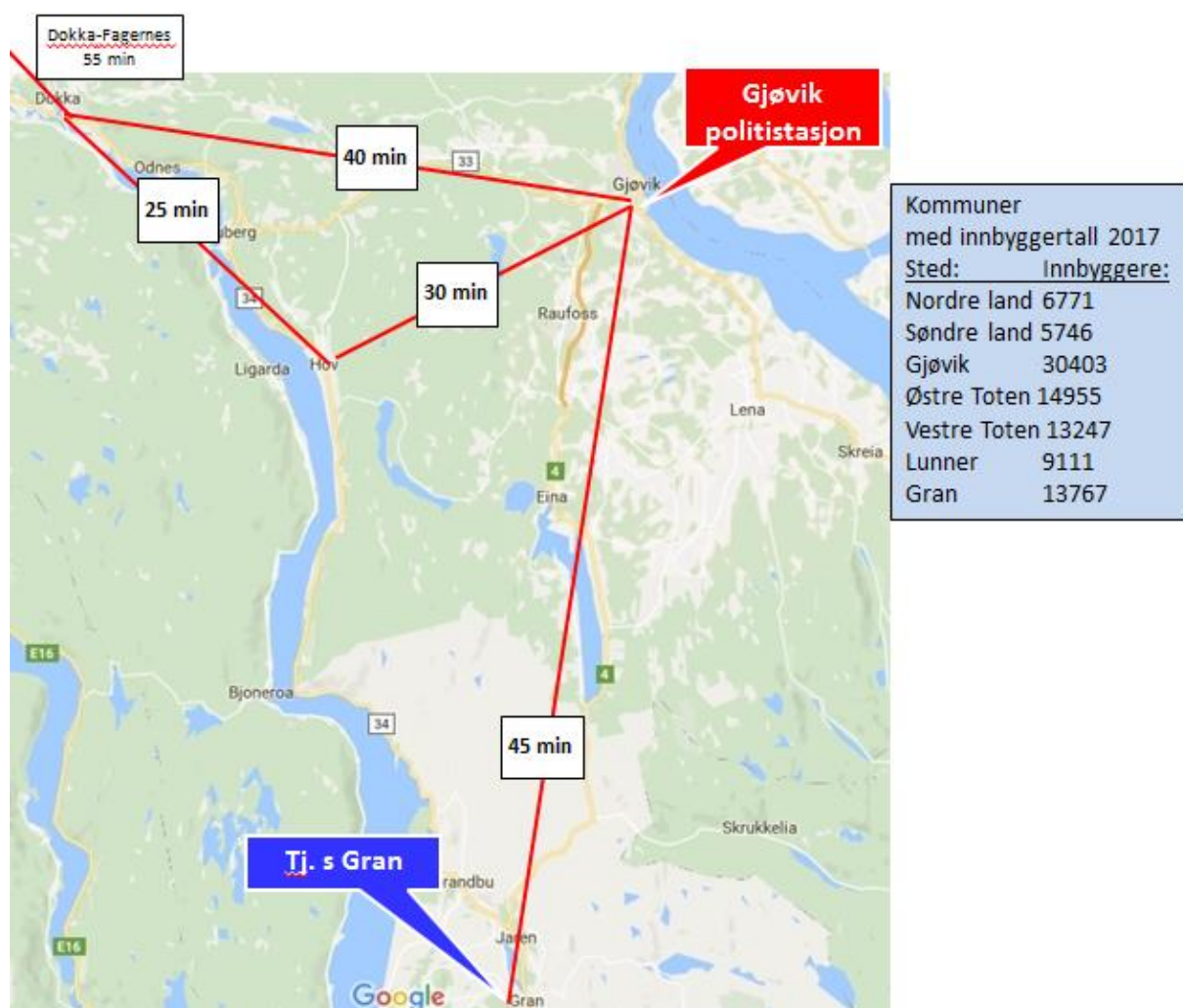
Reisetid for publikum er akseptabel.

Alle enhetene er organisert under rettskrets til Gjøvik tingrett.

Ordningen gir en enklere struktur, mindre administrasjon, enklere å få til en helhetlig ledelse og gir bedre polititjeneste til befolkningen enn om de små lensmannskontorene består.

Alle kommuner får egen politikontakt.

Alternativ 2, Gjøvik-Toten-Land-Hadeland

Som alternativ 1, men at Søndre og Nordre Land lensmannskontor på Dokka blir nedlagt.

Begrunnelse

En nedlegging av lensmannskontoret på Dokka vil gi en større enhet ved Gjøvik politistasjon. Dette kan bidra til et sterkere fagmiljø.

Dette vil gi et felles oppmøtested for mannskapene både innen forebygging, vakt og beredskap og etterforskning. Dette vil gi en felles ledelse og mulighet for mer ensartet prioritering av hele tjenesten.

Det vil også kunne føre til mindre administrasjon og en bedre ressursutnyttelse. Ulempen med dette er selvsagt de geografiske avstandene for befolkningen i Land kommunen. På denne bakgrunn har arbeidsgruppa valgt å anbefale alternativ 1.

3.2 Analyse av de mest aktuelle alternativene

3.2.1 Analyser av de mest aktuelle alternativene for Gudbrandsdal

Nedenfor følger en analyse av de beskrevne alternativene, hvor vi blant annet peker på fordeler og ulemper med de aktuelle alternativene.

Det gjøres også en enkel og oversiktlig risiko- og sårbarhetsvurdering til hvert alternativ. Den relateres til det enkelte alternativ sett i forhold til dagens situasjon. Den antatte risiko er delt inn i tre grader: lav, moderat og høy. Det er foreslått kompensierende tiltak i de tilfeller der risikonivået ansees å kunne bli høyere enn dagens nivå vedrørende forebyggende tjeneste og vakt- og beredskapstjeneste.

Alternativ 1 for Sør-Gudbrandsdal

Alternativ 1 for Sør-Gudbrandsdal	
Antatte gevinster og omdisponeringer	
Lillehammer og Midt-Gudbrandsdal består som tjenesteenhet. Gausdal og Øyer lensmannskontor legges ned.	
(Vurderingskriterier: Tilgjengelighet/service, kvalitet i forebygging etterforskning og beredskap, effektiv ressursbruk i politidistriktet, helhetlig styring og ledelse og fleksibilitet)	
Årsverk som kan omdisponeres (politi)	8 (Øyer 3, Gausdal 5)
Årsverk som kan omdisponeres (sivil)	2 (Øyer 1, Gausdal 1)
Økonomiske og administrative konsekvenser <ul style="list-style-type: none"> Hva frigjøres av økonomiske gevinster knyttet til EBA? 	Øyer: årlig husleiekostnad kr 240 000,-, 1 års oppsigelse Gausdal: årlig husleiekostnad kr 386 200,-, 1 års oppsigelse. De 10 personene som flyttes til Lillehammer vil alle kunne plasseres uten ekstra kostnad knyttet til leie av lokaler på politihuset i Lillehammer når FOE og administrativ enhet flyttes til Hamar. Det tas forbehold om ekstra utgifter knyttet til flytting og etablering av nye kontorplasser ved Lillehammer. Innsparing knyttet til EBA (strøm, renhold, telefoni/data, alarmer etc). Ikke kostnadsberegnet.

- Hva frigjøres av økonomiske gevinster knyttet til biler og materiell?

Det kan omdisponeres en uniformert patruljebil fra Øyer og en sivil utrykningsbil fra Gausdal.

Fordeler og ulemper

Fordeler:

- Styrket bemanning ved Lillehammer vil gi en mer/bedre:
 - effektiv tjeneste
 - ensartet tjeneste
 - fleksibel tjeneste
 - kvalitet i tjenestene
- Enklere og mer effektiv ressursstyring
- For Øyer lensmannskontor er dette langt på vei en formalisering av dagens ordning.
- Bedre og mer helhetlig ledelse
- Felles strategi og prioritering
- Frigjorte husleiekostnader og besparing i forbindelse med forvaltning av bygg.
- Enklere å rekruttere politifolk til større enheter og fagmiljøer
- Større fagmiljøer vil bedre kvaliteten i tjenestetilbudet

Ulemper:

- Det blir lengre avstand for de fleste innbyggerne i Øyer og Gausdal kommune til politiet. Tilgjengeligheten kan oppfattes som dårligere
- Den lokale forankringen kan oppfattes som dårligere
- Det vil kunne bli noe lengre utrykningstid i kontortiden for Gausdal kommune
- På lengre sikt vil trolig flere av de politiansatte bosette seg i nærheten av ny arbeidsplass
- Det forebyggende arbeidet, og den daglige kontakten med samarbeidspartnere kan bli skadelidende
- Lokalkunnskapen vil kunne bli dårligere

Risikovurdering, alternativ 1:

Påvirkning av politiets beredskap, herunder krav til responstid:

På dagtid på hverdager vil det kunne være en lengre utrykningstid enn hva tilfellet er i dag. Dette da Gausdal lensmannskontor i en normalsituasjon til hverdags har hatt politimannskaper som kan rykke ut på alvorlige hendelser fra lensmannskontoret. For Øyers vedkommende blir dette ivare tatt av Lillehammer i dag. Samtidig er det et viktig poeng at det kun er ca 15-25 min kjøring (kortere ved utrykning) fra Lillehammer til Øyer og Gausdal ved alvorlige hendelser.

På kvelds- og nattertid vil ikke politiets beredskap være påvirket av sammenslåing, ettersom det er slik vakt samarbeidet fungerer i dag. Den vesentlige delen av vakt og beredskap ivaretas fra Lillehammer, med støtte av mannskaper fra Øyer/Gausdal.

Risikoen vedrørende vakt/beredskap oppfattes som lav.

Lav

Evne til forebygging:

Når det gjelder forebyggende tjenesten kan det være noe større risiko forbundet med nedleggningen av Øyer- og Gausdal lensmannskontor, dersom det ikke settes inn forebyggende/kompenserende tiltak.

Øyer og Gausdal har med sin h.h.v drøye 5100 og 6200 innbyggere behov for gode forebyggende tjenester. Begge lensmannskontorene oppgis å ha en velfungerende forebyggende tjeneste i dag, sammen med flere samarbeidende etater. Oppfølgingen av skole – kommune- helse samt andre offentlige/private aktører avhenger av hvordan den forebyggende tjenesten i Lillehammer regionen blir organisert og prioritert. Hver kommune skal ha sin politikontakt. Det er gitt føringer for hvilke oppgaver som skal ligge til politikontakten.

Risikoen oppfattes som moderat innen det forebyggende arbeidet.

Moderat

Kompenserende tiltak:

1. Den forebyggende tjenesten ved tjenesteenhet Lillehammer må styrkes, slik at fraværet av lokale lensmannskontor ved Øyer og Gausdal blir ivaretatt.
2. Økt patruljevirkosomhet i Øyer og Gausdal kommune, også på dagtid.
3. Det må velges dedikerte personer som politikontakter for Øyer og Gausdal kommune.
4. Mannskaper skal oppsøke aktuelle objekter (skoler – institusjoner – mm) i Øyer og Gausdal slik at man holder lokalkunnskapen på et brukbart nivå.
5. Tett samarbeid mellom etterretning – forebygging, slik at man oppdager problemområder/miljøer/grupperinger så tidlig som mulig.

Alternativ 1 for Nord-Gudbrandsdal

Alternativ 1 for Nord-Gudbrandsdal

Antatte gevinster og omdisponeringer

Lom, Lesja/Dovre videreføres som tjenestested. Sel videreføres som tjenesteenhet/sted. Vågå og Skjåk lensmannskontor legges ned. Dette er i tråd med dagens ordning med samlokalisering i Lom som har eksistert en tid.

(Vurderingskriterier: Tilgjengelighet/service, kvalitet i forebygging etterforskning og beredskap, effektiv ressursbruk i politidistriktet, helhetlig styring og ledelse og fleksibilitet)

Årsverk som kan omdisponeres (politi)

0,2 (Vågå)

Årsverk som kan omdisponeres (sivil)

0,2 (Vågå)

Økonomiske og administrative konsekvenser

- Hva frigjøres av økonomiske gevinster knyttet til EBA?

Vågå: årlig husleiekostnad kr 355 600,-.
1 års oppsigelse.

Skjåk: årlig husleiekostnad kr 190 900,-.
6 mnd oppsigelse.

Personene er allerede flyttet til Lom, men gjør tjeneste en dag i uken ved Vågå lensmannskontor. Skjåk er stengt.

Innsparing knyttet til EBA (strøm, renhold, telefoni/data, alarmer etc). Ikke kostnadsberegnet.

Det synes ikke som om det er behov for noen umiddelbare utvidelse p.g.a sammenslåingen.

<ul style="list-style-type: none"> Hva frigjøres av økonomiske gevinster knyttet til biler og materiell? 	<p>Ingen egen tjenestebil tilknyttet Skjåk og Vågå lensmannskontor. Annet materiell omfordelt ved tidligere samlokalisering i Lom.</p>
Fordeler og ulemper	
<p>Fordeler:</p> <ul style="list-style-type: none"> Formalisering av dagens ordning Felles strategi og prioritering Frigjorte husleiekostnader og besparing i forbindelse med forvaltning av bygg. Enklere å rekruttere politifolk til større enheter og fagmiljøer Frigjort tid som i dag går med til administrative gjøremål (lensmannen) Noe styrket bemanning ved Lom lensmannskontor (0,4 stilling) 	<p>Ulemper:</p> <ul style="list-style-type: none"> Det blir lengre avstand for de fleste innbyggerne i Vågå og Skjåk kommune til politiet. Tilgjengeligheten kan oppfattes som dårligere Den lokale forankringen kan oppfattes som dårligere På lengre sikt vil trolig flere av de politiansatte bosette seg i nærheten av ny arbeidsplass
<p><u>Risikovurdering, alternativ 1:</u></p>	
<p><u>Påvirkning av politiets beredskap, herunder krav til responstid:</u> Politiets beredskap på dag- kveld- natt vil ikke bli endret som følge av nedleggningen av Vågå- og Skjåk lensmannskontorer. Dette da det pr i dag ikke er patrulje/mannskaper til å forestå slik uttrykning fra noen av kontorene. Vakt/beredskap ivaretas i dag fra Lom lensmannskontor med delvis aktivtjeneste og delvis beredskapsvakt.</p>	
<p>Med tanke på antall oppdrag av alvorlig karakter innen politiets beredskap, for alternativ 1 ansees risikoen som lav. Lav</p>	
<p><u>Evne til forebygging:</u> Det er liten grad organisert forebyggende tjeneste ved Vågå- og Skjåk lensmannskontor i dag. Det er opprettet politiråd i begge kommuner. Fremtidig oppfølgingen av skole, kommune, helse og andre offentlige/private aktører avhenger av hvordan den forebyggende tjenesten i Ottadalen blir organisert og prioritert. Hver kommune skal ha sin politikontakt. Det er gitt føringer for hvilke oppgaver som skal ligge til politikontakten.</p>	
<p>En nedlegging av Vågå- og Skjåk lensmannskontor vil slik ordningen fungerer i dag, ikke ha noen store negative konsekvenser knyttet til det forebyggende arbeidet.</p>	
<p>Risikoen innen det forebyggende arbeidet oppfattes som lav. Lav</p>	
<p><u>Kompenserende tiltak:</u></p>	
<p>6. Det må velges dedikerte personer som politikontakter for Vågå og Skjåk kommuner. 7. Mannskaper skal oppsøke aktuelle objekter (skoler – institusjoner – mm) i Vågå og Skjåk slik at man holder lokalkunnskapen på et brukbart nivå.</p>	

Alternativ 2 for Nord-Gudbrandsdal

Alternativ 2 for Nord-Gudbrandsdal	
Antatte gevinster og omdisponeringer	
Sel lensmannskontor videreføres som tjenesteenhet, mens Lesja/Dovre videreføres som tjenestested. Lom, Vågå og Skjåk lensmannskontorer legges ned.	
(Vurderingskriterier: Tilgjengelighet/service, kvalitet i forebygging etterforskning og beredskap, effektiv ressursbruk i politidistriktet, helhetlig styring og ledelse og fleksibilitet)	
Årsverk som kan omdisponeres (politi)	10,2 (Vågå 0,2, Lom 10)
Årsverk som kan omdisponeres (sivil)	2,7 (Vågå 0,2, Lom 2,5)
Økonomiske og administrative konsekvenser <ul style="list-style-type: none"> Hva frigjøres av økonomiske gevinster knyttet til EBA? Hva frigjøres av økonomiske gevinster knyttet til biler og materiell? 	<p>Vågå: årlig husleiekostnad kr 355 600,-, 1 års oppsigelse. Skjåk: årlig husleiekostnad kr 190 900,-, 6 mnd oppsigelse. Lom: årlig husleiekostnad kr 503 700,-, 1 års oppsigelse.</p> <p>Dersom 12,9 årsverk skal flyttes til Sel lensmannskontor, er det pr i dag neppe nok ledig plass. Her må det da leies nye lokaler/utvide lokalene som finnes i dag. Det er ikke foretatt noen eksakt utregning hva dette vil føre til av kostnader. Innsparing knyttet til EBA (strøm, renhold, telefoni/data, alarmer etc). Ikke kostnadsberegnet.</p> <p>Omdisponering av biler fra Lom: to uniformerte patruljebiler, en sivil patruljebil og en administrativ personbil. Ingen biler er tilknyttet Skjåk og Vågå.</p>
Fordeler og ulemper	
Fordeler: <ul style="list-style-type: none"> Styrket bemanning ved Sel lensmannskontor som kan gi en mer <ul style="list-style-type: none"> Effektiv tjeneste Mer ensartet tjeneste Mer fleksibel tjeneste Bedre kvalitet i tjenestene Enklere og mer effektiv ressursstyring Bedre og mer helhetlig ledelse Større fagmiljøer vil bedre kvaliteten i tjenestetilbudet Felles strategi og prioritering Frigjorte husleiekostnader og besparing i forbindelse med forvaltning av bygg. Enklere å rekruttere politifolk til større 	Ulemper: <ul style="list-style-type: none"> Det blir lengre avstand for de fleste innbyggerne i Lom, Vågå og Skjåk kommune til politiet. Tilgjengeligheten vil oppfattes som dårligere for publikum Lokalkunnskapen vil kunne bli dårligere Politiets lokale forankring vil oppfattes som dårligere Det forebyggende arbeidet og den daglige kontakten med samarbeidspartnere kan bli skadelidende Det vil kunne bli lengre responstid

<p>enheter og fagmiljøer</p> <ul style="list-style-type: none"> • Frigjort tid som i dag går med til administrative gjøremål (lensmannen) 	<ul style="list-style-type: none"> • Stort geografisk område for vakt/beredskap og forebyggende tjeneste • På lengre sikt vil trolig flere av de politiansatte bosette seg i nærheten av ny arbeidsplass • Manglende lokaliteter pr i dag ved Sel lensmannskontor. • Usikkerhet knyttet til kostnad ved utvidelse/nybygg.
<p><u>Risikovurdering, alternativ 2:</u></p> <p><u>Påvirkning av politiets beredskap, herunder krav til responstid:</u> Politiets beredskap på dag- kveld- natt må dekke et større geografisk område enn i dag. Dette vil kunne få betydning for politiets responstid. På kveld og natt har kontoret i dag delvis aktiv tjeneste og delvis beredskapsvakt. Lom lensmannskontor har politipersonell tilgjengelig på dagtid alle hverdager som kan rykke ut ved alvorlige hendelser.</p> <p>Ved en nedlegging av Lom lensmannskontor vil responstiden kunne bli lengre, både på dagtid, kveldstid og nattestid.</p> <p>Med tanke på antall oppdrag av alvorlig karakter ansees risikoen innen politiets beredskap å være moderat dersom Lom legges ned. Moderat</p> <p><u>Evne til forebygging:</u> Hver kommune skal ha sin politikontakt. Det er gitt føringer for hvilke oppgaver som skal ligge til politikontakten.</p> <p>Det er plukket ut egen forebyggende kontakt ved Lom lensmannskontor. Det forebyggende arbeidet har vært styrt utfra hvilke henvendelser som politiet har fått og utgjør i hovedsak besøk ved skoler og barnehager.</p> <p>Risikoen i forbindelse med nedlegging av Lom lensmannskontor oppfattes som lav når det gjelder det forebyggende arbeidet. Lav</p>	
<p><u>Kompenserende tiltak:</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 8. Økt patruljevirkosomhet i Ottadalen også på dagtid. 9. Vurdering av nye tjenestelister/ordninger for å styrke beredskapen i Ottadalen 10. Mannskaper skal oppsøke aktuelle objekter (skoler – institusjoner – mm) i Ottadalen slik at man holder lokalkunnskapen på et visst nivå knyttet til mulige hendelser vakt/beredskap. 11. Det må velges dedikerte personer som politikontakter for Vågå, Skjåk og Lom kommune. 	

3.2.2 Analyser av de mest aktuelle alternativene, Nord-Østerdal

Alternativ 1 Nord-Østerdal	
Antatte gevinster og omdisponeringer	
Tynset består som tjenesteenhet. Alvdal, og Folldal lensmannskontor, Tolga og Os lensmannskontor og Rendalen lensmannskontor legges ned.	
Vurderingskriterier: Tilgjengelighet/service, kvalitet i forebygging etterforskning og beredskap, effektiv ressursbruk i politidistriktet, helhetlig styring og ledelse og fleksibilitet.	
Årsverk som kan omdisponeres (politi)	0,2 Tolga og Os 0,2 Alvdal og Folldal 0,2 Rendalen
Årsverk som kan omdisponeres (sivil)	Sivilt tilsatte tilhører egen funksjonell driftsenhet
Økonomiske og administrative konsekvenser <ul style="list-style-type: none"> Hva frigjøres av økonomiske gevinster knyttet til EBA? Hva frigjøres av økonomiske gevinster knyttet til biler og materiell? 	Alvdal: 0,- ingen husleie Tolga: 20 000,- (3 mnd oppsigelsestid) Rendalen: 20 000,- (3 mnd oppsigelsestid) Kjøretøy/materiell: omfordeling gjennomført. Ingen gevinst. Noe innsparing knyttet til EBA (strøm, renhold, telefoni/data, alarmer etc). Ikke kostnadsberegnet.
Fordeler og ulemper	
Fordeler: <ul style="list-style-type: none"> Formalisering av dagens ordning som fungerer godt for befolkningen Ivaretar gode samarbeidsordninger Ivaretar en godt etablert og fungerende vakt og beredskapsordning Noe styrket bemanning på Tynset som vil gi en mer/bedre: <ul style="list-style-type: none"> effektiv tjeneste ensartet tjeneste fleksibel tjeneste kvalitet i tjenesten Enklere og mer effektiv ressursstyring Tynset som tjenestested vil gi en god tilgjengelighet for publikum Bedre og mer helhetlig ledelse etter en felles strategi og prioritering Frigjorte EBA kostnader og forvaltning av bygg Enklere å rekruttere politiansatte til større enheter og fagmiljøer 	Ulemper: <ul style="list-style-type: none"> Det blir noe lengre avstand til politiet for noen av innbyggerne i de berørte kommuner, spesielt for innbyggere i søndre del av Rendalen i tettstedet Åkrestrømmen/Otnes Den lokale forankringen kan oppfattes som dårligere Lokalkunnskapen vil kunne bli dårligere på kort sikt Stort geografisk vakt-distrikt

Risikovurdering, alternativ 1:Påvirkning av politiets beredskap, herunder krav til responstid

Liten endring i forhold til dagens situasjon.

Betjener et stort vaktområde i geografisk utstrekning.

Opprettholdelse av polititjenestested på Røros muliggjør samarbeid på tvers av politidistrikter.

Risikoen anses som lav innen vakt og beredskap.

Lav

Evne til forebygging:

Den forebyggende tjenesten er godt ivaretatt med dagens organisering.

Risikoen oppfattes som lav innen det forebyggende arbeidet.

Lav

Hver kommune skal ha sin politikontakt. Det er gitt føringer for hvilke oppgaver som skal ligge til politikontakten. Denne ordningen er allerede etablert i dag.

Kompenserende tiltak:

12. Økt patruljevirkosomhet i alle kommuner i vaktområdet, også på dagtid – hverdager, for å sikre lokal tilstedeværelse

13. Formalisering av dagens politikontaktfunksjon

14. Åkrestrømmen/Otnes gis mulighet til å benytte polititjenester fra Koppang

15. Etablere samarbeidsavtale med tjenestested Røros i Trøndelag politidistrikt

3.2.3 Analyser av de mest aktuelle alternativene, Sør-Østerdal**Alternativ 1, Sør Østerdal**

Alternativ 1 Sør- Østerdal	
Antatte gevinster og omdisponeringer	
Elverum videreføres som tjenesteenhet. Tjenestestedene på Koppang og i Trysil består. Engerdal og Åmot lensmannskontorer legges ned.	
(Vurderingskriterier: Tilgjengelighet/service, kvalitet i forebygging etterforskning og beredskap, effektiv ressursbruk i politidistriktet, helhetlig styring og ledelse og fleksibilitet)	
Årsverk som kan omdisponeres (politi)	Engerdal: 0,4 Åmot: 3
Årsverk som kan omdisponeres (sivil)	Sivilt tilsatte tilhører egen funksjonell driftsenhet
Økonomiske og administrative konsekvenser <ul style="list-style-type: none"> Hva frigjøres av økonomiske gevinster 	Engerdal: 172.230,- årlig, kan sies opp fra

<p>knyttet til EBA?</p> <ul style="list-style-type: none"> Hva frigjøres av økonomiske gevinster knyttet til biler og materiell? 	<p>31.12.2017 Åmot: 272.000,- årlig, leiekontrakt til 31.12.18. Oppsigelsestid ukjent.</p> <p>Kjøretøy/materiell: Frigjøres en uniformert patruljebil og en administrativ personbil (begge fra Åmot lensmannskontor). Innsparing knyttet til EBA (strøm, renhold, telefoni/data, alarmer etc). Ikke kostnadsberegnet.</p>
Fordeler og ulemper	
<p>Fordeler:</p> <ul style="list-style-type: none"> Styrket bemanning på Elverum/Trysil som vil gi en mer/bedre: <ul style="list-style-type: none"> Effektiv tjeneste Ensartet tjeneste Fleksibel tjeneste. Kvalitet i tjenesten Enklere og mer effektiv ressursstyring Bedre og mer helhetlig ledelse etter en felles strategi og prioritering Frigjorte EBA kostnader og forvaltning av bygg Enklere å rekruttere politiansatte til større enheter og fagmiljøer 	<p>Ulemper:</p> <ul style="list-style-type: none"> Det blir lengre avstand til politiet for noen av innbyggerne i de berørte kommuner Den lokale forankringen kan oppfattes som dårligere Det forebyggende arbeidet og den daglige kontakten med samarbeidspartnere kan bli skadelidende Lokalkunnskapen vil kunne bli dårligere Politiets tilstedeværelse på Rena kan bli dårligere (Forsvaret Rena Leir/ Høgskolen) Stort geografisk vaktområde
<p><u>Risikovurdering, alternativ 1:</u> <u>Påvirkning av politiets beredskap, herunder krav til responstid</u> Samarbeidet om vakt- og beredskap fungerer godt i dag med noen geografiske utfordringer.</p> <p>Liten endring i forhold til dagens situasjon på kveld, natt og helg. På dagtid på hverdager vil vakt og beredskap kunne reduseres med nedleggelse av Åmot som tjenestested. Med tanke på antall oppdrag av alvorlig karakter anses risikoen for moderat i området Rena/Åmot på dagtid hverdag. For området ellers vurderes risikoen som lav.</p> <div style="text-align: right;"> Lav Moderat </div>	

Evne til forebygging:

Den forebyggende tjenesten er godt ivaretatt med dagens organisering, blant annet med et formalisert samarbeid mellom politiet i Åmot og Elverum.

Risikoen oppfattes som lav innen det forebyggende arbeidet.

Lav

Hver kommune skal ha sin politikontakt. Det er gitt føringer for hvilke oppgaver som skal ligge til politikontakten.

Kompenserende tiltak:

16. Økt patruljevirkosomhet i alle kommuner i vaktområdet, også på dagtid – hverdager, for å sikre lokal tilstedeværelse
17. Dedikerte personer må velges som politikontakter i de kommuner hvor det ikke finnes tjenestested
18. Politikontakten i Rena vil også være kontaktpunkt mot Rena leir
19. Større fokus på flåtestyring fra operasjonssentralen ved hendelser

Alternativ 2, Sør- Østerdal**Alternativ 2 Sør- Østerdal****Antatte gevinster og omdisponeringer**

Elverum videreføres som tjenesteenhet. Tjenestestedet Trysil består. Koppang, Engerdal og Åmot lensmannskontorer legges ned.

(Vurderingskriterier: Tilgjengelighet/service, kvalitet i forebygging etterforskning og beredskap, effektiv ressursbruk i politidistriktet, helhetlig styring og ledelse og fleksibilitet)

Årsverk som kan omdisponeres (politi)

Koppang: 4
Engerdal: 0,4
Åmot: 3

Årsverk som kan omdisponeres (sivil)

Ingen sivilt tilsatte berørt

Økonomiske og administrative konsekvenser

- Hva frigjøres av økonomiske gevinster knyttet til EBA?

Koppang: kr 358.560,-, leiekontrakt til 31.12.2018.
Engerdal: kr 172.230,- årlig, kan sies opp fra 31.12.2017
Åmot: kr 272.000,- årlig, leiekontrakt til 31.12.18. Oppsigelsestid ukjent.
Innsparing knyttet til EBA (strøm, renhold, telefoni/data, alarmer etc). Ikke kostnadsberegnet.
Uvisst om det krever utvidelse av dagens lokaler i Elverum ved flytting av ansatte

- Hva frigjøres av økonomiske gevinster knyttet til biler og materiell?

Kjøretøy/materiell: Frigjøres en uniformert patruljebil og en administrativ personbil fra Åmot lensmannskontor). Frigjøres en

	uniformert patruljebil og en sivil patruljebil fra Stor-Elvdal lensmannskontor.
Fordeler og ulemper	
Fordeler: <ul style="list-style-type: none"> • Styrket bemanning på Elverum/Trysil som vil gi en mer/bedre: <ul style="list-style-type: none"> ○ Effektiv tjeneste ○ Ensartet tjeneste ○ Fleksibel tjeneste. ○ Kvalitet i tjenesten • Enklere og mer effektiv ressursstyring • Bedre og mer helhetlig ledelse etter en felles strategi og prioritering • Frigjorte EBA kostnader og forvaltning av bygg • Enklere å rekruttere politiansatte til større enheter og fagmiljøer 	Ulemper: <ul style="list-style-type: none"> • Det blir lengre avstand til politiet for innbyggerne i de berørte kommuner • Den lokale forankringen vil bli dårligere • Det forebyggende arbeidet og den daglige kontakten med samarbeidspartnere vil bli skadelidende • Lokalkunnskapen vil bli dårligere • Politiets tilstedeværelse på Rena kan bli dårligere (Forsvaret Rena Leir/ Høgskolen) • Stort geografisk vaktområde • Lang avstand (200 km) mellom tjenestestedene Elverum og Tynset • Vil gi økt responstid i enkelte områder
<u>Risikovurdering, alternativ 2:</u> <u>Påvirkning av politiets beredskap, herunder krav til responstid:</u> Samarbeidet om vakt- og beredskap fungerer godt i dag med noen geografiske utfordringer. Liten endring i forhold til dagens situasjon på kveld, natt og helg. Risikoen innen vakt og beredskap anses som lav. Lav	
På dagtid på hverdager vil vakt og beredskap kunne reduseres med nedleggelse Åmot og Stor-Elvdal lensmannskontorer. På dagtid vurderes risikoen som fra moderat til høy for politiets responstid ved alvorlige hendelser i store deler av Stor-Elvdal kommune. Moderat Høy	
<u>Evne til forebygging:</u> Den forebyggende tjenesten er godt ivaretatt med dagens organisering, blant annet med et formalisert samarbeid mellom politiet i Åmot og Elverum. Stor-Elvdal lensmannskontor har i dag ansvar for egen forebyggende polititjeneste. Ved nedleggelse må dette ivaretas fra Elverum.	
På bakgrunn av geografisk avstand og nærhet til publikum anses risikoen innen det forebyggende arbeidet som moderat. Moderat	
Hver kommune skal ha sin politikontakt. Det er gitt føringer for hvilke oppgaver som skal ligge til politikontakten.	
<u>Kompenserende tiltak:</u> 20. Økt patruljevirkosomhet i alle kommuner i vaktområdet, også på dagtid – hverdager, for å sikre lokal tilstedeværelse 21. Dedikerte personer må velges som politikontakter i de kommuner hvor det ikke finnes	

tjenestested

22. Politikontakten i Rena vil også være kontaktpunkt mot Rena leir

23. Større fokus på flåtestyring fra operasjonssentralen ved hendelser

3.2.4 Analyser av de mest aktuelle alternativene, Glåmdalen

Alternativ 1 Glåmdalen	
Antatte gevinster og omdisponeringer	
Kongsvinger og Flisa består som hhv tjenesteenhet og tjenestested. Politiressursene i de fire kommunene Eidskog, Kongsvinger, Sør-Odal og Nord-Odal samles på Kongsvinger i sin helhet	
(Vurderingskriterier: Tilgjengelighet/service, kvalitet i forebygging etterforskning og beredskap, effektiv ressursbruk i politidistriktet, helhetlig styring og ledelse og fleksibilitet):	
Årsverk som kan omdisponeres (politi)	5,4 (Eidskog 0,4 + Nord-Odal 0,2 + Sør-Odal 4,8)
Årsverk som kan omdisponeres (sivil)	Sivilt tilsatte tilhører egen funksjonell driftsenhet
Økonomiske og administrative konsekvenser <ul style="list-style-type: none"> • Hva frigjøres av økonomiske gevinster knyttet til EBA? 	Eidskog: ingen leieavtale, avsluttet i 2016. Årlig utgift ca kr. 330 000,-. Nord-Odal: ingen leieavtale, avsluttet i 2016. Årlig utgift kr. 108 000,- Sør-Odal: oppsagt fra 31.12.16. Årlig utgift 825.240,-. Kongsvinger er besluttet utvidet med en etasje, økt leiekostnad ca. 1 mill. årlig. Innsparing knyttet til EBA (strøm, renhold, telefoni/data, alarmer etc). Ikke kostnadsberegnet.
<ul style="list-style-type: none"> • Hva frigjøres av økonomiske gevinster knyttet til biler og materiell? 	En uniformert patruljebil til omdisponering fra Sør-Odal.
Fordeler og ulemper	
Fordeler: <ul style="list-style-type: none"> • Formalisering av dagens ordning • Styrket bemanning på Kongsvinger som kan gi en mer/bedre: <ul style="list-style-type: none"> ○ effektiv tjeneste ○ ensartet tjeneste ○ fleksibel tjeneste ○ kvalitet i tjenesten • Enklere og mer effektiv ressursstyring • Bedre og mer helhetlig ledelse etter en felles strategi og prioritering • Frigjorte EBA kostnader • Enklere å rekruttere politiansatte til 	Ulemper: <ul style="list-style-type: none"> • Det blir lengre avstand til politiet for de fleste innbyggerne i de berørte kommunene • Den lokale forankringen kan oppfattes som dårligere • Det vil kunne bli noe lengre utrykningstid i kontortiden i Sør-Odal og Nord-Odal • Det forebyggende arbeidet og den daglige kontakten med samarbeidspartnere kan bli skadelidende i de berørte

større enheter og fagmiljøer	kommunene <ul style="list-style-type: none"> • Lokalkunnskapen kan bli dårligere • På lengre sikt vil sannsynligvis politiansatte bosette seg i nærheten av de tjenestestedene som består
<p><u>Risikovurdering</u></p> <p><u>Påvirkning av politiets beredskap, herunder krav til responstid</u></p> <p>På dagtid vil det på hverdager kunne være lengre utrykningstid enn hva tilfellet er i dag for Sør- og Nord-Odal. Eidskog og Nord-Odal har i dag ingen operativ bemanning.</p> <p>Opprettholdelse av Flisa vil ivareta og sikre lokal tilstedeværelse og vakt- og beredskap.</p> <p>På kvelds- og nattestid vil i utgangspunktet ikke politiets beredskap være påvirket av forslaget til ny organisering. Den vesentlige delen av vakt-beredskapen ivaretas fra Kongsvinger.</p> <p>Med tanke på antall oppdrag av alvorlig karakter ansees risikoen for Lav. Lav</p> <p><u>Evne til forebygging</u></p> <p>Den forebyggende tjenesten er ivaretatt i eget avsnitt under tjenesteenhet Kongsvinger. Lensmannen i Sør-Odal skal lede forebyggende arbeid i tjenesteenhet Kongsvinger fra 01.01.17 og det antas at det forbyggende arbeidet vil bli bedre for hele regionen.</p> <p>Hver kommune skal ha sin politikontakt. Det er gitt føringer for hvilke oppgaver som skal ligge til politikontakten.</p> <p>Risikoen oppfattes som lav innen det forebyggende arbeidet. Lav</p>	
<p><u>Kompenserende tiltak:</u></p> <p>24. Den forebyggende tjenesten ved tjenesteenhet Kongsvinger bør styrkes, slik at fraværet av lokale lensmannskontor blir ivaretatt.</p> <p>25. Økt patruljevirkosomhet i alle kommuner i vaktområdet, også på dagtid/hverdager, for å sikre lokal tilstedeværelse</p> <p>26. Dedikerte personer må velges som politikontakter i de kommuner hvor det ikke finnes tjenestested</p>	

3.2.5 Analyser av de mest aktuelle alternativene, Hedemarken

Alternativ 1 Hedemarken	
Antatte gevinster og omdisponeringer	
Hamar politistasjon og Ringsaker lensmannskontor videreføres som tjenesteenhet. Løten lensmannskontor og Stange lensmannskontor legges ned.	
(Vurderingskriterier: Tilgjengelighet/service, kvalitet i forebygging etterforskning og beredskap, effektiv ressursbruk i politidistriktet, helhetlig styring og ledelse og fleksibilitet.)	
Årsverk som kan omdisponeres (politi)	Stange: 3,6 Løten: 0,6
Årsverk som kan omdisponeres (sivil)	Sivilt tilsatte tilhører egen funksjonell driftsenhet
Økonomiske og administrative konsekvenser <ul style="list-style-type: none"> Hva frigjøres av økonomiske gevinster knyttet til EBA? Hva frigjøres av økonomiske gevinster knyttet til biler og materiell? 	Stange: 700.832,- årlig, sagt opp fra 01.01.17 Løten: 0,-. Låner kontor, betaler ikke leie. Omdisponeres en sivil utrykningsbil fra Løten og en uniformert patruljebil fra Stange. Noe innsparing knyttet til EBA (strøm, renhold, telefoni/data, alarmer etc). Ikke kostnadsberegnet.
Fordeler og ulemper	
Fordeler: <ul style="list-style-type: none"> Formalisering av dagens ordning Styrket bemanning på Hamar som kan gi en mer/bedre: <ul style="list-style-type: none"> effektiv tjeneste ensartet tjeneste fleksibel tjeneste kvalitet på politiets tjenester Enklere og mer effektiv ressursstyring Bedre og mer helhetlig ledelse etter en felles strategi og prioritering Frigjorte EBA kostnader og forvaltning av bygg Enklere å rekruttere politiansatte til større enheter og fagmiljøer 	Ulemper: <ul style="list-style-type: none"> Det blir lengre avstand til politiet for noen av innbyggerne i de berørte kommuner Den lokale forankringen kan oppfattes som dårligere Det forebyggende arbeidet og den daglige kontakten med samarbeidspartnere kan bli skadelidende Lokalkunnskapen vil kunne bli dårligere

Risikovurdering, alternativ 1:Påvirkning av politiets beredskap, herunder krav til responstid

Ingen endring i forhold til dagens situasjon.

Risikoen oppfattes som lav innen vakt og beredskap.

Lav

Evne til forebygging:

Den forebyggende tjenesten er godt ivaretatt med dagens organisering. Hamar har ansvaret for forebyggende i Hamar, Stange og Løten.

Risikoen oppfattes som lav innen det forebyggende arbeidet.

Lav

Hver kommune skal ha sin politikontakt. Det er gitt føringer for hvilke oppgaver som skal ligge til politikontakten.

Kompenserende tiltak:

27. Økt patruljevirkosomhet i alle kommuner i vaktområdet, også på dagtid – hverdager, for å sikre lokal tilstedeværelse
28. Dedikerte personer må velges som politikontakter i de kommuner hvor det ikke finnes tjenestested
29. Styrking av bemanning til vakt og beredskap

3.2.6 Analyser av de mest aktuelle alternativene, Valdres

Alternativ 1 Valdres	
Antatte gevinster og omdisponeringer	
Tjenesteenhet Valdres med tjenestested Fagernes opprettholdes. Vang, Vestre Slidre, Øystre Slidre, Sør-Aurdal og Etnedal lensmannskontorer legges formelt ned.	
(Vurderingskriterier: Tilgjengelighet/service, kvalitet i forebygging etterforskning og beredskap, effektiv ressursbruk i politidistriktet, helhetlig styring og ledelse og fleksibilitet)	
Årsverk som kan omdisponeres (politi)	1 (Vang 0,4 + Vestre Slidre 0,4 + Øystre Slidre 0,2)
Årsverk som kan omdisponeres (sivil)	0
Økonomiske og administrative konsekvenser <ul style="list-style-type: none"> • Hva frigjøres av økonomiske gevinster knyttet til EBA? 	Vang: Oppsigelsestid 6 mnd. Årlig kostnad kr. 79.548.- Vestre Slidre: Oppsigelsestid 6 mnd. Kontrakt på et år av gangen. Årlig kostnad kr. 144.842.- Øystre Slidre: Oppsigelsestid 3 mnd. Løpende. Årlig kostnad kr. 45.000.- Sør-Aurdal: Oppsigelsestid 3 mnd. Kontrakt på 1 år av gangen. Årlig kostnad

<ul style="list-style-type: none"> • Hva frigjøres av økonomiske gevinster knyttet til biler og materiell? 	<p>kr. 95.400.-. Etnedal: Oppsigelsestid 6 mnd løpende. Årlig kostnad kr. 71.145.-. Innsparing knyttet til EBA (strøm, renhold, telefoni/data, alarmer etc). Ikke kostnadsberegnet</p> <p>Ingen gevinst. Mannskapene er samlokalisert på Fagernes i en allerede etablert ordning. Det er kontorfasiliteter til alle ansatte, og merkapasitet til ytterligere fire medarbeidere. Alt av biler og materiell er samlokalisert til Fagernes.</p>
---	--

Fordeler og ulemper

Fordeler:

- Formalisering av dagens ordning
- Samlokalisering på Fagernes har gitt og gir en mer:
 - effektiv tjeneste
 - ensartet tjeneste
 - fleksibel tjeneste
 - kvalitet i tjenesten
- Enklere og mer effektiv ressursstyring
- Bedre og mer helhetlig ledelse etter en felles strategi og prioritering
- Frigjorte EBA kostnader
- Enklere å rekruttere politifolk til større enheter og fagmiljøer
- Større fagmiljøer vil bedre kvaliteten av tjenestetilbudet

Ulemper:

- Det blir lengre avstand for de fleste innbyggerne til politiet i de berørte kommuner
- Den lokale forankringen kan oppfattes som dårligere
- Det forebyggende arbeidet og den daglige kontakten med samarbeidspartnere kan bli skadelidende
- Lokalkunnskapen kan bli dårligere
- På lengre sikt vil sannsynligvis politiansatte bosette seg i nærheten av det nye arbeidsstedet

Risikovurdering

Påvirkning av politiets beredskap, herunder krav til responstid

Den formelle nedleggelsen av de lokale lensmannskontorene vil ikke ha noen innvirkning i forhold til dagens ordning sett opp mot politiets beredskap og krav til responstid.

Risikoen anses derfor som Lav.

Lav

Evne til forebygging:

Dagens ordning ivaretar det forebyggende arbeidet. Utfordringen blir i kommunene Etnedal, Sør-Aurdal, Vang, Øystre Slidre, og Vestre Slidre hvor lensmannskontorene blir lagt ned.

Risikoen innen det forebyggende arbeidet anses som Lav.

Lav

Hver kommune skal imidlertid ha sin politikontakt. Det er gitt føringer for hvilke oppgaver som skal ligge til politikontakten.

Kompenserende tiltak:

30. Den forebyggende tjenesten må styrkes, slik at fraværet av lokale lensmannskontor blir ivaretatt.
31. Økt patruljevirkosomhet i alle kommuner i vaktområdet, for å sikre lokal tilstedeværelse
32. Dedikerte personer må velges som politikontakter i de kommuner hvor det ikke finnes tjenestested

3.2.7 Analyser av de mest aktuelle alternativene Gjøvik-Toten-Land-Hadeland**Alternativ 1, Gjøvik-Toten-Land-Hadeland**

Alternativ 1, Gjøvik-Toten-Land-Hadeland	
Antatte gevinster og omdisponeringer	
Søndre land, Vestre Toten og Østre Toten lensmannskontorer legges formelt ned.	
(Vurderingskriterier: Tilgjengelighet/service, kvalitet i forebygging etterforskning og beredskap, effektiv ressursbruk i politidistriktet, helhetlig styring og ledelse og fleksibilitet)	
Årsverk som kan omdisponeres (politi)	0,6 (Søndre land 0,2 + Vestre Toten 0,2 + Østre Toten 0,2)
Årsverk som kan omdisponeres (sivil)	0
Økonomiske og administrative konsekvenser <ul style="list-style-type: none"> Hva frigjøres av økonomiske gevinster knyttet til EBA? Hva frigjøres av økonomiske gevinster knyttet til biler og materiell? 	<p>Søndre Land: Årlig utgift kr 30.000.-. Oppsigelsestid 3 mnd.</p> <p>Vestre Toten: 0,-. Låner kontor gratis av NAV.</p> <p>Østre Toten: Årlig kostnad kr. 732.822.-. Utløper 1.4.21. Sivileksjonen er per i dag stedsplassert her. Denne er foreslått flyttet til Gjøvik.</p> <p>Innsparing knyttet til EBA (strøm, renhold, telefoni/data, alarmer etc). Ikke kostnadsberegnet.</p> <p>Ingen. Disponerer ingen tjenestekjøretøy.</p>
Fordeler og ulemper	
Fordeler: <ul style="list-style-type: none"> Formalisering av dagens ordning Samlokalisering av ressursene har gitt og gir en mer: <ul style="list-style-type: none"> effektiv tjeneste ensartet tjeneste fleksibel tjeneste kvalitet i tjenesten Enklere og mer effektiv ressursstyring Bedre og mer helhetlig ledelse etter en 	Ulemper: <ul style="list-style-type: none"> Det blir lengre avstand til politiet for de fleste innbyggerne i de berørte kommuner Den lokale forankringen kan oppfattes som dårligere Det forebyggende arbeidet og den daglige kontakten med samarbeidspartnere kan bli skadelidende i berørte kommuner

felles strategi og prioritering <ul style="list-style-type: none"> • Frigjorte EBA kostnader • Enklere å rekruttere politifolk til større enheter og fagmiljøer • Større fagmiljøer vil bedre kvaliteten av tjenestetilbudet 	<ul style="list-style-type: none"> • Lokalkunnskapen kan bli dårligere • På lengre sikt vil sannsynligvis politiansatte bosette seg i nærheten av det nye arbeidsstedet
---	---

Risikovurdering

Påvirkning av politiets beredskap, herunder krav til responstid

Den formelle nedleggelsen av de lokale lensmannskontorene vil ikke ha noen innvirkning i forhold til dagens ordning sett opp mot politiets beredskap og krav til responstid.

Med tanke på oppdrag av alvorlig karakter, anses risikoen for Lav.

Lav

Evne til forebygging:

Dagens ordning ivaretar det forebyggende arbeidet. Utfordringen blir i kommunene Søndre Land, Vestre Toten og Østre Toten hvor lensmannskontorene formelt legges ned.

Vurderingen av det forebyggende arbeidet i dagens ordning anses som velfungerende.

Risikoen oppfattes som lav innen det forebyggende arbeidet.

Lav

Hver kommune skal imidlertid ha sin politikontakt. Det er gitt føringer for hvilke oppgaver som skal ligge til politikontakten.

Kompenserende tiltak:

33. Den forebyggende tjenesten styrkes slik at fraværet av lokale lensmannskontor blir ivaretatt.
34. Økt patruljevirkosomhet i alle kommuner i vaktområdet, også på dagtid/hverdager, for å sikre lokal tilstedeværelse
35. Dedikerte personer må velges som politikontakter i de kommuner hvor det ikke finnes tjenestested

Alternativ 2, Gjøvik-Toten-Land-Hadeland

Alternativ 2 Gjøvik-Toten-Land-Hadeland	
Antatte gevinster og omdisponeringer	
Nordre Land, Søndre Land, Vestre Toten og Østre Toten lensmannskontor legges formelt ned.	
(Vurderingskriterier: Tilgjengelighet/service, kvalitet i forebygging etterforskning og beredskap, effektiv ressursbruk i politidistriktet, helhetlig styring og ledelse og fleksibilitet)	
Årsverk som kan omdisponeres (politi)	9,6 (Nordre Land 9 + Søndre land 0,2 + Vestre Toten 0,2 + Østre Toten 0,2)

Årsverk som kan omdisponeres (sivil)	3 (Nordre Land 3)
<p>Økonomiske og administrative konsekvenser</p> <ul style="list-style-type: none"> • Hva frigjøres av økonomiske gevinster knyttet til EBA? • Hva frigjøres av økonomiske gevinster knyttet til biler og materiell? 	<p>Søndre Land: kr 30.000.- årlig utgift. Oppsigelsestid 3 mnd. Nordre Land: Årlig utgift kr 496.138.-, oppsigelsestid 12 mnd. Leiekontrakt utløper 1.1.19. Østre Toten: Årlig kostnad kr. 732.822.-. Utløper 1.4.21. Sivileksjonen er per i dag stedsplassert her. Denne er foreslått flyttet til Gjøvik. Innsparing knyttet til EBA (strøm, renhold, telefoni/data, alarmer etc). Ikke kostnadsberegnet.</p> <p>To uniformerte patruljebiler og to sivile utrykningskjøretøy.</p>
Fordeler og ulemper	
<p>Fordeler:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Formalisering av dagens ordning med Vestre Toten og Østre Toten lensmannskontor • Sammenslåing forventes ved nedleggelse av Nordre Land og Søndre Land lensmannskontorer å gi ytterligere en mer/bedre: <ul style="list-style-type: none"> ○ effektiv tjeneste ○ ensartet tjeneste ○ fleksibel tjeneste ○ kvalitet i tjenesten. • Enklere og mer effektiv ressursstyring • Bedre og mer helhetlig ledelse etter en felles strategi og prioritering • Ytterligere frigjorte EBA kostnader i forhold til alternativ 1 • Enklere å rekruttere politifolk til større enheter og fagmiljøer 	<p>Ulemper:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Det blir lengre avstand til politiet for de fleste innbyggerne i de berørte kommuner • Utfordringen med lokal tilstedeværelse blir ytterligere forverret. • Beredskapen på dagtid vil bli svekket i Dokka-området ved nedleggelse av Nordre Land lensmannskontor • Det forebyggende arbeidet og den daglige kontakten med samarbeidspartnere vil bli skadelidende • Lokalkunnskapen kan bli dårligere • På lengre sikt vil sannsynligvis politiansatte bosette seg i nærheten av det nye arbeidsstedet • Stor geografisk vaktregion
<u>Risikovurdering,</u>	
<p><u>Påvirkning av politiets beredskap, herunder krav til responstid</u> Den formelle nedleggelsen av de lokale lensmannskontorene under alternativ 1 vil ikke ha noen innvirkning i forhold til dagens ordning sett opp mot politiets beredskap og krav til responstid. Nedleggelsen av Nordre Land lensmannskontor med 9 polititjenestepersoner vil</p>	

føre til en svekket beredskap på dagtid i Dokka-området.

Risikoen anses derfor som Moderat.

Moderat

Evne til forebygging:

Dagens ordning ivaretar det forebyggende arbeidet. Utfordringene blir i kommunene Nordre Land, Søndre Land, Vestre Toten og Østre Toten lensmannskontor som formelt legges ned. Nordre Land lensmannskontor legges ned i sin helhet ut fra dagens ordinære drift med 9 polititjenestepersoner.

Risikoen innen det forebyggende arbeidet oppfattes som Moderat.

Moderat

Hver kommune skal imidlertid ha sin politikontakt. Det er gitt føringer for hvilke oppgaver som skal ligge til politikontakten.

Kompenserende tiltak:

1. Den forebyggende tjenesten ved Gjøvik politistasjon styrkes og organiseres slik at bortfall av Nordre Land lensmannskontor blir ivaretatt.
2. Økt patruljevirkosomhet i Dokkaområdet på dagtid – hverdager.
3. Dedikerte personer må velges som politikontakter i Nordre Land, Søndre Land, Vestre Toten og Østre Toten.
4. Mannskaper skal oppsøke aktuelle objekter (skoler – institusjoner – mm) i Nordre Land, Søndre Land, Vestre Toten og Østre Toten slik at man holder lokalkunnskapen på et visst nivå knyttet til mulige hendelser i de respektive områdene.

3.3 Oppsummering – forslag

Gudbrandsdal

Lillehammer politistasjon og Sel lensmannskontor foreslås videreført som tjenesteenheter. Lesja og Dovre- Lom og Midt-Gudbrandsdal lensmannskontor foreslås videreført som tjenestesteder. Lensmannskontorene Gausdal, Øyer, Vågå og Skjåk foreslås nedlagt. Vi mener også at en vesentlig del av ressursene i Lom bør flyttes til Otta.

Ved en nedleggelse av Øyer- og Gausdal lensmannskontor vil polititjenesten og tjenestetilbudet for innbyggerne i stor grad være likt som det er i dag. Det er kort avstand med god infrastruktur mellom Lillehammer, Gausdal og Øyer. Lillehammer er regionscenteret for de fleste innbyggerne i de tre kommunene. Innen vakt og beredskap dekker Lillehammer politistasjon allerede med dagens ordning det aller meste av vakttjenesten i området.

En samling av politiressursene for Ottadalen og Nord-Gudbrandsdal på Otta gir et større og bedre fagmiljø. Man vil få mer robuste tjenestelister. De fleste unge medarbeiderne ønsker større miljøer, og at det skjer noe der de jobber. En samling på Otta vil sannsynligvis gjøre det

enklere å rekruttere nye medarbeidere og få dem til å bli. Det vil også gi bedre utnyttelse av personell, ressurser og materiell samt enklere koordinering og ledelse.

Valdres

Det foreslås at driftsenhet Valdres består som tjenesteenhet. Vang, Vestre Slidre, Øystre Slidre, Sør-Aurdal og Etnedal lensmannskontorer nedlegges. Valdres lensmannskontor får det totale ansvaret for polititjenesten i regionen.

De ansatte ved lensmannskontorene som foreslås nedlagt, arbeider allerede i dag i all hovedsak på Fagernes. Samlokaliseringen for hele Valdres har gitt et robust fagmiljø i Fagernes. Det er en felles vaktregion som dekker alle kommunene med aktiv vakt og beredskapsvakt deler av døgnet. Forslaget til organiseringen er i stor grad en formalisering av dagens tilstand.

Gjøvik-Toten-Land-Hadeland

Det foreslås at Gjøvik politistasjon og Gran og Lunner lensmannskontor består som tjenesteenheter. Søndre og Nordre Land lensmannskontor består som tjenestesteder. Søndre Land- Vestre- og Østre Toten lensmannskontor nedlegges. Gjøvik får ansvaret for all polititjeneste i disse kommunene.

De ansatte ved lensmannskontorene som foreslås nedlagt, arbeider allerede i dag i all hovedsak ved Gjøvik politistasjon eller Søndre og Nordre Land lensmannskontor. Forslaget til organiseringen er i stor grad en formalisering av dagens tilstand.

Hedemarken

Det foreslås at Hamar politistasjon og Ringsaker lensmannskontor videreføres som tjenesteenheter - Ringsaker eventuelt som tjenestested. Halvparten av arbeidsgruppa mener at Ringsaker bør være et tjenestested. Løten- og Stange lensmannskontor legges ned som lensmannskontorer.

Politiet har ingen geografisk lokasjon i Løten pr i dag, og leieavtalen med Stange lensmannskontor er sagt opp fra 01.01.17. En nedlegging av Stange- og Løten lensmannskontor vil gi mer effektiv ressursutnyttelse og enklere ledelse. En formell nedlegging av Løten lensmannskontor er nærmest en formalisering av dagens ordning. Det er allerede helkontinuerlig vakt-tjeneste og felles tjenesteliste for regionen. Organiseringen er i stor grad lik dagens praksis.

Glåmdalen

Det foreslås å opprettholde Kongsvinger politistasjon som tjenesteenhet og Solør lensmannskontor som tjenestested. Lensmannskontorene i Eidskog, Sør-Odal, Nord-Odal Grue og Våler foreslås nedlagt. Kongsvinger får totalansvaret for polititjenesten i hele området.

Forslag til ny ordning blir i realiteten som i dag. Forskjellen blir at lensmannskontorene i Eidskog, Sør-Odal og Nord-Odal formelt blir nedlagt. Dette vil gi en mer effektiv og fornuftig struktur.

Sør-Østerdal

Det foreslås at Elverum politistasjon består som tjenesteenhet. Trysil - og Koppang lensmannskontor foreslås som tjenestesteder. Lensmannskontorene i Åmot og Engerdal legges ned. Samtidig foreslås det at regionen får ansvaret for Våler kommune.

Regionen er allerede en felles vaktregion. Tjenestestedet på Koppang videreføres på bakgrunn av beredskapshensyn og lokal forankring pga de lange avstandene mellom Elverum, Koppang og Tynset. Det vil gi en forenklet ledelsesstruktur og mindre administrasjon med færre tjenestesteder.

Nord-Østerdal

Det foreslås at driftsenhet Nord-Østerdal opprettholdes som tjenesteenhet. Lensmannskontorene Alvdal, Tolga og Rendalen nedlegges

Regionen har lange avstander til andre enheter og må basere seg på å være mest mulig selvhjulpne både operativt, innen forebygging og etterforskning. Regionen blir en formell enhet med kommuner samlet innenfor én og samme rettskrets; Nord-Østerdal tingrett. Forslaget vil gi en forenklet ledelsesstruktur og mindre administrasjon med færre tjenestesteder. Organiseringen er i stor grad en videreføring av dagens ordning, og publikum har i flere år forholdt seg til politiet på Tynset.

Jørgen Berg

Terje Krogstad

Kjell Bakken

Bjørn Tore Grutle

Siri Tomtsveen Bechmann-Pedersen

Ole Bjerke

Terje Didriksen

Arne Hammersmark

Vedlegg:

Mandat

Faktagrunnlag